

KONTROLLUTVALGET I GJEMNES KOMMUNE

Gjemnes, 20. februar 2020

Til medlemmene i kontrollutvalget

MØTEINNKALLING

MØTE NR.: 1/20

TID: 27.2.2020 kl. 13:00

STED: Kommunestyresalen, Gjemnes kommunehus

SAKSLISTE:

UTV. SAKSNR. TITTEL

PS 01/20	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 7. NOVEMBER 2019
PS 02/20	REFERAT OG ORIENTERING
PS 03/20	REGNSKAPSREVISJON – INTERIMSRAPPORT 2019
PS 04/20	DIALOGMØTE MED REVISOR OM RISIKO- OG VESENTLIGHETSVUDERINGER
PS 05/20	SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS
PS 06/20	PLAN FOR KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET 2020-2023
PS 07/20	MØTE OG ARBEIDSPLAN FOR KONTROLLUTVALGET 2020
PS 08/20	OPPFØLGINGSLISTE
PS 09/20	EVENTUELT

Dersom det er saker kontrollutvalget ønsker å kommentere, stille spørsmål ved eller ta opp i dette møtet eller i senere møte, kan dette gjøres under **Eventuelt**.

Eventuelle forfall meldes på tlf. 71 11 15 79, evt. mob 91 37 11 12.

E-post: jane.anita.aspen@kontrollutvalgromsdal.no / postmottak@kontrollutvalgromsdal.no

Innkallingen går som melding til varamedlemmer som innkalles etter behov.

Odd Steinar Bjerkeset (s)
leder

Jane Anita Aspen (s)
daglig leder

Kopi:

Ordfører

Rådmann

Møre og Romsdal Revisjon SA

GJEMNES KOMMUNE
Kontrollutvalget

Saksmappe: 2020-1557/01
Arkiv: 033 & 17
Saksbehandler: Jane Anita Aspen
Dato: 18.2.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 01/20	Kontrollutvalget	27.2.2020

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 7. NOVEMBER 2019

Sekretariatets innstilling

Protokollen fra møte 7. november 2019 godkjennes.

Til å signere protokollen velges:

1.
2.

Saksopplysninger

Vedlagt følger protokollen fra forrige møte. Protokollen er tidligere utsendt. Det er ikke fremkommet merknader til protokollen.

Protokollen godkjennes formelt møte samtidig som det velges to medlemmer til å signere protokollen.

Jane Anita Aspen
daglig leder

KONTROLLUTVALGET I GJEMNES KOMMUNE

MØTEPROTOKOLL

Møte nr: 5/19
Møtedato: 7.11.2019
Tid: Kl. 13.00 – kl. 16.20
Møtested: Kommunestyresalen, Gjemnes kommunehus
Sak nr: 34/19 – 40/19
Møteleder: Odd Steinar Bjerkeset, leder (Krf)
Møtende medlemmer: Olav Sæter, nestleder (Sv)
Britt Karin Flemmen Vaagbø (Ap)
Anna Britt Haas (H)
Stein Asle Brubæk (Sp)
Forfall: Ingen
Ikke møtt: Ingen
Møtende vara: Ingen
Fra sekretariatet: Jane Anita Aspen, daglig leder
Fra revisjonen: Einar Andersen, forvaltningsrevisor (sak 36/19 og 37/19)
Av øvrige møtte: Tomas Knudsen Eikrem, IKT medarbeider (veiledning i bruk av Ipad)

Lederen ønsket velkommen og ledet møtet. I starten av møte ble det gitt en kort veiledning i bruk av Ipad. Det ble foretatt en kort presentasjonsrunde.

Innkalling og sakliste ble godkjent.

TIL BEHANDLING:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
PS 34/19	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 18. SEPTEMBER 2019
PS 35/19	REFERAT OG ORIENTERING
PS 36/19	BESTILLING AV RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDEING AV KOMMUNENS VIRKSOMHET OG VIRKSOMHET I KOMMUNENS SELSKAPER – SOM GRUNNLAG FOR PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON
PS 37/19	BESTILLING AV RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING AV KOMMUNENS EIERSKAP – SOM GRUNNLAG FOR PLAN FOR EIERSKAPSKONTROLL
PS 38/19	GJEMNES KOMMUNE – ØKONOMIRAPPORT 2. TERTIAL
PS 39/19	OPPFØLGINGSLISTE
PS 40/19	EVENTUELT

PS 34/19	GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 18. SEPTEMBER 2019

Kontrollutvalgets vedtak

Protokollen fra møte 18. september 2019 godkjennes.

Kontrollutvalgets behandling

Protokollen var signert av to medlemmer i det avtroppende utvalget.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med sekretariatets innstilling (5 voterende)

Sekretariatets innstilling:

Protokollen fra møte 18. september 2019 godkjennes.

PS 35/19	REFERAT OG ORIENTERING

Kontrollutvalgets vedtak

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Referatsaker:

- RS 30/19 **Valg av kontrollutvalg for perioden 2019-2023**, Særutskrift fra kommunestyremøte 8.10.2019, sak 8/19.
- RS 31/19 **Kontrollutvalgets rapport for utvalgets virksomhet valgperioden 2015-2019.**
- RS 32/19 **Evalueringsav arbeid i kontrollutvalget i Gjemnes valgperioden 2015-2019.**
- RS 33/19 **Møre og Romsdal Revisjon SA – protokoll fra stiftelsesmøte 23.8.2019.**
- RS 34/19 **Møre og Romsdal Revisjon SA – Stiftelsesdokument.**
- RS 35/19 **Møre og Romsdal Revisjon IKS – protokoll fra møte i representantskapet 18.10.2019.**
- RS 36/19 **Avslutning av tilsyn**, brev fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal til Gjemnes kommune datert 14.10.2019
Fylkesmannen har ført tilsyn med barnevernstenesta i Kristiansund, Averøy og Gjemnes siden 12.12.17. Fylkesmannen har merket seg at tjenesten nå mangler både leder og nestleder. Det er også generelt stor turnover i tjenesten og bare vel 40 % av de tilsette har barnevernfaglig kompetanse. Fylkesmannen velger ikke å avslutte sitt tilsyn nå, men vil avvente tilbakemelding fra tjenesten på om utarbeidet tiltaksplan faktisk blir fulgt. Frist for tilbakemelding er gitt til 1.3.2020. Kontrollutvalget vil avvente denne fristen.

Orienteringssaker:

- OS 04/19 **Opplæring for nytt kontrollutvalg**
Orientering v/Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal. Sekretær gjennomgikk presentasjon som var utsendt med møtedokumentene.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med sekretariatets innstilling. (5 voterende)

Sekretariatets innstilling

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

PS 36/19	BESTILLING AV REISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING AV KOMMUNENS VIRKSOMHET OG VIRKSOMHET I KOMMUNENS SELSKAPER – SOM GRUNNLAG FOR PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget bestiller fra Møre og Romsdal Revisjon IKS en risiko- og vesentlighetsvurdering av Gjemnes kommunes virksomhet og virksomhet i kommunens selskaper innenfor en ramme på inntil 125 timer.

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gjennomføres i tråd med det som kommer frem i saksfremlegget.

Kontrollutvalgets behandling

Forvaltningsrevisor Einar Andersen var tilstede i møte under behandling av saken. Andersen orienterte og svarte på spørsmål fra utvalget.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med sekretariatets innstilling. (5 voterende)

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget bestiller fra Møre og Romsdal Revisjon IKS en risiko- og vesentlighetsvurdering av Gjemnes kommunes virksomhet og virksomhet i kommunens selskaper innenfor en ramme på inntil 125 timer.

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gjennomføres i tråd med det som kommer frem i saksfremlegget.

PS 37/19	BESTILLING AV RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING AV KOMMUNENS EIERSKAP – SOM GRUNNLAG FOR PLAN FOR EIERSKAPSKONTROLL

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget bestiller fra Møre og Romsdal Revisjon IKS en risiko- og vesentlighetsvurdering av Gjemnes kommunes eierskap innenfor en ramme på inntil 25 timer.

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gjennomføres i tråd med det som kommer frem i saksfremlegget.

Kontrollutvalgets behandling

Brubæk stilte spørsmål ved at det i saksfremlegget står 50 timer, mens innstillingen sier 25 timer. Sekretær bekrefter at det er innstillingen som er korrekt.

Forvaltningsrevisor Einar Andersen var tilstede i møte under behandling av saken. Andersen orienterte og svarte på spørsmål fra utvalget.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med sekretariatets innstilling (5 voterende)

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget bestiller fra Møre og Romsdal Revisjon IKS en risiko- og vesentlighetsvurdering av Gjemnes kommunes eierskap innenfor en ramme på inntil 25 timer.

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gjennomføres i tråd med det som kommer frem i saksfremlegget.

PS 38/19	GJEMNES KOMMUNE – ØKONOMIRAPPORT 2. TERTIAL

Kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalget tar økonomisk rapport 2. tertial til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Sekretær orienterte kort om viktigheten av at utvalget holder seg orientert om den økonomiske utviklingen gjennom året, og holder seg orientert om rådmannens krav til rapportering blir fulgt.

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med sekretariatets innstilling (5 voterende)

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget tar økonomisk rapport 2. tertial til orientering.

PS 39/19	OPPFØLGINGSLISTE

Kontrollutvalgets vedtak

Det gjøres følgende endringer på oppfølgingslisten:

Barneverntjenesten i Gjemnes kommune:

Rapportering 1. halvår 2018 fra Barnevernet i Kristiansund, Averøy og Gjemnes viser viser at det i prosent er 40 % av sakene som ikke ble undersøkt innen fristen på 3 mnd. Sekretær har i møte med fylkesmannen fått opplyst at det vil bli gjennomført tilsyn med Barnevernet i Kristiansund, Averøy og Gjemnes. Kontrollutvalget avvente rapporten fra tilsynet, før det blir vurdert om det er behov for at kontrollutvalget følger opp nærmere.
06.02.19: Kontrollutvalget fikk i dagens møte fremlagt, jf. RS 05/19, Tilsyn med barneverntenesta – Kristiansund, Averøy og Gjemnes, brev datert 5.11.2018 fra

fylkesmannen i Møre og Romsdal til Kristiansund kommune. Kontrollutvalget vil avvente fylkesmannens rapport etter at tjenesten har fått frist til å dokumentere resultat innen 1.4.2019.

07.11.19: Utvalget fikk i dagens møte, jf. RS 36/19, fremlagt brev fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal til Gjemnes kommune datert 14.10.2019. Fylkesmannen velger ikke å avslutte sitt tilsyn nå, men vil avvente tilbakemelding på om utarbeidet tiltaksplan faktisk blir fulgt. Frist for tilbakemelding er gitt til 1.3.2020. Kontrollutvalget vil avvente denne fristen.

Tilskudd til private barnehager

Kontrollutvalget fikk i dagens møte fremlagt en artikkel, jf. RS 22/19, som var publisert på barnehage.no, 13.6.2019. «**En rekke klagesaker mot kommunen: -Viser en form for maktarroganse PBL ikke har opplev før**». I artikkelen vises det til at kommunen har fattet vedtak om tilskudd til private barnehager, som er blitt påklaget, nye vedtak er fattet og nye klager er sendt. Det kommer frem i artikkelen at fylkesmannen har reagert på at kommunen ikke har villet å starte klagebehandling for 2017 på nytt, og at kommune har nektet å svare på spørsmål fra fylkesmannen slik at fylkesmannen kunne komme i gang med sin klagebehandling. Kommunen ønsker ikke å benytte beregningsmal som er utarbeidet av PBL (Private barnehagers landsforbund) og KS (kommunenes sentralforbund). Kommunen mener de utbetaler mer tilskudd enn de private barnehagene har rett til å få, og at de bruker for mye tid på saksbehandling, beregning, vedtak og klagebehandling.

07.11.19: Kontrollutvalget ønsker i utvalgets første møte 2020 en statusrapport for arbeidet, og en oversikt over beløpene som det er tvist om.

Kontrollutvalgets behandling

I dagens møte var det ikke planlagt orienteringer knyttet til saker på oppfølgingslisten.

Utvalget gjennomgikk sakene på oppfølgingslista.

Det ble ikke foreslått å føre opp nye saker på oppfølgingslisten:

Kontrollutvalget fattet enstemmig vedtak i samsvar med omforent forslag fra utvalgets medlemmer. (5 voterende)

Sekretariatets innstilling

Det gjøres følgende endringer på oppfølgingslisten:

PS 40/19	EVENTUELT

Tiltaksplan 2019 – Kontrollutvalget i Gjemnes

Det ble ikke brukt tid på gjennomgang av tiltaksplanen i møte, da det vil bli laget ny plan for 2020

Fastsetting av dato for kontrollutvalgets første møte i 2020

Utvalget er enig i sekretariatets forslag om **torsdag 6. februar** som dato for utvalgets første møte i 2020. Utvalget ønsker at utvalgsmøtene starter kl. 1200.

Deltakelse på nasjonale opplæringskonferanser i 2020?

Det blir arrangert to årlige nasjonale konferanser som er spesielt rettet mot arbeidet i kontrollutvalgene. Begge konferansene blir i 2020 avviklet på Gardermoen.

Kontrollutvalgets behandling

Utvalget diskuterte deltakelse på konferansene.

Sekretær opplyste at det i kontrollutvalgets forslag til budsjett er satt av midler til deltakelse på en nasjonal konferanse for alle medlemmene, siden det er første året i valgperioden. Men det er kommunestyret som endelig vedtar budsjettet.

Konklusjon

Odd Steinar Bjerkeset og Stein Asle Brubæk blir påmeldt som deltakere på NKRF sin kontrollutvalgskonferanse 29.-30.1.2020. Britt Karin Flemmen Vaagbø er vara om noen må melde forfall.

Utvalget vil komme tilbake til deltakere på FKT sin fagkonferanse og årsmøte 3.-4.6.2020 i et senere møte.

Odd Steinar Bjerkeset
leder

Olav Sæter
nestleder

Anna Britt Haas
medlem

Britt Karin Flemmen Vaagbø
medlem

Stein Asle Brubæk
medlem

Jane Anita Aspen
sekretær

GJEMNES KOMMUNE

Kontrollutvalget

Saksmappe: 2020-1557/01
Arkiv: 033 & 17
Saksbehandler: Jane Anita Aspen
Dato: 18.2.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 02/20	Kontrollutvalget	27.2.2020

REFERAT OG ORIENTERINGER

Sekretariatets innstilling

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Saksopplysninger

Referatsaker:

- RS 01/20 **Nytt reglement for kontrollutvalget i Gjemnes**, saksprotokoll fra kommunestyret i Gjemnes kommune 29.10.2019, sak 13/19, samt vedtatt reglement (vedlagt)
- RS 02/20 **Valg av styremedlem og varamedlem til styret i Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal**, saksprotokoll fra kommunestyret i Gjemnes kommune 29.10.2019, sak 14/19 (vedlagt)
- RS 03/20 **Protokoll fra styremøte i Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal 3.2.2020** (vedlagt)
- RS 04/20 **Rapport fra tilsyn med miljøretta helsevern i skoler og barnehager i Gjemnes kommune 2019**, tilsynsrapport fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal (helsetilsynet) datert 29.1.2020 (3) lovbrudd (vedlagt)
- RS 05/20 **Rapport fra tilsyn med miljøretta helsevern i skoler og barnehager i Gjemnes kommune**, Kommunens plan for oppfølging av påpekte lovbrudd datert 18.2.2020 fra Gjemnes kommune til Fylkesmannen i Møre og Romsdal (vedlagt).
- RS 06/20 **Forlenging av frist for oppfølging av tilsyn vannverk**, brev datert 30.1.2020 fra Mattilsynet til Gjemnes kommune v/avdelingsleder for drift (vedlagt)

Orienteringssaker:

- OS 01/20 **Opplæring for nytt kontrollutvalg** (vedlagt)
Orientering v/Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal
Stikkord for orienteringen: økonomi, påseansvaret for revisjon

Jane Anita Aspen
daglig leder

Gjemnes kommune
Trygt å leve, godt å bo

Saksprotokoll

Arkivsak-dok. 19/00383
Saksbehandler Liv Iren Lillevang

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommunestyre 2019 - 2023	29.10.2019	13/19

Nytt reglement for kontrollutvalget i Gjemnes

Kommunestyre 2019 - 2023 har behandlet saken i møte 29.10.2019 sak 13/19

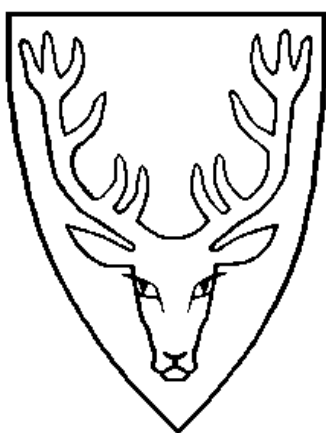
Møtebehandling

Votering
Enstemmig

Kommunestyre 2019 - 2023s vedtak

Kommunestyret godkjenner Reglement for kontrollutvalget i Gjemnes kommune.

Reglement for kontrollutvalget

Gjemnes kommune

Vedtatt av Gjemnes kommunestyre 29.10.2019, sak 13/19

KONTROLLUTVALGET I GJEMNES KOMMUNE

§ 1. Kontrollutvalgets formål

Kontrollutvalget er kommunestyrets eget kontroll- og tilsynsorgan. Utvalget skal gjennom sitt arbeid sørge for at innbyggerne og øvrige interessenter har tillit til Gjemnes kommune, og at kommunen leverer sine tjenester effektivt og målrettet i henhold til lov, forskrifter, statlige føringer og kommunestyrets intensjoner og vedtak.

§ 2. Valg - sammensetning

Kontrollutvalget i Gjemnes kommune består av 5 medlemmer.

Kommunestyret velger medlemmer og varamedlemmer, og blant medlemmene leder og nestleder. Leder kan ikke være medlem av samme parti eller tilhøre samme gruppe som ordfører. Funksjonstiden følger valgperioden. Minst 1, helst 2, av medlemmene velges blant kommunestyrets medlemmer hvor den ene bør velges til leder. Begge kjønn skal være representert i utvalget. Kontrollutvalget velges i kommunestyrets konstituerende møte etter valg av formannskap og ordfører/varaordfører. Funksjonstiden følger valgperioden

Utelukket fra valg er ordfører, varaordfører, medlem og varamedlem til formannskap, medlem og varamedlem av folkevalgt organ med beslutningsmyndighet, medlem og varamedlem av kommunestyrekomité og ansatte i kommunen, personer som har ledende stilling eller som er medlem eller varamedlem av styret eller bedriftsforsamling i et selskap kommunen har eierinteresser i, personer som har ledende stilling eller som er medlem eller varamedlem av styret i et interkommunalt politisk råd eller et kommunalt oppgavefellesskap.

§ 3. Kontrollutvalgets oppgaver

Kontrollutvalgets oppgaver er gitt i kommuneloven §§ 23-2 til 23-6 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

Kontrollutvalget har en sentral rolle i kommunens egenkontroll. Kontrollutvalgets hovedoppgave er å føre løpende kontroll med den kommunale forvaltningen og påse at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning. Kontrollutvalget kan kreve at kommunen legger frem enhver opplysning, redegjørelse eller dokument som utvalget finner nødvendig for å utføre sine oppgaver på vegne av kommunestyret.

Kontrollutvalget skal sørge for at følgende oppgaver blir utført:

- **Regnskapsrevisjon**

Dette omfatter bestilling av regnskapsrevisjon fra valgt revisor. Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at kommunens årsregnskaper og årsberetninger blir revidert på en betryggende måte. Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3 i forskrift om kontrollutvalg og revisjon. Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisors påpekninger blir rettet eller fulgt opp. Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets vedtak om regnskapsrevisjoner blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret om vedtaket er fulgt opp. Kontrollutvalget skal avgi uttalelse til kommunestyret om årsregnskapene og årsberetningen før formannskapet innstiller til vedtak. Regnskapsrevisor skal avgi revisjonsberetning for årsregnskapene og årsberetningene til kommunestyret med kopi til kontrollutvalget senest 15. april året

etter regnskapsåret. Kontrollutvalget skal også gi sin uttalelse til kommunens investeringsregnskap i tråd med kommunens reglement for gjennomføring av kommunale bygge- og anleggsprosjekter.

- **Etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen**

Kontrollutvalget skal føre kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldene bestemmelser og vedtak. Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak. Revisor skal basere oppgaven på en risiko og vesentlighetsvurdering som skal legges frem for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen. Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

- **Internkontroll**

Kommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Kommunedirektøren i kommunen er ansvarlig for internkontrollen. Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold. Kontrollutvalget ser til at det er etablert og vedlikeholdt en internkontroll, samt at kommunedirektøren rapporterer til kommunestyret om internkontroll minste en gang i året, når denne bestemmelsen trer i kraft.

- **Forvaltningsrevisjon**

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av kommunens økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet og virksomhet i kommunens selskaper. Planen skal vedtas av kommunestyret selv. Kommunestyret kan delegerer til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om gjennomførte forvaltningsrevisjoner og resultatene av dem. Kontrollutvalget skal innstille til kommunestyret på anbefalinger til forbedringer og læringspunkter der dette er konklusjonene fra forvaltningsrevisjonsrapporten. Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets vedtak ved behandling av rapporten blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret om vedtak er fulgt opp.

- **Eierskapskontroll**

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring. Kommunen skal minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret.

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av

kommunens eierskap. Planen skal vedtas av kommunestyret selv. Kommunestyret kan delegerer til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret om gjennomførte eierskapskontroller og resultatene av dem. Kontrollutvalget skal innstille til kommunestyret på anbefalinger til forbedringer og læringspunkter der dette er konklusjonene fra eierskapskontrollen. Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets vedtak ved behandling av rapporten blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret om vedtak er fulgt opp.

- **Innsyn og undersøkelser i selskap**

Kontrollutvalget kan kreve de opplysningene som er nødvendig for å gjennomføre sin kontroll, fra interkommunale selskaper etter IKS-loven, interkommunale politiske råd, kommunale oppgavefellesskap, aksjeselskap der en kommune alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjer. Kontrollutvalget kan foreta undersøkelser i virksomheten hvis det er nødvendig. Kommunestyret kan fastsette regler om kontrollutvalgets kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper som er nevnt, og om hvilke dokument mv. som skal sendes til kontrollutvalget.

Kontrollutvalget skal varsles om møter i generalforsamling, representantskap og tilsvarende organer og har rett til å være tilstede i disse møtene.

Kontrollutvalgets innsynsrett og rett til å foreta undersøkelser etter første og andre ledd gjelder på tilsvarende måte overfor andre virksomheter som utfører oppgaver på vegne av kommunen. Innsynet og undersøkelsene skal imidlertid bare omfatte det som er nødvendig for å undersøke om kontrakten blir oppfylt.

- **Granskninger eller undersøkelser**

Kontrollutvalget kan enten på eget initiativ eller etter vedtak i kommunestyret foreta granskninger eller undersøkelser av kommunens virksomhet.

- **Påseansvar overfor revisor**

Det er kontrollutvalgets ansvar å påses at revisor utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov. Revisor skal planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere resultatet av sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal regnskapsskikk. Revisor skal rapportere om sitt arbeid og resultatene av sin revisjon til kontrollutvalget

Den som utfører revisjon eller annen kontroll for kommunen skal løpende vurdere sin uavhengighet. Oppdragsansvarlig revisor skal hvert år, og ellers ved behov, gi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget.

- **Høringer**

Kontrollutvalget kan avholde høringer innenfor det ansvarsområdet som er gitt utvalget i medhold av kommuneloven. Med høring menes et møte i kontrollutvalget der utvalget mottar muntlige forklaringer fra personer som er innkalt for å få belyst en spesiell sak eller saksområde. Høringen skal i utgangspunktet være åpen, men kontrollutvalget kan med hjemmel i kommunelovens bestemmelser om møteoffentlighet, vedta at hele eller deler av høringen kan være lukket når det foreligger lovbestemt taushetsplikt.

- **Virksomhetsbesøk/orientering fra en enhet**

Kontrollutvalget kan gjennomføre virksomhetsbesøk eller få orienteringer for å bli bedre kjent med og få et godt innblikk i forvaltningen av kommunens virksomhet, i kommunale hel- eller deleide selskap og i kommunale foretak.

§ 4. Kontrollutvalgets ressurser og rammebetingelser

Kontrollutvalget skal utarbeide forslag til budsjett for kontrollarbeidet i kommunen. Forslaget skal følge innstillingen til årsbudsjett til kommunestyret.

Utvalget må ha et ressursgrunnlag som er tilpasset utvalgets oppgaver og ansvarsområde, og må sikres en sekretariatsordning som er tilpasset utvalgets behov.

- **Kontrollutvalgssekretariat**

Sekretariatet skal forberede sakene til kontrollutvalget og påse at de sakene som behandles av kontrollutvalget er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir iverksatt. Sekretariatet skal være uavhengig av kommunens administrasjon og av den som utfører revisjon av kommunen. Den som utfører sekretariatsoppgaver er direkte underordnet kontrollutvalget og skal følge de retningslinjer og pålegg som utvalget gir. Kommunestyret velger selv sekretariat for kontrollutvalget etter innstilling fra kontrollutvalget.

- **Revisjonsordning og revisor**

Kontrollutvalget legger opp til revisjonsordning tilpasset kommunestyrets tilsynsbehov, behov for oppfølging av særskilte vedtak, kompetansenivået i kommunen og kommunens egen organisering og internkontroll.

Kommunestyret avgjør selv om kommunen skal ansette egen revisor, delta i et interkommunalt samarbeid om revisjon eller inngå avtale med annen revisor (revisjonsordning). Kommunestyret velger selv revisor. Vedtak treffes etter innstilling fra kontrollutvalget. Kontrollutvalget inngår oppdragsavtale med revisjonen.

§ 5. Saksbehandlingen i kontrollutvalget

Kommunelovens bestemmelser i kapittel 11 om saksbehandling i folkevalgte organer gjelder også for kontrollutvalget. Utvalget treffer sine vedtak i møte, og det føres protokoll fra møtene. Utvalgets møter avholdes i henhold til vedtatt møteplan. Møteinnkalling, med sakliste og sakspapirer, sendes utvalgets medlemmer, aktuelle varamedlem, ordføreren, kommunedirektør og revisor en uke før møtet finner sted. Ordfører har møte- og talerett i kontrollutvalget. I tillegg sendes kontrollutvalgets møteinnkalling og sakspapirer, samt protokoller til postmottaket i Gjemnes kommune og er tilgjengelig på kommunens hjemmeside. Dokumentene gjøres også tilgjengelig på hjemmesiden til Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal.

Protokoller skal sendes utvalgets møtedeltakere for gjennomsyn. Merknader skal meldes sekretariatet, som i samråd med lederen tar avgjørelse om at det skal gjøres endringer i utkastet. Etter evt. endringer er godkjent av møteleder, så gjøres protokollen offentlig. Protokollen skal endelig godkjennes av kontrollutvalget i neste møte.

Kontrollutvalgets møter er åpne for publikum, men skal vedtas lukket når det foreligger lovbestemt taushetsplikt.

Dersom det treffes avgjørelse om at et møte skal holdes for lukkede dører, skal avgjørelsen føres i møteboken og hjemmelen for avgjørelsen framgå. Det samme gjelder for avgjørelse om at et medlem av organet er inhabilt.

For at kontrollutvalget skal kunne utføre og følge opp de oppgaver som er nødvendig for å sikre forsvarlig kontroll og tilsyn, bør utvalget ha 5 møter pr. år. Det utarbeides en møteplan med oversikt over møtetidspunkt og faste oppgaver for det enkelte år som vedtas av kontrollutvalget.

§ 6. Kontrollutvalgets arbeidsmåte

Kontrollutvalget skal holde seg orientert om den administrative og politiske virksomheten i Gjemnes kommune. Gjennom sitt arbeid skal utvalget legge vekt på samarbeid og opptre på en uavhengig og politisk nøytral måte. Kontrollutvalget kan ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens folkevalgte organer eller kommunale organer. Kontrollutvalget vil særlig legge vekt på å følge opp kommunens beslutningssystemer, rutiner og organisasjonens egen kvalitetssikring.

Gjennom en aktiv og synlig arbeidsmåte vil kontrollutvalget bidra til at feil og uregelmessigheter forebygges, men i den grad slike forhold skulle forekomme, vil utvalget påpeke dette.

Taushetsplikt er ikke til hinder for at kontrollutvalget kan gjennomføre kontrolltiltak og undersøkelser som utvalgt mener er nødvendig. Kontrollutvalget har rett til å være tilstede i lukkede møter i folkevalgte organer i kommunen. Kommunestyret kan selv bestemme at denne retten ikke gjelder i møter i kommunestyret.

Kontrollutvalget rapporterer til kommunestyret. Dersom kontrollutvalget gjennom sitt arbeid ser behov for pålegg, så må dette rapporteres til kommunestyre. Det er kun kommunestyret som har myndighet til å gi pålegg, kontrollutvalget kan bare anmode og anbefale.

Om kontrollutvalget skal behandle en sak, vil være avhengig av om saken ligger innenfor kontrollutvalgets mandat. I tillegg må kontrollutvalget vurdere om saken representerer en tilstrekkelig risiko for manglende måloppnåelse, regeletterlevelse eller vedtaksoppfølging.

Kontrollutvalget kan også behandle henvendelser fra innbyggere eller andre aktører som mener de har en sak for kontrollutvalget. Kontrollutvalget avgjør selv om henvendelsen hører inn under kontrollutvalgets oppgaver. Kontrollutvalget er ikke et klageorgan.

Kontrollutvalget skal arbeide for

- å sikre god kvalitet i kommunens tjenester
- å sikre god produktivitet og en effektiv ressursutnyttelse
- å ivareta innbyggernes rettsikkerhet i deres kontakt med den kommunale forvaltningen
- å sikre at politiske vedtak i Gjemnes kommune følges opp.

§ 7. Informasjon og rapportering

Som et ledd i sitt forebyggende arbeid, skal kontrollutvalget prioritere veiledning og informasjon. Utvalget skal legge vekt på å være løsningsorientert og bidra til læring i organisasjonen. Kontrollutvalget skal ha en aktiv og nær dialog med kommunestyret som kommunens øverste tilsynsorgan, og vil fremme aktuelle saker og rapportere til kommunestyret jf. krav i lov og forskrift og ved behov.

Det utarbeides en plan for kontrollutvalgets virksomhet i valgperioden. Planen utarbeides innen 1 år etter valg, og godkjennes av kommunestyret.

Det utarbeides en årsmelding med oppsummering av kontrollutvalgets arbeid for det enkelte år som legges fram for kommunestyret. På slutten av hver valgperiode skal det legges fram en rapport til kommunestyret om utvalgets virksomhet og gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller i valgperioden. Rapporten bygger på kontrollutvalgets virksomhetsplan.

Kontrollutvalgets leder, eller den lederen måtte bemyndige, ivaretar kontakt med media.

§ 8. Samspeilet mellom kontrollutvalget og kommunestyret

Kontrollutvalgets leder har møte- og talerett i kommunestyret når saker fra kontrollutvalget skal behandles. Utvalgets leder kan la ett av de andre medlemmene i utvalget utøve denne retten på sine vegne.

Saker som kontrollutvalget fremmer til kommunestyret skal behandles før de politiske sakene for å tydeliggjøre at dette er tilsyns- og kontrollsaker der andre kriterier enn de politiske er førende for debatten og konklusjonen. Presentasjon av sakene vil bidra til å synliggjøre kontrollutvalgets arbeid overfor kommunestyret.

§ 9. Ikrafttredden

Reglement for kontrollutvalget i Gjemnes kommune trer i kraft etter vedtak i kommunestyret.

Gjemnes kommune
Trygt å leve, godt å bo

Saksprotokoll

Arkivsak-dok. 19/00383
Saksbehandler Liv Iren Lillevevang

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kommunestyre 2019 - 2023	29.10.2019	14/19

Valg av styremedlem og varamedlem til styret i Kontrollutvalgsekretariatet for Romsdal

Kommunestyre 2019 - 2023 har behandlet saken i møte 29.10.2019 sak 14/19

Møtebehandling

Knut Sjørmæling SP framsatte forslag om ordfører som styremedlem og varaordfører som varamedlem til styret i Kontrollutvalssekretariatet for Romsdal

Votering

Enstemmig

Kommunestyre 2019 - 2023s vedtak

Ordfører som styremedlem og varaordfører som varamedlem i Kontrollutvalssekretariatet i Romsdal

Styret

for Kontrollutvalgssekretariatet
for Romsdal

MØTEPROTOKOLL

Møte nr: 1/20
Møtedato: 3.2.2019
Tid: Kl. 09.30 – kl. 12:15
Møtested: Møterom «Galleriet», Molde rådhus
Sak nr: 1/20– 8/20
Møteleder: Stig Holmstrøm

Av styrets medlemmer møtte:

Aukra kommune: Olav Myrseth Oterhals
Gjemnes kommune: Knut Sjømæling
Hustadvika kommune: Kåre Vevang
Molde kommune: Trygve Grydeland
Rauma kommune: Gudrun Herje Langseth
Sunndal kommune: Oddveig Gikling-Bjørnå, nestleder
Vestnes kommune: Stig Holmstrøm, styreleder

Forfall:

Ingen

Møtende vara:

Ingen

Ikke møtt:

Ingen

Fra sekretariatet:

Jane Anita Aspen, daglig leder
Sveinung Talberg, rådgiver

Av øvrige møtte:

Ingen

Protokollen godkjennes formelt i neste styremøte

Fungerende styreleder Stig Holmstrøm ønsket velkommen og ledet møtet gjennom sak 1/20. Det ble gjort en kort presentasjon av de fremmøtte.

Gudrun Herje Langseth etterlyste sak om revidering av etiske retningslinjer. Denne saken stod på foreløpig sakliste, men var ikke tatt med i endelig møtedokument i samråd med styreleder. Saken blir fremlagt i neste styremøte. Innkalling og sakliste ble godkjent.

Etter at leder og nestleder ble valgt, fortsatte nyvalgt styreleder Stig Holmstrøm ledelsen av møtet.

TIL BEHANDLING:

UTV. SAKSNR.	TITTEL
ST 01/20	KONSTITUERING AV STYRET – VALG AV LEDER OG NESTLEDER
ST 02/20	DAGLIG LEDERS ORIENTERING
ST 03/20	PERSONVERNÆRLKÆRING
ST 04/20	GODKJENNING AV TJENESTEAVTALE MELLOM

KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATET FOR ROMSDAL OG ROR-IKT

ST 05/20	GODKJENNING AVTALE MELLOM KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATET FOR ROMSDAL OG MOLDE KOMMUNE OM KJØP AV STABS- OG STØTTETJENESTER
ST 06/20	MØTEPLAN
ST 07/20	REFERAT OG ORIENTERING
ST 08/20	EVENTUELT

ST 01/20	KONSTITUERING AV STYRET – VALG AV LEDER OG NESTLEDER

Styrets vedtak

Stig Holmstrøm velges som leder til styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal, for kommunevalgperiode 2019-2023

Oddveig Gikling-Bjørnå velges som nestleder til styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal, for kommunevalgperiode 2019-2023

Styrets behandling

Kåre Vevang foreslår at Stig Holmstrøm fortsetter som styreleder. Trygve Grydeland foreslår at styrevervet går på omgang mellom kommunene, men kommer ikke med forslag til annen kandidat.

Styret omforenes om følgende forslag:

Stig Holmstrøm velges som leder til styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal, for kommunevalgperiode 2019-2023.

Knut Sjømæling foreslår at Oddveig Gikling-Bjørnå velges som nestleder.

Styret omforenes om følgende forslag:

Oddveig Gikling-Bjørnå velges som nestleder til styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal, for kommunevalgperiode 2019-2023.

Daglig leders innstilling

..... velges som leder til styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal, for kommunevalgperiode 2019-2023

..... velges som nestleder til styret for Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal, for kommunevalgperiode 2019-2023

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med omforent forslag fra styrets medlemmer (7 voterende).

ST 02/20	DAGLIG LEDERS ORIENTERING

Styrets vedtak

Styret tar informasjonen til etterretning.

Styrets behandling

Daglig leder gjennomgikk presentasjonen som var utsendt sammen med møtedokumentene. Styremedlemmene kommenterte og stilte spørsmål underveis i orienteringen.

Daglig leders innstilling

Styret tar informasjonen til etterretning.

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med daglig leders innstilling (7 voterende).

ST 03/20	PERSONVERNERKLÆRING

Styrets vedtak

Styret godkjenner utkast til personvernerklæring

Styrets behandling

Daglig leders innstilling

Styret godkjenner utkast til personvernerklæring

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med daglig leders innstilling (7 voterende).

ST 04/20	GODKJENNING AV TJENESTEAVTALE MELLOM KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATET FOR ROMSDAL OG ROR-IKT

Styrets vedtak

Styret godkjenner fremlagte tjenesteavtale mellom ROR-IKT og Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal.

Styrets behandling

Daglig leder orienterer om bakgrunnen for og prosessen med utarbeidelse avtalen. Styreleder gjør oppmerksom på at det er gjort endring i utkast til avtalen knyttet til oppsigelse, som er endret fra 2 til 1 års frist, etter ønske fra sekretariatet. Samt at det er korrigert skrivefeil i vedlegg 1. Styret er innforstått med at dette er korrigert.

Daglig leders innstilling

Styret godkjenner fremlagte tjenesteavtale mellom ROR-IKT og Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal.

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med daglig leders innstilling (7 voterende).

ST 05/20	GODKJENNING AVTALE MELLOM KONTROLLUTVALGSSEKRETARIATET FOR ROMSDAL OG MOLDE KOMMUNE OM KJØP AV STABS- OG STØTTETJENESTER

Styrets vedtak

Styret godkjenner fremlagte avtale mellom Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal og Molde kommune om kjøp av stabs- og støttetjenester.

Styrets behandling

Daglig leder orienterer om bakgrunnen for og prosessen med utarbeidelse av avtalen.

Daglig leders innstilling

Styret godkjenner fremlagte avtale mellom Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal og Molde kommune om kjøp av stabs- og støttetjenester.

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med daglig leders innstilling (7 voterende).

ST 06/20	MØTEPLAN

Styrets vedtak

Styret godkjenner følgende møteplan:

- **Onsdag 1. april**
- **Daglig leder, i samråd med styreleder, finner dato for møte i september**
- **Onsdag 11. november**

Daglig leder får, i samråd med styreleder, fullmakt til å foreta endring i møtedato dersom det oppstår behov for dette.

Styremøtene starter kl. 0930.

Styrets behandling

9. september kolliderer med kommunestyremøte i Sunndal. Daglig leder, i samråd med styreleder, finner dato for styremøte i september. Unngår også 7.9.2020.

Det ble Gudrun Herje Langseth fremsatt forslag om å starte styremøtene tidligere eller senere på dagen. Forslaget ble diskutert, men det viste seg at møtetidspunktet 0930, var mest ønskelig.

Det ble fremsatt følgende omforente forslag:

Styret godkjenner følgende møteplan:

- **Onsdag 1. april**
- **Daglig leder, i samråd med styreleder, finner dato for møte i september**
- **Onsdag 11. november**

Daglig leder får, i samråd med styreleder, fullmakt til å foreta endring i møtedato dersom det oppstår behov for dette.

Styremøtene starter kl. 0930.

Daglig leders innstilling

Styret godkjenner følgende møteplan:

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med omforent forslag fra styrets medlemmer (7 voterende).

ST 07/20	REFERAT OG ORIENTERINGER

Styrets vedtak

Referat- og orienteringssakene tas til orientering.

Styrets behandling

Referatsaker:

RS 01/20 **Protokoll fra styremøte i Kontrollutvalgssekretariatet 4.9.2019**, elektronisk signert.

Orienteringssaker:

Ingen

Styret fattet enstemmig vedtak i samsvar med daglig leders innstilling (7 voterende).

ST 08/20	EVENTUELT

Under Eventuelt ble følgende tema tatt opp:

- **Informasjon om**
 - Opplæringssamling for nye kontrollutvalg – Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal, i samarbeid med kontrollsjefen i Møre og Romsdal fylkeskommune, arrangerer opplæringssamling for kontrollutvalgene tilknyttet vårt sekretariat og fylkeskommunen sitt kontrollutvalg. Kontrollutvalgsmedlemmer i resten av fylket får også invitasjon til å delta. Invitasjonen sendes via deres sekretariat. Daglig leder gjennomgikk programmet for samlingen 17. mars 2020 på Hotel Alexandra i Molde. Styreleder oppfordret til at invitasjonen også går til styremedlemmene. Hver enkelt vurdere selv om de ønsker å delta. Invitasjon sendes ut i løpet av uka.

Stig Holmstrøm
styreleder

Oddveig Gikling-Bjørnå
nestleder

Olav Myrset Oterhals
styremedlem

Kåre Vevang
styremedlem

Knut Sjømæling
styremedlem

Trygve Grydeland
styremedlem

Gudrun Herje Langseth
styremedlem

Jane Anita Aspen
sekretær

GJEMNES KOMMUNE
Nordmørsvegen 24
6631 BATNFJORDSØRA

Saksbehandler, innvalgstelefon
Aase Årsbog Dyrset, 71 25 84 59

Rapport fra tilsyn med miljøretta helsevern i skoler og barnehager i Gjemnes kommune

- Organet – Kystlab - som jobber med miljørettet helsevern er klar over sine oppgaver og utfører arbeidet de har inngått avtale med Gjemnes kommune om at de skal gjøre, men det er noen områder som kan forbedres. Blant annet skal tilsynsplanen gjøres tilgjengelig, informasjon rundt risikoforhold i skoler og barnehager må sikres bedre og rutinebeskrivelsen for oppfølging av avvik etter tilsyn må bli kjent/utbedret.

Kommunen har ikke sørget for at kommunelegen har fått nødvendig delegasjon for å ivareta folkehelsearbeidet. Kommunelegen har en rådgiverrolle. Så lenge han underskriver rapportene fatter kommunelegen en avgjørelse, og går dermed utover sin rådgiverrolle.

Kommuneledelsen har ikke dokumentert eller vist i praksis hvordan det følges med på tilsynsmyndighetens/eller tilsynsorganets oppgaver. Fylkesmannen ser dette ved at oppsatt tilsynsplan er lite kjent. Manglende oppfølging av ledelsen gir fare for svikt og risiko for at avvik ikke blir fulgt opp. Barnas arbeidsmiljø blir da ikke fulgt opp på en forsvarlig måte på grunn av manglende internkontroll i henhold til folkehelselovens krav.

Dette er brudd på folkehelseloven § 30 som omhandler kommunens internkontroll og et særskilt dokumentasjonskrav av tilsynsmyndighetens oppgaver som ikke blir ivaretatt.

Innhold

1. Tilsynets tema og omfang	4
2. Aktuelt lovgrunnlag for tilsynet	5
3. Beskrivelse av faktagrunnlaget	7
4. Vurdering av faktagrunnlaget opp mot aktuelt lovgrunnlag	10
5. Fylkesmannens konklusjon	11
6. Oppfølging av påpelte lovbrudd	11
Vedlegg: Gjennomføring av tilsynet	

1. Tilsynets tema og omfang

I dette kapittelet beskriver vi hva som ble undersøkt i tilsynet.

Det landsomfattende tilsynet med folkehelseloven i 2019 er rettet mot kommunens arbeid med tilsyn med miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

Tilsynet har som formål å bidra til at kommunen oppfyller plikten til å føre tilsyn med at barnehagenes og skolenes inne- og utemiljø

- fremmer barnehagebarn og elevers helse og trivsel
- forebygger sykdom og skade.

Barnehagers og skolars inne- og utemiljø er av stor betydning for helse, trivsel og prestasjoner blant barn og unge. Mange barnehager og skoler har for eksempel et dårlig inneklima, lekeapparat som trenger vedlikehold eller mangel på rutiner for rengjøring. Problemene har vist seg ofte å være knyttet til sviktende forvaltning, drift og vedlikehold. Varierende og mangelfull tilsynspraksis kan også medvirke til at barnehager og skoler over tid utvikler dårlig inneklima og andre miljømessige problemer etter at godkjenning ble gitt. Kartlegginger fra statlig hold av kommunenes tilsyn med miljørettet helsevern i barnehager og skoler har påvist store forskjeller kommunene imellom når det gjelder omfang av tilsyn og oppfølging av tilsyn der det er blitt påvist brudd på regelverket.

Fylkesmannen har ført tilsyn med om kommunen ivaretar sitt tilsynsansvar ved å sørge for:

1. klar fordeling av myndighet og oppgaver, nødvendig uavhengighet og kompetanse
Fylkesmannen har undersøkt og vurdert om det er klart hvem som er delegert tilsynsmyndighet og tilhørende oppgaver og at de som skal ivareta tilsynsoppgaven (videre omtalt som tilsynsorganet) er tilstrekkelig uavhengig av virksomhetene det skal føres tilsyn med. Dette er særlig aktuelt ved tilsyn med kommunale barnehager og skoler. Fylkesmannens tilsyn har også omfattet om kommunen har sørget for at tilsynsorganet har nødvendig kompetanse om miljørettet helsevern, tilsynsmetodikk og saksbehandling. Det er også undersøkt om kommunen har dokumentert hvordan de ovennevnte forholdene blir ivaretatt.
2. oversikt over godkjenningspliktige skoler og barnehager
Kommunens tilsyn er et viktig virkemiddel for å sikre at barnehager og skoler ikke drives uten godkjenning. Å ha oversikt over godkjenningspliktige barnehager og skoler og deres godkjenningsstatus er blant annet nødvendig når tilsynsorganet skal prioritere hvilke barnehager og skoler det skal føres tilsyn med. Fylkesmannen har derfor undersøkt og vurdert om kommunen har sørget for å ha nødvendig oversikt over disse forholdene og at dette er dokumentert.
3. at risikoforhold i miljøet i den enkelte barnehage og skole følges opp og at det føres regelmessig tilsyn med barnehager og skoler i kommunen
Kommunens tilsynsoppgaver omfatter både å følge opp risikoforhold i miljøet i den enkelte barnehage og skole, og å føre regelmessig tilsyn med barnehager og skoler i kommunen. Fylkesmannen har undersøkt og vurdert om kommunen sørger for at tilsynsorganet får tilstrekkelig informasjon om risikoforhold ved miljøet i skoler og barnehager og at

tilsynsaktivitetene baseres på risikovurderinger. Dette er nødvendig både i forbindelse med oppfølging av forhold med mulig helserisiko i miljøet i enkeltbarnehager og –skoler og i forbindelse med den regelmessige tilsynsvirksomheten. Fylkesmannen har også undersøkt om kommunen sørger for å følge med på at tilsynsoppgavene gjennomføres som forutsatt og at det er dokumentert hvordan tilsynsoppgavene planlegges og gjennomføres.

4. at tilsyn systematisk følges opp der det er avdekket lovbrudd

For at tilsyn som virkemiddel skal fungere etter sin hensikt, må tilsyn der det er påvist lovbrudd følges opp slik at tilsynet kan avsluttes. Fylkesmannen har undersøkt om kommunen sørger for at oppfølgingen av tilsyn foregår på en systematisk måte og at det er dokumentert hvordan dette arbeidet skal gjøres.

Informasjon om tilsynet

På miljørettet helsevernområdet er Fylkesmannens tilsyn begrenset til å føre tilsyn med om kommunene oppfyller sine plikter som tilsynsmyndighet. Fylkesmannen fører altså «tilsyn med kommunens tilsyn». Tilsynet omfatter derfor ikke om kommunen som eier sørger for å oppfylle kravene til miljørettet helsevern i sine barnehager og skoler.

Mange kommuner har delegert tilsynsmyndighet og -oppgaver til et interkommunalt selskap (IKS) eller til en vertskommune i et interkommunalt samarbeid. Kommuner kan også kjøpe miljørettet helseverntjenester fra andre kommuner eller private aktører. Fylkesmannens tilsyn er rettet mot kommunen, uavhengig av hvordan miljørettet helseverntjenesten er organisert.

Fylkesmannens tilsyn omfatter kommunens tilsyn med miljørettet helsevern i private og offentlige barnehager, grunnskoler og videregående skoler innenfor kommunens geografiske område, og som omfattes av virkeområdet forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler gjelder for (definert i folkehelseloven § 2).

Fylkesmannens tilsyn skal gjennomføres som systemrevisjon. Det innebærer at fylkesmannen fører tilsyn med hvordan kommunen styrer og leder arbeidet med tilsyn og ved dette sørger for at tilsynsvirksomheten oppfyller de aktuelle lovkravene.

2. Aktuelt lovgrunnlag for tilsynet

Fylkesmannen er gitt myndighet til å føre tilsyn med folkehelseetjenesten, etter folkehelseloven § 32.

Et tilsyn er en kontroll av om virksomheten er i samsvar med lov- og forskriftsbestemmelser. Vi gir derfor her en oversikt over kravene som ble lagt til grunn i tilsynet.

Rettslig grunnlag for fylkesmannens tilsyn

Fylkesmannen er gitt myndighet til å føre tilsyn med kommunenes folkehelsearbeid etter lov om folkehelsearbeid av 24. juni 2011 (folkehelseloven), jf. folkehelseloven § 31. Fylkesmannens lovlighetskontroll med miljørettet helsevern (MHV) gjelder folkehelseloven §§ 8 og 9 og § 30 om

internkontroll. Fylkesmannens tilsyn er avgrenset til lovlighetskontroll, jf. kommuneloven kapittel 10 A.

Rettslig grunnlag for kommunens tilsyn

Ifølge kapittel 3 Miljørettet helsevern i folkehelseloven skal kommunen ha sin oppmerksomhet rettet mot hele befolkningen, uavhengig av sektor. Kommunen har virkemidler både overfor privat og offentlig virksomhet og eiendom, og har blant annet som oppgave å føre tilsyn med faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Kommunens tilsynsansvar med miljørettet helsevern fremgår av folkehelseloven § 9.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv. oppstiller en rekke krav til blant annet internkontroll, uteområder, inneklima, renhold, vedlikehold, smittevern, måltider mv., som er rettet mot eier/leder av virksomheten. Kommunen skal føre tilsyn med at forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler overholdes, noe som er presisert i forskriftens § 25.

Tilsyn med kommunens arbeid med tilsyn

I det følgende gir vi en oversikt av kravene i lov og forskrift som gjelder på områdene som skal undersøkes i tilsynet.

Kommunens plikt til internkontroll

Kommunen har en plikt til å føre internkontroll for å sikre at krav fastsatt i folkehelseloven eller i medhold av folkehelseloven overholdes, jf. folkehelseloven § 30. Det er ikke gitt en egen forskrift som utdyper kravene til internkontroll. Kommunens plikt til internkontroll med tilsynsoppgaven bygger på det alminnelige systemet for internkontroll i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 23 nr. 2.

Kommunen har en særskilt plikt til å dokumentere tilsyn med miljørettet helsevern

Folkehelseloven § 30 annet ledd bestemmer at kommunenes tilsyn etter § 9 skal dokumenteres særskilt. Det er presisert i folkehelseloven § 30 annet ledd at uavhengighet og likebehandling i tilsynet skal dokumenteres, men det forsterkede dokumentasjonskravet gjelder generelt for tilsynsoppgaven etter § 9. Begrunnelsen for det skjerpede kravet til dokumentasjon er at kommunen i mange tilfeller har en dobbeltrolle, ved at kommunen skal godkjenne og føre tilsyn med virksomheter (barnehager og skoler) som i mange tilfeller er kommunale.

Klar fordeling av ansvar, oppgaver og myndighet

Kravet til internkontroll i folkehelseloven § 30 innebærer at kommunen må ha klar fordeling av ansvar, oppgaver og myndighet. Kommunen kan delegerer oppgaver og myndighet innen miljørettet helsevern innad i kommunen eller til en vertskommune etter de alminnelige reglene om delegering i kommuneloven eller et interkommunalt selskap (IKS), jf. folkehelseloven § 9 første ledd annet punktum.

Krav om et uavhengig tilsyn

Kommunene må organisere seg slik at de personene eller enhetene som ivaretar tilsyn med MHV, er tilstrekkelig uavhengige av underliggende virksomhet som det skal føres tilsyn med. Kommunen må dokumentere tilsynsorganets uavhengighet, jf. folkehelseloven § 30 annet ledd.

Krav til kompetanse

Kommunens plikt til å føre tilsyn med MHV etter folkehelseloven § 9, forutsetter at kommunen har nødvendig kompetanse til å utføre tilsynsoppgaven forsvarlig, jf. også kravet til internkontroll i

lovens § 30. Kommunen må dokumentere at de som har ansvar for å føre tilsyn med MHV har nødvendige forutsetninger, herunder kompetanse.

Krav om oversikt over godkjenningsstatus

Det inngår i kommunens tilsynsansvar i folkehelseloven § 9 å ha oversikt over godkjenningspliktige barnehager og skoler i kommunen. Å ha en oppdatert oversikt over godkjenningsstatus for barnehager og skoler er også å anse som en del av det løpende arbeidet med oversikt over folkehelseutfordringene i kommunen, som kommunen skal foreta etter § 4 i forskrift om oversikt over folkehelsen.

Risikobasert tilsyn

Kommunens tilsyn etter § 9 i folkehelseloven skal vært basert på risikovurderinger. Kommunen må følge opp forhold som kan tilsi at miljøet i barnehager og skoler er uforsvarlig og ut fra en risikovurdering føre regelmessig tilsyn med skoler og barnehager i kommunen. Forskrift om MHV § 4 annet ledd annet punktum presiserer at kommunen skal prioritere tilsynsvirksomhet etter en vurdering av helserisiko. Kommunens risikovurderinger bør blant annet bygge på kunnskap om folkehelseutfordringer som kommunen skal ha etter § 5 i folkehelseloven.

Opplysnings- og informasjonsplikten

Kommunen må som en del av kravet til internkontroll følge med på at barnehager og skoler i kommunen etterlever opplysningsplikten i forskrift om MHV i barnehager og skoler § 5 og sørge for at det interne/eksterne tilsynsorganet mottar opplysningene.

Valg av tilsynsmetode

Kommunens tilsynsmetoder ved tilsyn med MHV må gi tilstrekkelig faktagrunnlag til å kunne konkludere og må sikre forsvarlig saksbehandling. Når kommunen kan komme til å konkludere med pålegg, må utredningsplikten i forvaltningsloven § 17 overholdes.

Oppfølging og avslutning av tilsyn

Når kommunen har ført tilsyn med en barnehage eller skole, uavhengig av utfall, skal tilsynet alltid avsluttes, jf. også forvaltningsloven § 11 a. Kravet til interkontroll i folkehelseloven § 30 innebærer at kommunen systematisk må følge opp det enkelte tilsyn, herunder ha oversikt over frister, rutiner for purring og ha en plan for videre oppfølging av alle tilsyn som ikke er avsluttet.

Krav til saksbehandlingen

Kommunen er bundet av lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) og forvaltningsrettslige prinsipper i sin utøvelse av tilsyn. Kravet til internkontroll i folkehelseloven § 30 innebærer at kommunen gjennom sin organisering og styring må sikre at kravene til saksbehandling i forvaltningsloven overholdes.

3. Beskrivelse av faktagrunnlaget

Her gjøres det rede for hvordan virksomhetens aktuelle tjenester fungerer, inkludert virksomhetens tiltak for å sørge for at kravene til kvalitet og sikkerhet for tjenestemottakerne blir overholdt.

Gjemnes kommune hadde 2.621 innbyggere pr. 2. kvartal 2019. Det er fire kommunale og to private barnehager, og en offentlig barne- og ungdomsskole og en privat skole.

Kommunen har oppnevnt fysioterapeut som folkehelsekoordinator i 50% stilling. Folkehelsekoordinator er ikke involvert i miljøretta helsevern i skoler og barnehager.

Kommunen har ikke gjort tilgjengelig informasjon om det miljøretta helsevernet på sine hjemmesider, verken om hvilke oppgaver som skal ivaretas eller hvordan en skal komme i kontakt med de ansvarlige. Kommunens organisasjonskart har ingen informasjon om det miljørettede helsevernet.

Det er ikke fattet delegasjonsvedtak der det fremgår hvem som er delegert ansvar for å føre tilsyn med miljørettet helsevern, jf. Folkehelseloven § 9 andre ledd.

Gjemnes kommune inngikk i 2016 avtale med Kystlab om gjennomføring av tilsyn innen miljøretta helsevern.

Klar fordeling av myndighet og oppgaver, nødvendig uavhengighet og kompetanse.

Gjemnes kommune har inngått avtale med Kystlab-PreBIO AS (Kystlab) om kjøp av tjenester innen miljøretta helsevern. Likelydende avtaler er inngått mellom sju andre kommuner og Kystlab.

I avtalen går det fram at miljøretta helsevern omfatter faktorer i miljøet som direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helse, og omfatter blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer. Tjenesten skal utføres av ansatte i Kystlab med kompetanse på området. Innhold i tjenesten spesifiseres i egen virksomhetsplan som vurderes årlig av styringsgruppen og Kystlab.

Styringsgruppe består av medisinskfaglig rådgiver fra hver av de deltagende kommunene. Kystlab har sekretariatfunksjon, og representantene fra Kystlab har møte og talerett. Møter skal ifølge avtale holdes tre ganger i året. I 2018 og 2019 har det vært gjennomført to slike møter pr år. Virksomhets- og tilsynsplan bestemmes i dette forumet av kommuneleger og rådgivere fra Kystlab. Status for tilsynsarbeid legges fram, forbedringer og prosjekter drøftes.

Virksomhetene det skal føres tilsyn med er klassifisert i tilsynsklasse 1 til 5. Tilsynsfrekvens for hver tilsynsklasse varierer fra årlig tilsyn og til tilsyn kun etter klage. Virksomhetstypene er plassert i ulike tilsynsklasser basert på risiko for negative hendelser.

Ifølge avtalen har representanter fra kommunen det overordnede faglige ansvaret for hvilke oppgaver i virksomhetsplanen som skal prioriteres.

I avtalen går det fram at «Medisinskansvarlig rådgiver fra hver enkelt kommune er delegert myndighet fra sitt kommunestyre til å fatte vedtak i henhold til Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven) av 1.1.2012. Medisinskfaglig rådgiver har også myndighet etter diverse forskrifter med hjemmel her.»

I Kystlab sin Virksomhetsplan for 2018 – 2019 går det bla fram at selskapet skal utføre alle tilsyn i kommunen etter oppsatt plan, og følge opp eventuelle avvik og anmerkninger avdekket under tilsyn fram til disse er lukket.

Delmål for denne perioden er i større grad å fokusere på risikovurdering ved tilsyn på skoler og barnehager.

Kommuneoverlegen utfører arbeid med tilsyn med miljørettet helsevern i skoler og barnehager, i den form at han deltar på møter med Kystlab, og signerer tilsynsrapporter etter tilsyn som Kystlab har gjennomført. Det er imidlertid ikke fattet et delegasjonsvedtak der disse arbeidsoppgavene for kommuneoverlegen går fram.

Kommuneoverlegen er den eneste som arbeider med miljøretta helsevern i barnehager og skoler i kommuneadministrasjonen. Kommuneoverlegen har en 40% stilling knyttet til oppgaver innen fagområdet samfunnsmedisin, som også innbefatter miljørettet helsevern. Kommuneoverlegen var da intervju i tilsynet ble gjennomført spesialist i samfunnsmedisin.

Tilsynsorganet har faglig og forvaltningsmessig kompetanse som ivaretar oppgavene for miljøretta helsevern i skoler og barnehager.

Kommunens oversikt over godkjenningspliktige barnehager og skoler

Tilsendt oversikt viser at det er tre skoler i kommunen, to offentlige og en privat skole. En offentlig skole og en privat skole er ikke godkjent ifølge tilsynsorganets oversikt.

Tilsynsorganet har oversikt over godkjenningspliktige barnehager og skoler, samt deres godkjenningsstatus. Oversikten blir utarbeidet av Kystlab.

Oversikt fra Kystlab er oppdatert, men det er ikke opplyst om kommunen aktivt bruker eller er kjent med denne oversikten. Det er ikke dokumentert hvordan kommunens ledelse følger med på hvordan arbeidet gjennomføres som forutsatt, f.eks. gjennom rapporteringsrutiner, årshjul eller møtepunkt. Det framgår av referat fra «Styringsgruppe for miljøretta helsevern» at tilsynsplan er tema i møter. Det er ikke dokumentert eller fremkommet i intervju at kommunens ledelse etterspør dette. Kystlab forutsetter at kommunelegen i hver kommune melder tilbake, og at kommunelegen dermed ivaretar «følge med ansvaret» som kommunen har.

Risikobasert, regelmessig tilsyn i barnehager og skoler i kommunen

Det er ikke lagt fram dokumentasjon på at tilsyn blir gjennomført etter ei risikovurdering. Det er heller ikke lagt fram rutine eller vist praksis for at avdekte avvik i skoler og barnehager blir lagt fram for tilsynsorganet, slik at det på den bakgrunn kan gjøres ei vurdering av risikoforhold i tjenestene. Kystlab forutsetter imidlertid at Kommunelegen melder om risikoforhold i hver kommune slik at tilsynsorganet skal være kjent med eventuelle risikoområder.

I Kystlab sin Virksomhetsplan 2018 – 2019 er det et delmål i større grad å fokusere på risikovurderinger ved skoler og barnehager. Virksomhetene skal tilegne seg metodikk for dette, samt innarbeide rutiner for jevnlig risikovurdering av prioriterte områder.

Tilsyn blir gjennomført etter tidsintervall på hvert 2. år i barnehager, og hvert 3. år i skoler. Tilsynsplan blir diskutert i Samarbeidsorganet, og Kystlab legger da til grunn at Kommunelegen kommer med bemerkninger og at tidsintervall ikke skal være styrende.

At det er klagemulighet til kommunelegen knyttet til barns arbeidsmiljø etter forskrift om miljørettet helsevern er lite/ikke kjent.

Systematisk oppfølging av tilsyn

Tilsynsorganet/Kystlab har oversikt over tilsyn som er gjennomført, avdekte avvik og oversikt over avvik som ikke er rettet. Fylkesmannen fikk ikke framlagt rutine for hvordan Kystlab følger opp avdekte avvik, for eksempel når det skal purres på opplysninger.

Kommunens ledelse etterspør ikke hvordan tilsynsorganets arbeid med oppfølging av tilsyn foregår, og setter derfor heller ikke inn tiltak dersom arbeidet ikke utføres som forutsatt.

4. Vurdering av faktagrunnlaget opp mot aktuelt lovgrunnlag

I dette kapittelet vurderer vi fakta i kapittel 3 opp mot lovbestemmelsene i kapittel 2.

Etter at folkehelseloven trådte i kraft 1. januar 2012 har kommunen fått et forsterket dokumentasjonskrav av internkontrollen, jf. § 30. Dette særskilte dokumentasjonskravet gjelder spesielt for kommunens tilsynsmyndighetsrolle etter § 9 i folkehelseloven.

Gjemnes kommunen har ikke etablert en internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av lov blir oppfylt.

Det er ikke fattet delegasjonsvedtak der det fremgår at kommuneoverlegen er delegert ansvar for å føre tilsyn med miljørettet helsevern, jf. Folkehelseloven § 30 andre ledd.

Delegasjon av myndighet og oppgaver innen miljørettet helsevern er ikke omtalt i Gjemnes kommunes delegasjonsreglement. Ledelsen har dermed ikke gjennom delegasjon sikret den samfunnsmedisinske kompetansen inn i tilsynsorganet. Kommunelegen har en rådgiverrolle. Så lenge kommunelegen underskriver rapportene fatter han da en avgjørelse, og går dermed utover sin rådgiverrolle.

Tilsyn utføres av Kystlab, og tilsynsorganet er uavhengig av virksomhetene som er gjenstand for tilsyn, og tilsynsorganet har tilstrekkelig kompetanse til å ivareta tilsynsoppgavene.

Tilsynsorganet har oversikt over godkjenningspliktige barnehager og skoler, og deres godkjenningsstatus. Det er klart hvem som utarbeider og oppdaterer oversikten.

Selv om kommunen kjøper tjenester til å få utført tilsynsoppgaven, er det uansett kommunen som har ansvaret for at risikoforhold i miljøet i den enkelte barnehage og skole blir fulgt opp.

Det er ikke godt gjort at det i praksis legges risikovurderinger til grunn ved tilsyn og oppfølging av den enkelte barnehage og skole ved tilsynsvirksomheten. Det er ikke etablert skriftlige rutiner der informasjon om risikoforhold gjøres kjent for tilsynsmyndigheten. Kommunen må som del av sin internkontroll følge med på at kommunens barnehager og skoler etterlever opplysningsplikten og sørger for at tilsynsorganet mottar opplysningene.

Kommunen har også ansvar for at tilsyn der det er avdekt lovbrudd, blir fulgt opp systematisk og skal medvirke til at forhold som kan innvirke på miljøet i skoler og barnehager blir utbedra innen rimelig tid. Dette er sentralt i tilsynsplikten i folkehelseloven § 9.

Kommunens ledelse etterspør ikke hvordan tilsynsorganets arbeid med oppfølging av tilsyn foregår, og setter derfor heller ikke inn tiltak dersom arbeidet ikke utføres som forutsatt.

5. Fylkesmannens konklusjon

Her presenterer vi konklusjonen av vår undersøkelse, basert på vurderingene i kapittel 4.

Fylkesmannens konklusjon:

- Organet – Kystlab - som jobber med miljørettet helsevern er klar over sine oppgaver og utfører arbeidet de har inngått avtale med Gjemnes kommune om at de skal gjøre, men det er noen områder som kan forbedres. Blant annet skal tilsynsplanen gjøres tilgjengelig, informasjon rundt risikoforhold i skoler og barnehager må sikres bedre og rutinebeskrivelsen for oppfølging av avvik etter tilsyn må bli kjent/utbedret.

Kommunen har ikke sørget for at kommunelegen har fått nødvendig delegasjon for å ivareta folkehelsearbeidet. Kommunelegen har en rådgiverrolle. Så lenge han underskriver rapportene fatter kommunelegen en avgjørelse, og går dermed utover sin rådgiverrolle.

Kommuneledelsen har ikke dokumentert eller vist i praksis hvordan det følges med på tilsynsmyndighetens/eller tilsynsorganets oppgaver. Fylkesmannen ser dette ved at oppsatt tilsynsplan er lite kjent. Manglende oppfølging av ledelsen gir fare for svikt og risiko for at avvik ikke blir fulgt opp. Barnas arbeidsmiljø blir da ikke fulgt opp på en forsvarlig måte på grunn av manglende internkontroll i henhold til folkehelselovens krav.

Dette er brudd på folkehelseloven § 30 som omhandler kommunens internkontroll og et særskilt dokumentasjonskrav av tilsynsmyndighetens oppgaver som ikke blir ivaretatt.

6. Oppfølging av påpekte lovbrudd

I dette kapitlet redegjør vi for hva vi forventer at virksomheten skal gjøre i prosessen med å rette lovbrudd.

Vi ber virksomheten om å utarbeide en plan med nødvendige tiltak for å rette lovbruddene.

Planen skal minimum inneholde:

- Hvilke tiltak som skal gjennomføres.
- Hvordan ledelsen vil følge med på og kontrollere at tiltakene blir iverksatt.
- Hvordan ledelsen vil gjennomgå om tiltakene har virket som planlagt etter at de har fått virket en stund.
- Frister for iverksetting av tiltak og evaluering av om tiltakene virker som planlagt.

Vi ber om å få oversendt virksomhetens plan **innen 14.02.2020**

Fylkesmannen ber om at kommunen sin politiske ledelse blir orientert om innholdet i denne rapporten.

Rapporten er rutinemessig sendt i kopi til Statens helsetilsyn for publisering på <https://www.helsetilsynet.no>

Med hilsen

Grete Teigland (e.f.)
Direktør

Aase Årsbog Dyrset
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

STATENS HELSETILSYN Postboks 231 Skøyen 0213 OSLO

Fylkesmannen i Møre og Romsdal
Postboks 2520
6404 Molde

Deres ref.	Vår ref. 19/00006-10	Saksbehandler Svein Arild Eikemo	Dato 18.02.2020

Rapport fra tilsyn med miljøretta helsevern i skoler og barnehager i Gjemnes kommune

Det vises til rapport fra Fylkesmannen datert 27.1.2020.

Plan for oppfølging av påpekte lovbrudd

Tidspunkt for gjennomføring	Tiltak	Ansvarlig
Mars 2020	Virksomhetsplanen oppdateres i henhold til de mangler som er beskrevet i rapporten fra tilsynet. • <i>Tilsynsplanen gjøres tilgjengelig for kommunepersonell og brukere.»</i> • <i>Tilsynene skal være risikobasert.</i> • <i>Lage rutinebeskrivelse for oppfølging av avvik</i>	SINTEF Norlab i samarbeid med Svein Arild Eikemo (Assisterende rådmann) og Ragnhild Kleive (Avdelingsleder for helse og omsorg)
Mars 2020	Kommunen utarbeider rutiner for hvordan det følges med på tilsynsorganets oppgaver	Svein Arild Eikemo (Assisterende rådmann) og Ragnhild Kleive (Avdelingsleder for helse og omsorg)
Mars 2020	Nytt elektronisk delegasjonsreglement utarbeides der det tydelig framgår hvem i kommunen som har ansvar for å ivareta folkehelsearbeidet.	Rådmannen
I løpet av 2020	Plan for evaluering av tiltakene	SINTEF Norlab i samarbeid med Svein Arild Eikemo (Assisterende rådmann) og Ragnhild Kleive (Avdelingsleder for helse og omsorg)

Postadresse
,
E-post
e-post

Besøksadresse

Telefon
Telefon

Org.nr
Orgnr

Assisterende rådmann og avdelingsleder for helse og omsorg vil i tett samarbeid med SINTEF Nordlab (tidligere Kystlab) sørge for at tiltakene blir iverksatt etter oppgitte frister. Oppdaterte rutiner og planer legges i kommunens kvalitetssystem.

Med hilsen

Svein Arild Eikemo
Assisterende rådmann

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

AVDELINGSLEDER FOR DRIFT
6631 BATNFJORDSØRA

Dykkar ref:
Vår ref: 2019/246034
Dato: 30. januar 2020
Org.nr: 985399077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

FORLENGING AV FRIST

Vi viser til inspeksjonen hjå AVDELINGSLEDER FOR DRIFT den 8. november 2019.

Tilsynet omfatta

- Høgset vassverk
- Øre Vannverk
- Søvik

Vi har motteke brev frå dykk, søknad om ny frist, og forlenger i samsvar med det, frista til den 10.3.20.

Vedtak om pålegg

Det skal utarbeidast farekartlegging-/ROS-analyse og prøvetakingsplan tilpassa vassverka dykre.

Vedtaket er fatta med heimel i drikkevannsforskriften § 6 Farekartlegging og farehåndtering § 21 prøvetakingsplan.

Vi har observert:

Farekartlegging og ROS-analyse manglar. B-prøver er teken etter gamal plan.

Mattilsynet vurderer dette slik:

Vassverka sin prøvetakingsplan skal vera i tråd med forskrifta. Dykk har teke B-prøver etter den gamle forskrifta, noko som må endrast.

§ 6 stiller krav til at de skal ha ei farekartlegging, som skal vera med å danne grunnlag for prøvetakingsplanen. Ei farekartlegging vil kunne si noko om kor det er viktig å ta prøver og om det nokre stader skal takast prøver ekstra ofte. De har ikkje farekartlegging-/ROS-analyse, men har no skrivi avtale med eit konsulentselskap om at dei skal utarbeide dette og prøvetakingsplan. Dette skal vera ferdig til 15.1.20.

Vedtaket skal oppfyllest innen

10. mars 2020

Vi vil ha tilbakemelding når vedtaket er oppfylt

Mattilsynet har sett frist for gjennomføring av tiltaka. Det er viktig for oss at de gir oss tilbakemelding så snart disse er utført, slik at vi kan avslutte saka. Vi ber om at de gir tilbakemeldinga på det vedlagde tilbakemeldingsskjemaet.

Sjå regelverk og rettar.

Med helsing

Kjersti Brandsar
seniorinspektør

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og blir sendt utan signatur.
Dokument som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Vedlegg:
Regelverk og rettar
Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak
Tilbakemeldingsskjema i forbindelse med vedtak

Regelverk og rettar

Mattilsynet kan føra tilsyn og fatta naudsynte vedtak

Mattilsynet har heimel til å føra tilsyn og treffa naudsynte vedtak i matloven § 23.

Du har rett til å få rettleiing om regelverket og sakshandsaminga

Du har rett til å få rettleiing om regelverket og sakshandsaminga. Dette betyr at du kan krevja å få vita kva regelverk som gjeld, kvar du finn regelverket og korleis du skal skjønna dette regelverket. Du har også rett til å få vita korleis vi handsamar saka di og kva rettar du har i den samanheng. Men Mattilsynet kan ikke gje konkrete råd om korleis du skal oppfylle regelverket. Retten til å få rettleiing følgjer av forvaltningsloven § 11.

Du har rett til å sjå saksdokumenta

Du har også rett til å få sjå dokumentene i saka di, sjå forvaltningsloven §§ 18 - 21.

Du har rett til å klaga

Du kan klaga på enkeltvedtak. Du må grunngje klagen, skriva under og senda den til oss innan tre veker etter at du har teke imot vedtaket. Reglane om klage står i forvaltningsloven §§ 28-29. Du finn meir informasjon om klageretten i vedlegget; Melding om rett til å klaga over forvaltningsvedtak.

.

Vi har vurdert saka etter dette regelverket

- FOR 2016-12-22 nr 1868: Forskrift 22. des. 2016 nr. 1868 om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften)

Vi har funne brot på desse reglane:

Søvik

- Drikkevannsforskriften § 6 Farekartlegging og farehåndtering

Øre Vannverk

- Drikkevannsforskriften § 6 Farekartlegging og farehåndtering

Høgset vassverk

- Drikkevannsforskriften § 6 Farekartlegging og farehåndtering

Avsender Mattilsynet Avdeling Nordmøre og Romsdal Felles postmottak, Postboks 383 2381 Brumunddal	Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak (Forvaltningslova (fvl) § 27)	
Mottakar (namn og adresse) GJEMNES KOMMUNE AVDELINGSLEDER FOR DRIFT 6631 BATNFJORDSØRA	Dato 30. januar 2020	Klageinstans Mattilsynet, hovudkontoret

Denne meldinga gir viktige opplysningar dersom du ønskjer å klage på vedtak som du har fått underretning om.

Klagerett	Du har rett til å klage på vedtaket.
Kven kan du klage til	Klagen sender du til oss, dvs. avsendaren av brevet. Dersom vi ikkje tek klagen til følge, sender vi den til klageinstansen for endeleg avgjerdsle.
Klagefrist	Klagefristen er tre veker frå den dagen du mottok dette brevet. Det er nok at klagen er sendt før fristen er ute. Dersom du klagar så seint at det kan vera uklart for oss om du har klaga til rett tid, ber vi deg om å oppgi datoen då du mottok brevet. Dersom du klagar for seint, kan vi sjå bort frå klagen. Du kan søke om å få forlenga klagefrist. Vi ber deg då å nemne årsaka til at du ønsker dette.
Rett til å kreve grunngeving	Dersom du meiner at vi ikkje har grunngitt vedtaket, kan du kreve grunngeving. Slikt krav må då sendast til oss før klagefristen er ute. Klagefristen blir då avbroten og ny frist på tre veker startar frå tidspunktet når du får grunngevinga.
Innhald i klagen	I klagen må du nemne: • kva vedtak du klagar på • årsaka til at du klagar • den eller dei endringane som du ønsker • eventuelt andre opplysningar som kan bety noko for vurderinga vår av klagen Du må underteikne klagen.
Utsetting av vedtaket	Det er meininga at vedtaket skal gjennomførast innan den fastsette fristen. Dette gjeld sjølv om du klagar på vedtaket. Du kan søke om å få utsett iverksettinga inntil klagefristen er ute eller klagen er avgjort
Rett til å sjå dokumenter i saka og å kreve rettleiing	Du har som hovedregel rett til å sjå dokumenta i saka etter forvaltningsloven §§ 18 og 19. Du må då kontakte oss. Då kan du få nærmare rettleiing om klageretten, om framgangsmåten ved klage og om reglane for saksbehandling.
Kostnader ved klagesaka	Du kan søke om å få dekt utgifter til nødvendig advokathjelp etter reglane om fritt rettsråd. Vanlegvis gjeld visse inntekts- og formuesgrenser. Fylkesmannen eller advokaten din kan gi nærmare rettleiing. Uavhengig av denne ordninga, kan du etter forvaltningsloven § 36 kreve dekning for vesentlege kostnader som følge av klagen dersom Mattilsynet gjer om vedtaket. Dette vil til dømes kunne omfatte utgifter til advokathjelp. Ved omgjerding av vedtaket som følge av klagen, vil vi orientere deg om denne retten.
Klage til Sivilombudsmannen	Dersom klagen ikkje har ført fram og du meiner at Mattilsynet har utsett deg for urett, kan du klage til Stortingets ombudsmann for forvaltninga (Sivilombudsmannen). Sivilombudsmannen kan ikkje sjølv endre vedtaket, men kan gi si vurdering av korleis vi har behandla saka og om vi har gjort feil eller har forsømt oss.

Mattilsynet Avdeling Nordmøre og Romsdal
v/ Kjersti Brandsar
Felles postmottak, Postboks 383
2381 Brumunddal

Dykkar ref:
Vår ref:
Dato:
Org.nr:

TILBAKEMELDING OM OPPFYLT VEDTAK (UTFØRTE TILTAK)

Vi viser til vedtak frå Mattilsynet, Avdeling Nordmøre og Romsdal gjeve i rapport med dato 30. januar 2020 og saksnummer 2019/246034.

Tilbakemeldinga gjeld: AVDELINGSLEDER FOR DRIFT

Her er ei forklaring på utførte tiltak.

☐ Andre opplysningar som vedkjem saka, til dømes utfylt skjema for avvikshandtering, er lagt ved.

Vedtak	Vedtaket skal oppfyllest innen	Omtale av utført tiltak
Det skal utarbeidast farekartlegging-/ROS-analyse og prøvetakingsplan tilpassa vassverka dykre.	10. mars 2020	

Stad:
Dato:

.....
Ansvarleg for verksemda

Opplæring for nye kontrollutvalg – møte 2

Valgperioden 2019-2023

Lovgrunnlag - Kommunelov

§ 23-2. *Kontrollutvalgets ansvar og myndighet*

Kontrollutvalget skal påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte
- b) et føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak

Lovgrunnlag – Forskrift om kontrollutvalg og revisjon

§ 3. Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruks og avtaler med revisor
- c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.

Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven § 24-7 til § 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

Kontrollutvalgets oppgaver - kunnskapsgrunnlag

- For å ha grunnlag for å utføre oppgavene, er det nødvendig at kontrollutvalget:
 - følger med på den økonomiske utviklingen gjennom året, i tertialrapportene
 - følger med på om rådmannen gjennom året har fulgt lov og forskrift knyttet til budsjett og regnskap, i tertialrapporter og ved budsjettrevisjonen
 - Følger med på at kommunen har en betryggende revisjon, bl.a. ved revisjonens presentasjon av planer og rapporter.

Viktige aktører i økonomistyringen

- Hvordan jobber kommunen for å holde orden i økonomien?
 - Og samtidig yte gode tjenester
- Viktige aktører:
 - Rådmannen
 - Økonomisjef
 - ledergruppa
 - Formannskapet
 - Kommunestyret

Styringsinformasjon

- Får de folkevalgte den informasjonen de ønsker og trenger fra administrasjonen?
- Er det tydelig hva som faktisk er den viktige styringsinformasjonen i kommunen?
- Har kommunen måltall og systematisk vurdering av utviklingen å sammenligne med?
 - Lånegjeld
 - Fondsstørrelse
 - Resultatstørrelse
 - Stemmer utviklingen i regnskapet med planlegging i budsjett?

Kommunestyret skal...

- Fra ny kommunelov:

§ 14-2. Kommunestyrets og fylkestingets plikter

Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta

- a) økonomiplanen og årsbudsjettet
- b) årsregnskapene og årsberetningene
- c) finansielle måltall for utviklingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomi
- d) regler for økonomiforvaltningen (økonomireglement)
- e) regler for finans- og gjeldsforvaltningen (finansreglement).

- Ny regel om finansielle måltall!

Prinsipper for økonomistyringen

- Samordnede og realistiske planer for virksomhet og økonomi
- Ivareta kommunens handleevne over tid
- Årsbudsjettet er bindende
- Regnskapet skal vise all tilgang og bruk av midler
- All bruk av midler skal dekkes inn
- Ikke lån til drift – bare lov til investeringer
- Regler om minimumsavdrag på lån

Administrativ styring gjennom året

- Hvordan jobber administrasjonen internt?
 - Fast rapportering til fra enhetene til rådmann / økonomisjef?
 - Oppfølging av rapporteringen
 - Tar man tak i utfordringer?
 - Blir utfordringer rapportert videre?
 - Endring av budsjett?
 - Endring av tjeneste, organisering?
- Treffer man godt med årsprognose i løpet av året?

Folkevalgt styring gjennom året

- Hvordan er folkevalgte organ involvert?
 - kvartalsrapporter
 - Budsjettendringer
- Hva rapporterer rådmannen?
- Får rapporteringene konsekvenser?
 - Endret drift
 - Endret budsjett
 - På kort og/eller lang sikt?

Kontrollutvalgets rolle

- Uttalelse til kommunestyret (kopi til formannskapet)
 - Utfører kontroll på kommunestyrets vegne
 - Er regnskapet rett? (Uten vesentlige feil)
 - Bør kommunestyret godkjenne regnskapet
- Sekretariatet legger frem sak til kontrollutvalget
 - Revisjonsberetningen og eventuelt andre opplysninger fra revisor er det viktigste saksgrunnlaget
 - Det varierer hvor mye kontrollutvalgene kommenterer utover godkjenning / ikke godkjenning
- Det er rådmannen som er ansvarlig for regnskapet som blir lagt frem

Nøkkeltall

- Etter ny kommunelov skal kommunestyret vedta
 - finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi
- Sammenligning mellom kommuner:
 - Netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene. Minst 1,75% er en mal for sunn økonomi. (Gjemnes 2018:4,2 %)
 - Langsiktig gjeld: I prosent av driftsinntektene. Landssnitt på ca. 97% i 2018 (Gjemnes 2018: 63,7 %).
 - Disposisjonsfond: I prosent av driftsinntektene. Landssnitt på ca. 10% i 2017 (Gjemnes 2018: 11,9 %).

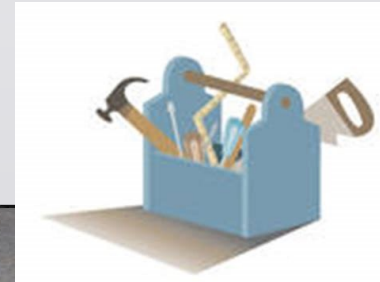
Kontrollutvalgets påse-ansvar overfor revisor

Kontrollutvalgets påse-ansvar overfor revisor innebærer mer enn «å føre tilsyn med» i det det forutsettes at man ved avvik også igangsetter og følger opp tiltak for å bringe forholdet i orden. (Knut Løken, Kontroll, 1996)

Veileder

Veilederen er utarbeidet som et praktisk arbeidsverktøy som skal hjelpe kontrollutvalgene og sekretariatene til å gjennomføre påse-ansvaret overfor revisor på en god og trygg måte.

- <https://www.fkt.no/nyheter/veileder-kontrollutvalgets-pase-ansvar-overfor-regnskapsrevisor/>

Anbefaling fra FKT

- Oppdragsavtale
 - Leveranseomfang
 - Arbeidsform og arbeidsdeling
 - Krav til revisor (kompetanse, honorar, orienteringar etc.)
 - Åpenhetsrapport
 - Ikke et lovkrav, men anbefalt av FKT og NKRF
 - Påse-ansvaret kan bygges på åpenhetsrapporten dersom den gir faktisk innsikt i hvordan revisjonsselskapet sikrer kvalitet, uavhengighet og effektiv revisjon
 - Eksempel på åpenhetsrapport - Møre og Romsdal revisjon IKS, Nettadresse: mrrevisjon.no

Kontrollutvalget har inngått oppdragsavtale med Møre og Romsdal Revisjon IKS. Ny avtale må inngås med Møre og Romsdal Revisjon SA.

§ 24–2. Revisors ansvar og myndighet

- Revisor skal utføre regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll og annen kontroll som er bestemt i lov eller i medhold av lov.
- Revisor skal planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk.
- **Revisor skal rapportere om sitt arbeid og resultatene av sin revisjon til kontrollutvalget.**
- Revisor kan kreve at kommunen eller fylkeskommunen legger fram alle opplysninger, redegjørelser eller dokumenter som han eller hun finner nødvendige for å utføre sine oppgaver. Revisor kan også foreta undersøkelser som han eller hun mener er nødvendige. Taushetsplikt er ikke til hinder for å gjennomføre kontrolltiltak etter dette leddet.
- Revisor har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.
- Departementet kan gi forskrift om revisors plikter og kvalifikasjoner, skifte av revisor og begrensninger i revisors taushetsplikt.

§ 24-7. Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor

Revisor skal gi skriftlige meldinger om

- a) vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon
- b) vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- c) vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen
- d) manglende eller mangelfull redegjørelse i årsberetningen for vesentlige budsjettavvik
- e) enhver mislighet
- f) hvorfor han eller hun ikke har skrevet under på oppgaver som kommunen eller fylkeskommunen skal sende til offentlige myndigheter, og som revisor etter lov eller forskrift skal bekrefte
- g) hvorfor han eller hun sier fra seg revisjonsoppdraget.

§ 24-7. Skriftlige påpekninger fra regnskapsrevisor (forts...)

Meldinger som nevnt i første ledd skal sendes i **nummerte brev** til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Hvis revisor avdekker eller på annen måte blir kjent med misligheter, skal han eller hun straks melde fra om det etter første ledd bokstav e. Når saksforholdet er nærmere klarlagt, skal revisor sende et nytt brev til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren.

Revisor skal årlig gi en skriftlig oppsummering til kontrollutvalget om forhold som er tatt opp etter første ledd, men som ikke er rettet opp eller som ikke er tilstrekkelig fulgt opp.

- **Gjemnes fikk et nummerert brev i 2019, i forbindelse med årsregnskap 2018**

§24-9. Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen

Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

NY REGEL I KOMMUNELOVEN!

Påse-ansvaret

Påse at årsregnskap blir revidert på en betryggende måte a) Kvalifikasjonskrav b) Vandel c) Uavhengighet d) Kvalitetskontroll-systemet i revisjonsforetaket	Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet Orientering i hht. fasene i revisjonsarbeidet a) planleggingsfasen b) interimfasen c) årsoppgjørfasen d) etterlevelsekontroll	Påse at revisjonsarbeidet foregår i samsvar med a) bestemmelser som følger av lov og forskrift, herunder kommunal revisjonsskikk (GKRS) b) kontrakt, instrukser eller avtaler med revisor

1. Påse at årsregnskapet blir revidert på enn betryggende måte

- a) Kvalifikasjonskrav
 - Egenerklæring om utdanning, praksis og etterutdanning
- b) Vandel
 - Egenerklæring om system for vurdering av tilsettes vandel
- c) Uavhengighet
 - Uavhengighetserklæring fra oppdragsansvarlig revisor
- d) Kvalitetskontrollsystemet i revisjonsforetaket
 - Eksterne kvalitetskontrollrapportar
 - Beskrivelse fra revisor om intern styringsstruktur og kvalitetskontrollsystem

2. Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet

- a) Orientering fra planleggingsfasen
 - Revisjonsplan
- b) Orientering fra interimfasen
 - Status i forhold til revisjonsplanen
- c) Orientering fra årsoppgjørfasen
 - Resultater fra revisjonsarbeidet
- d) Orientering om etterlevelseskontroll
 - Risiko- og vesentlighetsvurdering
 - Skriftlig uttalelse til kontrollutvalget

3. Påse at revisjonsarbeidet foregår i overensstemmelse med lov, forskrift etc.

- a) Sekretariatet innhenter
 - a) Revisjonsberetning
 - b) Administrasjonen sin vurdering av samspillet med revisor
 - c) Revisor sin oppsummering etter gjennomført revisjon.
- b) Vurdering av revisjonsarbeidet med hensyn til kontrakt, avtaler og eventuelle instruksjer

Kontrollutvalgets påse-ansvar

- Kontrollutvalget har de to siste årene behandlet sak: **Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar for revisjon – revisjonsåret xxx** (jf. sak 27/19, i møte 18.9.2019)
- Saken oppsummerer de forholdene som ligger i kontrollutvalgets påse-ansvar.

GJEMNES KOMMUNE

Kontrollutvalget

Saksmappe: 2020-1557/01
Arkiv: 216
Saksbehandler: Jane Anita Aspen
Dato: 18.2.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 03/20	Kontrollutvalget	27.2.2020

REGNSKAPSREVISJON – INTERIMSRAPPORT 2019

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget tar revisjonens rapport fra interimrevisjon 2019 –til orientering.

Saksopplysninger

Kommunelovens § 23-2 og Forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3, omhandler kontrollutvalgets ansvar og myndighet.

I henhold til kommunelovens § 23-2 1. ledd a), skal kontrollutvalget påse at kommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte.

Forskriften presiserer nærmere hva dette innebærer:

§ 3.Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at

- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte
- b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjer og avtaler med revisor
- c) regnskapsrevisjonen blir utført av revisorer som oppfyller kravene i kapittel 2 og 3.

Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak.

Kontrollutvalget skal påse at regnskapsrevisorens påpekinger etter kommuneloven § 24-7 til § 24-9 blir rettet eller fulgt opp. Hvis påpekingene ikke blir rettet eller fulgt opp, skal kontrollutvalget rapportere det til kommunestyret eller fylkestinget.

Interimrapporten er en undervegsrapport, der revisjonen rapporterer hvor langt de er kommet i revisjonsarbeidet.

Rapporteringen fra revisor er viktig for at kontrollutvalget skal kunne holde seg løpende orientert om framdriften i revisjonsarbeidet og for å vurdere behovet for å sette i gang andre kontroll- og tilsynsaktiviteter.

Vedlagt følger:

- Kommunikasjons-/revisjonsplan 2019 Gjemnes kommune, behandlet i møte 18.9.2020, sak 25/19.

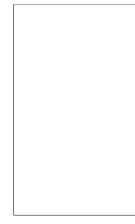
VURDERING

Grunnlaget for denne interimrapporteringen er Kommunikasjons-/revisjonsplan 2019 for Gjemnes kommune som ble behandlet i kontrollutvalgets møte 18.9.2019, sak 25/19. Siden revisjonsplanene ble behandlet i kontrollutvalget før valget, så legges det ved planene, slik at det nye kontrollutvalget kan gjøre seg kjent med hvilken plan det nå skal rapporteres i forhold til.

Regnskapsrevisor June B. Fostervold, vil i kontrollutvalgets møte presentere interimrapport fra regnskapsrevisjonen 2019. Revisor vil da utdype hva som er utført av arbeid, revisjonstilnærming og funn. Utvalget vil få tilsendt presentasjonen sammen med møteprotokollen.

Forutsatt at det ikke fremkommer vesentlige mangler ved rapporten, anbefaler sekretariatet at kontrollutvalget tar revisjonens rapport fra interimrevisjonen til orientering.

Jane Anita Aspen
daglig leder

KOMMUNIKASJONS- OG REVISJONSPLAN

GJEMNES KOMMUNE 18.9.2019

KONTROLLUTVALGET

MRR

Møre og Romsdal Revisjon IKS

MØRE OG ROMSDAL REVISJON SA FRA 01.01.2020

2

25 ansatte med høy kompetanse

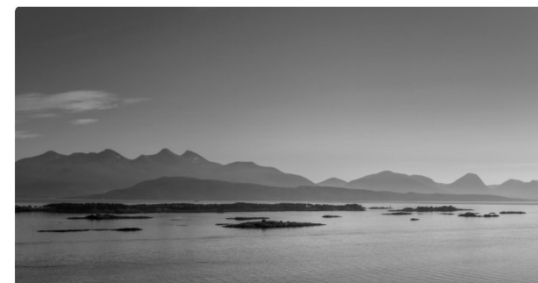
Kontor i Kristiansund, Ålesund, Molde og en ansatt i Surnadal.

Et betydelig kompetansemiljø i Møre og Romsdal.

Representerer 219 000 innbyggere

Nye Ålesund kommune, nye Molde kommune, Hustadvika kommune sammen med 19 andre kommuner, samt Møre og Romsdal fylkeskommune

Estimert omsetning på om lag MNOK 30

Regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, selskapskontroll, attestasjoner og rådgivning

MRR

Møre og Romsdal Revisjon IKS

VÅR KOMPETANSE

3

- ▶ Vi kjenner kommunene våre og kommunal sektor godt
- ▶ Vi har et bredt fagmiljø som består av:
 - ▶ Statsautoriserte revisorer
 - ▶ Registrerte revisorer
 - ▶ Samfunnsvitere
 - ▶ Statsvitere
 - ▶ Diplomert internrevisor
 - ▶ Jurist m.m.

MRR

Møre og Romsdal Revisjon IKS

Møre og Romsdal Revisjon IKS

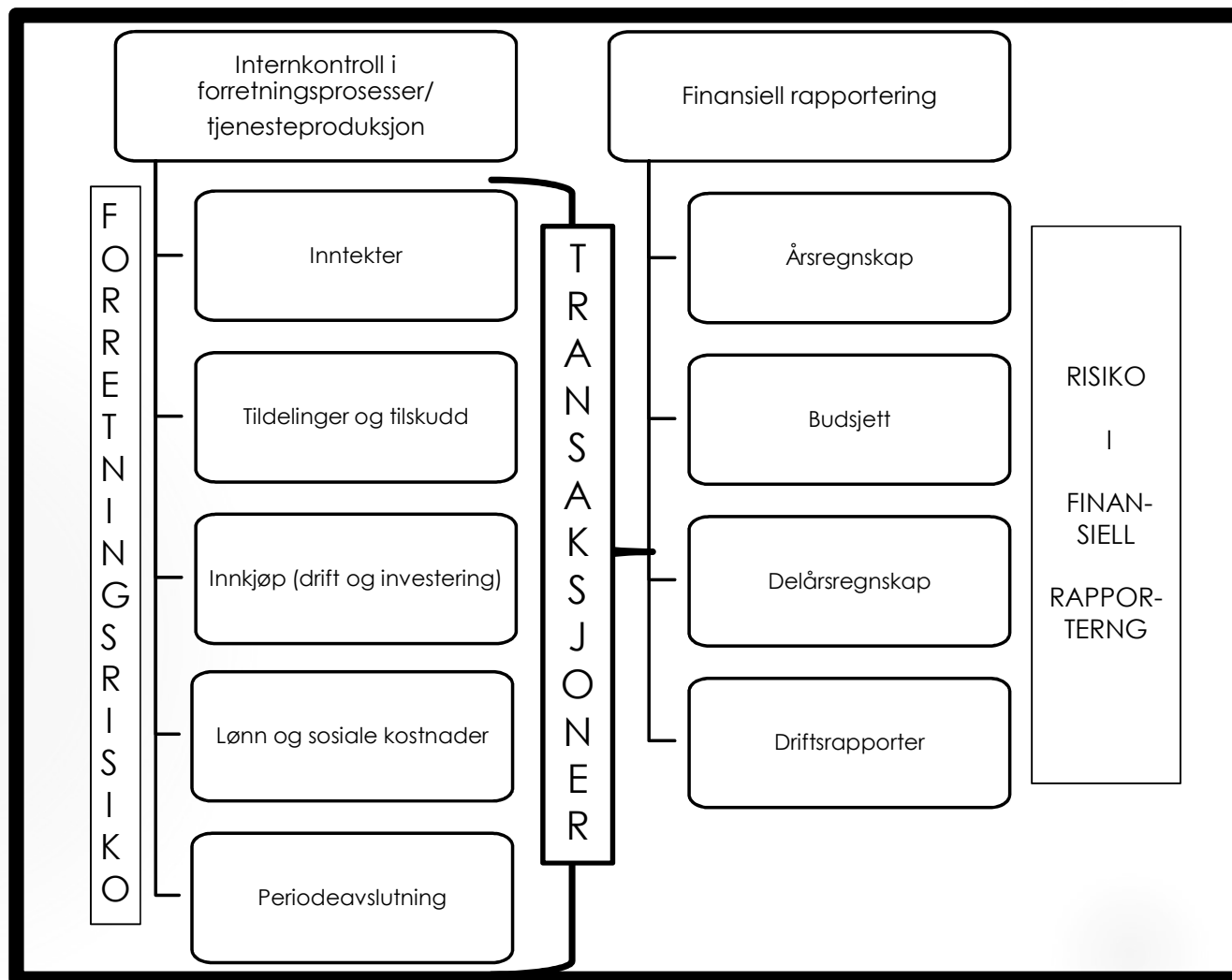
4

- ▶ Honorar Gjemnes kommune:
 - ▶ 2018: Kr 274 000
 - ▶ 2019 Estimat: Kr 900 000 (fakturert etter medgått tid)
 - ▶ 2019 Korrigeret estimat: Kr 680 000
 - ▶ 2020 Estimat: Kr 950 000
- ▶ Honoraret bestemmes av faktisk medgått tid og blir fakturert i kategoriene:
 - ▶ Revisjonshonorar inkl. møter
 - ▶ Attestasjoner
 - ▶ Forvaltningsrevisjon
 - ▶ Ev. andre særskilte bestillinger

Virksomhetsstyring – «orden i eget hus»

5

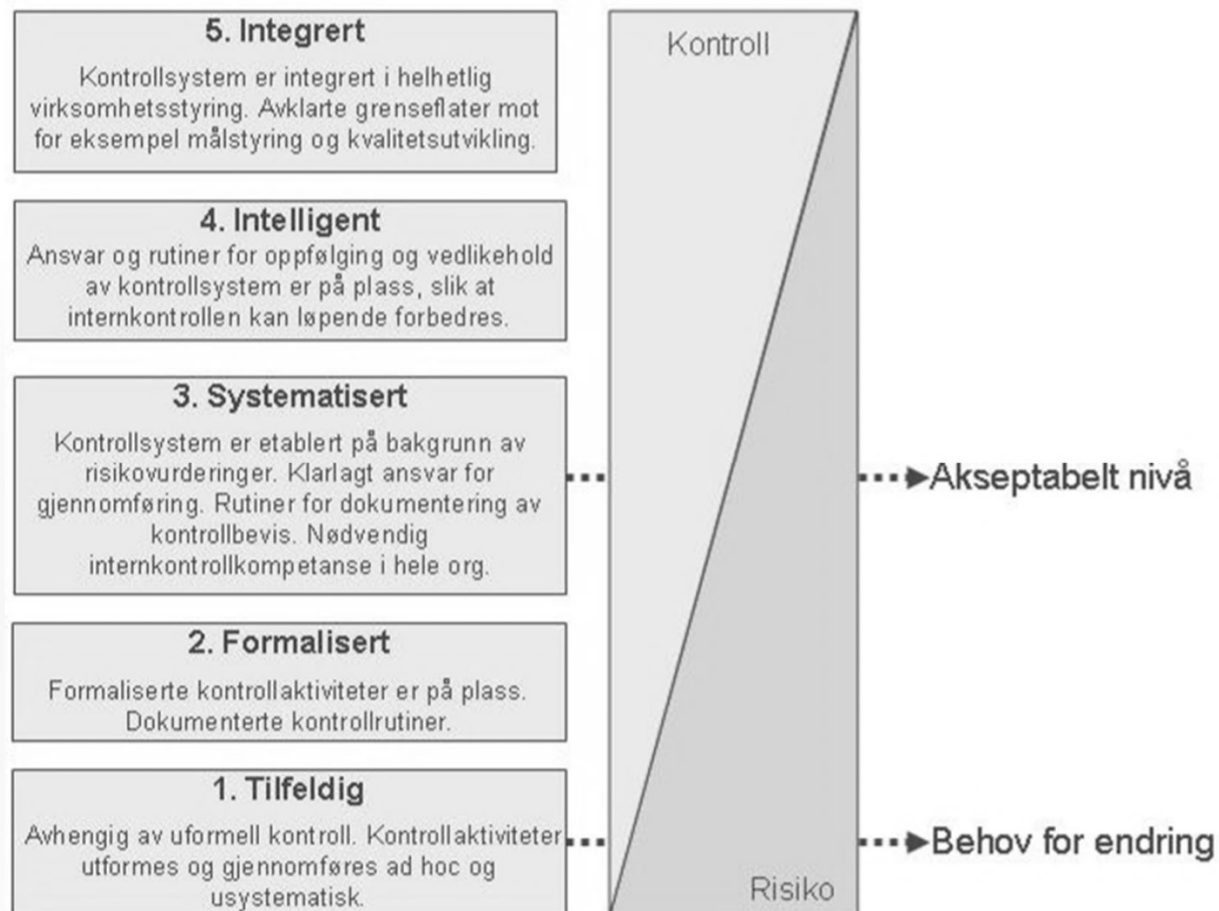
Effektiv kontroll i forretningsprosessene/ tjeneste-produksjon gir kvalitet i finansiell rapportering.

Revisjonens forretningsorienterte og kontrollorienterte angrepsvinkel

Modenhetsnivå for internkontroll

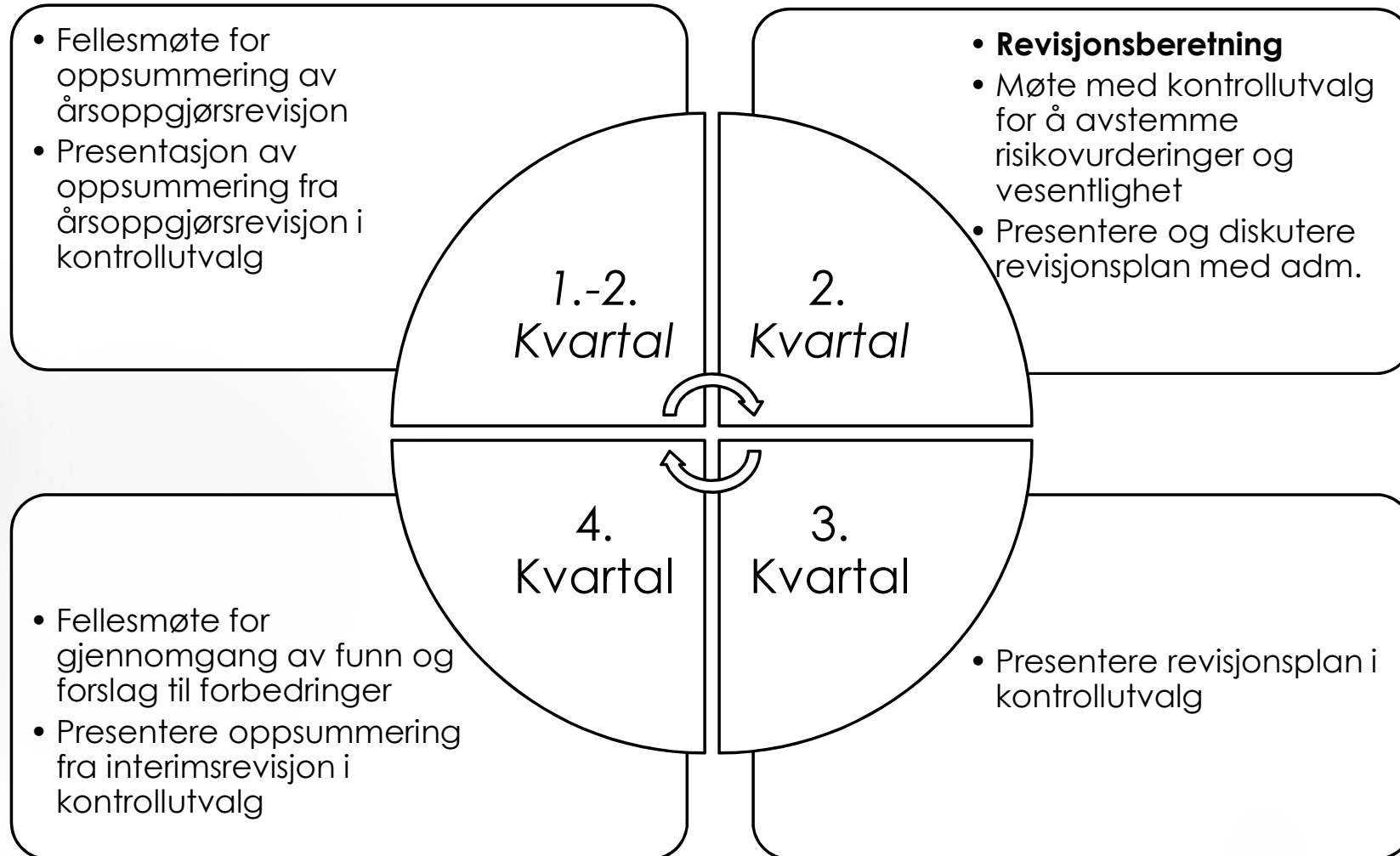
6

MRR

Møre og Romsdal Revisjon IKS

Plan for kommunikasjon

REVISJONSPLAN 2019

GJEMNES KOMMUNE

MRR

Møre og Romsdal Revisjon IKS

Oppfølgingspunkter fra 2018

9

- ▶ Årsavslutningsprosessen – PBC inkl. sjekklister for noter/årsmelding
- ▶ Transaksjoner med nærstående: Beskrivelse av vurderinger og tiltak
- ▶ Skille drift og investering: Premissavklaringer
- ▶ Pensjon: Inn-/utmelding, budsjettkorrigeringer og årsavslutning
- ▶ Intern kontroll – systematisering av rutiner
- ▶ Rapportering: Rapportering på investeringsprosjekt, totalramme
- ▶ Finans: Fond og rapportering
- ▶ Anleggsaksjer: verdivurdering

MRR

Møre og Romsdal Revisjon IKS

Risikopunkter i plan for 2019

► Generelle risikopunkter

- Lov om offentlige anskaffelser
- Transaksjoner med nærstående
- Skille drift- og investeringsutgifter
- Merverdiavgiftskompensasjon
- Minimumsavdrag

► Særskilte risikopunkter

- Formelle forhold rundt avslutning av drift-/ investeringsregnskapet, herunder bruk og avsetning av fond og bruk av lån.

Gjennomføring

11

- ▶ Planfase August - September
 - ▶ Foreløpig vurdering av risiko
 - ▶ Foreløpig vurdering av internkontroll
 - ▶ Vesentlighetsgrenseberegning
 - ▶ Ressursplanlegging

MRR

Møre og Romsdal Revisjon IKS

Gjennomføringsfase interim (sept-des)

- ▶ Oppdatere opplysninger om internkontroll
- ▶ Test av IK
- ▶ Substanshandlinger inkl. analyser
- ▶ Gjennomgang av skille drift/investering
- ▶ Attestasjoner
 - ▶ Merverdiavgiftskompensasjon
 - ▶ Attestasjon av prosjektrengnskaper – ingen innmeldt.

Gjennomføres ved revisjonsbesøk hos kommunen og kontorrevisjon.

Forberedelse årsoppgjør (nov-des)

13

- ▶ Tilbakemeldinger etter interim – sak til ku
- ▶ Gjennomgang av årsregnskapet 2018 med tanke på forbedringspunkter
- ▶ Utsending av PBC-liste for forventningsavklaring for dokumentasjon og avstemming
- ▶ MRR-dagen 2019

MRR

Møre og Romsdal Revisjon IKS

Gjennomføring årsoppgjør

- ▶ Gjennomgang av PBC-oversikt for å se at kommunen har gjort sine vurderinger.
- ▶ Revisjon av avstemminger/ sjekklister
- ▶ Revisjon av årsoppgjørsposteringer
 - ▶ Avsetninger
 - ▶ Fond
 - ▶ Låneavdrag
 - ▶ Tapsavsetninger
 - ▶ Verdivurderinger
- ▶ Ev. Saldoforespørsler
- ▶ Ev. Advokatbrev/Bankbrev
- ▶ Fullstendighetserklæringer

Gjennomføring årsoppgjør forts.

15

- ▶ Gjennomgang av årsregnskapet
- ▶ Gjennomgang av noter
- ▶ Gjennomgang av årsmelding
- ▶ Kontroll av budsjett i årsregnskapet (budsjettvedtak og vesentlige avvik)

Rapportering

16

- ▶ Revisjonsplan og risikovurdering – September
- ▶ Interimsrapportering – Januar 2020
- ▶ Rapportering etter årsoppgjøret – Mai 2020

MRR

Møre og Romsdal Revisjon IKS

Revisjonsteam regnskapsrevisjon

- ▶ Oppdragansvarlig : Ronny Rishaug
- ▶ Teammanager/kontaktperson : June Beøy Fostervold

Øvrige revisorer i MRR er tilgjengelige ved behov.

“ Vi vil bidra til at innbyggerne i
vårt distrikt får enda bedre
kommuner å bo i

”

- Møre og Romsdal Revisjon IKS

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 04/20	Kontrollutvalget	27.2.2020

DIALOGMØTE MED REVISOR OM RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget tar revisjonens gjennomgang til orientering og ber om at kontrollutvalgets innspill blir tatt med i det videre arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurderingen.

Saksopplysninger

Kontrollutvalgets oppgaver ved forvaltningsrevisjon følger av kommuneloven § 23-3 og Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5.

Kontrollutvalgets oppgaver ved eierskapskontroll følger av kommuneloven § 23-4 og Forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5.

I kontrollutvalgsmøte 7.11.2019, bestilte utvalget ei risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet og virksomhet i kommunens selskap for å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Samt en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eierskap, for å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Bestillingene ble gjort fra Møre og Romsdal IKS (nå SA), og skal være ferdig i løpet av april 2020.

Vedlagt følger:

- «Veileder i risiko- og vesentlighetsvurdering», fastsatt av styret i Norges kommunerevisorforbund (NKRF) 3.12.2019.

VURDERING

For at risiko- og vesentlighetsvurderingen skal være et godt verktøy for kontrollutvalget i utarbeidelse av Plan for forvaltningsrevisjon, så ble det sett følgende krav til utarbeidelse av analysen:

- Som grunnlag bør bl.a. benyttes kommunen sin eierskapsmelding, årsmeldinger, kommunale vedtak, offentlige register og tilsynsrapporter. I tillegg til at det bør innhentes informasjon fra rådmann, daglig ledere/styreledere, ordfører, politikere, kontrollutvalg og sekretariat.
- Det bør gjennomføres to dialogmøter med kontrollutvalget.
- Det skal utarbeides en risikomatrix som identifiserer risiko og konsekvens; Høy/uakseptabel risiko, middels risiko, lav/akseptabel risiko.
- Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal leveres til kontrollutvalget v/sekretariatet senest i løpet av april 2020

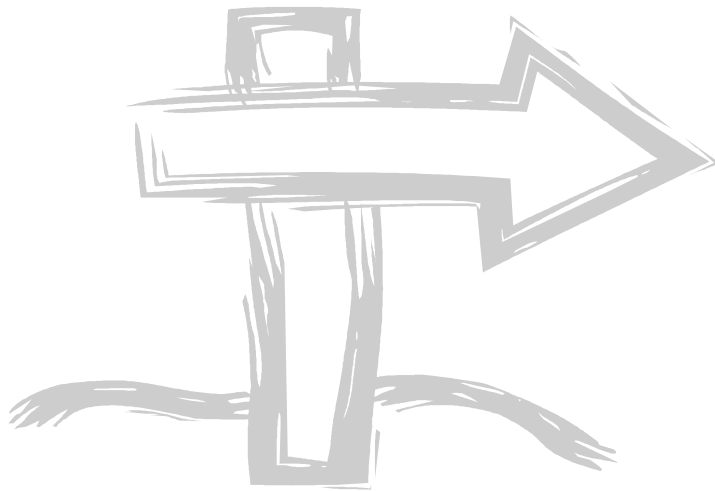
Når det gjelder risiko- og vesentlighetsvurderingen knyttet til eierskap, så er det også for denne satt opp tilsvarende krav:

Risiko- og vesentlighetsvurdering for virksomhet og virksomhet i selskap skal gjennomføres innafor ei ramme på inntil 125 timer. Risiko- og vesentlighetsvurdering i forhold til eierskap skal gjennomføres innenfor en ramme på inntil 25 timer.

Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) har utarbeidet en revidert veileder i risiko- og vesentlighetsvurdering, fastsett av styret 3.12.2019. Dette er en revidert versjon av veileder til utarbeidelse av overordnet analyse fra 2009. En revisjon av veilederen fra 2009 var nødvendig etter at ny kommunelov ble vedtatt. Den reviderte veilederen er ajourført med reglene og begrepene i den nye kommuneloven. Formålet med denne veilederen er primært å vise hvordan en kan utarbeide ei risiko- og vesentlighetsvurdering som grunnlag for en plan for forvaltningsrevisjon. Veilederen kan også være til nytte ved utarbeidelse av plan for eierskapskontroll. Kontrollutvalget og revisor har felles nytte av å se til veilederen i arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurdering.

Med dette blir det lagt opp til et første dialogmøte med revisor, der revisor orienterer om status i arbeidet og åpner opp for innspill fra kontrollutvalget.

Jane Anita Aspen
daglig leder

Veileder
i
RISIKO- OG
VESENTLIGHETSVURDERING

Fastsatt av styret i NKRF 3.12.2019

Forord

Veileder i risiko- og vesentlighetsvurdering er en revidert versjon av *Veileder til utarbeidelse av overordnet analyse* fra 2009. Den tidligere veilederen ble utarbeidet av en arbeidsgruppe etter oppdrag fra styret i Norges Kommunerevisorforbund.

Arbeidsgruppa hadde følgende sammensetning:

Hanne Kongsvik, rådgiver, KonSek Midt-Norge IKS, leder
Pål Ringnes, leder forvaltningsrevisjon, Buskerud Kommunerevisjon IKS
Bård Humberset, fagansvarlig forvaltningsrevisjon, Rogaland Revisjon IKS
Bodhild Laastad, seniorrådgiver, Norges Kommunerevisorforbund

En revisjon av veilederen fra 2009 var nødvendig etter at ny kommunelov ble vedtatt i 2018. NKRF ga oppdraget med å gjennomføre revisjonen til Bodhild Laastad og Ole Kristian Rogndokken.

Den reviderte veilederen er ajourført med bestemmelsene og begrepene i den nye kommuneloven. De fleste av endringene er av redaksjonell art, men det har også vært nødvendig å tilføye noe ny tekst. Vedleggene er oppdatert og delvis omskrevet.

Veilederen ble 3.12.2019 fastsatt av styret i NKRF.

Vi håper at den reviderte veilederen vil være til hjelp i arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurderingen av kommunens egen virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper.

INNHold:

INNHold:	3
1. INNLEDNING	5
1.1 bestemmelser om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i kommuneloven med forskrifter	5
1.2 Om veilederen	7
2 OM RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN	9
2.1 risiko- og vesentlighetsvurderingens tidshorisont	9
2.2 risiko- og vesentlighetsvurderingens detaljeringsnivå.....	9
2.3 OFFENTLIGHET	11
3. TEORETISK FUNDAMENT	12
3.1 COSO-rammeverkene	12
4. INFORMASJONGRUNNLAG	15
4.1 Informasjon fra kommunen selv - skriftlig og muntlig.....	15
4.2 Informasjon fra eksterne offentlige kilder	16
4.3 kontrollutvalgets, Sekretariatets og revisors informasjon	16
5. UTARBEIDELSE OG OPPBYGGING AV RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN	18
5.1 Todelt tilnærming	18
5.2 Beskrivelse av sentrale forhold i kommunen - utfordringer og utviklingstrekk.....	19
5.3 Risiko- og vesentlighetsvurderingen	20
5.3.1 Gjennomgang ut fra virksomhetsområder – sentrale forhold å vurdere	20
5.3.2 Vurdering av risiko	23
5.3.3 Risikoreduserende tiltak – hva gjør ledelsen med de aktuelle forholdene	24
5.3.4 Vurdering av vesentlighet	25
5.3.5 Prioritering av områder – med henblikk på plan for forvaltningsrevisjon	26
6. EN ALTERNATIV MÅTE Å GJØRE DET PÅ - SWOT-ANALYSE SOM VERKTØY I RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING	28

7. KONTROLLUTVALGETS PRIORITERING - VEIEN TIL VEDTATT PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON.....	31
7.1 Kontrollutvalgets prioritering.....	31
7.2 Plan for forvaltningsrevisjon.....	32
VEDLEGG 1: RISIKOFAKTORER I KOMMUNAL OG FYLKESKOMMUNAL SEKTOR (IKKE UTTØMMENDE LISTE!).....	34
VEDLEGG 2: OVERSIKT OVER LOVER SOM GJELDER FOR KOMMUNAL OG FYLKESKOMMUNAL VIRKSOMHET	35
VEDLEGG 3: OFFENTLIG TILGJENGELIGE DATABASER	37
Produksjonsindeksen for kommunene.....	37
Effektivitetsverdier for kommunale tjenester.....	40
KOSTRA-databasen	41
Eksempel på sammenstilling av nøkkeltall for barneverntjenesten	48
Skoleporten	50
Ulike kilder for datafangst	53

1. INNLEDNING

Forvaltningsrevisjon er en av bærebjelkene i kommunens egenkontroll og utgjør et viktig redskap for de folkevalgte kontroll med kommunens administrasjon og beslutningsgrunnlag.

Kommuneloven (2018) pålegger kontrollutvalget å utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon. Planen skal sikre at det gjennomføres forvaltningsrevisjon regelmessig i alle kommuner, i et omfang som er i samsvar med kommunens størrelse, kompleksitet og risiko. Planen skal både dekke den virksomheten som skjer i kommunen selv og den virksomheten som drives av selskaper som kommunen har eierinteresser i.

For å sikre nyttig og målrettet forvaltningsrevisjon skal planen baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering for å finne ut på hvilke områder det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Vurderingen skal altså bidra til god og nyttig forvaltningsrevisjon av kommunenes og fylkeskommunenes virksomhet.

Kommuneloven pålegger også kontrollutvalget å utarbeide en plan for eierskapskontroll. Også denne planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering for å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Formålet med denne veilederen er primært å vise hvordan man kan utarbeide en risiko- og vesentlighetsvurdering som grunnlag for en plan for forvaltningsrevisjon, men vi antar at den også kan være til nytte ved utarbeiding av plan for eierskapskontroll.

Innledningsvis presenterer vi bestemmelsene om forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i kommuneloven.

Vi gjør oppmerksom på at vi i den videre framstillingen vil bruke kommune som fellesbetegnelse for kommune og fylkeskommune.

1.1 BESTEMMELSER OM FORVALTNINGSREVISJON OG EIERSKAPSKONTROLL I KOMMUNELOVEN MED FORSKRIFTER

Det er kontrollutvalget som har ansvaret for at det utføres forvaltningsrevisjon av virksomheten i kommunen og i selskaper som kommunen har eierinteresser i. Dette framgår av § 23-2 bokstav c og d som har følgende ordlyd:

Kontrollutvalget skal påse at

...

c) det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, og av selskaper kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i

d) det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll)

...

Kommuneloven § 23-3, første ledd, definerer forvaltningsrevisjon slik:

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Forvaltningsrevisjonen er med andre ord et viktig verktøy for kommunens øverste politiske organ for å føre kontroll med kommunens totale forvaltning og de resultater som oppnås.

Kommuneloven § 23-3, andre og tredje ledd, omhandler plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon og lyder som følger:

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og virksomheten i kommunens eller fylkeskommunens selskaper. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Det framgår av bestemmelsen at plan for forvaltningsrevisjon både skal dekke virksomhet som drives av kommunen selv, og virksomhet som drives av selskaper som kommunen har eierinteresser i.

Det framgår av lovforarbeidene at en styrking av forvaltningsrevisjonen vil styrke de folkevalgtes kontroll med kommunens administrasjon og beslutningsgrunnlag. Bestemmelsen i § 23-3, andre ledd innebærer at kommunestyret gjennom å vedta en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon skal bestemme innholdet i og omfanget av forvaltningsrevisjonsarbeidet. Det medfører at kommunestyret spiller en aktiv og bestemmende rolle i forvaltningsrevisjon ved at forvaltningsrevisjonsarbeidet knyttes tett opp til kommunestyret.

Kommuneloven § 23-4 omhandler eierskapskontroll og definerer eierskapskontroll slik:

Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunes eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Det framgår i § 23-4, andre ledd at det på samme måte som for forvaltningsrevisjon skal utarbeides en plan for eierskapskontroll som skal vedtas av kommunestyret selv. Bestemmelsen lyder slik:

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret eller fylkestinget er konstituert, utarbeide en plan for hvilke eierskapskontroller som skal gjennomføres. Planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens eller fylkeskommunens eierskap. Hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å finne ut hvor det er størst behov for eierskapskontroll.

Planen skal vedtas av kommunestyret og fylkestinget selv. Kommunestyret og fylkestinget kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

Kravet om at det må utarbeides en plan for eierskapskontroll, skal sikre at det regelmessig gjennomføres eierskapskontroll i kommunalt og fylkeskommunalt eide selskaper.

I fortsettelsen er det primære fokuset rettet mot risiko- og vesentlighetsvurderinger i forbindelse med plan for forvaltningsrevisjon, men som tidligere nevnt, antar vi at den også kan være relevant i forbindelse med eierskapskontroll.

1.2 OM VEILEDEREN

Vi har ovenfor gjort rede for kravene til en risiko- og vesentlighetsvurdering som framgår av kommuneloven § 23-3 og § 23-4. Kapittel 2 inneholder mer generelle betraktninger om hva en risiko- og vesentlighetsvurdering bør omfatte, og hvilke forhold det er hensiktsmessig å ta i betraktning i en slik vurdering. Denne delen omhandler også forslag til hvilke informasjonskilder vurderingen bør bygge på.

Deretter presenterer vi i kapittel 3 et teoretisk rammeverk som vi mener det er relevant å bygge på i en risiko- og vesentlighetsvurdering. Kapittel 4 gir en oversikt over ulike informasjonskilder som kan være til nytte i arbeidet med vurderingen.

Videre viser vi i kapittel 5 hvordan selve risiko- og vesentlighetsvurderingen kan gjennomføres. Det anbefales her en tilnærming der en både gir en generell beskrivelse av kommunen med fokus på sentrale trekk og utfordringer, i tillegg til selve risiko- og vesentlighetsvurderingen. Her angis hvilke virksomhetsområder det kan være viktig å gå nærmere inn på.

Siste del av veilederen, kapittel 6, tar kort for seg veien videre fra risiko- og vesentlighetsvurdering til vedtatt plan for forvaltningsrevisjon.

Veilederen har flere vedlegg. I vedlegg 1 ligger en oppstilling over ulike risikofaktorer som kan gjøre seg gjeldende i kommunene. Vedlegg 2 gir en oversikt over de mange lovene som pålegger kommunene plikter og myndighet på ulike områder. Deretter følger i vedlegg 3 en oversikt over og omtale av noen offentlig tilgjengelige databaser som kan gi nyttig informasjon. I vedlegg 4 gir vi en nærmere definisjon av en del KOSTRA-tall som vi mener bør trekkes inn i en risiko- og vesentlighetsvurdering.

Vi understreker at dette er ment som en veileder. Hvor omfattende og detaljert risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gjøres i den enkelte kommune, er avhengig av størrelsen på kommunen og hvordan plan for forvaltningsrevisjon utformes. I enkelte større kommuner er f.eks. vurderingen relativt grov og plan for forvaltningsrevisjon lite detaljert, og kommunestyret gir kontrollutvalget fullmakt til å vedta de enkelte

forvaltningsrevisjonsprosjektene. Kommuneloven stiller imidlertid krav om at planen i det minste må vise på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon.

2 OM RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN

Som det framgår over, følger kravet om at det skal utarbeides en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommuneloven § 23-2. Selve lovteksten gir ingen konkrete føringer på hva en slik risiko- og vesentlighetsvurdering er, eller hvordan den skal gjennomføres, bortsett fra at hensikten er å finne ut hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon.

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon gir heller ikke nærmere føringer. I lovforarbeidene framgår det at risiko- og vesentlighetsvurderinger innebærer å vurdere på hvilke områder av kommunens virksomhet eller i hvilke selskaper det er risiko for vesentlige avvik, og hvor alvorlige konsekvenser disse avvikene vil kunne få. Det framgår videre at risiko- og vesentlighetsvurderingen er grunnlaget for å vurdere temaer, antall forvaltningsrevisjoner og når de skal utføres.

Det er kontrollutvalget sitt ansvar å sørge for at det gjennomføres risiko- og vesentlighetsvurderinger, men verken kommuneloven eller forskrift om kontrollutvalg og revisjon sier noe om hvem som kan utføre risiko- og vesentlighetsvurderingen. Kontrollutvalget må da stå fritt med hensyn til hvem som skal utføre vurderingen. Det kan være kontrollutvalgets sekretariat, kommunens revisor eller andre.

2.1 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGENS TIDSHORISONT

Det er viktig å få avklart hvor ofte plan for forvaltningsrevisjon skal utarbeides i den aktuelle kommunen, slik at vurderingens tidshorisont er avklart. Kravet i kommuneloven er at den skal gjennomføres minst én gang i valgperioden. Det må være opp til kommunestyret å bestemme om vurderingen og planen skal utarbeides oftere.

Erfaringene så langt har vist at det er en ressurskrevende prosess å utarbeide en risiko- og vesentlighetsvurdering. Det vil derfor trolig legge beslag på for store ressurser å gjennomføre slik vurdering årlig. En mer hensiktsmessig tilnærming kan være å foreta en årlig gjennomgang av vurderingen og den vedtatte planen og vurdere behovet for justeringer for å holde den mest mulig oppdatert i forhold til inntrådte endringer. For å sikre nødvendig fleksibilitet i forhold til behov som kan dukke opp, er det viktig at kommunestyret delegerer myndighet til kontrollutvalget til å foreta endringer i planen i løpet av planperioden.

2.2 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGENS DETALJERINGSNIVÅ

Med utgangspunkt i kommuneloven § 1-1 kan kommunens virksomhet fra et overordnet perspektiv deles inn i følgende sju kategorier:

- legge til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre
- yte tjenester til beste for innbyggerne
- drive samfunnsutvikling til beste for innbyggerne
- utøve offentlig myndighet
- være effektive
- være tillitsskapende

- være bærekraftige

Med dette utgangspunktet kan det på et overordnet nivå være aktuelt å vurdere risiko og vesentlighet ut fra følgende sju perspektiver:

1. Fungerer det lokale folkestyret som forutsatt i kommuneloven?

Risiko- og vesentlighetsvurderingen vil her for eksempel være knyttet til spørsmålet om i hvor stor grad administrasjonen realiserer vedtak fattet av folkevalgte organer, om sakene som legges fram for folkevalgte organer er tilfredsstillende utredet, og om kravene i forvaltningsloven og offentleglova overholdes. Vurderingene kan også gjelde spørsmålet om sakene legges fram på en måte som er tilpasset de folkevalgte som målgruppe.

2. Produserer kommunen de tjenestene innbyggerne har krav på?

Dette punktet innbefatter den kommunale tjenesteproduksjonen og gjelder kommunens ytelser overfor innbyggerne. Kravet til de kommunale tjenestene finnes nedfelt i ulike lover og forskrifter. Her vil det innenfor rammen av en risiko- og vesentlighetsvurdering være aktuelt å vurdere om kommunens tjenestetilbud er forsvarlig, og om innbyggerne får de tjenestene de har krav på.

3. Driver kommunen samfunnsutvikling til beste for innbyggerne?

Dette punktet gjelder kommunens planverk som kommuneplan med samfunnsdel og arealdel og ulike delplaner. Bygger de ulike planene på et forsvarlig datagrunnlag og ser de langt nok fram? Blir innbyggerne involvert i planprosessene?

4. Utøver kommunen sin myndighet forsvarlig og i samsvar med loven?

Dette punktet går på hvordan kommunen utøver sin myndighet overfor tredje person. Forvalter kommunen sin myndighet på en god måte? Følges saksbehandlingsreglene og er saksbehandlingen forsvarlig?

5. Driver kommunen effektivt?

Dette punktet handler om å utnytte kommunens ressurser på best mulig måte med best mulig måloppnåelse.

6. Er kommunen tillitsskapende?

Her kan det være aktuelt å vurdere om kommunen har systemer for å sette i verk og følge opp tiltak for å sikre en høy etisk standard gjennom hele organisasjonen, både blant folkevalgte og ansatte for på den måten å skape tillit overfor kommunens innbyggere. Har kommunen etiske retningslinjer, er de kjent og blir de fulgt? Hvordan blir kommunens innbyggere møtt? Har kommunen satt i verk tiltak som skal motvirke misbruk av kommunens midler og korrupsjon?

7. Er kommunens drift bærekraftig?

Her vil risiko- og vesentlighetsvurderingen fokusere på kommunens virksomhet i et framtidsrettet utviklingsperspektiv. Et sentralt spørsmål her er om kommunen har en beredskap i forhold til trender i befolkningsutviklingen og befolkningssammensetningen. Et annet viktig spørsmål er om kommunen oppfyller de pliktene de er pålagt i regelverket på miljøområdet. Her kan det være aktuelt å vurdere om kommunen tar grep for å møte og motvirke de miljø- og klimaendringene som er varslet. Viktig er også antakelser om nærings- og konjunkturutvikling og utviklingen i andre forhold som antas å ha betydning for kommunen.

Med utgangspunkt i denne sjudelingen av kommunens virksomhet kan det gjennomføres risiko- og vesentlighetsvurdering med ulik detaljeringsgrad. Vurderingen kan gjennomføres på et overordnet nivå, på sektornivå, på tjenestenivå eller annet. Forhold som organisering, kompleksitet og planverk kan spille en rolle i denne vurderingen.

Det kan være en utfordring å sikre at risiko- og vesentlighetsvurderingen er tilstrekkelig overordnet slik at kontrollutvalget får et oversiktsbilde av hele den kommunale virksomheten, samtidig som den går tilstrekkelig dypt til å danne et meningsfullt grunnlag for å utarbeide kontrollutvalgets plan for forvaltningsrevisjon. Det er et sentralt moment at vurderingen gir et helhetlig risikobilde av hele kommunens virksomhet, og at den bidrar til å se ulike risikofaktorer på tvers av sektorer og områder.

2.3 OFFENTLIGHET

Forslag til plan for forvaltningsrevisjon basert på risiko- og vesentlighetsvurdering skal etter kommuneloven § 23-3 utarbeides av kontrollutvalget og vedtas av kommunestyret selv. Saksdokumentene for planen bør utformes slik at de ikke unntas fra offentlighet.

Justisdepartementet har utarbeidet en omfattende veileder til offentleglova. Veilederen er tilgjengelig her: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rettleiar-til-offenntleglova/id590165/>

3. TEORETISK FUNDAMENT

I samfunnet generelt har vi i de siste tiår sett et økende fokus på risiko og risikostyring, og dette har nedfelt seg i en mer systematisk tenking og tilnærming på området. Ett sentralt eksempel på dette er COSO¹-rammeverkene som er utarbeidet med tanke på ledelse og styring i alle typer virksomheter, og som kan anvendes både i privat og offentlig sektor. De har etter hvert fått status som en beskrivelse av beste praksis på området risiko og risikostyring.

Rammeverkene beskriver sammenhengen mellom mål, risiko og styrings- og kontrolltiltak. Den underliggende tankegangen for risikostyring og intern kontroll er at alle typer virksomheter – det være seg næringsvirksomhet, den virksomheten som ideelle organisasjoner driver, eller statlig og kommunal virksomhet – er til for å skape verdier for sine eiere/interessenter. Resonnementet er kort fortalt at alle virksomheter har mål som de ønsker å oppnå. Men alle typer virksomheter står overfor usikkerhet i form av mulige hendelser som kan inntre, og som kan påvirke virksomhetens muligheter til å nå sine målsettinger. Slike hendelser representerer ulike risikoer. For å håndtere disse risikoene må ledelsen iverksette styrings- og kontrollaktiviteter. Kort sagt beskriver rammeverkene hvilke prosesser og tiltak som bør være til stede i enhver type virksomhet for å gi rimelig sikkerhet for måloppnåelse med hensyn til blant annet målrettet og kostnadseffektiv drift og overholdelse av lover og regler.

Vi finner det rimelig at den risiko- og vesentlighetsvurdering som skal ligge til grunn for plan for forvaltningsrevisjon, tar utgangspunkt i anerkjente teorier og metoder. Denne veilederen har derfor COSO-rammeverkene som fundament og inspirasjonskilde.

3.1 COSO-RAMMEVERKENE

Det eldste rammeverket ble publisert i 1992 under tittelen *Internal Control – Integrated Framework*² og beskriver hvilke elementer som bør være til stede for å sikre at en virksomhet når sine mål, reduserer risiko for tap, sikrer pålitelig rapportering og overholder lover og regler. I 2004 la COSO fram et nytt rammeverk – Enterprise Risk Management (ERM) – Integrated Framework. Dette er en veiledning i risikostyring der sentrale prinsipper og begreper diskuteres, nødvendige komponenter angis og et felles begrepsapparat for risikostyring foreslås. I 2009 la COSO fram enda en veileder om oppfølging av internkontroll.

En virksomhets risikohåndtering (Enterprise Risk Management – ERM) omfatter følgende komponenter/aktiviteter:

- Virksomhetens interne miljø - som danner grunnlaget for hvordan risiko og kontroll blir vurdert og ivaretatt av de ansatte i enheten.
- Etablere formål og målsettinger for virksomheten.

¹ Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission - en frivillig organisasjon i privat sektor som har som formål å forbedre kvaliteten på finansiell rapportering gjennom fokus på etikk i forretningslivet, effektiv intern kontroll og corporate governance.

² Ble utgitt på norsk i 1996 med tittelen "Intern kontroll – et integrert rammeverk. COSO-rapporten."

- Identifisere hendelser og risikofaktorer som kan hindre måloppnåelse.
- Risikovurdering – i forhold til de identifiserte hendelsene og risikofaktorene, herunder vurdering av
 - Konsekvens
 - Sannsynlighet
- Risikorespons, dvs. å velge strategi for om det skal iverksettes tiltak for å bringe risikonivået til et nivå som er i samsvar med enhetens risikoappetitt³
- Kontrollaktiviteter
- Informasjon og kommunikasjon
- Overvåkning
- Intern kontroll

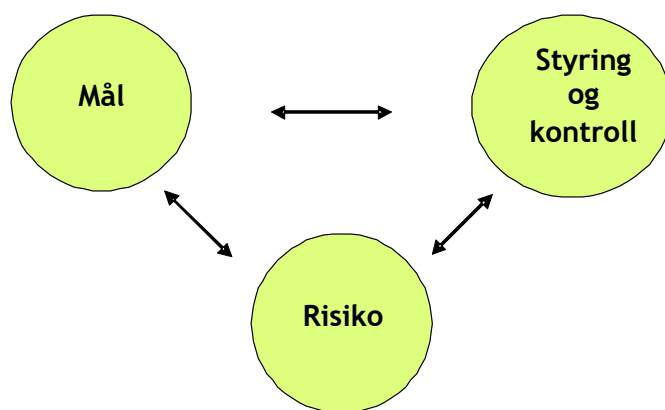
Rammeverkene understreker at ansvaret for en virksomhets risikohåndtering ligger hos virksomhetens styre, ledelse og øvrig personell. Prosessaspektet står sentralt, og det blir understreket at risikohåndtering er en serie av aktiviteter som kontinuerlig pågår i hele virksomheten.

Overført til kommunesektoren er risikostyring et ansvar som tilligger politisk og administrativ ledelse. Tilsynsorganene i kommunen skal ikke gjennomføre risikostyringen, men må ha et inntrykk av hvordan den fungerer i egen kommune. Kunnskapen om hvordan risikostyringen ivaretas, vil ha betydning for prioriteringen av revisjonsoppgavene, og er derfor relevant med tanke på risiko- og vesentlighetsvurdering og plan for forvaltningsrevisjon.

Elementene som ERM-rammeverket framhever som vesentlige, er et nyttig utgangspunkt for å beskrive en framgangsmåte for gjennomføring av en risiko- og vesentlighetsvurdering i henhold til kommuneloven § 23-3.

Med dette utgangspunktet legger vi til grunn en modell der risiko ses i forhold til kommunens målsetting om å nå sine mål, ha en effektiv drift og etterleve regelverket, og den styring og kontroll som foregår i kommunen for å sikre dette. Denne modellen kan illustreres slik:

³ Graden av risiko en virksomhet er villig til å akseptere i forhold til å oppnå sine mål. (ERM – vår oversettelse.)

Figur 3-1 Generell risikomodell

Modellen illustrerer at det er en sammenheng mellom en virksomhets mål, risikoene som foreligger for at målene ikke nås, og de styrings- og kontrolltiltak som er etablert for å sikre at målene blir nådd.

Enhver virksomhet har mål for sin virksomhet. God virksomhetsstyring tilsier at det bør iverksettes styrings- og kontrolltiltak for å sikre at virksomheten når sine mål. Samtidig vil det i alle virksomheter kunne inntreffe hendelser som kan hindre virksomhetens måloppnåelse. Slike hendelser representerer risiko. Det er viktig å identifisere og vurdere betydningen av ulike typer risiko, og det bør iverksettes tilpassede styrings- og kontrolltiltak for å håndtere de risikofaktorene som foreligger. Hensikten med tiltakene er at de skal ha en risikoreduserende effekt.

I risikovurderingen skal det foretas en vurdering av hvilke konsekvenser det kan få, dersom den enkelte risikofaktor inntreffer, og sannsynligheten for at det vil skje. Når man har identifisert og vurdert de ulike risikofaktorene, og kjenner hvilke risikoreduserende styrings- og kontrolltiltak som er iverksatt, må det foretas en vurdering av hvor vesentlig de ulike risikofaktorene er i forhold til virksomhetens målsettinger.

4. INFORMASJONSGRUNNLAG

Informasjonen som risiko- og vesentlighetsvurderingen bygger på, må omfatte både den virksomheten som drives i kommunens egen regi og den virksomheten som drives i selskaper som kommunen har eierinteresser i. Den må også være tilstrekkelig til å identifisere risiko for mangler eller avvik og til å legge grunnlag for beslutningen om, og eventuelt på hvilke områder, det skal iverksettes forvaltningsrevisjon. Avgjørelsen om hvor bredt en skal søke informasjon, bør gjøres på bakgrunn av en avveining mellom tidsbruk, om det er forhold som det er viktig å belyse ekstra grundig, og hvilke ressurser en har tilgjengelig.

Vurderingen bør begrunnes og dokumenteres. Det bør framgå hvilken informasjon vurderingene bygger på med henvisning til kildene.

Det pekes i de følgende avsnittene på kilder og informasjonskanaler som kan/bør benyttes for å framskaffe relevant informasjon om kommunens mål, status og utvikling innen ulike tjenesteområder.

4.1 INFORMASJON FRA KOMMUNEN SELV - SKRIFTLIG OG MUNTlig

Risiko- og vesentlighetsvurderingen må bygge på informasjon i og om den enkelte kommune. Kommunens planverk, politiske vedtak, reglementer, retningslinjer og prosedyrer er sentrale dokumenter. Kommunens ROS-analyse, og kontakt med administrasjon og politikere kan også gi nyttig informasjon. En dialog med sentrale personer på ulike nivåer i kommunens organisasjon kan være med på å avklare hvordan de ulike aktørene ser risikobildet fra sine ståsteder, og om risikobildene stemmer overens. Kontakten kan også gi utdypende opplysninger om eventuelle risikoreduserende tiltak som er iverksatt, men som ikke kommer fram i de skriftlige kildene.

Dersom kommunen har gjennomført brukerundersøkelser, bør man etterspørre resultatene av disse. Det samme gjelder medarbeiderundersøkelser.

Informasjon om virksomheten i kommunens selskaper må også hentes inn. Kommunens eierskapsmelding kan være en nyttig informasjonskilde. Det samme gjelder selvsagt selskapenes årsmeldinger.

Hvordan?

- Dokumenter
- Møter/workshops med administrativ ledelse (eks ledermøter, samtale på tomannshånd)
- Møter/workshops med politisk ledelse (eks ordfører, utvalgsledere, formannskap/fylkesutvalg)
- Spørreskjema angående vurdering av måloppnåelse og risikoområder
- Medarbeiderundersøkelser, innbyggerundersøkelser
- Kommunens hjemmeside på internett

Dersom man gjennomfører spørreundersøkelse, kan disse være rettet mot administrasjonen, politikerne eller innbyggerne, avhengig av hva en ønsker å fokusere på. Spørreundersøkelser kan også rettes mot kommunens eierrepresentanter, styremedlemmer og daglig leder i selskaper der kontrollutvalget har innsynsrett etter kommuneloven § 23-6. Det bør legges ned et grundig arbeid for å sikre at spørreskjemaet fanger opp det vi ønsker å få informasjon om.

4.2 INFORMASJON FRA EKSTERNE OFFENTLIGE KILDER

Også eksterne dokumenter er aktuelt å benytte, for eksempel ulike prognoser og dokumenter som gir føringer fra staten. Statlige forventninger, kanalisert gjennom egne forventningsbrev eller andre dokumenter fra KMD (<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/tema/forholdet-kommune-stat/forventningsbrevstatlige-styringssignale.html?id=551827>) og Fylkesmannen, er sentrale kilder i så måte. Videre har departement, direktorat og tilsyn ulike informasjonskanaler hvor utviklingstrender og sammenlikninger er tilgjengelige.

I tillegg til de statlige forventningene er det flere fylkesmannsembeter som utarbeider egne dokumenter med beskrivelser av utviklingstrekk i kommunene. Disse kan gi informasjon som kan anvendes i arbeidet med risiko- og vesentlighetsvurderingen. Tilsynsrapporter etter ulike statlige tilsyn er dessuten nyttig å være kjent med sammen med informasjon om kommunens oppfølging av gjennomførte tilsyn.

Det ligger også mye nyttig informasjon tilgjengelig i offentlige databaser. Vi vil her spesielt nevne produksjonsindeksen for kommunene (KMD), KOSTRA-databasen (SSB), Skoleporten (Utdanningsdirektoratet) og bedre kommune.no). For en nærmere omtale som også viser hvordan disse informasjonskildene kan brukes i en risiko- og vesentlighetsvurdering, viser vi til vedlegg 4. I tillegg kan Kommunebarometeret som publiseres av Kommunal Rapport hvert år, gi nyttig informasjon.

Hvordan?

- Skriftlige dokumenter fra Fylkesmannen, eks tilsynsrapporter, statistikkhefter eller ”kommunebilder”.
- Møte med representanter fra Fylkesmannen og andre tilsynsorganer
- Informasjon i offentlig tilgjengelige databaser

4.3 KONTROLLUTVALGETS, SEKRETARIATETS OG REVISORS INFORMASJON

Gjennom det løpende arbeidet vil både sekretariat og revisor opparbeide kunnskap som bør tas med i vurderingen, herunder informasjon fra utført regnskapsrevisjon, forenklet etterlevelseskontroll og gjennomførte forvaltningsrevisjoner.

Kontrollutvalget selv sitter også med kunnskap som bør benyttes i risiko- og vesentlighetsvurderingen. Gjennom saker utvalget har behandlet, besøk det har gjennomført, og kontakt det har hatt med andre politikere, har utvalget informasjon om ulike forhold ved kommunens virksomhet. Kontrollutvalget kan involveres i arbeidet gjennom diskusjoner i møter eller ved å arrangere egne seminar/workshops der kommunens virksomhet vurderes.

Hvordan?

- Erfaringer framkommet gjennom regnskapsrevisjon
- Tidligere forvaltningsrevisjon, og kunnskap om hvordan disse er fulgt opp
- Informasjon framkommet gjennom deltakelse i møter og kontakt med personer i kommunen
- Følge med på politiske saker og vedtak som fattes
- Medieoppslag – som følge av konkrete hendelser i kommunen eller et generelt fokus på spesielle deler av forvaltningen
- Medieoppslag om kommunens selskaper

5. UTARBEIDELSE OG OPPBYGGING AV RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN

5.1 TODELT TILNÆRMING

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal gi relevant informasjon om hovedtrekkene som angår kommunens virksomhet. Vurderingen skal likevel være såpass detaljert at den gir relevant informasjon med tanke på å identifisere områder for forvaltningsrevisjon, det vil si områder der det er indikasjoner på eller påviste avvik mellom vedtatte målsettinger og forvaltningens oppfølging/etterlevelse.

I sum skal informasjonen som framskaffes og presenteres, sette kontrollutvalget i stand til å identifisere på hvilke områder det er størst behov for forvaltningsrevisjon, slik at disse kan inngå i plan for forvaltningsrevisjon med prioritering mellom områder og temaer.

Med utgangspunkt i det COSO-ERM-rammeverket som ble presentert i forrige kapittel, kan følgende elementer inngå i en risiko- og vesentlighetsvurdering:

- *Mål for den kommunale virksomheten, herunder lovpålagte oppgaver*
- *Risikofaktorer som kan medføre uønskede hendelser som kan hindre måloppnåelse*
- *Risikovurdering:*
 - *Konsekvensene dersom hendelsen inntreffer*
 - *Sannsynlighet for at hendelsen inntreffer*
- *Risikoreduserende tiltak*
- *Vesentlighetsvurdering*

Vi foreslår en todelt presentasjon av informasjonen:

1. Beskrivende framstilling av sentrale forhold i kommunen, utviklingstrekk, utfordringer og hvordan kommunen jobber med de ulike områdene. Det er viktig å få fram forholdet mellom mål, risiko og kommunen egen styring/kontrol. Avsnitt 5.2 tar for seg hvilke elementer som kan inngå i denne delen.
2. Skjematisk framstilling av risiko- og vesentlighetsvurderingen med en trinnvis gjennomgang av risikoforhold, risikoreduserende tiltak og vesentlighet. Avsnitt 5.3 tar for seg hvilke elementer som kan inngå i framstillingen.

Med begge disse delene vil vurderingen til sammen gi et bredt grunnlag for å velge ut aktuelle prosjektområder. Den beskrivende delen vil dessuten gi både kontrollutvalget og andre lesere nyttig bakgrunn for å skjønne risiko- og vesentlighetsvurderingene.

Det viktige er at den informasjonen som framkommer er nyttig og relevant med tanke på å identifisere situasjoner der det er fare for manglende måloppnåelse på områdene som framstår som vesentlige i den kommunale virksomheten.

5.2 BESKRIVELSE AV SENTRALE FORHOLD I KOMMUNEN - UTFORDRINGER OG UTVIKLINGSTREKK

For å gi en helhetlig forståelse av den enkelte kommunes situasjon kan det være nyttig å sette kommunen inn i en ramme ved å beskrive sentrale målsettinger, vesentlige utviklingstrekk, utfordringer og betingelser som innvirker på drift og generell utvikling i kommunen. Dette vil danne et nyttig utgangspunkt for risiko- og vesentlighetsvurderingen som skal gjøres på et mer detaljert nivå. På denne måten skapes et bakteppe for kontrollutvalget og andre brukere som kan bidra til en bedre forståelse av vurderingen. En slik beskrivelse behøver ikke være omfattende, men heller søke å få fram de mest relevante forholdene.

Forhold det kan være relevant å beskrive:

- **Sentrale lover og forskrifter** med krav til kommunens virksomhet (se vedlegg 2).
- **Overordnede mål**
 - Målsettinger nedfelt i kommuneplan eller andre styringsdokumenter – generelle for hele kommunen og eventuelle sentrale hovedmålsettinger for virksomhetsområdene
- **Demografi**
 - Folketallsutvikling, alderssammensetning, bosettingsstruktur
- **Arbeidsliv**
 - Næringsstruktur, sysselsetting
 - Forventet utvikling
- **Organisasjon**
 - Antall ansatte, kjønns- og alderssammensetning
 - Kompetansebehov
 - Sykefravær
- **Tjenestetilbud**
 - Info om hovedtrekkene innen ulike tjenesteområder
- **Økonomi**
 - Hovedtall budsjett og regnskap
 - Hovedtrekkene i kommunens økonomiske utvikling de senere år, herunder om det er spesielt utfordrende forhold som bør bemerkes
- **Organisering/styring**
 - Politisk organisering og styring
 - Administrativ organisering og styring
 - Formelt styringssystem (eks budsjettstyring, mål- og resultatstyring, balansert målstyring o.a.)
- **Kommunens forhold til eksterne parter**
 - Interkommunalt samarbeid
 - Deltakelse i andre relasjoner/partnerskap
 - Internasjonalt arbeid
- **Kommunens selskaper**

Mange av kommunenes målsettinger, både på overordnet nivå og på virksomhetsområdene, omhandler forhold som faller inn under punktene som er nevnt ovenfor. I vurderinger av om

det er fare for manglende måloppnåelse, er det nødvendig å kjenne kommunens situasjon innen ulike områder og ha forståelse for hvilke betingelser virksomheten drives innenfor.

5.3 RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERINGEN

Den andre fasen består av selve risiko- og vesentlighetsvurderingen. Dette kan gjennomføres og framstilles på ulike måter. Vi anbefaler her en skjematisk framstilling som tydeliggjør hva vurderingene bygger på.

De følgende avsnittene tar for seg hvilke hovedelementer som bør inngå i risiko- og vesentlighetsvurderingen, og viser hvordan disse kan systematiseres i en skjematisk framstilling.

Følgende hovedelementer bør inngå i vurderingene:

1. Inndeling i hensiktsmessige virksomhetsområder
2. Vurdering av risiko
3. Risikoreduserende tiltak – hva gjør ledelsen med de aktuelle forholdene?
4. Vurdering av vesentlighet
5. Prioritering av områder – med henblikk på plan for forvaltningsrevisjon

Nedenfor gir vi noen eksempler på inndeling av kommunens virksomhetsområder og hvilke forhold det kan være relevant å beskrive innen hvert av områdene. Videre pekes det i avsnittene 5.3.2 – 5.3.5 på hvilke forhold som inngår i de nevnte hovedelementene i risiko- og vesentlighetsvurderingen.

5.3.1 Gjennomgang ut fra virksomhetsområder - sentrale forhold å vurdere

I gjennomføring av risiko- og vesentlighetsvurderingen kan det være hensiktsmessig å dele inn kommunens virksomhet etter tjenesteområde eller enhet slik at vurderingene og framstillingen blir systematisk og oversiktlig. Eksempelvis vil mange kommuner ha delt inn virksomhetsområdene omtrent i følgende kategorier:

- administrasjon og støttetjenester
- oppvekst og utdanning
- helse- og sosialsektor
- kultur og fritid
- plan, teknisk sektor og landbruk

Andre inndelinger finnes også, og betegnelsene kommunene bruker på virksomhetsområdene vil naturligvis variere.

Hvor detaljert en skal gå til verks innen hvert av virksomhetsområdene, beror på hvilke ressurser (tid) en har til å gjøre vurderingen, og hvor ”spisset” det er ønskelig å være i prioriteringen av prosjektområdene. Alt fra noen hovedområder innen hvert tjenesteområde til et utall veldig detaljerte oppgaveområder er mulige tilnærminger.

Som en gylden middelvei settes det her fram et forslag på et sett med forhold innen hvert tjenesteområde det kan være relevant å belyse. Til sammen er dette forhold som antas å dekke virksomhetsområdene på et overordnet nivå, men samtidig detaljert nok til at det er mulig å identifisere aktuelle områder for forvaltningsrevisjon på bakgrunn av det som vurderes:

Administrasjon og støttetjenester

- Styringssystemer; planlegging, rapportering og oppfølging
- Anskaffelser
- Datasystemer; IKT-systemer, saksbehandling, økonomi – og regnskap m.fl.
- Oppfølging av vedtak
- Finansforvaltning
- Internkontroll
- Organisasjon/personal
- Bruk av støttetjenester
- Miljø – bærekraftig utvikling
- Eiendomsskatt
- Offentlig støtte/næringsstøtte

For kommunene:

Oppvekst og utdanning

- Barnehager
 - Dekningsgrad/tilgjengelighet
 - Kostnader
 - Kvalitet
- Grunnskole
 - Pedagogisk-psykologisk tjeneste
 - Tilpasset opplæring
 - Spesialundervisning
 - Elevenes fysiske og psykiske skolemiljø
 - Kompetanse og rekruttering
 - Skoleskyss
- Skolefritidsordning

Helse- og sosial

- Pleie og omsorg
 - Institusjonsplasser
 - Hjemmetjenester
 - Psykisk helsevern
 - Individuelle planer
 - Kompetanse/rekruttering
- Helse
 - Legedekning
 - Skolehelsetjeneste
 - Helsestasjoner
 - Fysio- og ergoterapautdekning
- Sosial omsorg

- Barnevern
 - Omfang – andel tilsyn og tiltak
 - Kompetanse hos ansatte

Kirke, kultur og fritid

- Bibliotek
- Kulturskole
- Idrettsanlegg

Plan, teknisk sektor og landbruk

- Teknisk sektor
 - Vann, avløp, renovasjon (VAR)
 - Veg
 - Brann- og feiervesen
 - Eiendomsforvaltning
- Arealplanlegging
 - Plansaker
 - Byggesaksbehandling

For fylkeskommunene:

- Offentlig støtte/næringsstøtte
- Barnevernet

Videregående opplæring

- Tilpasset opplæring
- Gjennomstrømming av elever
- Oppfølging av lærlinger
- Skoleskyss

Tannhelse

- Tilgjengelighet på tannhelsetjenester for alle i fylket
- Tilbudet til prioriterte grupper
- Kompetanse – rekruttering av tannhelsepersonale
- Spesialisttannhelsetjeneste

Regional utvikling

- Rollen som regional utviklingsaktør
- Samarbeid med andre
- Kollektivtrafikk
- Drift/vedlikehold av veg
- Planlegging – veiledning til kommuner
- Særskilte utviklingsprosjekt

I tillegg kommer kommunens eller fylkeskommunens selskaper.

Innen hvert av virksomhetsområdene kan en se for seg en systematisk gjennomgang av risiko- og vesentlighetsvurderingene i en tabell som vist på neste side – her eksemplifisert for administrasjon og støttetjenester:

Tabell 5-1 Risiko- og vesentlighetsvurderinger

Virksomhetsområde: Administrasjon og støttetjenester				
Område/oppgave	Vurdering av risiko - jfr innhold i forvaltningsrevisjon	Hva gjør ledelsen med dette forholdet?	Vesentlighet (grad av vesentlighet - i.f.t. hva?)	Vurdering av området i FR-plan (faglig anbefaling)
→jfr 5.3.1	→jfr 5.3.2	→jfr 5.3.3	→jfr 5.3.4	→jfr 5.3.5
Styringssystemer				
Anskaffelser				
Datasystemer				
Oppfølging av vedtak				
Finansforvaltning				
Organisasjon/personal				
Bruk av støttetjenester				
Miljø - bærekraftig utvikling				

5.3.2 Vurdering av risiko

Utgangspunktet for risikovurderingen er en erkjennelse av at uønskede hendelser – risikofaktorer – kan inntreffe og true måloppnåelsen. Eksempler på aktuelle risikofaktorer i kommunal virksomhet er gjengitt i vedlegg 1.

Risikovurdering er sammensatt av to elementer:

- Vurdering av konsekvens dersom risikofaktoren inntreffer
- Vurdering av sannsynlighet for at risikofaktoren inntreffer

Vurderingen av hvorvidt risikoen er høy/middels/lav avhenger derfor av hvordan en vurderer konsekvensene av, og sannsynligheten for at en gitt situasjon inntreffer eller utvikler seg. Dersom konsekvensene antas å bli store, samtidig som det er en stor sannsynlighet for at en situasjon blir en realitet, vurderes risikoen til å være høy. Motsatt vil risikoen vurderes som lav i tilfeller der en situasjon bare vil få mindre konsekvenser, samtidig som det er lite trolig at den aktuelle situasjonen skal oppstå.

Fordi hensikten med risiko- og vesentlighetsvurderingen er å identifisere aktuelle områder for forvaltningsrevisjon, kan det være nyttig å vurdere risiko knyttet til:

- Overholdelse av lover og bestemmelser
- Økonomi
- Produktivitet
- Måloppnåelse

Er det for eksempel høy eller lav risiko knyttet til økonomi, regeletterlevelse, produktivitet eller måloppnåelse innen opplæringsområdet?

5.3.3 Risikoreduserende tiltak - hva gjør ledelsen med de aktuelle forholdene

I risiko- og vesentlighetsvurderingen må det tas hensyn til eventuelle tiltak som kommunens ledelse har satt i verk for å redusere muligheten for at risikofaktorene som kan true måloppnåelsen skal inntreffe, og redusere virkningene dersom risikofaktoren likevel slår til.

Det derfor nødvendig å ha kjennskap til de styrings- og kontrolltiltakene som er etablert i kommunen, og vurdere i hvor stor grad disse fungerer risikoreduserende i forhold til konsekvensen av og sannsynligheten for at uønskede hendelser inntreffer.

Tiltakene kan være av ulik karakter. Det kan være etablert interne rutiner som vil føre til at feilsituasjoner oppdages og rettes på et tidlig tidspunkt før skade oppstår. Det kan være satt i verk tiltak som bidrar til at konsekvensen blir mindre dersom risikofaktoren slår til – for eksempel ved at risikoen er delt med flere, som ved forsikring. Andre tiltak kan bidra til at sannsynligheten for at risikofaktoren inntreffer blir redusert.

De styrings- og kontrolltiltakene som etableres for å sikre at virksomheten når sine mål, kan kategoriseres på følgende måte:

- Informasjon og kommunikasjon – eks forankring av vedtatte mål blant medarbeiderne og informasjon til medarbeidere om utvikling i organisasjonen
- Overvåking/oppfølging – eks medarbeiderundersøkelser, innbyggerundersøkelser, rapportering gjennom styringssystem
- Kontrollaktiviteter – eks attestasjon og anvisning, rutiner, vedtaksoppfølging

Ut fra kjennskap til styrings- og kontrolltiltakene i organisasjonen vil vi få en oppfatning av hva som gjøres for å redusere risiko. Slik informasjon vil innvirke på om et forhold vurderes som viktige å se nærmere på eller ikke. Dersom ledelsen ser ut til å ”ha kontroll på” risikoforholdene innen et gitt område, og har iverksatt tiltak for å redusere risiko, kan det tilsi at dette området behøver mindre oppmerksomhet fra kontrollutvalgets side. Omvendt kan kunnskap om risikoforhold som ledelsen ikke har fokus på, tilsi større oppmerksomhet fra kontrollutvalget i deres planlegging av forvaltningsrevisjon.

5.3.4 Vurdering av vesentlighet

Med vesentlighet mener vi i denne sammenheng en samlet vurdering av alvorsgraden i den trusselen som den enkelte risikofaktor representerer i forhold til kommunens måloppnåelse.

Hvilken betydning vil det få dersom risikoen innen et gitt område blir en realitet i form av et faktisk avvik – hvor ille er det?

Dersom en har vurdert risikoen innen et gitt område til å være høy, samtidig som en vet at ledelsen ikke har iverksatt tiltak for å redusere risiko, og at det vil få stor negativ betydning dersom situasjonen blir en realitet, er det grunn til å vurdere området som vesentlig.

Vesentlighet, det vil si hva som har størst (negativ) betydning kan vurderes ut fra ulike perspektiver, og vesentlighetsgraden avhenger av hvilket perspektiv en ser situasjonen ut fra. Virksomheten som drives i kommunene er omfattende og involverer mange ulike aktører med til dels ulike interesser i kommunens virksomhet. Ulike aktører med ulike ståsteder kan ha svært ulike oppfatninger av hva som er vesentlig – for hvem er det ille?

Vesentlighet kan derfor vurderes fra ulike perspektiver:

- Fra et økonomisk perspektiv, vurdert ut fra omfanget av et tjenesteområdes driftsutgifter sett i forhold til kommunens totale driftsutgifter.
- Fra et politisk perspektiv, vurdert ut fra hvilke tjenesteområder som har størst vesentlighet sett fra de folkevalgtes perspektiv. (Her vil oppfatningene av vesentlighet trolig variere mellom de politiske grupperingene.)
- Fra brukernes perspektiv, vurdert ut fra hva brukerne av kommunale tjenester anser som vesentligst.
- Fra medarbeidernes perspektiv, vurdert ut fra hva de ulike medarbeiderne innenfor et tjenesteområde anser som vesentligst.
- Fra et samfunns- og miljøperspektiv, vurdert ut fra hva som er vesentligst ved kommunens virksomhet sett i forhold til storsamfunnet og miljøet.

Vesentlighetsvurderingen skal vise hvilke risikofaktorer som er mest vesentlige, mest alvorlige, i forhold til å oppnå de målene som kommunen har satt seg og i forhold til lovbestemmelser. Her kan det gjerne synliggjøres at vesentlighetsvurderingen kan variere alt etter hvilket perspektiv som legges til grunn.

Det er svært vanskelig, om ikke umulig, å måle ulike sektors og virksomhetsområders vesentlighet opp mot hverandre. Revisor og/eller kontrollutvalgets sekretær bør ikke prøve å måle hva som er viktigst av f.eks. skole, eldreomsorg, vann og avløp, kultur osv. Man bør

med andre ord ikke ta mål av seg å rangere ulike områders vesentlighet. Men vurderingen bør bidra til at den forvaltningsrevisjon som prioriteres, er vesentlig, men altså ikke nødvendigvis den mest vesentlige. Over tid bør forvaltningsrevisjonen dekke en tilstrekkelig bred del av kommunens virksomhet.

5.3.5 Prioritering av områder - med henblikk på plan for forvaltningsrevisjon

Risiko- og vesentlighetsvurderingen som nå er gjennomført, danner utgangspunkt for videre vurderinger av hvilke områder som bør prioriteres i plan for forvaltningsrevisjon.

Vurderingene bør nå ha avdekket hvor det er stor risiko for avvik i forhold til økonomi, produktivitet og måloppnåelse/regeletterlevelse. Innen de områder hvor risiko er avdekket, har gjennomgangen vist hvilke tiltak ledelsen har iverksatt for å redusere avdekket risiko til et akseptabelt nivå. Til slutt er det gjort vurderinger av vesentlighet for de ulike områdene – på hvilken måte er forholdet vesentlig?

Etter denne gjennomgangen vil det sannsynligvis peke seg ut en del områder/aktuelle prosjekter som bør bli gjenstand for nærmere vurderinger, og som dermed er aktuelle å ha med i plan for forvaltningsrevisjon.

I den videre prioriteringen av prosjektområder kan det være nyttig å se på hvilke forvaltningsrevisjonsprosjekter kommunen har fått gjennomført de senere årene. Er det for eksempel omtalt forhold i noen gjennomførte prosjekter som tilsier at oppfølgingsprosjekt er fornuftig? Eller var forrige gjennomgang så godt fulgt opp at det ikke vurderes som hensiktsmessig med et nytt prosjekt på samme område? I denne forbindelsen må man også sørge for at kontrollutvalgets ansvar ifølge kommuneloven § 23-2 første ledd bokstav e om oppfølging av gjennomførte forvaltningsrevisjoner, blir ivarettatt.

Fylkesmannen og andre tilsynsorganer kan både gi nyttig informasjon til bruk i vurderingene og være av betydning i prioriteringen av prosjektområder. Dersom Fylkesmannen nettopp har hatt tilsyn som setter fokus på de samme områdene som risiko- og vesentlighetsvurderingen har pekt på som aktuelle for forvaltningsrevisjon, kan det være et argument for ikke å ha med området i plan for forvaltningsrevisjon.

Ifølge kommuneloven § 30-7 skal den statlige tilsynsvirksomheten samordnes med kommunen. Blant annet følger det av bestemmelsen at statlige tilsynsmyndigheter i sin planlegging, prioritering og gjennomføring av tilsyn skal ta hensyn til blant annet relevante forvaltningsrevisjonsrapporter og vurdere å utsette eller å ikke gjennomføre tilsyn hvis kommunen eller fylkeskommunen nylig har gjennomført en kontroll med det samme temaet. Bestemmelsen tilsier at plan for forvaltningsrevisjon bør gjøres kjent for Fylkesmannen. Vi anser det også naturlig at Fylkesmannen holdes løpende orientert om gjennomførte forvaltningsrevisjoner.

Sammen med vurderingens første del, den mer beskrivende framstillingen av utfordringer og utviklingstrekk, vil den skjematiske framstillingen gi et godt informasjonsgrunnlag for å gi faglige anbefalinger om hvilke områder som bør prioriteres i plan for forvaltningsrevisjon.

Det er også viktig å vurdere kommunens egne tiltak. Dersom kommunen tar sikte på å evaluere et saksområde selv, så kan det være hensiktsmessig at man avventer å gjennomføre forvaltningsrevisjon av det samme området.

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal også omfatte virksomheten i kommunens selskaper. Dersom vurderingen viser at det er behov for å gjennomføre forvaltningsrevisjon av ett eller flere selskaper, skal dette inngå i plan for forvaltningsrevisjon. Det vil da være en fordel om eierne går sammen om å gjøre en felles forvaltningsrevisjon.

6. EN ALTERNATIV MÅTE Å GJØRE DET PÅ - SWOT-ANALYSE SOM VERKTØY I RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Vi vil her presentere en alternativ tilnærming til risiko- og vesentlighetsvurdering som bygger på verktøyet som går under betegnelsen SWOT-analyse.

Siktemålet med en SWOT-analyse er å få en oversikt over indre og ytre styrker og svakheter i en organisasjon. De fire bokstavene ”SWOT” står for forbokstavene i de engelske ordene Strengths (sterke sider), Weaknesses (svake sider), Opportunities (muligheter) og Threats (trusler). En slik analyse kan brukes for å kartlegge og analysere kommunens stilling og kan være et nyttig verktøy for å identifisere områder for forbedring. Forbedring og læring er jo nettopp ett av formålene med forvaltningsrevisjon, og derfor kan en SWOT-analyse være et nyttig verktøy ved gjennomføring av en risiko- og vesentlighetsvurdering.

I en SWOT-analyse grupperes nøkkelinformasjon i to hovedkategorier – interne faktorer og eksterne faktorer. De interne faktorene omfatter kommunens sterke og svake sider. De sterke sidene representerer kommunens positive egenskaper, det som kommunen er god til og som gir trygghet internt i organisasjonen i forhold til måloppnåelse. Svakheter er det som den kommunale organisasjonen mangler eller utfører dårlig i forhold til oppfylling av mål. De eksterne faktorene omfatter eksterne muligheter og trusler. Eksterne muligheter er muligheter som ligger i omgivelsene og som kommunen kan velge å utnytte. Eksterne trusler er trusler og hindringer som kan motarbeide kommunens forsøk på å utnytte foreliggende muligheter. Dette er illustrert i figuren under:

	Styrker	Svakheter
Interne		
Eksterne	Muligheter	Trusler

Figur 6-1: SWOT-tabell

Formålet med analysen er å identifisere de viktigste interne og eksterne faktorene som er avgjørende for å nå målene for den kommunale virksomheten. En slik analyse kan brukes for å kartlegge og analysere kommunens stilling og kan være et nyttig verktøy for å identifisere områder for forbedring.

Ta utgangspunkt i målsettinger og andre forhold som er beskrevet, og gjør en vurdering av hvordan ulike forhold kan betegnes som henholdsvis interne sterke eller svake sider, og

eksterne muligheter eller trusler. Se eksempler under på hva den kan være nyttig å fokusere på.

6-1 Tabell til bruk ved en SWOT-analyse

Interne		Eksterne	
Sterke sider (Strengths)	Svake sider (Weaknesses)	Muligheter (Opportunities)	Farer og trusler (Threats)

Interne sterke sider eller svakheter kan f.eks finnes ved å fokusere på:

- Ressurser
 - Finansielle
 - Kompetansemessige
 - Infrastruktur
- Verdiforankring
- Visjoner
- Arbeidsmåter
- Service
- Materiell
- Effektivitet
- Tilgjengelighet
- Kvalitet
- Ansatte
- Ledelse
- Kapasitet
- Informasjon
- Endringsevne/-vilje
- Omdømme

Eksterne muligheter eller trusler kan f.eks finnes ved å fokusere på:

- Rammer og betingelser
 - Politiske
 - Lovmessige
 - Økonomiske
- Utviklingsmuligheter
- Forventninger fra samarbeidsparter
- Teknologiutvikling
- Innbyggernes behov/etterspørsel
- Innbyggernes forventninger
- Arbeidsmarkedet
- Andre organisasjoners handlinger

Se vedlegg 1 om aktuelle risikofaktorer for tips til forhold som kan være hensiktsmessig å vurdere i en SWOT-analyse.

I et forvaltningsrevisjonsperspektiv er det naturlig å fokusere på kolonnen som identifiserer kommunens svake sider for å vurdere på hvilke områder det kan være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon.

Gjennomfør gjerne en idédugnad for hver kolonne. La alle deltakerne komme med sine momenter, plassert i den kolonnen de måtte ønske. Ikke diskuter plassering, problemstilling, løsninger eller tiltak. Vurder deretter forslagene som er kommet fram gjennom idédugnaden. Slå sammen like og sjekk ut om det er felles forståelse for momentene.

7. KONTROLLUTVALGETS PRIORITERING - VEIEN TIL VEDTATT PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON

7.1 KONTROLLUTVALGETS PRIORITERING

Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal være et grunnlag for drøftinger i kontrollutvalget om på hvilke områder det er behov for at det gjennomføres forvaltningsrevisjon, og som derfor bør være med inn i en plan for forvaltningsrevisjon. Hensikten med vurderingen er at den skal identifisere mulige avvik eller svakheter i forvaltningen sett i forhold til økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkinger ut fra kommunestyrets vedtak.

Det kan være formålstjenlig å la kontrollutvalgets prioritering skje gjennom diskusjoner, for eksempel innenfor rammene av en workshop med kontrollutvalgsmedlemmene.

Den gjennomførte risiko- og vesentlighetsvurderingen bygger på et faglig skjønn. Den endelige prioriteringen må imidlertid kontrollutvalget selv foreta, samtidig som de da også får mulighet for å komme med egne innspill. Dersom kontrollutvalget kommer med egne forslag, bør disse også begrunnes ut fra risiko og vesentlighet.

Det kan brukes ulike framgangsmåter når kontrollutvalget skal gjøre sine prioriteringer. En visuell måte å gjøre dette på er å plassere de ulike områdene inn i en firefelttabell som er vist under. Det presiseres at størrelse og kompleksiteten i tabeller i saksframlegg til kontrollutvalg og kommunestyre bør vurderes nøye; store, komplekse tabeller kan villedde mer enn veilede.

Konsekvens	Stor	Stor konsekvens - liten sannsynlighet	Stor konsekvens - stor sannsynlighet
	Liten	Liten konsekvens - liten sannsynlighet	Liten konsekvens - stor sannsynlighet
		Liten	Stor
		Sannsynlighet	

Figur 7-1 Vurdering av risiko

7.2 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON

Med bakgrunn i risiko- og vesentlighetsvurderingen og kontrollutvalgets drøftinger skal det utarbeides plan for forvaltningsrevisjon

Det ligger ingen føringer i lov eller forskrift for hvordan planen skal utformes. Utformingen vil avhenge av hvor stor kommunen er, og hvor ofte planen skal utarbeides. Gjelder planen for fire år, vil det antagelig være naturlig med en mindre spesifikk plan enn om tidsperspektivet er ett år.

Planen bør opplyse om hvilken informasjon den bygger på, hvilket nivå den er gjennomført på, og vurderinger som er gjort. Til kontrollutvalgets behandling av planen må risiko- og vesentlighetsvurderingen følge med som vedlegg slik at den kan gi utvalget et grunnlag å prioritere ut fra. Hvorvidt den også skal følge saken som legges fram for kommunestyret/fylkestinget, kan diskuteres og sees i forhold til hvordan dokumentet er utformet. Dersom dokumentet ikke følger med til kommunestyret/fylkestinget, bør det i den politiske saken som legges fram, redegjøres for hvordan dokumentet er utarbeidet og hovedmomentene i det. På denne måten kan kommunestyret/fylkestinget få en trygghet for at områder som er foreslått prioritert i planen, er valgt ut på et forsvarlig grunnlag.

Videre må planen si noe om kontrollutvalgets prioriteringer, det vil si på hvilke områder kontrollutvalget mener det bør gjennomføres forvaltningsrevisjon. I tillegg vil det være hensiktsmessig å si noe om hvilke ressurser som kreves for å gjennomføre planen. Endelig vedtak av plan fattes av kommunestyret eller fylkestinget.

Dersom kontrollutvalget ønsker muligheten til å gjøre endringer i planen, må dette spørsmålet legges fram for kommunestyret/fylkestinget sammen med planen, enten ved å ta det inn i selve planen eller i innstilling i saken som legges fram for kommunestyret.

KILDER

[Kommuneloven \(2018\)](#)

[Offentleglova \(2006\)](#)

[Forskrift om kontrollutvalg og revisjon \(2019\)](#)

Norges Kommunerevisorforbund (2008): eINFO 21/08: Nytt regelverk om offentlighet

[Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission \(2004\): Enterprise Risk Management \(ERM\) - Integrated Framework](#)

www.regjeringen.no/upload/KRD/Vedlegg/KOMM/Rapporter/2009/produksjonsindeks.pdf

www.ssb.no/kostra

www.utdanningsdirektoratet.no/skoleporten

www.lovdata.no

VEDLEGG 1: RISIKOFAKTORER I KOMMUNAL OG FYLKESKOMMUNAL SEKTOR (IKKE UTTØMMENDE LISTE!)

Interne risikofaktorer		Eksterne risikofaktorer	
Personale - De ansattes dyktighet og ferdigheter - Vurderingsevne - Holdninger og verdier - Helsebelastning i arbeidet - Sikkerhetsrutiner - Etisk adferd - Muligheter for å misbruke myndighet - Trivsel og kollegiale forhold	Økonomi - Økonomisk stilling - Lånegjeldsbelastning - Akkumulerte underskudd - Statlig styring (ROBEK) - Betalingsevne - Verdier i andre valuta - Verdier i markedsbaserte omløpsmidler - Rentenivå - Pensjonsutgifter - Lønnsnivå - Svindel og bedrageri	Politisk - Endringer i lover og bestemmelser - Endring i politiske signaler/holdninger/strategier - Offentlige reguleringer - Miljøforvaltning - Kommunens identitet/profil	
Prosess - Kapasitet til å utføre tjenester - Hvordan tjenestene utføres - Kvalitet på varene/ tjenestene - Avhengighet til leverandører/ andre aktører - Organisering - nærhet til bruker - Bruk av serviceerklæringer og standarder for utførelse	Organisering - Bruk av selskapsstrukturer - grad av eierstyring - Bruk av konkurranseutsetting	Sosiale/ demografiske - Alderssammensetning - Bosettingsmønster - Brukeratferd	
Teknologi - IKT-teknologi - Anskaffelser - Vedlikehold - Distribusjon - Konfidensialitet - Integritet - Data- og systemtilgjengelighet - Kapasitet - System - Valg - Utvikling - Utnyttelse - Pålitelighet	Natur og miljø - Naturkatastrofer - Brann - Forurensing - Samferdselsårer		
Verdier, infrastruktur - Eiendelenes (verdiene) egnethet for formålet - Tilgjengeligheten til eiendelene - Tilgang til kapital	Teknologi - Kritisk teknologi - Infrastruktur i datasystem - Teknologisk utvikling - IKT i forretningsprosesser med andre		

VEDLEGG 2: OVERSIKT OVER LOVER SOM GJELDER FOR KOMMUNAL OG FYLKESKOMMUNAL VIRKSOMHET

NB: Oversikten er ikke uttømmende!

Sentrale, generelle lover for kommuner og fylkeskommuner.

- [Kommuneloven](#) (2018)
- [Forvaltningsloven](#) (1967)
- [Offentleglova](#) (2006)
- [Lov om offentlige anskaffelser](#) (2016)
- [Lov om offentlig støtte](#) (2010)
- [Arbeidsmiljøloven](#) (2005)
- [Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven](#) (2008)
- [Likestillingsloven](#) (2017)
- [Personopplysningsloven](#) (2018)
- [Arkivlova](#) (1992)
- [Sivilbeskyttelsesloven](#) (2010)
- [Valgloven](#) (2002)
- [Forsøksloven](#) (1992)
- [Inndelingslova](#) (2001)
- [Lov om interkommunale selskaper](#) (1999)

Oversikt over sentrale særlover som angår kommunal virksomhet

- [Barnehageloven](#) (2005)
- [Opplæringslova](#) (1998)
- [Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester mm.](#) (2011)
- [Smittevernloven](#) (1994)
- [Helsepersonelloven](#) (1999)
- [Helseregisterloven](#) (2014)
- [Sosialtjenesteloven](#) (2009)
- [Barnevernloven](#) (1992)

- [Krisesenterlova](#) (2009).
- [Gjeldsordningsloven](#) (1992)
- [Kirkeloven](#) (1996)
- [Gravferdsloven](#) (1996)
- [Lov om tilskott til livssynssamfunn](#) (1981)
- [Folkebibliotekloven](#) (1985)
- [Stadnamnlova](#) (1990)
- [Kulturminneloven](#) (1978)
- [Kulturlova](#) (2007)
- [Fjellova](#) (1975)
- [Friluftsløven](#) (1957)
- [Laks- og innlandsfiskeloven](#) (1992)
- [Motorferdselloven](#) (1977)
- [Viltloven](#) (1981)
- [Vass- og avløpsanleggslova](#) (2012)
- [Forurensningsloven](#) (1981)
- [Plan- og bygningsloven](#) (2008)
- [Sivilbeskyttelsesloven](#) (2010)
- [Brann- og eksplosjonsvernloven](#) (2002)
- [Havne- og farvannsloven](#) (2009)

Oversikt over sentrale særlover som angår fylkeskommunal virksomhet

- [Opplæringslova](#) (1998)
- [Kulturminnelova](#) (1978)
- [Kulturlova](#) (2007)
- [Folkebibliotekloven](#) (1985)
- [Veglova](#) (1963)
- [Tannhelsetjenesteloven](#) (1983)
- [Helsepersonelloven](#) (1999)
- [Helseregisterloven](#) (2014)
- [Plan- og bygningsloven](#) (2008)

VEDLEGG 3: OFFENTLIG TILGJENGELIGE DATABASER

PRODUKSJONSINDEKSEN FOR KOMMUNENE

For å få et raskt overblikk over kommunens stilling på et overordnet nivå kan produksjonsindeksen for kommunene være et nyttig redskap.

Det er det Tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunale økonomi (TBU) som har utviklet produksjonsindeksen for kommunene. Produksjonsindeksen er et samlemål for kommunenes tjenestetilbud basert på produksjonsindikatorer for utvalgte sektorer. Indeksen gir et bilde av hvordan nivået på tjenestene er i en kommune sammenlignet med andre kommuner. I alt 333 kommuner hadde levert tilstrekkelige data til å inngå i beregningen for 2017 som er den sist tilgjengelige.

Produksjonsindeksen finner du her:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/produksjonsindeks2/id2507960/>

Følgende skjermbilde kommer opp der man kan klikke på ønsket kommune for å få opp tallene:

Produksjonsindeksen

Dato: 15.07.2016

Produksjonsindeksen er et samlemål for kommunenes tjenestetilbud basert på produksjonsindikatorer for utvalgte sektorer. Indeksen gir et bilde av hvordan nivået på tjenestene er i en kommune sammenlignet med andre kommuner.

Omfanget av tjenester kommunen yter har klar sammenheng med kommunens økonomiske rammebetingelser. Det er imidlertid forskjeller i tjenestebildet også mellom kommuner med om lag samme inntektsnivå. Sammen med produksjonsindeksen er derfor også nivået på kommunens inntektsnivå, og de økonomiske resultatene (netto driftsresultat) de siste tre årene vist. Lenke til mer informasjon om produksjonsindeksen fås ved å bevege musepekeren over en av grafene etter man har valgt kommune. Se også [rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi](#). Merk at det ikke er data for alle kommuner og at enkelte kommuner ikke har fullstendige data.

[Last ned alle data her \(ODS\)](#)

Velg kommune
Det er ikke tall for alle kommuner

Aldenes

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

RELATERT

[Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi - november 2018](#)

KONTAKT

[Kommunalavdelingen](#)
E-post: postmottak@kmd.dep.no
Telefon: 22 24 72 01
Adresse: Postboks 8112 Dep., 0032 Oslo
Besøksadresse: Akersgt. 59, Oslo

Ved å klikke her får du opp liste over alle kommuner som det er data for.

Indeksen er ment å vise hvor godt tjenestetilbud kommunen gir til innbyggerne i ulike målgrupper. En slik indeks for det samlede tjenestetilbudet kan være et nyttig supplement til mer detaljerte studier av tjenesteproduksjonen i enkeltsektorer. Eksempelvis vil produksjonsindeksen være mindre følsom for forskjeller i prioritering enn produksjonsindikatorer for de enkelte tjenester.

Den produksjonsindeksen som beregnes er basert på delindekser for

- barnehage
- grunnskole
- primærhelsetjeneste
- pleie og omsorg
- barnevern
- sosialkontortjenester
- kultur

De øvrige sektorene administrasjon, teknisk sektor, samferdsel, bolig og næring er utelatt fordi det er vanskelig å finne gode indikatorer på tjenesteproduksjonen. De tjenestene som er inkludert i totalindeksen utgjorde om lag 72 prosent av kommunenes brutto driftsutgifter i 2017.

Omfanget av tjenester kommunen yter har klar sammenheng med kommunens økonomiske rammebetingelser. Det er imidlertid forskjeller i tjenestebildet også mellom kommuner med om lag samme inntektsnivå. Sammen med produksjonsindeksen er derfor også nivået på kommunens inntektsnivå, og de økonomiske resultatene (netto driftsresultat) de siste tre årene vist. Lenke til mer informasjon om produksjonsindeksen fås ved å bevege musepekeren over en av grafene etter at man har valgt kommune.

Kommuner med høy korrigert inntekt har gjennomgående høyere verdi på produksjonsindeksen enn kommuner med lav korrigert inntekt. Korrelasjonen med korrigert inntekt er klart høyere for samlet produksjonsindeks enn gjennomsnittlig korrelasjon for delindeksene. Det har sammenheng med at kommunevise forskjeller i prioritering slår sterkere ut i delindeksene enn i totalindeksen. Dette kommer også til uttrykk ved at standardavviket til totalindeksen er lavere enn gjennomsnittlig standardavvik for delindeksene. Det er delindeksene for pleie og omsorg og kultur som viser sterkest sammenheng med korrigert inntekt. Det er innenfor disse tjenestene at kommuneøkonomien er avgjørende for tjenestetilbudet. Delindeksene for grunnskole, primærhelsetjenesten, barnevern og sosialkontortjenester er praktisk talt ukorrelerert med korrigert inntekt. For barnevern og sosialkontortjenester har de svake korrelasjonene trolig sammenheng med at tilbudet innen disse tjenesteområdene i større grad er styrt av behov enn av økonomiske rammebetingelser. For barnehage observeres det en negativ sammenheng med korrigert inntekt. Innføring av rett til barnehageplass fra 2011 har medført at barnehagedekningen i stor grad er blitt frikoblet fra kommunale inntekter.

Både sektorindekser, og samlet produksjonsindeks er normalisert slik at veide gjennomsnitt (med antall innbyggere som vektor) er lik 100 for kommunene som inngår i analysen. Også de fylkesvise gjennomsnittene er veid med innbyggertall som vektor. I tillegg vises netto driftsresultat for 2017. For sektorindeksene og samlet produksjonsindeks indikerer en indeksverdi over 100 at tjenestetilbudet er bedre enn gjennomsnittet, mens en verdi lavere enn 100 indikerer at tjenestetilbudet er dårligere enn landsgjennomsnittet. En verdi på 110 indikerer for eksempel at tjenestetilbudet er 10 prosent bedre enn landsgjennomsnittet.

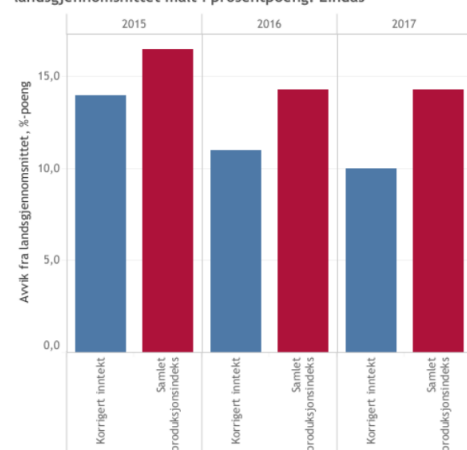
TBU understreker at produksjonsindeksene sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen, og at de i seg selv ikke sier noe om hvor effektiv den enkelte kommune er. For at totalindeksen skal si noe om effektivitet må den relateres til hvor store ressurser den enkelte kommune disponerer, og delindeksene kan bare si noe om effektivitet dersom de relateres til hvor store ressurser som er allokert til den enkelte sektor sett i forhold til målgruppen. En kommune med samlet produksjonsindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til de ressurser kommunen disponerer, og en kommune med delindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til mengden av ressurser som er allokert til sektoren.

Det er et godt råd å ha i bakhodet at indeksen kan gi god informasjon om sammenhengen mellom inntekter og tjenester, men gir ikke absolutte svar. Den forteller ikke den hele og fulle sannhet om kommunene, men den kan gi grunnlag for å stille spørsmål og foreta analyser av tjenestene.

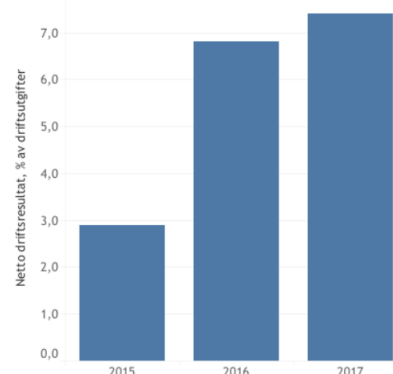
Resultatene for en tilfeldig valgt kommune er vist i figuren under:

Velg kommune
Det er ikke tall for alle kommuner
Lindås

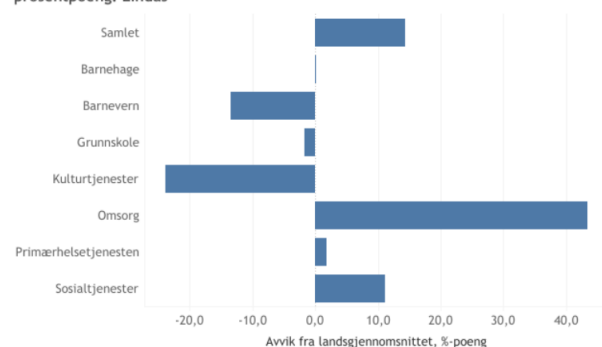
Korrigert inntekt og samlet produksjonsindeks. Avvik fra landsgjennomsnittet målt i prosentpoeng. Lindås

Netto driftsresultat i prosent av driftsutgifter. Lindås

Produksjonsindeksen 2017. Tjenester. Avvik fra landsgjennomsnittet målt i prosentpoeng. Lindås

Figur 2. Produksjonsindeksen for en kommune

For mer informasjon om produksjonsindeksen og indikatorer og vektorer i delindeksene og samlet produksjonsindeks viser vi til:

https://www.regjeringen.no/contentassets/cf3c73e58e974576b3b0ba00c5bfb6be/ny_veksjon_tbu_host_2018.pdf

EFFEKTIVITETSVERDIER FOR KOMMUNALE TJENESTER

TBU har også beregnet effektivitetsverdier for kommunene gjennom DEA-metoden.¹ Etter denne metoden finner man en såkalt referansefront som består av de mest effektive kommunene. Alle kommunene som ligger innenfor referansefronten, har et effektiviseringspotensial. I en kommune som har en verdi på 0,88 vil ressursbruken kunne reduseres med 12 prosent uten at produksjonen reduseres dersom kommunen blir like effektiv som de mest effektive kommunene innen denne tjenesten.

Metodikken som er brukt, er forklart nærmere i kapittel 8 i rapporten fra TBU som det er vist til ovenfor.

Tallene for enkeltkommuner er lagt ut på Kommunal- og moderniseringsdepartementets nettsider på www.regjeringen.no/kommunedata:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/effektivitetsanalyse/id2520379/>

Analysen beregner en effektivitetsfront som består av de kommunene som anslås som 100 prosent effektive i den enkelte sektor. Øvrige kommuner sammenliknes med et ulikt sett av kommuner, referansekommuner, som ligger på denne fronten, opptil åtte referansekommuner, og på denne bakgrunn beregnes effektivitetsverdier for øvrige kommuner.

Man kan velge å sammenlikne med andre kommuner i samme kommunegruppe når man vil analysere resultatene nærmere. Det kan imidlertid gi ekstra informasjon og også sammenlikne med kommuner som analysene har plukket ut som referansekommuner. Man vil da kunne foreta en nærmere analyse av hvorfor egen kommune kommer dårligere ut enn disse referansekommunene som utgangspunkt for læring og forbedring av egen effektivitet. Referansekommunene kommer opp ved å plukke ut den aktuelle kommunen i nedtrekkslista. Her må man også velge tjenestekområde – enten barnehage, grunnskole eller pleie og omsorg.

Er bruken av innsatsfaktorer relativt høy sammenliknet med andre kommuner? Er produksjonen relativt lav? Har man for eksempel gjennomgående dobbelt så høy bruk av innsatsfaktorer som en annen kommune, men bare 50 prosent høyere verdi på produksjonsindikatorene, vil effektiviteten slik den måles her bli lavere. Det kan også være

¹ DEA står for Data Envelopmen Analysesom er den mest utbredte analyseteknikken i studier av offentlig sektors effektivitet.

enkeltindikatorer som er uforholdsmessig høye/lave. Slike analyser kan være en inngangsport for nærmere diskusjoner i kommunen om hvordan effektiviteten kan forbedres, der man også tar i betraktning at kvalitetsmål i begrenset grad inngår i analysen, særlig for barnehage.

Her finner man et regneark med resultater fra 2016 og 2017 for effektivitetsanalysen for den enkelte kommune, for det enkelte område og vektet gjennomsnitt. Regnearket kan lastes ned:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/effektivitetsanalyse/hvordan-bruke-effektivitetsanalysen/id2520396/>

De kommunene som ligger i fronten har verdi 100 mens kommuner som har et effektiviseringspotensial har verdi under 100. Kommunegruppe (KOSTRA) inngår også i regnearket slik at man lettere kan finne sammenliknbare kommuner ved å filtrere.

Det effektivitetsbegrepet som ligger til grunn for DEA-analysen er såkalt teknisk effektivitet. Kravet til teknisk effektivitet er at det ikke sløses med ressurser. Det skal ikke være mulig å redusere bruken av innsatsfaktorer uten at produksjonen reduseres. Teknisk effektivitet er et svakt effektivitetsbegrep, noe som innebærer at produksjonen kan være teknisk effektiv uten at andre effektivitetskrav er oppfylt, herunder resultateffektivitet, formålseffektivitet og prioriteringseffektivitet. I grunnskolen, hvor grunnskolepoeng og resultater fra nasjonale prøver inngår som produkter, sier imidlertid analysen noe om resultateffektivitet eller hvilken effekt tjenestetilbudet har på brukerne.

KOSTRA-DATABASEN

En svært viktig offentlig tilgjengelige database er KOSTRA-databasen. Den baseres på elektronisk innrapportering fra kommunene til SSB, samt på data fra en rekke andre kilder i og utenfor SSB. KOSTRA-tallene koples med data fra ulike kilder som f. eks. regnskapsdata, tjeneste- og personelldata og befolkningsdata. SSB publiserer ureviderte tall for kommunene 15. mars, og opprettede tall 15. juni. De ureviderte nøkkeltallene pr. 15. mars kan innholde feil. Kommunene har anledning til å rette opp feil og mangler i sine data innen 15. april, og SSB gjennomfører kvalitetskontroller og revisjon av datamaterialet før den endelige publiseringen den 15. juni.

Informasjon om KOSTRA finnes på <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/kostra>.

KOSTRA gir styringsinformasjon om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner.

- **Prioriteringer** - viser hvordan kommunens frie inntekter er fordelt til ulike formål
- **Dekningsgrader** - viser leverte tjenester sammenlignet med målgruppen for tjenestetilbudet
- **Produktivitet/enhetskostnader** - viser kostnader/bruk av ressurser i forhold til tjenesteproduksjonen

- **Utdypende tjenesteindikatorer** - viser nøkkeltall som supplerer indikatorene under de tre kategoriene

I løpet av 2017 og 2018 har SSB laget ny nettløsning for KOSTRA-tallene med ny struktur på KOSTRA-tabellene. KOSTRA nøkkeltall har erstattet de tidligere faktaarkene. Det er om lag 10-15 utvalgte nøkkeltall under hvert enkelt tjenesteområde. Det er utviklet nye tabeller i Statistikkbanken som er mer brukervennlige. Den nye løsningen gjør det enklere å søke, finne grupperinger og gjøre tabellene om til grafer.

Som hjelpemiddel til å finne fram i det omfattende tallmaterialet har SSB laget en veiledning bestående av to deler.

- Generell oversikt over innhold og definisjon av begreper finner dere i [Om statistikken](#)
- Regnskapsfaglig veiledning for KOSTRA-tabeller og innholdet i de økonomiske nøkkeltallene finnes i [Faglig veiledning for KOSTRA-tabeller \(PDF\)](#)

Utvalgte nøkkeltall gir en kjapp oversikt over hvordan stoda er i den enkelte kommune. Oversikten sammenligner den utvalgte kommunen med tall for Kostragruppe og landet utenom Oslo.

Oppslagsbildet er vist på neste side (<https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra>):

KOSTRA nøkkeltall

1. Velg kommune eller fylkeskommune

2. Velg tjenesteområde - de blir klikkbare når du har valgt region

Barnehager	Barnevern	Befolkningsprofil
Bolig	Brann og ulykkesvern	Eiendomsforvaltning
Grunnskole	Helse- og omsorgstjenester	Husholdningsavfall
Kirke	Klima og energi	Kommunal vannforsyning
Kommunalt avløp	Kultur / Barne- og ungdomstiltak	Landbruk
Plan, byggesak og miljø	Psykisk helse og rus	Regnskap
Samferdsel	Sosialtjeneste	Tannhelsetjenesten
Videregående opplæring		

[Mer om KOSTRA - Statistikkbanken](#)

 Fant du det du lette etter?

Først velger man kommune eller fylke, og deretter blir knappene for de ulike tjenesteområdene klikkbare. Da får man opp ferdige tabeller med nøkkeltall for valgt kommune, for relevant Kostragruppe og for landet utenom Oslo. Ved å klikke på tabellnavnet får man opp en forklaring på hva tabellen viser. Over tabellen er det et felt der det er enkelt å føye til andre kommuner som man måtte ønske å sammenligne med.

Under tabellen er det lagt inn en lenke til Statistikkbanktabeller for det valgte tjenesteområdet. Ved å klikke her får man opp mange flere tabeller for det aktuelle tjenesteområdet.

Oversikt over alle KOSTRA-tabeller etter nye struktur finner du her:

<https://www.ssb.no/offentlig-sektor/kommune-stat-rapportering/endelige-kostra-tall-pa-ny-tabellstruktur-15.juni>

Fra 12.06.2018 ble de tidligere KOSTRA-tabellene lagt under «avslutta tidsserier», med tall til og med 2016.

KOSTRA er kvalitetssikret på lik linje med annen statistikk SSB produserer. Likevel kan det skje feil, ikke minst i rapporteringen fra kommunene. Slike feil kan gi store utslag i tallene for enkeltkommuner. Enkelte variabler vil også kunne gi fullstendig forandret innhold fra år til år i enkelte kommuner pga vesentlige engangsforeteelser, f. eks. salg av aksjer i kraftselskap. På noen områder kan det også være valgfritt hvor kommunene bokfører inntekter og utgifter. Kommunene kan også ha valgt ulik organisering. Dette er forhold som kan gi utslag i tallene. Dersom den aktuelle kommunen har sterkt avvikende tall på et område, er det viktig å sjekke ut med kommunen om det har en naturlig forklaring.

En mulig angrepsvinkel er at man i en risiko- og vesentlighetsvurdering fokuserer på de nøkkeltallene som er listet opp under. Som alt nevnt, får man opp en nærmere beskrivelse av de enkelte nøkkeltallene ved å klikke på teksten til nøkkeltallet. Forhold i kommunen eller ønsker om å belyse noen områder mindre/mer kan imidlertid tilsi at andre nøkkeltall bør trekkes fram. Det understrekes at dette er forslag, ingen fasit - den som gjør analysen må vurdere om en ønsker å benytte seg av forslaget i sin kommune.

Regnskap (finansielle nøkkeltall)

- Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter
- Årets mindre-/merforbruk i driftsregnskapet i prosent av brutto driftsinntekter
- Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter
- Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter
- Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter
- Frie inntekter i kroner pr innbygger
- Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter
- Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter
- Egenfinansiering i prosent av totale brutto investeringer

Befolkningsprofil

- Innbyggere (antall)
- Fødte per 1 000 innbyggere (per 1 000)
- Døde per 1 000 innbyggere (per 1 000)
- Netto innflytting (antall)
- Andel skilte og separerte 16-66 år (prosent)
- Andel enslige innbyggere 80 år og over (prosent)
- Registrerte arbeidsledige i prosent av befolkningen i alderen 15-74 år (prosent)
- Andel innvandrerbefolkning (prosent)

Nøkkeltall som gjelder kommunens tjenesteområder:

Barnehager

- Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)
- Netto driftsutgifter barnehager; per innbygger 1-5 år (kr)

- Korrigerte brutto driftsutgifter til barnehager per korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager (kr)
- Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i barnehage, alle barnehager (antall)
- Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning (prosent)
- Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (prosent)

Grunnskole

- Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år (kr)
- Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)
- Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)
- Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)
- Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8. trinn (prosent)
- Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8. trinn (prosent)
- Gruppestørrelse 2 (antall)

Helse- og omsorgstjenester

- Utgifter i kommunale helse- og omsorgstjenester per innbygger (kr)
- Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)
- Årsverk helse og omsorg per 10 000 innbyggere (årsverk)
- Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)
- Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)
- Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)
- Netto driftsutgifter i omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)
- Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/helseutdanning (prosent)
- Årsverk per bruker av omsorgstjenester (årsverk)
- Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)
- Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (prosent)
- Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc
- Utgifter per oppholdsdøgn i institusjon (kr)
- Legetimer per uke per beboer i sykehjem (timer)

Sosialtjenesten

- Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer
- Gjennomsnittlig stønadslengde for mottakere med sosialhjelp som hovedinntekt (måneder)

Barnevern

- Netto driftsutgifter til barnevernstjenesten per innbygger 0-22 år (kr)
- Barn med melding ift. innbyggere 0-17 år (prosent)
- Prosentdel barn med undersøkelse ift. Innbyggere 0-17 år (prosent)
- Barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-22 år (prosent)

- Brutto driftsutgifter per barn med undersøkelse eller tiltak (kr)
- Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (kr)
- Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252) (kr)
- Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk (funksjon 244) (antall)
- Undersøkelser med saksbehandlingstid innen 3 måneder (prosent)

Plan, byggesak og miljø

- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (dager)
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (dager)
- Andel av innvilgete byggesøknader som skjer gjennom vedtak om dispensasjon fra plan (prosent)
- Tilsyn for byggevirksomhet som er unntatt søknadsplikt (antall)
- Selvkostgrad i byggesaker (prosent)

Kommunal vannforsyning

- Selvkostgrad (prosent)
- Årsgebyr for vannforsyning – ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)
- Andel fornyet kommunalt ledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)
- E.coli: Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater (prosent)
- Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (prosent)
- Vannkvalitet. Kommunalt drikkevann (K) 2015-2018 (tabell 11786)
- Vannforsyning og beredskap. Kommunalt drikkevann (K) 2015-2018 (tabell 11787)

Kommunalt avløp

- Selvkostgrad (prosent)
- Årsgebyr for avløpstjenesten – ekskl. mva (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)
- Andel fornyet kommunalt spillvannsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)
- Andel innbyggere tilknyttet anlegg der rensekrav er oppfylt (prosent)

Husholdningsavfall

- Selvkostgrad (prosent)
- Årsgebyr for avfallstjenesten – ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)
- Andel levert til materialgjenvinning inkl. biologisk behandling (prosent)

Bolig

- Kommunalt disponerte boliger pr 1000 innbyggere
- Andel nye søkere som har fått avslag på kommunal bolig (prosent)

Kultur

- Netto driftsutgifter til kultursektoren pr innbygger (kr)
- Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)

- Brutto driftsutgifter til folkebibliotek
- Besøk i folkebibliotek per innbygger (antall)

Samferdsel

- Netto driftsutgifter til kommunale veier og gater per km (kr)
- Antall km tilrettelagt for syklende som er et kommunalt ansvar (km)
- Andel kommunale veier og gater uten fast dekke av alle kommunale veier og gater (prosent)

Nøkkeltall som gjelder fylkeskommunene:

Videregående opplæring

- Netto driftsutgifter, per innbygger 16-18 år (kr)
- Elever og lærlinger som har fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem år (prosent)
- Elever per lærerårsverk (antall)

Tannhelsetjenesten

- Netto driftsutgifter pr innbygger (kr)
- Avtalte tannlegeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)
- Avtalte tannpleierårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)
- Prioriterte personer undersøkt/behandlet (antall)
- Eldre, langtidssyke og uføre i institusjonspleie under tilsyn (prosent)
- Eldre, langtidssyke og uføre i hjemmesykepleie under tilsyn (prosent)

Samferdsel

- Andel av fylkeskommunens driftsutgifter som brukes på forvaltning av friluftsliv, vann og vassdrag, vilt og innlandsfisk og kulturminner (prosent)
- Brutto driftsutgifter til samferdsel per innbygger (kr)
- Netto driftsutgifter til fylkesvei per kilometer (kr)
- Netto driftsutgifter til kollektivtransport (buss, båtruter, t-bane og trikk/bybane) per innbygger (kr)
- Brukere av transportordninger for funksjonshemmede per 1 000 innbygger (antall)
- Reiser med kollektivtransport per 1 000 innbyggere (antall)
- Andel kilometer fylkesvei med dårlig eller svært dårlig dekketilstand av alle fylkesveier (prosent)

Eksempel på sammenstilling av nøkkeltall for barneverntjenesten

Tabell 2. Eksempel på sammenstilling av nøkkeltall innen barnevernsområdet i kommune X

Nøkkeltall	Enhet	Kommune X	Kostra-gruppe 12	Landet uten Oslo
		2018	2018	2018
Netto driftsutgifter til barnevernstenesta per innbygger 0-22 år (kr)	kr	12197	9608	8319
Barn med melding ift. innbyggere 0-17 år (prosent)	prosent	4,2	5,4	4,5
Prosentdelen barn med undersøking ift. innbyggere 0-17 år (prosent)	prosent	4,2	5,5	4,8
Barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-22 år (prosent)	prosent	3,1	4,5	3,9
Brutto driftsutgifter (funksjon 244) per barn med undersøking eller tiltak (kr)	kr	56105	51708	49929
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (kr)	kr	48975	34933	39268
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252) (kr)	kr	675848	396327	443947
Barn med undersøking eller tiltak per årsverk (funksjon 244) (antall)	antall	16	19,9	18,9
Undersøkingar med handsamingstid innan 3 måneder (prosent)	prosent	74	82	87

Ut fra tallene som framkommer her kan det se ut til at kommune X har et forholdsvis høyt utgiftsnivå på barnevernsområdet sammenlignet med andre kommuner. Tabellen viser at denne kommunen har en lavere andel barn med melding, undersøkelse og barn på tiltak enn Kostra-gruppen og landet uten Oslo. Tallene viser dessuten lavere antall barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk, men likevel lavere andel saksbehandlingstid innen tre måneder sammenlignet både med kommunegruppa, fylket og landet for øvrig. Dette kan være grunnlag både for å stille spørsmål om ressursene er disponert på best mulig måte. Brutto driftsutgifter per barn i alle kategoriene ligger høyere enn Kostra-gruppen og landet uten Oslo. Særlig brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet viser urovekkende høye tall sammenlignet med de andre. Her bør man spørre administrasjonen om det er spesielle forhold som har gjort seg gjeldende.

Bildet som kommer fram gir grunn til å se om dette er tilfeldig for 2018 eller om dette er en trend i kommunen. For å vurdere dette kan tall for en lengre tidsperiode være nyttig, og det vises derfor her hvordan utviklingen har vært i perioden 2015-2018.

Tabell 3 Utvikling innen barnevernsområdet i perioden 2015-2018 i kommune X

Nøkkeltall	Enhet	Kommune X			
		2015	2016	2017	2018
Netto driftsutgifter til barnevernstenesta per innbygger 0-22 år (kr)	kr	7082	6911	11477	12197
Barn med melding ift. innbyggere 0-17 år (prosent)	prosent	3,7	3,7	3,7	4,2
Prosentdelen barn med undersøking ift. innbyggere 0-17 år (prosent)	prosent	3,8	3,7	3,6	4,2
Barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-22 år (prosent)	prosent	2,6	2,7	2,8	3,1
Brutto driftsutgifter (funksjon 244) per barn med undersøking eller tiltak (kr)	kr	45267	48978	53468	56105
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (kr)	kr	36761	39041	44056	48975
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (funksjon 252) (kr)	kr	497328	498770	690095	675848
Barn med undersøking eller tiltak per årsverk (funksjon 244) (antall)	antall	16,1	14,4	16,7	16
Undersøkingar med handsamingstid innan 3 månader (prosent)	prosent	86	85	83	74

Tallene indikerer at det har vært et stigende utgiftsnivå på barnevernsområdet over flere år. Særlig har kostnader knyttet til barn som er plassert av barnevernet økt sterkt i 2017 og 2018. Andel undersøkelser med saksbehandlingstid innen 3 måneder viser en nedadgående tendens i perioden.

Forholdene det her er pekt på er noe av informasjonen som kan hentes ut fra KOSTRA-tallene, og er et eksempel på hvordan tallene kan brukes til analyse av ulike områder, og gi en pekepinn på hva som bør undersøkes nærmere ved bruk av annen informasjon.

SKOLEPORTEN

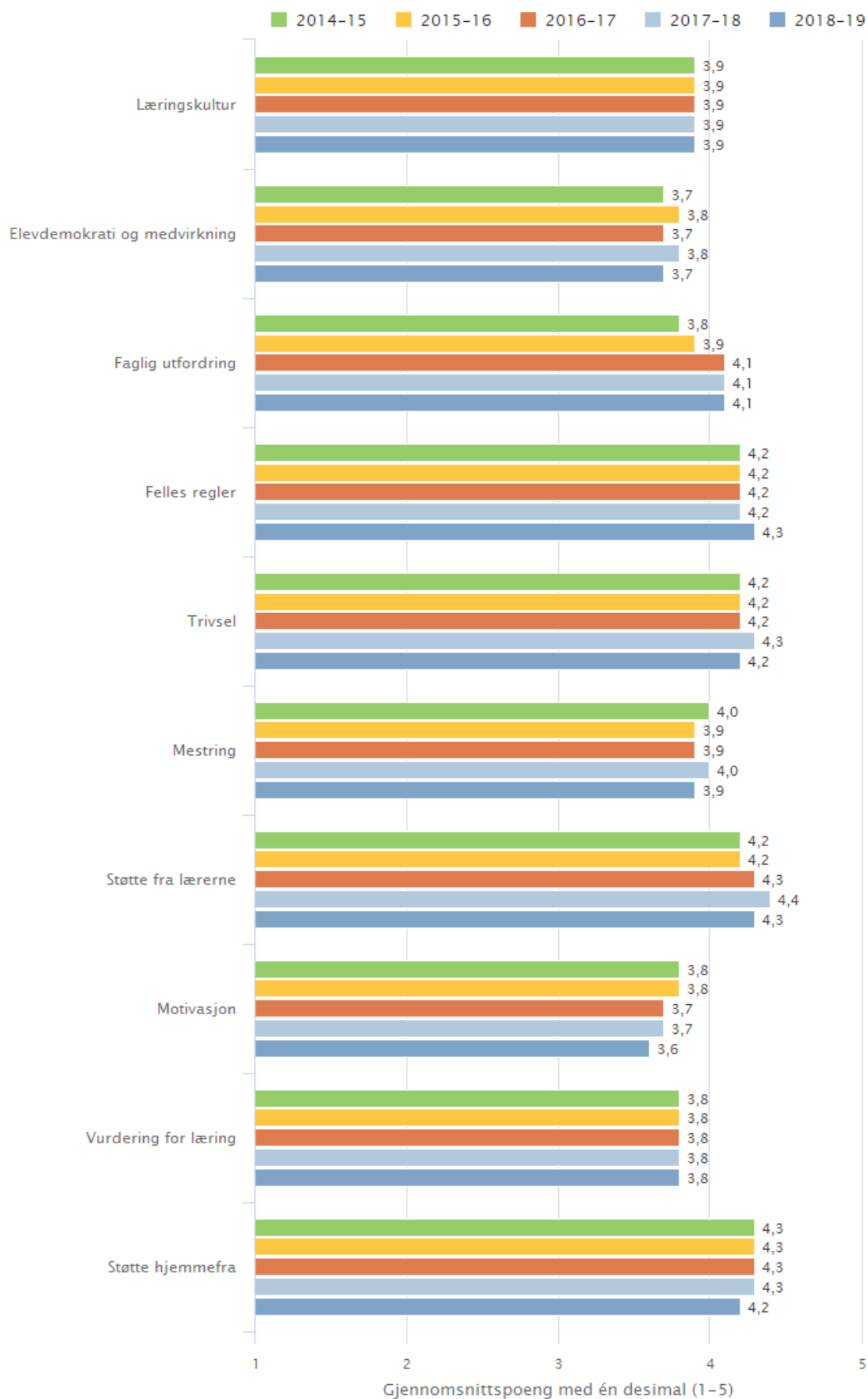
En annen nyttig informasjonskilde er Utdanningsdirektoratets nettsted Skoleporten (www.undir.no/skoleporten) som er et verktøy for vurdering av kvalitet i grunnskolingen. Målet med Skoleporten er at skoler, skoleeiere, foreldre, elever og andre interesserte skal få tilgang til relevante og pålitelige nøkkeltall for grunnskolingen.

Skoleporten er en sentral del av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet og inneholder informasjon om

- opplæringen (elever, lærere og skoler)
- læringsmiljøet
- læringsresultater
- ressurser
- overganger

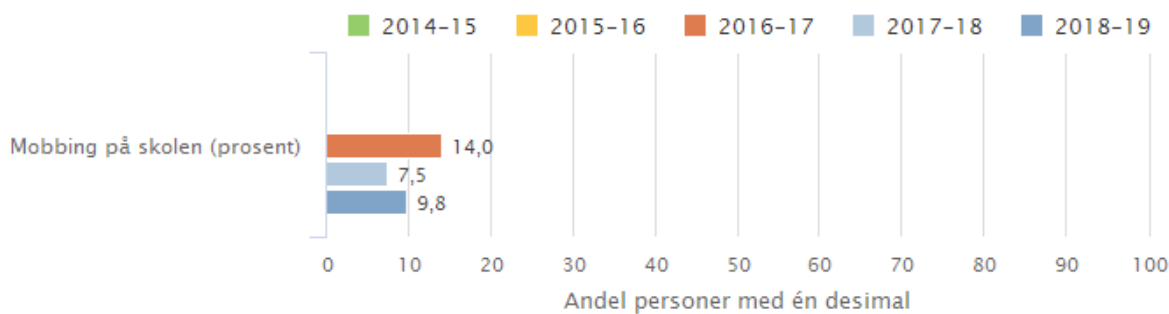
Det er lagt vekt på å gi stor valgfrihet i visningen av data. Man kan finne tall for en konkret skole, kommune eller et fylke på to forskjellige måter; man kan bruke søk, eller bla seg fram geografisk. Innen en skole, kommune eller fylke kan det gjøres sammenligninger over ulike år, og mellom kjønn og årskull.

Resultatene fra elevundersøkelsen i en tilfeldig valgt kommune er vist på neste side.

Figur 3 Resultater fra elevundersøkelsen 7. årstrinn

Elevene har også svart på spørsmål om mobbing:

Figur 4 Andel elever som opplever mobbing på skolen.

Figuren viser at andelen elever som opplever mobbing har gått ned fra 2016-17 som er det året som viser høyest andel. I 2018-2019 ser vi at tallet er på vei oppover igjen.

ULIKE KILDER FOR DATAFANGST

Tema	Kilde	Link	Kommentar
Generelle kilder	Kostra	https://www.ssb.no/kommunefakta/kost-ra	
Barnevern	Bufdir	https://bufdir.no/	Bra statistikk på kommunenivå
Barnehage, skole	Udir	https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/	Bemanningsnorm barnehage
Barnehage skole	Skoleporten	https://skoleporten.udir.no/	
Skole	Grunnskolen system (GSI)	https://gsi.udir.no/informasjon/apne/	
Kommunehelse	Folkehelseinstituttet	http://khs.fhi.no/webview/	
Helse og omsorg			
Generell kilde	Kommunebarometeret – Kommunal rapport	https://kb.kommunal-rapport.no/landing https://kommunal-rapport.no/kommunebarometeret/2019/03/her-er-alle-tabellene-i-kommunebarometeret-2019	

Lokaldemokrati	Bedre kommune	http://rapporter.kf.no/kslokaldemokrati2017.html	Få kommuner
Lokaldemokrati	Åpenhetsindeksen	https://presse.no/np-nyhet/apenhetsindeksen-2018/	
Anskaffelser	Leverandørdata basen	https://ldb.kommunal-rapport.no/start	
Økonomi	NKRF	https://www.nkrf.no/digitalisering-verktoy/KOSTRA-analysemodell	
Generell kilde	Norge i tall - KS	https://www.ks.no/kartregioner/kartside/	
Helse og omsorg		https://www.helsedirektoratet.no/statistikk/statistikk	
Arkiv	Undersøkelse av kommunale arkiver	https://www.arkivverket.no/arkivutvikling/tall-og-data-statistikk/kommunearkiver/resultater-fra-undersokelsen-2018	Finner ikke splitt på kommune
Barnehage	Barnehagefakta	http://barnehagefakta.no/kommune	
Integrering	IMDI-statistikk	https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/	

GJEMNES KOMMUNE

Kontrollutvalget

Saksmappe: 2020-1557/01
Arkiv: 216
Saksbehandler: Jane Anita Aspen
Dato: 20.2.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 05/20	Kontrollutvalget	27.2.2020
	Kommunestyret	

SELSKAPSKONTROLL KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS

Sekretariatets innstilling

Kontrollutvalget tar rapporten til orientering og vil følge med på at anbefalingene i rapporten blir fulgt opp av selskapet, samt at varslene blir håndtert forsvarlig. Utvalget vil følge med gjennom å bli orientert om den oppfølgingen som kontrollutvalget i Sunndal gjør.

Kontrollutvalget legger frem rapportene til kommunestyret i Gjemnes med følgende innstilling:

Kommunestyret ber eierrepresentanten å følge forvaltningsrevisors anbefalinger og rapportere tilbake til kommunestyret om oppfølgingen etter hvert møte i havnerådet

Saksopplysninger

Etter kommuneloven § 23- 2 c) og d) skal Kontrollutvalget påse at det utføres forvaltningsrevisjon av selskaper kommunen har eierinteresser i, og at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll).

Kontrollutvalget i Sunndal vedtok i møte 31.01.2017, sak 09/17 å sette en eventuell bestilling av selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS (KNH) på oppfølgingslisten. Bakgrunnen var oppslag i Tidens Krav 2.12.2016 og epost fra kontrollutvalgsmedlem Erling Rød den 6.12.2016 der det kommer det fram interessante opplysninger vedrørende Kristiansund og Nordmøre Havn IKS (KNH).

Det er 11 eierkommuner i selskapet på Nordmøre og Trøndelag. Sunndal kommune har en eierandel i KNH på 9 % og er nest største eier i selskapet etter Kristiansund med 38 %. Gjemnes har en eierandel på 6 %.

Kontrollutvalget i Sunndal ba i møte 31.03.2017 om at Kontrollutvalgssekretariatet undersøkte om andre eierkommuner var interessert i en eierskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS.

Kontrollutvalget understreket i møtet 21.09.2017 at det var ønskelig at en vesentlig andel av eierinteressene ønsker en slik selskapskontroll før bestilling gjøres hos revisjonen.

Kontrollutvalget i Gjemnes avsto først i møte 20.9.2017 å delta i selskapskontrollen. I møte 19.9.2018, fattet kontrollutvalget følgende vedtak:

Kontrollutvalget i Gjemnes ønsker å delta i selskapskontroll av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, dersom de andre eierkommunene også deltar.

Det viste seg at ikke alle deltakerkommunen ønsket å delta, så da ble ikke Gjemnes med på selskapskontrollen.

Først 27.12.2018 ble det fastslått at bystyret i Kristiansund bevilget midler til en slik selskapskontroll og kontrollutvalget i Sunndal kunne konstatere at et flertall av eierinteressene (58 %) ville delta i en selskapskontroll: Kristiansund (38 %), Sunndal (9 %), Hitra (6 %) og Hemne (5 %).

Det ble avklart at selskapskontrollen skulle utføres av Revisjon Midt-Norge SA som er revisjonsselskapet som Hitra og Hemne har oppdragsavtale med. Revisjonsselskapet som Sunndal og Kristiansund hadde avtale med, Møre og Romsdal Revisjon IKS, er revisor til KNH og ønsket av habilitetsårsaker ikke å utføre oppdraget.

De kommunene som deltok i selskapskontrollen fikk både levert en forvaltningsrevisjon og en eierskapskontroll. I eierskapskontrollen undersøkte en kommunens oppfølging av sitt eierskap i selskapet. Noe av denne informasjonen er bare relevant for den kommunen som er undersøkt, men mye av informasjonen er like relevant for alle eierne i selskapet.

Rapporten fra forvaltningsrevisjonen i selskapet, er like relevant for alle kommunene som har eierskap i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, derfor legges begge rapportene frem for kontrollutvalget.

Vedlagt følger:

- Rapport forvaltningsrevisjon i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, datert 06.02.2020.
- Rapport eierskapskontroll i Kristiansund og Nordmøre Hamn IKS – Sunndal kommune, datert 06.02.20
- Informasjon vedr. varslings sak om Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, brev datert 12.2.2020 fra Møre og Romsdal Revisjon SA, sladdet versjon.

VURDERING

Problemstillinger i forvaltningsrevisjonen har vært:

1. Har selskapet etablert styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift?
2. Følger KNH regelverket for offentlige anskaffelser?
3. Har KNH etiske retningslinjer som ivaretar habilitet, pålitelig økonomistyring (budsjett og regnskap), arbeidsmiljø og samfunnsansvar?

I kapittel 6.2 innleder forvaltningsrevisor med at de har avdekket en god del svakheter som til dels fremstår som alvorlige risikoer, og som kan bryte ned alt det positive og viktige arbeidet som selskapet gjør. Forvaltningsrevisor ber styret om å ta noen grunnleggende grep for å rette opp svakhetene og lukke risikoene.

Forvaltningsrevisor anbefaler at det nyvalgte styret vektlegger å få opplæring i styring og ledelse av kommunale selskap. Aktuelle kompetansemiljø kan være bransjeorganisasjonen Norske havner, det samme gjelder KS og KS Bedrifts kompetansemiljø på eierstyring og selskapsledelse.

Videre anbefaler forvaltningsrevisor at selskapets ledelse vektlegger dialog med ansatte for å utvikle en organisasjon med gjensidig tillit og trygghet.

Mer konkret anbefaler forvaltningsrevisor:

- Selskapet bør etablere et økonomireglement som grunnlag for å ivareta daglige økonomirutiner, rapportering til havnestyret og havnerådet, regler og rutiner for offentlige anskaffelser og interne kontrollrutiner.
- Selskapet bør avvikle dagens kredittkortordning
- Selskapet bør gjenoppta strategiprosessen for på en god måte å håndtere de endringene som selskapet står overfor
- Selskapet bør følge opp den endelige beslutningen fra Samferdselsdepartementet, og avklare selvkostberegningene for 2012 – 2015.
- Selskapet bør etablere og regelmessig gjennomgå og oppdatere:
 - o Personalreglement
 - o Etske retningslinjer
 - o Varslingsrutiner

Eierskapskontrollen som er gjort i Nordmøre og Romsdal Havn IKS knyttet til Sunndal kommune, vurderer sekretariatet at i stor grad er like relevante for Gjemnes og de andre eierne, som for Sunndal kommune. To av anbefalingene fra revisor er knyttet til den generelle eierskapsstyringen som utøves i Havnerådet. Den tredje anbefalingen knytter seg til hvordan prinsipielle diskusjoner tas i kommunestyret i forkant av havnrådsmøter. Dette er noe alle kommunestyrene bør ta opp til vurdering, for å konstatere om det ivaretas godt nok i dag, eller om det bør gjøres endringer for fremtiden.

Her er anbefalingene som rapporten fra eierskapskontrollen:

- Kommunen må følge opp selskapsavtalens § 6-4, 3.ledd om avhendelse og pantsetting av eiendom. Vedtak om dette må skje i havnerådet.
- Kommunen må vurdere nærmere hvordan en skal følge opp bestemmelsen i eierskapsmeldingens kap. 2.5 om at prinsipielle diskusjoner tas av kommunestyret i forkant av møter i de operative eierorganer.
- Kommunen må vurdere om det er riktig at havnerådet fastsetter og utbetaler godtgjørelse til eierrepresentantene.

Gjennom arbeidet med selskapskontrollen som Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført, mottok de varslere om kritikkverdig forhold og alvorlige anklager om misligheter. Revisjon Midt-Norge SA videresendte varslene til Møre og Romsdal Revisjon SA, som er selskapets eksterne revisor. Møre og Romsdal Revisjon SA har sendt et brev til kontrollutvalgene i alle eierkommunene der de informere om varslings sakene.

Kontrollutvalget kan i henhold til kommuneloven §23-6 kreve de opplysninger de finner nødvendig fra interkommunale selskap. Sekretariatet vil derfor anbefale at kontrollutvalget følger med på at revisjonens anbefalinger i selskapskontrollen komme på plass, samt at det som knytter seg til varslene følges opp.

Denne selskapskontrollen viser at det ofte er til

Jane Anita Aspen
daglig leder

FORORD

Denne forvaltningsrevisjonen er utført på oppdrag fra kontrollutvalgene i Kristiansund, Sunndal, Heim og Hitra kommuner i perioden juni 2019 til februar 2020. Datainnsamling har i hovedsak skjedd i perioden august – desember 2019.

Revisjonsteamet har bestått av Margrete Haugum, Linda Pettersen, Mette Sandvik, Merete Montero og Arve Gausen, i tillegg til oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Anna Ølnes

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til Standard for forvaltningsrevisjon – RSK 001 (Norges kommunerevisorforbund).

Vi vil takke ledelse og ansatte i Kristiansund og Nordmøre havn IKS for å ha bidratt til informasjon i denne forvaltningsrevisjonen. Vi har forståelse for at det i perioder har vært krevende. Vi vil også takke andre som har bidratt.

Trondheim, 6.2.2020

Anna Ølnes /s/

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

Denne rapporten oppsummerer forvaltningsrevisjon av Kristiansund og Nordmøre havn IKS (KNH). Forvaltningsrevisjonen er gjennomført etter oppdrag fra kontrollutvalgene i Kristiansund, Sunndal, Hitra og Heim (tidligere Hemne) kommuner. Rapporter fra eierskapskontroller i de nevnte kommunene følger i egne rapporter til respektive kommuner.

Problemstillinger for forvaltningsrevisjonen har vært:

1. Har selskapet etablert styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift?
2. Følger KNH regelverket for offentlige anskaffelser?
3. Har KNH etiske retningslinjer som ivaretar habilitet, pålitelig økonomistyring (budsjett og regnskap), arbeidsmiljø og samfunnsansvar?

I kapittel 6.2 innleder forvaltningsrevisor med at vi har avdekket en god del svakheter som til dels fremstår som alvorlige risikoer, og som kan bryte ned alt det positive og viktige arbeidet som selskapet gjør. Forvaltningsrevisor ber styret om å ta noen grunnleggende grep for å rette opp svakhetene og lukke risikoene.

Måten vi har framskaffet dokumentasjon er beskrevet kapittel 1.3. Dokumentasjonen er framskaffet i perioden fra midten av august – midten av desember 2019. Vurderinger og konklusjoner er i hovedsak basert på situasjonen i selskapet fram til midten av desember. Et utkast til rapport har vært til uttalelse hos selskapets styre og daglige ledelse. Vi har blitt gjort oppmerksom på og fått tilsendt dokumentasjon i forbindelse med den fasen. Vi har tatt høyde for og endret i rapporten der det har vært nødvendig. Det er beskrevet i kapittel 5.

Styringssystem og forsvarlig økonomisk drift

Når det gjelder de enkelte problemstillingene så har vi belyst den første problemstillingen i kapittel 2.

Når det gjelder de formelle styringslinjene så er havnerådet eierorgan, som bl.a. velger styre, etter innstilling fra en valgkomité. Det er flere styremedlemmer som har ledende politiske verv i deltakerkommuner. Forvaltningsrevisor påpeker her at den blandingen av roller kan virke begrensende på muligheten til å utøve eierskap. Det har vært en utvikling i retning av at styret representerer flere ulike bakgrunner.

Nåværende styre har hatt 5-7 møter i året. Det foreligger innkalling og protokoller fra alle møtene, bortsett fra et telefonmøte i juli 2018. Forvaltningsrevisor har vurdert at det er forbedringspotensial når det gjelder tydelige signal fra styret til daglig leder. Styret bør i større grad følge opp saker som de har etterspurt.

Havnerådets rolle i økonomistyringen er å vedta budsjett og fireårige økonomiplaner, årsregnskap og årsmelding samt å beslutte investeringer. Styret skal legge fram disse sakene for havnerådet. Styret i KNH legger fram budsjett, økonomiplan, årsregnskap og årsberetning for havnerådet. Styret legger dessuten fram saker som gjelder investeringer og låneopptak til behandling, i tillegg til at havnerådet får orientering fra styreleder og daglig leder om status for ulike satsinger. Etter revisors vurdering har havnerådet tidvis rettet nokså kritiske spørsmål til styrets framleggelse av økonomisaker.

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisering av selskapets virksomhet. Etter forvaltningsrevisors vurdering påser styret i all hovedsak at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet. Styret har etterlyst bedre resultatrapportering, og bedre samsvar mellom budsjett og regnskap. Etter revisors vurdering har økonomirapporteringen til styret utviklet seg i tilfredsstillende retning.

Styret har behandlet en god del investeringssaker, og forvaltningsrevisor registrerer at disse har blitt finansiert ved låneopptak og utvidelse av lån. Forvaltningsrevisor registrerer dessuten at styret har behandlet sak om søknad om avdragsutsettelse. Det er stort sett greit, så lenge det er innenfor bestemmelsene i IKS-loven om minimumsavdragsnivå.

Selskapet har gått med overskudd alle år unntatt 2016 da årsresultatet ga et underskudd på omlag 10 millioner. Det var, etter det vi har forstått, kostnadene ved tilsynssaken som var forklaringen på underskuddet, og at selskapet valgte å ta hele kostnaden i 2016. Som følge av dette ble reduksjonen i egenkapitalen stor fra 2015 – 2016. Gjeldsgraden har økt fra 5 % til nesten 16 % av egenkapitalen fra 2015 – 2017, og avtatt noe i 2018. Selskapet har finansiert investeringer med låneopptak. Det er likevel innenfor rammen som Selskapsavtalen setter; 200 millioner kroner. Det har vært lite fokus på selskapets evne til å betjene låneopptakene.

Selskapet har hatt svak likviditet i årene 2017 og 2018, som forklares med tilsynssaken. I 2017 og 2018 var låneavdragene under minimumsnivået, jf. IKS-loven. De avtaler avdragsfrihet fra midten av 2017 til midten av 2019 for å bøte på likviditeten den perioden de ikke kunne ta inn anløpsavgift.

I all hovedsak så har investeringsprosjektene blitt behandlet i riktig organ. Forvaltningsrevisor finner at avhending av Kranaskjæret kun har vært en eventuellsak i styret der, daglig leder har orientert. Vi tolker IKS-loven, § 25 som at det er havnerådet som skal beslutte avhending av fast eiendom og at det ikke er noen delegasjonsmulighet her. Styret burde i dette tilfellet sørget for at saken ble lagt fram for havnerådet, slik at saken ble behandlet i eierorganet som har myndigheten i slike saker. Økt investeringsramme for Devoldholmen har heller ikke vært behandlet i havnerådet per april 2019.

Det største selvkostområdet for KNH er anløpsavgiften. Saken har pågått siden januar 2014, da Hurtigruten ASA klaget KNH og flere andre havneselskap ble klaget inn for Kystverket, for det de mente var for mye innkrevd anløpsavgift. I 2017 fattet Samferdselsdepartementet endelig vedtak om at Kystverkets konklusjon og pålegg etter tilsynet i 2015 i all hovedsak var korrekt. Det er fortsatt usikkerhet rundt ca. 2,3 millioner i perioden 2012 – 2015, som Samferdselsdepartementet mener skal tilbakebetales, men som KNH mener er knyttet til utelatte kostnader i de opprinnelige selvkostberegningene. De støtter seg på

Havnerådsleder har tillit til at selskapet har fulgt opp påleggene fra Kystverket og Samferdselsdepartementet, men stilte likevel spørsmål ved prosessen fram til at dette var fulgt opp, og rådene som de fikk fra fagmiljø underveis.

Selskapet bruker Momentum – selvkostprogram. Regnskapene blir lastet inn i sin helhet, og alle konti er tilordnet en fordelingsmetode/nøkkel – for hvor kostnaden/inntekten hører hjemme. KNH har, sammen med Envidan Momentum (EM) fulgt Kystverket sin veileder. På bakgrunn av tilgjengelig informasjon har forvaltningsrevisor funnet at fordelingsnøkklene nå virker rimelige. Vi har ikke informasjon som gir grunnlag for å overprøve deres vurderinger. Kystverket har ikke fulgt opp med kontroller. Vi har fått signal om at KNH, som følge av nytt regnskapssystem, kommer til å legge opp fordelingsnøkklene mer nøyaktig på de ulike selvkostområdene. Vi har ikke kontrollert hvorvidt det er fulgt opp.

KNH har ikke vedtatt en strategi for 2015 – 2025, jf. Havnerådets forventninger. For å møte utfordringene er en strategi som selskapets ledelse, inklusive styret og havnerådet står samlet bak, viktig. KNH sitt strategidokument har vært oppe i både styret og havnerådet, og vedtak i havnerådet var at Strategiplan 2015 – 2025 skulle gå til høring i eierkommunene etter styrets ferdigbehandling og før endelig behandling i havnerådet. Den ble behandlet i styret i oktober 2015, men den har ikke vært til behandling i havnerådet. Nåværende styre har etterlyst strategiarbeid, men det har ikke resultert i konkrete vedtak.

Selskapet utfører oppgaver etter havne- og farvannsloven, noe som betyr at selskapet trenger tilfredsstillende, maritim kompetanse til å utføre oppgavene. Dette er den kompetansen som selskapet tradisjonelt har hatt. Selskapet har utvidet kompetansen med markeds- og mediekompetanse, økonomikompetanse og annen administrativ kompetanse. Fra juni 2019 ble regnskapsfører i det eksterne regnskapsføringsfirmaet, som selskapet har brukt, tilsatt som økonomiansvarlig i KNH. Etter forvaltningsrevisors vurdering var det et riktig grep å få økonomikompetanse «innomhus». Noen stillinger har ikke blitt lyst ut. Etter forvaltningsrevisors vurdering bør selskapet tilstrebe utlysning av ledige stillinger.

Styret har ansvar for at selskapets bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Vi savner skriftlige rutiner på økonomiområder og anskaffelsesområdet. Hvis det er slik som vår dokumentasjon tilsier, er det en svakhet at daglig leder godkjenner alle fakturaer, også de som gjelder han selv. Styret har behandlet to revisorbrev, hvor svakheter ved kredittkortordningen har blitt påpekt. Det har vært lange perioder med dels store utestående beløp, og særlig knyttet til daglig leders kredittkort. Vi får opplyst at det nå er gjort opp. Vi registrerer at selskapets revisor har noen kritiske kommentarer til KNHs internkontroll, bl.a. kredittkortordning, men at de mener at selskapet har et godt system på internkontroll på økonomi og regnskap. Forvaltningsrevisor mener at selskapet har store svakheter i internkontrollen.

Anskaffelser

Forvaltningsrevisor har sett på avtaler som selskapet har inngått med leverandører og deretter på utvalgte anskaffelser. Dette er beskrevet og vurdert i kapittel 3. Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon på rammeavtaler som selskapet eventuelt har inngått med leverandører. Forvaltningsrevisor har ikke mottatt dokumentasjon på at det er gjennomført konkurranse i forbindelse med inngåelse av avtalene, og vurderer på denne bakgrunn at de fremlagte avtalene ikke er inngått innenfor regelverket for anskaffelse av rammeavtaler i anskaffelsesregelverket.

Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon på utvalgte anskaffelser. For to av anskaffelsene er dokumentasjonen i henhold til anskaffelsesregelverket, mens for de øvrige er det ikke framskaffet dokumentasjon på at de er inngått etter anskaffelsesregelverket. Forvaltningsrevisor har også mottatt dokumentasjon knyttet til avtaler med og kjøp som har noen betenkeligheter ved seg.

Dette gjelder noen anskaffelser fra en leverandør som ble oppløst 4-5 måneder før arbeidet ser ut til å ha vært utført og fakturering har skjedd.

Videre har forvaltningsrevisor mottatt dokumentasjon på fakturaer som er mangelfulle i forhold til lovverket (bokføringsloven). Daglig leder skal ha fått vite om det, men likevel bedt om at det ble utbetalt. Dokumentasjonen skulle framskaffes senere.

Forvaltningsrevisor har mottatt opplysninger om og dokumentasjon på at KNH har kjøpt en eldre bil i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved kjøpet, både når det gjelder prisen og at et offentlig selskap som KNH kjøper kjøretøy i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved at et offentlig eid selskap gjør slike anskaffelser, og vil påpeke at det kan framstå som risiko i regnskapet. Etter vår vurdering handler også dette om mangelfulle rutiner for internkontroll og anskaffelser.

Etikk og arbeidsmiljø

Beskrivelse og vurdering av situasjonen i KNH når det gjelder etikk og arbeidsmiljø er beskrevet i kapittel 4. Selskapet har en HMS-handlingsplan. Selskapets verneombud følger systematisk opp handlingsplanen, med vernerunder og ajourføring av handlingsplanen. Utover dette mener vi at selskapet har svakheter når det gjelder systematisk HMS-arbeid. Personalreglementet vi har fått tilsendt framstår uferdig. Styret vedtok et personalreglement i 2010. Det virker ikke som det har vært gjort oppdateringer eller vært til ny styrebehandling i ettertid.

Det foreløpige personalreglementet vi har fått tilsendt inneholder rutiner for varsling. Varslingsrutinene har ikke vært oppe til behandling eller annen diskusjon etter 2012, da daglig leder ble ansatt. Nåværende styre har ikke etterspurt varslingsrutiner. Hverken verneombudet eller tillitsvalgt hadde kjennskap til varslingsrutinene. Styreleder og ansatte gir motstridende informasjon om det har vært varslet til styreleder.

Det er ulik oppfatning mellom daglig leders tilbakemelding om personalmøter og andre dialogmøter med ansatte og det ansatte har fortalt i intervju. Av dokumentasjon i arkivsystemet fant siste personalmøte sted i juni 2018. Vi har i tillegg fått ettersendt et referat fra personalmøte i februar 2019. Av dokumentasjonen tilbake i tid ser det ut til at det er uregelmessighet i personalmøter, og at det i årene 2016 – 2018 bare har vært ett møte årlig.

Etter vår vurdering er det et tegn på svak formell dialog mellom ledelse og ansatte. Individuelle møter på kontorene og uformelle samtaler i pauser er ikke nok for å ivareta tilfredsstillende dialog mellom ledelsen og ansatte.

KNH har to funksjoner som skal ivareta ansattes interesser og arbeidsmiljø: Verneombud og tillitsvalgt. Tillitsvalgt er ansattes representant med observasjonsstatus i styret. Det er innenfor det som IKS-loven krever av ansatterepresentasjon for selskap av KNHs størrelse. I tillegg har

selskapet verneombud, som er i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser om verneombud. Vi stiller likevel spørsmål ved prosessen med oppnevning av disse funksjonene, og at det er daglig leder som har forespurt de om å stille. Det har blitt foretatt skriftlige valg blant de ansatte.

Vi registrerer at daglig leder og noen av de ansatte har helt forskjellig oppfatning av arbeidsmiljøet. Arbeidsmiljøet, slik det beskrives av noen av de ansatte er kjennetegnet av et motsetningsforhold mellom ansatte og daglig leder. Forvaltningsrevisor har ikke avdekket konflikter mellom ansatte.

Det har vært ulike sosiale arrangement i selskapet. Det er i utgangspunktet positivt, og det er ikke i strid med hverken internt eller eksternt regelverk at arbeidsgiver legger til rette for slike arrangement (også økonomisk). Forvaltningsrevisor har avdekket noe mangelfull dokumentasjon rundt utgifter til slike arrangement, og at de manglet dokumentasjon oversikt over hvem som deltar og hva arrangementet eller utgiften gjelder.

Forvaltningsrevisor har ikke dokumentasjon som tilsier at KNH har etiske retningslinjer. Det har heller ikke vært dialog om dette i selskapet, og det kan ikke se ut til at det er noe som styret har etterspurt.

KNH gjør mye som er strategisk viktig og bra. I konklusjonen har forvaltningsrevisor likevel lagt vekt på det vi mener er svakheter, i større eller mindre grad. Vi viser til kapittel 6.1 for utdypende konklusjon, og kapittel 6.2 som gir følgende anbefalinger til selskapets styringsorgan:

Forvaltningsrevisor anbefaler at det nyvalgte styret vektlegger å få opplæring i styring og ledelse av kommunale selskap. Aktuelle kompetansemiljø vil være bransjeorganisasjonen Norske havner, det samme gjelder KS og KS Bedrifts kompetansemiljø på eierstyring og selskapsledelse.

Forvaltningsrevisor anbefaler at selskapets ledelse vektlegger å følge opp de signalene som kan komme fra eiernes kommunestyre som følge av denne forvaltningsrevisjonen.

Videre anbefaler forvaltningsrevisor at selskapets ledelse vektlegger dialog med ansatte for å utvikle en organisasjon med gjensidig tillit og trygghet.

Mer konkret anbefaler forvaltningsrevisor:

- Selskapet bør etablere et økonomireglement som grunnlag for å ivareta daglige økonomirutiner, rapportering til havnestyret og havnerådet, regler og rutiner for offentlige anskaffelser og interne kontrollrutiner.

- Selskapet bør avvikle dagens kredittkortordning
- Selskapet bør gjenoppta strategiprosessen for på en god måte å håndtere de endringene som selskapet står overfor
- Selskapet bør følge opp den endelige beslutningen fra Samferdselsdepartementet, og avklare selvkostberegningene for 2012 – 2015.
- Selskapet bør etablere og regelmessig gjennomgå og oppdatere:
 - Personalreglement
 - Etiske retningslinjer
 - Varslingsrutiner

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	2
Sammendrag.....	3
Innholdsfortegnelse	10
1 Innledning.....	12
1.1 Mandat	12
1.2 Problemstillinger	12
1.3 Metode	13
1.4 Bakgrunn for bestillingen	14
1.5 Selskapets organisering	15
2 Styringssystem og forsvarlig økonomisk drift	18
2.1 Problemstilling	18
2.2 Revisjonskriterier	18
2.3 Data	20
2.3.1 Formelle styringslinjer	20
2.3.2 Økonomistyring.....	21
2.3.3 Investeringsprosjekter og andre satsinger.....	24
2.3.4 Økonomisk status	26
2.3.5 Kystverkets tilsyn med anløpsavgift	28
2.3.6 Korrigering av fordelingsnøkler	32
2.3.7 Strategiarbeid	33
2.3.8 Oppgaver og kompetanse.....	35
2.3.9 Interne kontrollrutiner	38
2.4 Forvaltningsrevisors vurderinger.....	40
2.4.1 Formelle styringslinjer	40
2.4.2 Økonomistyring.....	40
2.4.3 Investeringsprosjekter og andre satsinger.....	41
2.4.4 Økonomisk situasjon.....	42
2.4.5 Kystverket tilsyn med anløpsavgift	42
2.4.6 Korrigeringer av fordelingsnøkler	43
2.4.7 Strategiarbeid	43
2.4.8 Oppgaver og kompetanse.....	43
2.4.9 Interne kontrollrutiner	44
3 Offentlige anskaffelser	45
3.1 Problemstilling	45
3.2 Revisjonskriterier	45
3.3 Innkjøp	47
3.3.1 Rammeavtaler	47
3.3.2 Utvalgte anskaffelser	48
3.3.3 Andre kjøp	51
3.4 Forvaltningsrevisor vurdering	51

4	Etikk og arbeidsmiljø	54
4.1	Problemstilling	54
4.2	Revisjonskriterier	54
4.3	Data	55
4.3.1	Systematisk arbeid med HMS	55
4.3.2	Varslingsrutiner (aml § 2A).....	55
4.3.3	Informasjon til arbeidstakere	56
4.3.4	Arbeidsmiljøet i KNH	58
4.3.5	Omdømmearbeid og innsats i lokalsamfunnene	59
4.3.6	Etiske retningslinjer	59
4.4	Forvaltningsrevisors vurdering.....	60
5	Rapport til uttalelse i selskapet	63
6	Konklusjoner og anbefalinger	65
6.1	Konklusjon.....	65
6.2	Anbefalinger	66
	Kilder	68
	Vedlegg 1 Selskapets uttalelse.....	69

Tabell

Tabell 1.	Resultatregnskap. 1000 kr.....	26
Tabell 2.	Balanseregnskap. 1000 kr	27
Tabell 3.	Nøkkeltall	27
Tabell 4.	Avskrivninger og avdrag. I 1000 kr.	28
Tabell 5.	Selvkostfond – anløpsavgift.....	31
Tabell 6.	Etterkalkyle selvkost anløpsavgift fordelt på ansatte.....	33

Figurer

Figur 1.	Eiere og eierskapsprosent i KNH.....	16
Figur 2.	Organisasjonskart	17

1 INNLEDNING

I denne rapporten oppsummerer vi forvaltningsrevisjon av Kristiansund og Nordmøre havn IKS (KNH) I dette kapittelet gjennomgår vi bestilling, problemstillinger, metode og bakgrunn for prosjektet. Det gis også en kort presentasjon av KNH.

1.1 Mandat

Revisjon Midt-Norge har fått i mandat fra kontrollutvalgene i Hemne (nå Heim), Hitra, Kristiansund og Sunndal kommuner om å gjennomføre selskapskontroll av (Kontrollutvalgssekretariat for Romsdal, 2019). Denne rapporten inneholder rapport fra forvaltningsrevisjon av KNH. Revisjon Midt-Norge SA er Hemne og Heim kommuner sin valgte revisor.

Bakgrunnen for oppdraget er i hovedsak en sak rundt anløpsavgift. Kystverket har gjennomført tilsyn med innkrevd anløpsavgift, på bakgrunn av en klage fra Hurtigruten. De fire kommunene bestilte eierskapskontroll og selskapskontroll, der de ønsket å få belyst følgende spørsmål:

- 1) *I hvilken grad utøver eierkommunene kontroll med KNH i tråd med god eierstyring og selskapsledelse – herunder om kommunene har eierskapsmelding som beskriver [?], har etablert rutiner for oppfølging og evaluering av KNH, om rutinene er gode nok og om de er etterlevd?*
- 2) *I hvilken grad viser KNHs nøkkeltall måloppnåelse og en forsvarlig drift?*
- 3) *I hvilken grad etterlever KNH regelverket for offentlige anskaffelser?*
- 4) *I hvilken grad etterlever KNH regelverk og normer for habilitet, etikk, arbeidsmiljø og samfunnsansvar?*

Revisjon Midt-Norge har fulgt opp bestillingen gjennom å undersøke problemstillingene som er gjengitt i kapittel 1.2

1.2 Problemstillinger

På bakgrunn av kontrollutvalgenes bestilling har forvaltningsrevisor tatt utgangspunkt i følgende problemstillinger:

1. Har selskapet etablert styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift?
 - System for måloppnåelse

- System for risiko- og sårbarhetsanalyse¹
 - Økonomi- og ressursstyring, herunder budsjettering, regnskapsføring og økonomisk kontroll, oppfølging av selvkost
 - Systematisk oppfølging av Kystverkets tilbakemelding, herunder revisors oppfølging (selvkost)
2. Følger KNH regelverket for offentlige anskaffelser?
 3. Har KNH etiske retningslinjer som ivaretar habilitet, pålitelig økonomistyring (budsjett og regnskap), arbeidsmiljø og samfunnsansvar (omdømme)?

Det er også gjennomført kontroll av de fire kommunenes eierskapsstyring av selskapet, og eieres oppfølging av selskapet i fellesskap (gjennom eierorganet). Den delen har en egen rapport som har vært til gjennomgang i de fire eierkommunene.

1.3 Metode

Forvaltningsrevisor har samlet inn informasjon som vi mener gir dekkende dokumentasjon for å svare på problemstillinger og bestilling. Vi har hatt tilgang til KNHs dokumentsystem- og økonomisystem, hvor vi har søkt etter dokumentasjon på de forholdene vi undersøker. Vi har videre etterspurt dokumentasjon på det vi ikke har funnet i systemene. Ledelse og ansatte har vært behjelpelige med å oversende det vi har etterspurt, så langt det foreligger dokumentasjon. Den mest sentrale dokumentasjonen er:

- Innkallinger og møteprotokoller fra eierorganet og styret, og saksdokument for noen saker fra perioden 2012 – 2019.
- Styrende dokument, rapporter – inklusive dokumentasjon fra prosessen rundt Kystverkets tilsyn og annen dokumentasjon
- Regnskapsdokumentasjon og annen økonominformasjon, anskaffelsesdokumentasjon

Vi har også fått tilsendt mye dokumentasjon som vi ikke har etterspurt, men som har viktig for å belyse viktige spørsmål.

Vi har gjennomført samtaleintervju med:

- Styreleder (2015 – 2019)
- Daglig leder
- Havnekaptein

¹ Av kapasitetsmessige hensyn har forvaltningsrevisor fulgt opp dette i liten grad

- Driftssjef
- Seniorrådgiver
- Økonomiansvarlig
- Sekretær
- Verneombud
- Nåværende og tidligere tillitsvalgt
- Selskapets revisor

Alle har fått tilsendt utkast til referat for godkjenning. Alle har godkjent referatene, med noen korrigeringer. Vi har også gjennomført telefonintervju med havnerådets leder, som er verifisert. Noe av informasjonen i det intervjuet er supplement til intervjuinformasjon og dokumentasjon i denne rapporten. I hovedsak er den informasjonen lagt til grunn i eierskapsrapportene. Det har også vært kontakt med saksbehandler i Kystverket, i hovedsak som oppklaring av enkelte spørsmål knyttet til tilsynssaken.

Et rapportutkast har vært sendt til selskapets ledelse for at de kan gi uttalelse og eventuelt ettersende manglende dokumentasjon. Kapittel 5 beskriver hvordan denne behandlingen har vært fra selskapets side og fra vår side. En uttalelse fra styret er lagt ved rapporten (vedlegg 1). Det har hersket litt usikkerhet fra selskapets side når det gjelder tilbakemeldinger på rapportutkastet. Styrets uttalelse er den offisielle uttalelsen, men de viser til annen informasjon som har kommet fra selskapets daglige leder og ansatte, og stiller seg bak den.

Vi mener at datagrunnlaget som er beskrevet i dette kapittelet understøtter vurderinger, konklusjon og anbefalinger i rapporten.

1.4 Bakgrunn for bestillingen

I bestillingsbrevet av 8.3.2019 fra sekretariatene, er det en omfattende redegjørelse for bakgrunnen for bestillingen av selskapskontrollen

Sekretariatene viser til en sak mellom Hurtigruten ASA og Kystverket på den ene siden, og KNH på den andre siden. Saken gjelder en påstand fra Hurtigruten overfor Kystverket om at KNH har krevd inn ca. 17,7 millioner for mye i anløpsavgift. Kystverket har utført tilsyn med KNH, og bekrefter at det er krevd inn over 17,7 millioner for mye i anløpsavgift. De har i den sammenhengen pålagt KNH å stoppe innkrevingen av anløpsavgift, inntil beløpet er nullet ut, og tilbakeført til rederiene. KNH sine egne beregninger tilsier imidlertid at overskuddet i anløpsregnskapet ikke er på mer enn 2,5 millioner for perioden 2012 – 2015. Kystverket stiller seg tvilende til KNHs beregning.

Dette er bakgrunnen for at kontrollutvalget i Sunndal har fått med seg de tre andre, nevnte kommunene på å bestille en selskapskontroll av KNH.

I bestillingsbrevet er det nevnt en rekke saker som knyttes til usikkerhet rundt kostnadsføringen i anløpsregnskapet (2015). Disse kan oppsummeres slik:

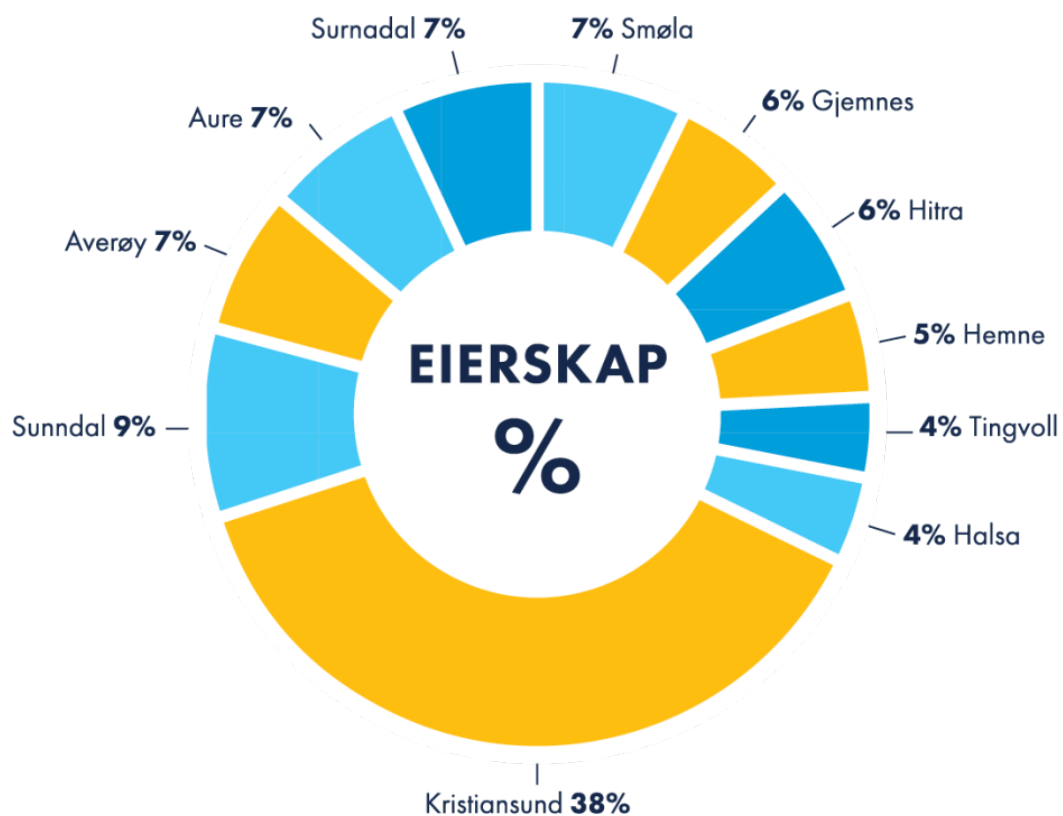
- Gaver til ansatte og eksterne
- Representasjon
- Reklame og markedsføring
- Kai og anløp; vedlikehold, reparasjon og sårbarhetsanalyse
- Ubenyttede lokaler
- Betydelig flere kvadratmeter med lokaler sammenlignet med tidligere, samtidig som avskrivningen er doblet
- Andre fordelingsnøkler enn tidligere (eks. årsverk)
- ISPS-kostnader (sikkerhetstiltak og terrorberedskap)
- Møtegodtgjørelse til havnerådet

Forvaltningsrevisor utarbeidet en prosjektplan basert på ovennevnte opplysninger, som ble behandlet i kontrollutvalgene i de fire kommunene som deltar i kontrollen.

1.5 Selskapets organisering

Kristiansund og Nordmøre havn IKS er et havneselskap som er eid av 11 kommuner, 8 kommuner på Nordmøre og 2 i Trøndelag (se figur 1). Selskapet er opprettet for å ivareta og samordne den kommunale havnevirksomheten i samarbeidsområdet. I selskapsavtalen framgår det videre at havneselskapet, sammen med andre interesser skal bidra til et konkurransedyktig og kostnadseffektivt havnetilbud i regionen, og for tilrettelegging av infrastruktur som sikrer en best mulig forbindelse mellom sjø- og landtransporten. Havneselskapet skal ivareta de administrative og forvaltningsmessige oppgaver som etter havne- og farvannsloven og annen lovgivning gjelder havnesektoren og påhviler de samarbeidende kommunene. Havneanlegg og arealer skal disponeres med sikte på en best mulig, samlet ressursutnyttelse, heter det videre i selskapsavtalen. For å opprettholde og videreutvikle sjøtransporten og den kommunale havnevirksomheten i samarbeidsområdet, samt denne virksomhetens trafikkgrunnlag, kan havneselskapet engasjere seg i havnetilknyttet virksomhet som finnes hensiktsmessig og fordelaktig for de samarbeidende kommunenes havneinteresser.

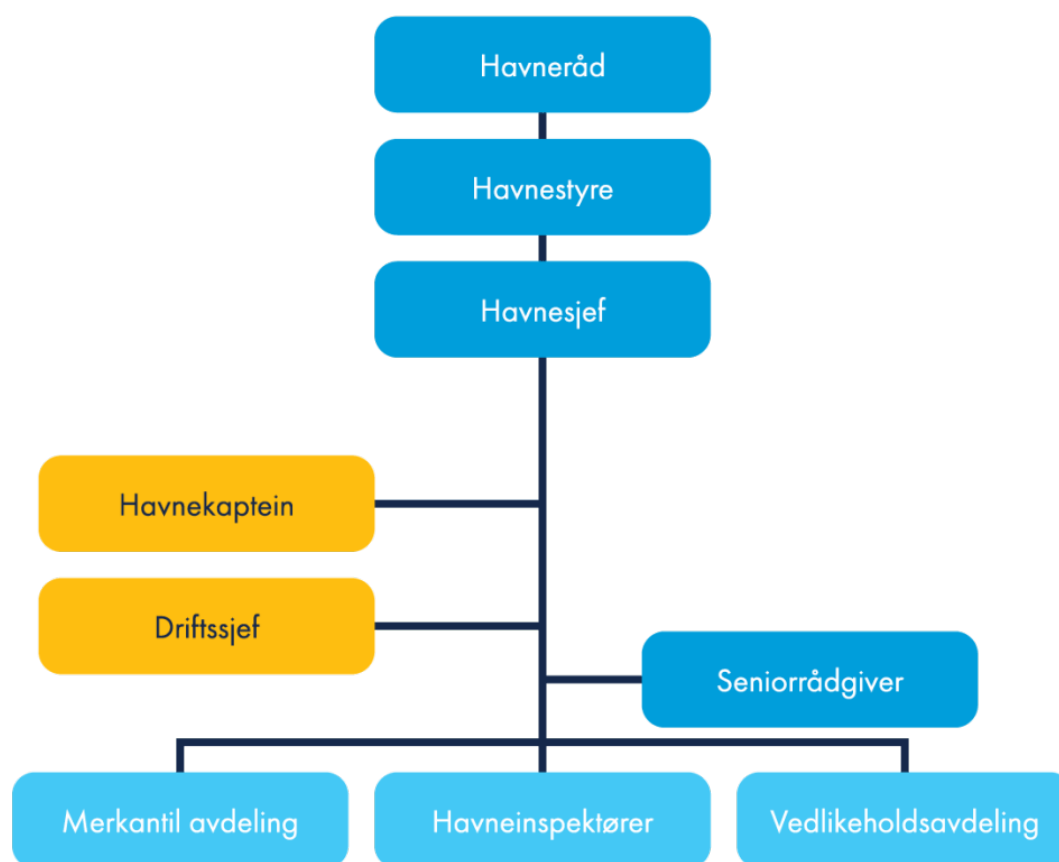
Figur 1. Eiere og eierskapsprosent i KNH

Kilde: knhavn.no/om-oss

Selskapet har 11 ansatte, jf. selskapets nettsider. Selskapet er et IKS, og har et representantskap, heretter kalt havneråd, et styre (havnestyre) og en administrasjon.

Figur 2. Organisasjonskart

Kilde: knhavn.no/om-oss

Vi kommer tilbake til ulike sider ved selskapets virksomhet i de påfølgende sidene.

2 STYRINGSSYSTEM OG FORSVARLIG ØKONOMISK DRIFT

2.1 Problemstilling

Har selskapet etablert styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift?

- Økonomi- og ressursstyring, herunder budsjettering, regnskapsføring og økonomisk kontroll
- Oppfølging av Kystverkets tilsyn og pålegg, samt Samferdselsdepartementets vedtak
- System for måloppnåelse (strategi)
- Internkontroll

2.2 Revisjonskriterier

IKS-loven (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1999) gir rammene for styringssystem og forsvarlig økonomiske drift. I loven har både representantskapet (her havnerådet), styret og daglig leder ansvar for at selskapet har et styringssystem som sikrer måloppnåelse og forsvarlig økonomisk drift.

Vår gjennomgang og vurdering av selskapets økonomistyring er basert på kriterier som er forankret i de delene av IKS-loven som omfatter sammensetning av styret, innkallinger og saksbehandling og styrets myndighet (§§ 10 – 13). Videre er de forankret i bestemmelsene om budsjett, budsjettavvik, økonomiplan, salg av eiendeler, låneopptak, betalingsvansker og regnskap (§§ 18 – 27), med konkretiserte bestemmelser i forskriftene om budsjett og regnskap mm for IKS og om lån og lånevilkår for IKS. Dette innebærer at:

Representantskapet

- Representantskapet skal vedta budsjettet, som skal gi et realistisk bilde av virksomheten og de forventede økonomiske resultatene av driften
- Representantskapet skal vedta økonomiplan for de neste fire årene, herunder investeringsplaner og finansieringen av dem
- Representantskapet skal fatte vedtak om avhendelse av fast eiendom og investeringer av vesentlig betydning

Styret

- Styremedlemmene velges for to år med mindre annet er avtalt. Valgperioden kan ikke settes lengre enn til fire år. Styremedlemmer tjenestegjør inntil nye medlemmer er valgt, selv om tjenestetiden er gått ut (gjelder ikke for ansatte). Når særlige forhold foreligger,

har et styremedlem rett til å tre tilbake før valgperioden er ute. Om tilbaketreden skal det gis rimelig forhåndsvarsel til styret og til representantskapet.

- Det skal føres protokoll fra møtet.
- Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisasjon av selskapets virksomhet. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet, og skal sørge for at bokføringen og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll.
- Styret skal føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten.

Daglig leder

- Daglig leder skal forestå den daglige ledelsen av selskapet og skal følge de retningslinjer og pålegg som styret har gitt.
- Daglig leder er ansvarlig for internkontroll med lovpålagte oppgaver som selskapet utfører på vegne av kommuner

Videre er gjennomgangen basert på selskapsavtalens (Havnerådet i KNH, 2017) kapittel 4 – 7; styret, havneadministrasjonen, økonomiske bestemmelser og forskjellige bestemmelser, der det er konkretisert bestemmelser utover IKS-loven.

Siden anløpsavgiften er et sentralt bakteppe for bestilling av denne kontrollen, er havne- og farvannsloven (Samferdselsdepartementet, 1999), med forskrift om kommunens beregning og innkreving av anløpsavgift² (Samferdselsdepartementet, 2010), et viktig utgangspunkt for vår undersøkelse.

Havne- og farvannsloven §25 hjemler anløpsavgift og sier at anløpsavgift bare skal dekke kommunens kostnader ved utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i denne loven med forskrifter, samt kostnader til å legge til rette for sikkerhet og fremkommelighet i kommunenes sjøområder, så langt slike kostnader ikke kan dekkes inn ved betaling for tjenester som ytes i havnen. Forskrift om beregning og innkreving av anløpsavgift regulerer beregning og innkreving av slik anløpsavgift. §3 i forskriften viser hvilke kostnader som anløpsavgiften kan dekke og §4 gir regler for beregning. §7 gir regler om etterkalkulasjon og her heter det blant annet at fordelingen av kostnader skal være dokumentert og etterprøvbare. Videre sier reglene at anløpsavgiften ikke skal gi økonomisk overskudd og at i løpet av 3-5 år skal ikke inntektene

² Gjaldt inntil 1.1.2020

overstige kostnadene for årene samlet. §8 hjemler Kystverket tilsyn og § 3 femte ledd sier at ved tvil avgjør Kystverket hvorvidt en kostnad kan dekkes av anløpsavgiften.

Videre er kystverkets pålegg i brev datert 29.1.2016, med bekreftelse fra Samferdselsdepartementet (Samferdselsdepartementet, 2016), konkret utgangspunkt for kriterier for hvordan KNH har fulgt opp pålegget:

- stanse dagens praksis med å finansiere kostnader med anløpsavgift som ikke lovlig kan finansieres med slik avgift
- rette tidligere innkrevet anløpsavgift, inntil kr 18 098 013 er tilbakeført til anløpsavgiftsområdet
- identifisere og tilbakeføre overdekning i 2016.

I det endelige vedtaket fra Samferdselsdepartementet får Kystverket medhold, men med noe redusert beløp: 17 682 910 i tillegg til for mye innkrevd avgift etter 31.12.2015

2.3 Data

2.3.1 Formelle styringslinjer

Havnerådet har en rolle i selskapets styringssystem og et ansvar for økonomisk forsvarlig drift. Havnerådet er eierorganet og hører derfor inn under eierskapskontrollen (egne rapporter til eierne). I denne delen tas det inn en beskrivende del av havnerådets rolle i styringssystemet og ansvar for forsvarlig økonomisk drift, som en del av styringsnivåene med havneråd – havnestyret – daglig leder. Havnerådet velger styre, etter innstilling fra en valgkomité (også valgt av havnerådet). Dessuten velger de revisor³.

Havnestyret

Vi har fått oversendt styreinstruks⁴, vedtatt av havnestyret i 2008. I styreinstruksen framgår det at formålet med styreinstruksen er å gi en oversikt over styrets funksjon, oppgaver og ansvar, samt regler for innkalling, møtebehandling og administrerende direktørs/havnefogdens arbeidsoppgaver og plikter overfor styret.

Styret består av 7 medlemmer, inklusive leder. Nåværende leder (2015 – 2019) er ordfører i Smøla kommune. Styrelederen før det var ordfører i Sunndal kommune. Sistnevnte har vært

³ Møre og Romsdal Revisjon IKS/ Møre og Romsdal Revisjon SA f.o.m. 1.1.2020

⁴ Styreinstruks for Kristiansund og Nordmøre havn, vedtatt av havnestyrets møte den 29.05.2008 med ikrafttredelse den 06.06.2008

medlem i inneværende periode, men høsten 2019 meddelte han at han trakk seg fra styret. Styreleder fortalte at vedkommende hadde fått beskjed om at styremedlemmer sitter inntil havnerådet velger nye, enten i ordinært havnerådsmøte eller ekstraordinært havnerådsmøte. Styremedlemmets uttreden er registrert i Brønnøysundregistrene 25.9.2019.

Forvaltningsrevisor har sendt en forespørsel til styremedlemmet, om hva som var grunnen til uttredelse før perioden var slutt. Svaret vi fikk var at han, som gjenvalgt ordfører ville være i posisjon til å bli havnerådsmedlem. Et verv som han mener er en bedre posisjon for en ordfører enn styremedlem. Den 20.9. ga han beskjed til havnerådsleder, styreleder og havnesjef om at han trakk seg. Han meldte selv fra til Brønnøysundregisteret.

Styret hadde inntil 2013 månedlige møter, men etter forslag fra daglig leder vedtok styret i sak 18-13 å redusere møtehyppigheten. Styret har de siste årene hatt 5 – 7 møter i året.

Forvaltningsrevisor har fått tilsendt alle innkallinger og møteprotokoller fra styremøtene. Det har vært noen telefonmøter, bl.a. et i juli 2018, hvor det ble behandlet en hastesak. Det er ikke protokoll fra det møtet, noe styreleder og havnekaptein bekreftet i intervju. Det administrative ansvaret for innkalling til styre- og havnerådsmøter ligger til daglig leder. Det praktiske ved innkalling og protokollføring utføres nå av havnekapteinen (assisterende daglig leder). Forvaltningsrevisor ser at andre ansatte i selskapet også har ført protokollen.

Daglig leder

Daglig leder, som også har tittelen havnefogd, har vært daglig leder siden 2012. Havnekapteinen er nestleder i selskapet. I tillegg til havnefogd og havnekaptein inngår driftssjef og seniorrådgiver⁵ i ledergruppa.

Ledergruppa har ikke faste møter, og flere av de som er med i ledergruppa savner at de møtes sammen. Møtene skjer gjerne mellom daglig leder og den enkelte på et kontor.

2.3.2 Økonomistyring

Havnerådets rolle i økonomistyringen er å vedta budsjett og fireårige økonomiplaner, årsregnskap og årsmelding samt å beslutte investeringer.

I disse sakene er det havnestyret som behandler sakene og fremmer en innstilling til havnerådet. Under, presenteres noen kommentarer i sakene som har blitt behandlet i havnerådet som er knyttet til økonomistyringen.

⁵ Tidligere havnefogd

- I havnerådsmøte 6.12.2013 understreket daværende styreleder at alle beslutninger om framtidige utbyggingssaker vil bli behandlet på ordinær måte i havnrådet i tråd med selskapets vedtekter. I behandling av budsjett 27.11.2015 etterlyses investeringsbudsjett.
- I behandlingen av budsjettet for 2017 den 05.01.2017, ble det fremmet forslag om følgende endringer, men det går ikke fram av vedtaket om de ble vedtatt.
 - Rentekostnader fordelt på hvert investeringsobjekt
 - Splittet budsjett for selvkostområdene
 - Budsjett for selvkostregnskapet
- I behandlingen av årsregnskap og årsmelding for 2016, den 28.07.2017 går det fram at hele kostnaden med tilsynssaken er tatt i 2016, etterkalkyler utarbeidet av Momentum ble gjennomgått i møtet og anløpsavgiften viser en underdekning på 5,2 mill. I sak 10/17 revideres budsjettet for 2017 og økonomiplan for 2018-2021.
- I rådsmøtet 10.11.2017 behandles Budsjett for 2018 og økonomiplan for 2019-2023. I denne saken kommenterer rådet at det er relative store forskjeller på det reviderte budsjettet de vedtok 28.08.2017 og prognosen for året som ble lagt fram samt at regnskapet for 2016 burde vært med som sammenligning. Det påpekes at egenkapitalen vil bli redusert og det stilles spørsmål om at store vedlikeholdskostnader burde vært aktivert.
- I havnerådsmøte 27.04.2018 rettet havnerådet en kritikk til styret for mangelfulle saksframlegg. I behandlingen av årsregnskapet, forutsetter havnerådet at selvkostregnskapene er godkjent av revisor.
- I behandlingen av regnskap og årsberetning for 2018, den 22.05.2019 har revisor i sin beretning gitt en uttalelse om at budsjettet ikke er innarbeidet i resultatregnskapet.

Styret innstiller i saker som behandles i havnerådet, slik som fireårig økonomiplan, budsjett, årsregnskap og årsberetning. I tillegg har styret til behandling saker hvor de har myndighet. Styret har til behandling investeringssaker med tilhørende finansiering som de innstiller på overfor havnerådet. Styret vedtar låneopptak, inntil en ramme på 200 millioner, satt i selskapsavtalen. Behandlingen av saker som gjelder økonomistyring har vært f.eks.:

- Saker hvor de har behandlet låneopptak. Styret har i all hovedsak vært positive til å søke finansiering ved låneopptak, eller utvidelse av låneopptak.
- Den 22.5. 2016 vedtok styret å be Kommunalbanken om tillatelse til avdragsutsettelse på eksisterende lån i et tidsrom på inntil 2 år. I oktober 2017 orienteres styret om at det er søkt om avdragsutsettelse på lån.
- Budsjett, økonomiplan, årsregnskap og årsberetning
 - 18.5.2016 konstaterte de ved gjennomgang av notene at «note 12 – anløpsfond (selvkostregnskap)» ikke var oppdatert for regnskapsåret 2015 slik lovverket krever. Følgelig påvirket det tallmaterialet under «note 10 egenkapital» slik at den ble feil. I kommentar het det at styret «av åpenbare grunner ikke kan ta stilling til et utkast til et årsregnskap som er ufullstendig og beheftet med mangler». Årsberetningen var ikke ferdigstilt og derfor ikke behandlet. Saken ble utsatt til nytt styremøte den 23.5.2016. Administrasjonen skulle oversende et fullstendig utkast til regnskap og årsberetning til styrets medlemmer «før helgen».
 - I styremøte i september 2017 stiller styret krav om månedlige likviditetsrapporter sammen med månedlige regnskapsrapporter samt løpende regnskapsprognose. I august 2019 etterlyses et standard regnskapsoppsett.
- Fra 2015, og særlig fra 2016 og utover har styret hatt orienteringer og saker til behandling som gjelder Kystverkets tilsyn med for mye innkrevd anløpsavgift. I den første tiden gjaldt sakene klage på Kystverkets vedtak, mens det etter endelig vedtak i Samferdselsdepartementet gjaldt saker knyttet til korrigeringer i selvkostregnskap og årsregnskap, samt budsjett og likviditetsmessige konsekvenser av Kystverkets tilsyn (22.5.2017).
- Styret får nå regnskapsrapport for siste måned på alle møtene. Økonomiansvarlig møter på alle styremøtene, og orienterer om økonomisakene.
- Av protokollene i 2018 kan vi lese at både styret og havnerådet forutsetter at det skal være inngått forpliktende leieavtale før byggingen av næringsbygg på Devoldholmen starter.
- I april og august 2019 hadde styret til behandling henholdsvis to revisorbrev. I det første brevet tok revisor opp kredittkortbruk. Selskapet faktureres for fire kredittkort, som står i ansattes private navn. Revisor tok opp det som ble beskrevet som mangelfulle

kontrollrutiner knyttet til oppfølging og avstemming av kortene, og at det spesielt for daglig leders kort foreligger betydelige udokumenterte transaksjoner.

Styret hadde det første brevet oppe i sak 5-19. Havnesjefen og «økonomi» orienterte om rutiner rundt bruk av kredittkort. Det ble vist til at det ikke har vært avdekket mislighold, men at bedre rutiner for innlevering og oppfølging bør iverksettes. Det ble videre orientert om at nytt registreringssystem var under innføring. Styret tok «orienteringen til etterretning».

Revisor tok opp saken igjen i det andre brevet, og signaliserte at det ville bli fulgt opp i årsrevisjonen for 2019. I brevet ble noen andre forhold også tatt opp. Styret fikk en orientering, går det fram av protokollen i sak 9-19, og fattet følgende vedtak: «Styret har gått gjennom samtlige punkter i brevet fra revisor og fått en avklaring på disse. Styret tar brevet til etterretning.».

Informasjon vi fikk fra noen av de ansatte som møter i styret, viser at det er en oppfatning at styret kunne vært mer aktive og kritiske når det gjaldt enkelte investeringer, og at de ikke følger opp budsjettene etter at det er fattet vedtak om for eksempel å øke låneopptak i det enkelte prosjektet.

2.3.3 Investeringsprosjekter og andre satsinger

KNH har en rekke prosjekt og satsinger på gang i tillegg til havnedriften.

Husøya Næringspark skal bli et industri- og logistikkområde i Kristiansund. KNH er inne i prosjektet med utvikling av dypvannskai og havn. På hjemmesiden til selskapet står det at området vil være viktig for utvidelsen av infrastruktur for det regionale næringslivet.

Hitra Kysthavn og Industripark har som mål å bli et komplett industri- og logistikkområde for marin sektor i Midt-Norge.

På hjemmesidene til KNH er prosjektet beskrevet som følger:

- Direkte og enkel tilgang til kai og industriområde i Trondheimsleia
- Ro-ro⁶ og Lo-lo⁷ -tjenester og utrustning for håndtering av stykkgoods/enhetslaster
- Lokalisering av logistikkenter for fryse- og kjølelager, varehotell og lignende
- Transittlagring (Båt/båt-relasjon)

⁷ Ro-ro – anlegg er et alternativ for ferskvannsproduksjon for installasjoner med begrenset eller ingen tilgang på spillvarme (<http://www.norsk-atlas.no/cms/ferskvannsproduksjon-og-behandling/ro-omvendt-osmose-anlegg>)

- Nyttig omlastningshavn for gods til Trøndelag/Midt-Norge
- Gode distribusjonsløsninger via Fv. 714, 6 mil til Orkanger og 4 mil fra Frøya
- Moderne terminalbygning for sør- og nordgående hurtigbåter ved Hitra Kysthavn (Kristiansund – Trondheim)

Utbygging av **dykdalb**⁸ i tilknytning til kaianlegget på Hitra kysthavn. Havnestyret godkjente i PS-sak 14/18 etablering av én dykdalb i tilknytning til kaianlegget ved Hitra Kysthavn innenfor en kostnadsramme på kr. 1,30 mill. Tiltaket finansieres med låneopptak i Kommunalbanken. Ramming av vertikal pel for etablering av dykdalb ved Hitra Kysthavn har tidligere blitt godkjent som en hastesak av havnestyret i et telefonmøte avholdt i juli måned i 2018. Bakgrunnen for hastesaken var at det lå en tilgjengelig peleflåte/rigg på Hitra som kunne utføre oppdraget som et leilighetsoppdrag, slik at man derved unngikk riggekostnader på flere hundre tusen kroner. Forvaltningsrevisor har ikke sett denne protokollen og vet ikke om den eksisterer – det finnes ikke noe ledig saksnummer. Forvaltningsrevisor har fått kunnskap om saken i protokoll fra det påfølgende møte. Vi viser til nærmere beskrivelse av saken knyttet kapittel om anskaffelser, 2.2.

Næringsbygg på Devoldholmen

Styret har vedtatt å bygge et nytt næringsbygg på Devoldholmen, hvor formålet er å øke selskapets inntekter, ved å leie ut til større aktører innenfor havbruksnæringen. Styret vedtar en økning i lånerammen 8.2.2019. Den økte investeringsrammen er ikke vedtatt havnerådet. I det første budsjettet var styret forespeilet en kostnadsramme på 18 mill, men siden har det kommet kostnader til geologiske undersøkelser, strøm og kloakk og andre kostnader som ikke inngikk i budsjettet i utgangspunktet.

Landstrømanlegg

Landstrømanlegget på Storkaia i Kristiansund ble satt i drift i desember 2018, og er beregnet for offshore og mindre fartøyer. Enova har gitt støtte til 80 prosent av kostnadene.

Kysthavnalliansen ble etablert i 2014, og ble utvidet i 2018. Alliansen består i dag av Kristiansund og Nordmøre havn IKS, Nord-Trøndelag havn Rørvik IKS, Helgeland havn IKS og Trondheim havn IKS. Formålet med alliansen er å tilrettelegge for sjøtransport av fisk og sjømatprodukter fra Midt-Norge og ned til kontinentet. Satsingen har foreløpig ikke fått den økonomiske støtten de har søkt på, bl.a. fra Kystverket.

⁸ Pæler på skrå ned i havbunnen, som skal gjøre det mulig å fortøye skip som er lengre enn kaien/markering av seilingsleder (wikipedia.no)

Kranaskjæret er Kristiansunds gjestehavn. KNH har bidratt til prosjektet med å gi bort skjæret til Småbåtlaget og med finansiering av prosjekteringen.

I selskapsavtalen §6-4 heter det at etter havnerådets nærmere bestemmelser kan havnestyret forestå pantsettelse og avhendelse av havnekapitalens eiendommer og innretninger. IKS-loven §25 sier blant annet at vedtak om avhendelse⁹ av fast eiendom må treffes av representantskapet etter forslag fra styret. I styremøte 30.10.2017, sak 23-17 Eventuelt, redegjør havnesjefen for status angående prosjektet på Kranaskjæret. Det framgår av protokollen at Kristiansund kommune har overskjøttet eiendommen som omfatter Kranaskjæret (og Vedkaia) til KNH og at KNH vederlagsfritt vil overskjøte Kranaskjæret til småbåtlaget. Denne orienteringen tar styret til etterretning. Forvaltningsrevisor finner ikke at overskjøting av Kranaskjæret er behandlet i Havnerådet, annet enn at daglig leder orienterte om at «Kranaskjæret – åpner på torsdag» i sak PS R 12/18 Orienteringssaker.¹⁰

Styreleder ga uttrykk for at han er tilfreds med den operative driften av selskapet. Han ga også uttrykk for tilfredshet med at selskapet er offensivt og frampå i den regionale utviklingen av havneområdene. Selskapet har kompetanse på kai- og havneløsninger som vegvesenet ikke har, og de har tatt et rom på eiendomsmarkedet som er innovativt.

2.3.4 Økonomisk status

KNH IKS har regnskapsplikt etter regnskapsloven. I § 3, 3. ledd står det at budsjettet skal framkomme av det offentlige regnskapet. Nedenfor presenterer vi økonomiske nøkkeltall for selskapet for årene 2012 – 2018.

Tabell 1. Resultatregnskap. 1000 kr

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Driftsinntekter	31 529	29 370	17 626	31 572	32 188	32 461	30 760
Driftsresultat	3 943	2 842	-7 144	4 271	3 522	6 791	6 662
Årsresultat	1 728	157	-10 016	1 633	246	3 436	2 892

Kilde: Brønnøysundregistrene/KNH

⁹ Salg/gave

¹⁰ DL har tilføyd setning om at havnerådet er informert under orienteringssaker/eventuelt.

Selskapet har hatt overskudd alle årene, med unntak av 2016. Underskuddet i 2016 forklares med at selskapet valgte å ta hele kostnaden med tilsynssaken i 2016.

I Havnerådets protokoll for 28.7.2017 går det fram at det har vært en gjennomgang av likviditetsprognosene for 2017 – 2019, og at selskapet så ut til å ha tilstrekkelig likviditet i perioden. I samme vedtak framgår det at Havnerådet har gjort noen presiseringer i vedtaket, som viser etterkalkyler for selvkostområdene.

Tabell 2. Balanseregnskap. 1000 kr

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Anleggsmidler	129 295	126 657	129 931	116 825	121 876	103 693	104 788
Omløpsmidler	8 360	11 874	25 662	20 673	19 567	13 684	12 415
Eiendeler	137 655	138 530	155 593	137 498	141 443	117 376	117 203
Egenkapital	9 944	8 216	8 059	22 510	17 715	15 801	12 760
Kortsiktig gjeld	7 685	9 888	24272	3 168	8 124	4 838	4 222
Langsiktig gjeld	120 026	120 426	123262	111 820	115 604	96 737	100 221

Kilde: Brønnøysundregistrene/KNH

Som følge av at selskapet valgte å ta hele kostnaden med tilsynssaken i 2016, ble det stor reduksjon i egenkapital fra 2015 – 2016. Egenkapitalen ble da redusert fra kr 22,5 mill til kr 8 mill

Ellers ser vi at den langsiktige gjelden lå på kr 96,7 mill til kr 115,6 i perioden 2012 – 2015, og at den har økt fra kr 120 mill til kr omlag 123 mill i perioden 2016 – 2018, hvor den var høyest i 2016. Selskapet er innenfor kr 200 millioner som er rammen som eierne har blitt enige om i selskapsavtalen.

Tabell 3. Nøkkeltall

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Likviditetsgrad	1,09	1,2	1,06	6,53	2,41	2,83	2,94
Gjeldsgrad	12,8	15,9	18,3	5,1	7	6,4	8,2

Kilde: Brønnøysundregistrene

Gjeldsgraden har økt fra 5 % av egenkapitalen til nesten 16 % fra 2015 – 2017, og avtatt noe i 2018. Selskapet har finansiert investeringer med låneopptak.

Tabell 4. Avskrivninger og avdrag. I 1000 kr.

	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Avskrivninger	3 939	4 021	3 876	3 689	3 397	2 893	2 838
Betalt avdrag	400	2 835	4 758	3 783	3 633	3 483	400
Beregnet minimumsavdrag	3 745	3 815	3 710	3 499	3 169	2 766	2 674

Kilde: Brønnøysundregistrene

Ifølge loven om interkommunale selskap skal selskapets samlede lånegjeld avdras med like årlige avdrag. Gjenstående løpetid for selskapets samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for selskapets anleggsmidler ved siste årsskifte. Selskapets minimumsavdrag skulle vært 3,7 mill. i 2016, 3,8 mill. i 2017 og 3,7mill. i 2018. I 2017 og 2018 var det betalt avdrag lavere enn beregnet minimumsavdrag. Det var styrevedtak på at de skulle søke Kommunalbanken¹¹ om avdragsfrihet i 2 år, pga. dårlig likviditet.

Vi har sett av styre- og havnerådsprotokoller at mange investeringer finansieres fullt ut med låneopptak, hovedsakelig i Kommunalbanken. Selskapets minimumsavdrag har vært lavere enn beregnet minimumsnivåavdrag.

Selskapets revisor mente at selskapets låneopptak har vært moderat de siste par årene. Revisor bekrefter at selskapets avdragsfrihet i perioden var begrunnet i likviditetssituasjonen. Selskapet måtte også kreditere den anløpsavgiften som de hadde fakturert første halvår 2017.

2.3.5 Kystverkets tilsyn med anløpsavgift

KNH har tre selvkostregnskap: Anløpsavgift, saksbehandlingsgebyr og gebyr for havnerenovasjon. Dessuten er landstrømanlegg et selvkostområde når det iverksettes. I dette delkapitlet fokuserer vi på anløpsavgiften, som det har vært stor oppmerksomhet rundt i forbindelse Hurtigruten ASAs klage og Kystverkets tilsyn med for mye innkrevd anløpsavgift.

Anløpsavgift

Inndriving av anløpsavgift er hjemlet havne- og farvannslovens § 25:

Kommunen kan i forskrift bestemme at det for fartøy som anløper havn i kommunen, skal betales anløpsavgift til kommunen. Anløpsavgiften skal bare dekke kommunens

¹¹ KMB Kommunalbanken Norge

kostnader ved utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i denne loven med forskrifter, samt kostnader til å legge til rette for sikkerhet og fremkommelighet i kommunens sjøområde, så langt slike kostnader ikke kan dekkes inn ved betaling for tjenester som ytes i havnen.

KNH utarbeider årlig forslag til havneregulativ som går på høring til berørte parter før det vedtas av havnestyret (jf. selskapsavtale). Havneregulativet fastsetter anløpsavgift, kaivederlag, varevederlag og andre tjenester og vederlag.

I januar 2014 klaget Hurtigruten ASA KNH IKS og flere andre havnevirksomheter inn for Kystverket, for det de mente hadde vært for mye innkrevd anløpsavgift siden 2012.

På bakgrunn av Hurtigrutens klage gjennomførte Kystverket tilsyn med KNHs beregning av anløpsavgift, varslet i brev datert 1. juli 2015. Kystverket gjennomførte tilsynsbesøk hos Kristiansund og Nordmøre havn 13.1.2016. Der deltok havnesjefen og havnekaptein fra KNH. I forbindelse med besøket ble ansatte intervjuet; havneinspektør, driftssjef, seniorrådgiver, oppsynsmann og sekretær. Alle oppgitt med 30 prosent - 80 prosent oppgaver knyttet til farled. På bakgrunn av tilsynsbesøket og annen dokumentasjon utarbeidet Kystverket en tilsynsrapport, datert 20.1.2016.

Kystverket konkluderte med at KNH har brutt Havne- og farvannsloven ved å ha tatt inn for mye anløpsavgift.

Kystverket avdekket avvik hos KNH på følgende punkter:

- Kostnader til drift, vedlikehold og utvikling av havneanlegg og bygninger samt regional utvikling knyttet til havn finansieres med anløpsavgift. Det er det ikke anledning til. Slike kostnader må finansieres på annen måte.
- Kostnader til havnevakt tilordnes i for stor grad anløpsavgiften. Havnevakta i KNH driver i stor grad med trafikkdirigering inn til kai og tildeling av kai- eller ankringsplass, samt oppsyn med trafikk og andre forhold i hovedled og biled. Kostnader til dette kan ikke finansieres med anløpsavgift.
Merkostnader ved farvannstiltak som overvåknings-, veilednings- og og/eller beredskapsfunksjon i kommunale farleder kan finansieres ved anløpsavgift.
- Tilordnede stillingsprosjenter til havnesjef og havnekaptein. Kystverket anser at det er stor sannsynlighet for at for stor del av lønna til havnesjef og havnekaptein er tilordnet farleden. Kostnader til saksbehandling i forbindelse med opplag av rigg bør dekkes inn gjennom saksbehandlingsgebyr, ikke anløpsavgift.

- Tilordnede stillingsprosenter for sekretærressurs må revurderes. Stillingsprosenten som er lagt inn i anløpsavgiften for de to sekretærene er skjevt fordelt. Oppgaver knyttet til farleden, som fakturering, gjøres i hovedsak av den ene sekretæren, og stillingsprosenten som dekkes av anløpsavgift bør økes for denne sekretæren og reduseres for den andre.
- For høye kostnader til egne kontorlokaler. Kostnader til kontorlokaler må trekkes ut av anløpsavgiften, slik at dobbeltbelastning unngås. Ta ut husleie og beholde kapitalkostnader.
- Fordelingsnøkler for øvrige kostnader, f.eks. honorar til havnestyremedlemmene, må revurderes. Fordelingsnøkler for husleie og styrehonorar må revurderes i lys av det.

Tilsynsrapporten avsluttes med at avvikene vil bli fulgt opp med varsel om pålegg om stansing og retting i medhold av havne- og farvannsloven § 57. I brev av 27.6.2016 påla Kystverket KNH å tilbakeføre 18 millioner kroner til anløpsavgiftsområdet.

Kystverkets vedtak ble påklaget i brev 18. juli 2016 (heretter klagen) fra advokatfirma Østgård. Kystverket foretok den forberedende klagebehandlingen, men fant ikke grunnlag for å omgjøre vedtaket. Klagen ble oversendt Samferdselsdepartementet (heretter departementet) i brev av 12. august 2016, med kopi til klager.

KNH fortsatte å ta inn det som Kystverket mente var for mye anløpsavgift også etter pålegget som kom 27.06.2016.

I brev fra Envidan Momentum (EM) 6.12.2016 framgår det at de høsten 2016, på oppdrag fra KNH, utarbeidet historiske etterkalkyler for de selvkostregulerte virksomhetsområdene anløpsavgift, saksbehandling og havnerenovasjon for perioden 2012-2015. Bakgrunnen for oppdraget EM er at KNH tidligere ikke har utarbeidet selvkostkalkyler i henhold til havne- og farvannsloven og i tråd med retningslinjene for beregning av selvkost.

Samferdselsdepartementet svarte på klagen fra advokatfirmaet Østgård DA i brev av 3.5.2017, som ble videresendt av Kystverket. Departementet bekreftet at Kystverkets vedtak om at KNH IKS skal tilbakeføre for mye innkrevd anløpsavgift var riktig. I tillegg må for mye innkrevd anløpsavgift etter dette også tilbakeføres. Klager får medhold i at beløpet reduseres til kr 17 682 910. Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

I mai 2017 var det igjen kontakt mellom KNH, Kystverket og Envidan Momentum (EM) hvor det ble konkludert med at Kystverket skulle løpende godkjenne nye kostnadstyper og at

Kommunal og moderniseringsdepartementet skal avgjøre om de nye kostandene kan henføres til anløpsavgift. Senere trakk Kystverket seg fra denne avtalen. EM og KNH gjennomgikk de historiske selvkostregnskapene for 2012-2015 og i juni 2017¹² viste den ferdige beregningen kr. -2 245 355 millioner som følge av utelatte konti. I tillegg kommer en renteeffekt på kr. - 96 536.

Tabell 5 viser at selskapet har korrigert for utgifter de mener skulle ha vært med i 2012-2015, totalt kr 2 341 891.

Tabell 5. Selvkostfond – anløpsavgift

Selvkost - anløpsavgifter

31.12.2015	17 682 910	Ihht vedtak i Kystverket, tatt inn for mye inntekter
Fond 01.01.2016	17 682 910	
2016	1 374 690	Mer inntekt enn utgift - overskudd 2016
Korr 2017- tilbakef inntekter 2016	- 6 583 980	Tilbakeførte inntekter 2016 - ihht regnskap
Korr renter 2016	205 757	(Selskapets beregning reter på korr)
Fond 1.1.2017	12 679 377	
2017	- 5 222 606	Underskudd 2017 på anløpsavg
Fond 1.1.2018	7 456 771	Rest skyldig
2018	- 5 655 091	Underskudd 2018 på anløpsavg
Fond 1.1.2019	1 801 680	Skyldig -fakturert for mye tidligere
Selskapets korr, som vi ikke har sett dokumentert godkjent - ekstra kostnader 2011-2015 og renter		
	- 2 341 891	
Saldo i regnskapet 1.1.2019	- 540 211	

Kilde: KNH/RMN

Det var kontakt mellom KNH og saksbehandler i kystverket i mars 2018. I epost fra havnekapteinen går det fram at overdekningen på selvkostfondet nå er lavere enn forventede kostnader innfor avgiftsområdet. Spørsmålet var da om de allerede fra nå kunne begynne å kreve anløpsavgift igjen.

Svaret fra saksbehandler, i epost av 23.3.2018 var at dersom tidligere overskudd ikke dekker årets kostnader, har selskapet adgang til å innføre anløpsavgift for å finansiere differansen.

¹² Notat fra EM, 13.6.2017

Videre vises det til anløpsavgiftsforskriften § 6 og at innføring og endring av anløpsavgiften bør skje med virkning fra et årsskifte, men det er bare en «bør»-regel.

KNH har fått informasjon fra EM om at Kystverket ikke ville gjennomgå de siste kalkylene. Derfor har ikke KNH noe uttalelse fra dem om hvorvidt de siste kalkylene er riktig eller ikke. Dette har vi fått bekreftet av saksbehandler i Kystverket.

Med henvisning til Hurtigrutens klage bemerket selskapets revisor usikkerhet rundt anløpsavgiften i revisjonsberetningen for 2013, datert 20.5.2014. I revisjonsberetningen de påfølgende årene er dette tatt inn som merknad. I merknad i revisjonsberetningen for 2016 går det fram at KNH har mottatt krav fra Kystverket om å øke anløpsfondet med kr 13.247.541. KNH har i sitt regnskap redusert beløpet med kr 2.341.891 (se tabell 6) Begge disse korreksjonene er bokført KNHs regnskap for 2016. Havnerådets leder ga uttrykk for at han har tillit til hvordan selskapet har fulgt opp tilsynssaken nå. Både han, styreleder og enkelte av de ansatte stilte likevel spørsmål om saken underveis kunne ha vært håndtert annerledes, og at man kanskje burde ha rettet seg etter Kystverkets pålegg om å stanse innkreving av anløpsavgift på et tidligere tidspunkt. Havnerådsleder ga uttrykk for at havnerådet stolte på EM, som spesialister på dette området og selskapets revisor som skal være kontrollinstans i slike spørsmål. Vi viser til kapittel 2.3.2 hvor havnerådets signaler er beskrevet.¹³

2.3.6 Korrigering av fordelingsnøkler

Selskapet bruker Momentum – selvkostprogram. Regnskapene blir lastet inn i sin helhet, og alle konti er tilordnet en fordelingsmetode/nøkkel – for hvor kostnaden/inntekten hører hjemme. I intervju med økonomiansvarlig fortalte han at KNH, sammen med EM har fulgt Kystverket sin veileder.

Lønnsutgifter utgjør en stor del av de kostnadene som skal fordeles på anløpsavgift og andre oppgaver i selskapet. Et tema i Kystverkets kontroll har vært fordelingen av lønnsutgiftene på anløpsavgiften. Vi har satt opp en tabell som viser Kystverkets vurdering ved kontrollen, og selskapets vurdering senere år.

¹³ Endret som følge av kommentarer fra DL til foreløpig rapport

Tabell 6. Etterkalkyle selvkost anløpsavgift fordelt på ansatte

Ansatte	Kystverkets vurdering	KNH har brukt i sin etterkalkyle selvkost anløpsavgift				
		2015	2016	2017	2018	Budsjett 2019
Havneinspektør	80 %	80,0 %	48,70 %	48,7 %	48,7 %	48,7 %
Havneinspektør	80 %	80,0 %	48,70 %	48,7 %	48,7 %	48,7 %
Havneinspektør	80 %	80,0 %	48,70 %	48,7 %	48,7 %	48,7 %
Vikar	80 %	80,0 %	48,70 %	48,7 %	48,7 %	48,7 %
Teknisk personell	31 %	50,0 %	24,30 %	24,3 %	24,3 %	24,3 %
Havne sjef	30 %	30,0 %	24,30 %	24,3 %	24,3 %	24,3 %
Havnekaptein	50 %	60,0 %	42,60 %	42,6 %	42,6 %	42,6 %
Driftssjef	20 %	40,0 %	30,40 %	30,4 %	30,4 %	30,4 %
Seniorrådgiver	10 %	30,0 %	24,30 %	24,3 %	24,3 %	24,3 %
Sekretær 1	30 %	30,0 %	18,20 %	18,2 %	18,2 %	18,2 %
Sekretær 2	10 %	20,0 %	12,20 %	12,2 %		
Nøkkel "alle ansatte"	45,6 %	52,7 %	34,4 %	33,4 %	33,2 %	33,2 %

Kilde: KNH/RMN

Vi har mottatt informasjon om at fordelingsnøkklene tenkes endret for 2019, da de har nytt regnskapssystem, som de kan legge opp annerledes med hensyn til mer nøyaktig fordeling av kostnadene på de ulike selvkostområdene. Vi anser dette som utenfor vår kontroll, og har ikke gått mer inn i det.

I telefonsamtale med saksbehandler i Kystverket har forvaltningsrevisor fått tilbakemelding om at Kystverket ikke har fulgt opp om KNH har korrigert fordelingsnøkklene.

I revisorbrev nr. 2, datert 5.7.2019 viser selskapets revisor til at de i forbindelse med revisjon av selvkost for anløpsavgift har kommentert noen forhold i som bør rettes opp i 2019. Dette gjelder i hovedsak fordelingsnøkler knyttet til ulike driftskostnader som årlig må vurderes og oppdateres. De har pekt spesielt på følgende kostnads-arter: ikt-kostnader, regnskapshonorar og markedsføringskostnader.

2.3.7 Strategiarbeid

Forvaltningsrevisor har etterspurt siste vedtatte strategiplan, og har fått tilsendt dokumentet *Strategiplan 2015 – 2025* (Kristiansund og Nordmøre havn, 2015).

På styremøte den 3.6.2015 framgår det av sak 8-15 at styret måtte utsette behandlingen av Strategiplan 2015 - 2025, og at konklusjonen ble at havnesjefen skulle presentere det foreløpige utkastet for havnerådsmøtet den 12.6.15, hvorefter dokumentet skulle ferdigstilles på et senere tidspunkt. Havnerådet fikk en presentasjon av Strategiplan 2015-2025 på sitt møte den 12.6.2015, og vedtok at forslag til strategiplan 2015-2025 skulle sendes ut til

eierkommunene på høring før endelig behandling i havnerådet. Av protokollen framgår det at styret skulle ferdigstille den før den gikk på høring. Det går fram av protokoll fra styremøte den 12.10.2015 at styret godkjente Strategiplan 2015 – 2025 (sak 14-15). Den har ikke vært til behandling i styret eller havnerådet etter det.

I styremøte i februar 2018 uttrykkes det et behov for et strategimøte. Den 4. og 5. juni 2018 innkalles det til strategisamling, hvor sak 11-18 gjaldt strategiarbeid for KNH. I protokollen fra samme møte går det fram at strategiarbeidet utgår, på grunn av lavt oppmøte.

Etter dette har ikke strategiplanen vært egen sak hverken i styret eller havnerådet, men styret ønsker i april 2019 en strategisamling med ledergruppen.

Daglig leder bekrefter at strategiarbeidet som ble igangsatt i forrige periode ikke har blitt avsluttet. Han fortalte at hovedstrategiene i det som ser ut til å ikke være den endelig vedtatte planen gjelder, og at det er de linjene selskapet jobber etter. Både styreleder og havnerådsleder fortalte at de har etterlyst strategiplanen.

Havnerådet har etterlyst saker eller tematikker av strategisk art. I 2014 etterlyste rådet hvordan cruisetrafikken skulle komme flere kommuner til gode og styret ble oppfordret til å se på dette. Forvaltningsrevisor kan ikke se at saken er fulgt opp verken av styret eller havnerådet.

I april 2018 orienteres det om den nye havne- og farvannsloven og at den kan få vidtrekkende konsekvenser for havneselskapene og deres eierkommuner.

Ny havne- og farvannslov

1.1.2020 trer en ny havne- og farvannslov (Samferdselsdepartementet, 2019) i kraft. De største endringene er at ansvaret for alt farvann overføres til Staten. Argumentet er sikkerhet og lønnsomhet. Norske Havner, som er bransjeorganisasjonen til havneselskapene, har skrevet høringsuttalelse i forbindelse med utredningen, og uttrykker uenighet i forslaget. Det framgår av uttalelsen at norske havner er til stede langs hele kysten. Havnene har lokal kunnskap og ressurser som gjør dem i stand til å ivareta lovens formål på en hensiktsmessig måte og på en samfunnsøkonomisk god måte. Havnene har muligheten til å bruke personal og andre ressurser på flere funksjoner, noe som holder kostnadene nede. Et annet forslag er en oppmykning av dagens regelverk ved å gi kommunene som eiere mulighet til å ta utbytte fra havnevirksomheten. Norske havner er positiv til denne oppmykningen. Loven åpner for at det kan deles ut verdier fra den kommunale havnevirksomheten dersom gjenværende egenkapital er forsvarlig. Dette vil hindre innlåsing av kapital og bidra til aktivt kommunalt eierskap.

Som følge av at kommunene, ved havneselskapene mister ansvar og funksjoner knyttet til farleden, vil de miste en del av anløpsavgiften. Kommunene vil fortsatt ha oppgaver i eget farvann, og vil derfor kunne ta inn anløpsavgift, som med den nye loven vil få betegnelsen farvannavgift.

Havnesjefen fortalte at de så med bekymring på den reduserte muligheten for å ta anløpsavgift, og at selskapet ser etter prosjekter med lønnsomhet.

Ifølge daglig leder har flere i selskapet vært på kurs i KS' regi om den nye havne- og farvannsloven. Daglig leder sier at de tar høyde for «worst case scenario»: At inntekter på omlag 5 millioner kan bli borte. Samtidig er det noen oppgaver som de vet at de vil få utføre og som kan erstatte noen av de tapte inntektene.

KNH har begynt å ta fortøyninger, vakthold og andre oppgaver på kaiene, ifølge daglig leder, noe de ikke har gjort tidligere.

Daglig leder sier at både havnerådet og havnestyret er informert om det nye regelverket, og at KNH må kompensere for reduksjon/bortfall av anløpsavgift.

Det ligger fem til seks ting i pakken som Kystverket ikke vil gjøre selv, ifølge daglig leder. Dette omfatter blant annet rydding i farleden.

Et eksempel på slik oppgave er isbryting. KNH må sjekke tilgjengeligheten på isbrytere. Den jobben er det ingen andre som gjør. Isbryting har ikke vært tema tidligere. På oppdragene er Frei taubåtservice¹⁴ leid inn. De tar halve prisen av hva andre lokale aktører skal ha. Dette blir en ny oppgave for KNH, ifølge daglig leder, når de kan håndtere det for Kystverket.

De ansatte som har oppgaver direkte knyttet til farvannene har følt utrygghet for å miste oppgaver.

2.3.8 Oppgaver og kompetanse

KNH's formål er å sørge for rasjonell havnedrift gjennom effektiv og miljøvennlig sjøtransport, føre oppsyn med trafikken i havnedistriktet, og forvalte havnens eiendommer og innretninger på en økonomisk og miljømessig god måte¹⁵. Havneselskapets virksomhet er delt i to hovedområder:

¹⁴ Kapittel 4: Offentlige anskaffelser

¹⁵ Knhavn.no/om-oss (kortversjon av selskapsavtalen)

Forvaltning i henhold til havne- og farvannsloven og annet lovverk:

- Ansvar for kommunale kaianlegg
- Ansvar for farleden
- Saksbehandling etter forvaltningsloven på vegne av kommunene i saker innen området som havne- og farvannsloven regulerer.
- Innkreving av gebyr og avgifter
- Registrering av trafikk
- Føring av statistikk
- Tilsynsansvar

Forretningsmessig drift:

- Utleie av fast eiendom
- Konsulenttjenester
- Drift av private kaianlegg
- Utleie av maskiner /utstyr
- Deltagelse i andre selskaper

Kompetansen i havneselskapene har tradisjonelt vært sjøfartkompetanse, der maritime offiserfunksjoner gjerne har vært framtrepende. Havneselskap, som KNH, er pålagt å ha havnekaptein. Havnekapteinen er rådgiver i sjøsaker.

KNH har tre havneinspektører, som har løpende oppfølging av fartøytrafikken. KNH følger opp trafikken ved 11 kaier, og de er videoovervåket. Som følge av økte sikkerhetskrav etter terrorangrepet 11. september 2001 er det utviklet et rammeverk, The International Ship and Port Facility Security Code (ISPS). Rammeverket inneholder sikkerhetsplaner og -tiltak for alle havneterminaler. For at et skip skal kunne anløpe en ISPS-sikret havn, må fartøyet være ISPS-sertifisert. Disse kaiene er gjerdet inn og overvåket, og mennesker og gods ut og inn overvåkes og kontrolleres. De som ferdes her må søke om ISPS adgangskort.

Havneinspektørene følger opp ISPS-rammeverket i KNHs ISPS-kaier.

KNH har en driftssjef som er ansvarlig for oppfølging av leietakere, det tekniske i byggene, vedlikehold av alle kaianlegg og bygg. Videre har driftssjefen ansvar for internrevisjon av ISPS.

En ansatt er seniorrådgiver, og jobber med saksbehandling overfor kommunene etter forvaltningsloven og annet regelverk. I tillegg har han ansvar eller oppgaver innenfor de fleste utviklingsoppgaver, og sitter i en del styrever.

Daglig leder har vært opptatt av å fornye kompetansen og kjønns sammensetningen i forbindelse med rekruttering. I forbindelse med KNHs satsinger er det rekruttert en medarbeider med markeds- og mediekompetanse. Hovedfokus for stillingen det siste året har vært cruisesatsingen. Det har også vært arbeid med nettsider, nyhetsbrev, arrangement, prosjekt og kommunikasjon utad.

En annen funksjon som er ny i selskapet er økonomifunksjonen. KNH har kjøpt regnskapstjenester hos et eksternt firma fram til 31.5.2019. Fra 1. juni ble regnskapsføreren tilsatt som økonomiansvarlig i KNH. Fram til da hadde han jobbet 50 prosent med KNH fra det eksterne regnskapsfirmaet, og hadde bl.a. vært tett på KNH i forbindelse med saken om anløpsavgiften. Økonomiansvarlig fortalte at han i perioden med anløpssaken hadde mye ansvar (fra regnskapsfirmaets side) for selvkostregnskapet, sammen med Envidan Momentum. Økonomiansvarlig sine oppgaver i KNH er budsjett, årsregnskap og årsberetning. Både mens han jobbet i eksternt regnskapsfirma og nå, som ansatt i KNH har økonomiansvarlig møtt i Havnerådet og havnestyret i økonomisaker.

En sekretær har gått av med pensjon, og KNH har rekruttert etterfølger. Vedkommende utfører kontoroppgaver, som post, personmottak og har etterhvert fått mer regnskapsoppgaver. Hun tar imot fakturaer og fører dem på riktig konto. Videre lager hun fakturaer for saksbehandlingsgebyrer og ISPS.

Den siste av de 11 ansatte er oppsynsmann, som jobber med oppsyn og alminnelig vedlikehold av kaier og anlegg.

De to sist ansatte (økonomiansvarlig og sekretær) ble rekruttert uten at ledig stilling ble lyst ut. Daglig leder har informert at: «Etter råd fra KS-advokatene ble det besluttet å lyse ut stillingene. Siden dette ikke var lederstillinger, var det ikke nødvendig»¹⁶.

Havnesjefen orienterte styret i eventueltsak, 8.2.2019 om at stillingen som sekretær vil bli besatt etter at den tidligere sekretæren gikk av med pensjon før nyttår.

Det ble også redegjort for at det var ønskelig med en fast ansettelse av regnskapsfører. Styret tok det til orientering.

Intervjuinformasjon tyder på at det er noe skepsis blant enkelte ansatte mot at selskapet dreier kompetansen bort fra den maritime kompetansen. Det ble uttalt at det var unødvendig å tilsette

¹⁶ Kommentar fra DL til foreløpig rapport. Forvaltningsrevisor har ikke fulgt opp KS-advokatene om de har gitt dette rådet.

en økonomiansvarlig når vedkommende gjorde samme jobben til langt lavere pris for KNH i det eksterne regnskapsfirmaet.

Økonomiansvarlig er autorisert regnskapsfører. Selskapet har hatt en del investeringer de siste årene, og har dessuten dreiet noe av aktiviteten over på eiendom. Det er økonomiansvarlig som er rådgiver økonomis spørsmål knyttet til disse aktivitetene. Sammen med havnekaptein, daglig leder og seniorrådgiver er han støtte overfor havnestyret i slike spørsmål. Ifølge daglig leder får selskapet finansielle råd fra KS og KLP.

2.3.9 Interne kontrollrutiner

Daglig leder har ansvaret for å følge opp arbeidet i styret og havnerådet. Dette innebærer blant annet internkontroll, og her spesielt på økonomiområdet.

Økonomiansvarlig fortalte at det er kontoransvarlig, han selv og daglig leder som har ansvar knyttet til økonomi: Kontoransvarlig mottar fakturaer, økonomiansvarlig kvalitetssikrer inn- og utgående fakturaer (attesterer) og daglig leder godkjenner (anviser). Tilbakemelding fra økonomiansvarlig tilsier at det er daglig leder som godkjenner alle fakturaer. Selskapet har ikke noe økonomireglement. Selskapet har ikke rutinebeskrivelser utenom det som ligger i økonomisystemet. De har heller ikke interne retningslinjer for oppfølging av regelverket om offentlige anskaffelser.

Økonomiansvarlig ble ansatt i juni 2019 og har tidligere ført regnskapet for KNH i sin stilling som regnskapsfører. Tidligere var det daværende sekretær og daglig leder som hadde oppgaver innenfor økonomi. Dessuten var driftssjef mer involvert i budsjettprosessene. Driftssjef kan gjøre anskaffelser på inntil kr 10 000,-.

Selskapet har våren 2019 skiftet regnskapssystem. Tidligere hadde driftssjef tilgang til økonomiprogrammet og regnskapet for å godkjenne fakturaer, men etter at de byttet økonomisystem har han mistet tilgangen. Han ga uttrykk for at det er uoversiktlig. Driftssjef gir innspill til neste års budsjett, men synes at han har mindre kontroll på de respektive plasser (kaier, bygg osv.) Det kommer gjerne spørsmål rett før styremøtet om det er om det er behov for fornyelser eller eventuelle investeringer. Daglig leder har kommentert at driftssjef har tilgang til å godkjenne fakturaer, og at denne var på plass i kort tid etter intervjuene. Da er det de fakturaene som er merket med driftssjefs navn som skal godkjennes både av daglig leder og driftssjef¹⁷.

¹⁷ Kommentar fra DL til foreløpig rapport. Forvaltningsrevisor har ikke sjekket opplysningen med driftssjef

Når det gjelder selvkostregnskapene er gebyr og avgifter regulert i eget regelverk. Avgiftene fastsettes årlig i et eget havneregulativ. Vi viser til kapittel 3.3.5 om selvkostområdet.

Vi har spurt om oppfølging av de to revisorbrevene, og det revisor påpekte om kredittkort. Per november 2019 var det fortsatt kvitteringer som manglet. Vi spurte daglig leder om det var ordnet opp i dette. Han svarte at det stod igjen ca. kr 18 000 på kredittkortene. Det var i hovedsak hans kvitteringer som manglet. Han forklarte det med at han hadde samlet de på en måte som ble feiltolket av rengjøringspersonalet som søppel. Forvaltningsrevisor har ikke hatt kapasitet til å gå nærmere inn i saken, men registrerer at selskapets revisor følger det opp i årsrevisjonen for 2019.

Flere av de ansatte som vi intervjuet bekreftet at kredittkortordningen har svakheter. Informasjon vi har fått per 10.11.2019 tilsier at det er store mangler fortsatt, når det gjelder dokumentasjon på daglig leders utgifter. Vi har fått tilbakemelding fra økonomiansvarlig og daglig leder, i forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport, om at utestående beløp er gjort opp og at kredittkortordningen nå er under avvikling. Forvaltningsrevisor har ikke kontrollert dette.

Selskapet skal starte med andre løsninger for reiseregninger. Det blir en ordning med mobilapp, der det blir tatt bilde av kvitteringer og billetter.

I intervju med selskapets revisor sa de at internkontroll er forsøkt etterlyst til styret. Revisor har vært tydelig i kredittkortsaken på at de burde ha ordnet opp i dette. Når det gjelder selvkost har det vært noen mindre forhold, både plusser og minus, som burde vært ryddet opp i, men totalen blir ikke vesentlig forskjellig. Det må være litt mer formelle feil før de ber dem om å rydde opp. Samtidig er det et prinsipp om at de kan ha bedre kontroll for sin egen del. Selskapet er litt hybrid med at de hører inn under IKS-loven og følger regnskapsloven, ifølge selskapets revisor. Noteopplysning om finansiering av investering kunne vært mer formalisert. Revisor mente at det har vært god rapportering til styret i alle styremøter og at det er velfungerende rutiner for attestering. Revisor mente dessuten at det er overraskende at styret ikke gir mer instruks til selskapet. Det er et godt system på internkontroll på økonomi og regnskap.

2.4 Forvaltningsrevisors vurderinger

I dette kapitlet vurderer vi KNHs systemer for styringssystem og forsvarlig økonomisk drift.

2.4.1 Formelle styringslinjer

Den formelle styringslinjen KNH er havnerådet (eierorgan), havnestyret (styret) og daglig leder (havnefogd). Havnerådet velger styre, etter innstilling fra valgkomité, som også er valgt av havnerådet.

Styremedlemmene er valgt av havnerådet, i tråd med IKS-loven. Havnerådet har oppnevnt en valgkomité som har innstilt på styremedlemmer overfor havnerådet. Ett styremedlem har trukket seg før perioden var ute. Havnerådet besluttet senere at vararepresentant skulle tre inn som fast styremedlem. Styret i KNH består av 7 medlemmer, og tilfredsstiller lovens bestemmelser om antall styremedlemmer.

Det har vært flere ordførere, deriblant styreleder, som har vært medlemmer i styret. Forvaltningsrevisor viser til anbefalinger fra KS, om at ordførere og andre i kommunenes politiske ledelse bør bruke eierorganet som sin arena for styring av selskapet. Styremedlemmer er selskapets representanter, og den politiske ledelsen frasier seg muligheten til å utøve eierskap på vegne av kommunen ved å være medlem i styret. Forvaltningsrevisor har registrert at styret tradisjonelt har hatt mange politikere. KS' anbefaler at styret ideelt sett bør bestå av en kombinasjon av medlemmer med fagbakgrunn (bransje-, næringslivs- og økonomibakgrunn) og politisk bakgrunn. Det har vært en utvikling, og dagens styre representerer i større grad ulike bakgrunner.

Styret har hatt 5-7 møter i året de siste 5-6 årene. Det foreligger innkallinger og protokoller for møtene, men forvaltningsrevisor savner protokoll fra et telefonmøte i juli 2018. Det skal føres protokoll fra alle møter, også telefonmøter. Det er etter forvaltningsrevisors vurdering forbedringspotensial når det gjelder tydelige signal fra styret til daglig leder. Styret bør i større grad protokollføre at de følger opp saker som de har etterspurt.

2.4.2 Økonomistyring

Havnerådets rolle i økonomistyringen er å vedta budsjett og fireårige økonomiplaner, årsregnskap og årsmelding samt å beslutte investeringer. Styret skal legge fram disse sakene for havnerådet. Styret i KNH legger fram budsjett, økonomiplan, årsregnskap og årsberetning for havnerådet. Styret legger dessuten fram saker som gjelder investeringer og låneopptak til behandling, i tillegg til at havnerådet får orientering fra styreleder og daglig leder om status for ulike satsinger. Vi har sett av protokollene at havnerådet har etterlyst utdyping på forskjellige områder, og rettet kritikk mot styret for mangelfulle saksframlegg. Etter forvaltningsrevisors

vurdering har havnerådet tidvis rettet nokså kritiske spørsmål til styrets framleggelse av økonomisaker.

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisasjon av selskapets virksomhet. Etter forvaltningsrevisors vurdering påser styret i all hovedsak at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet. Styret har etterlyst bedre og tydeligere resultatrapportering, og bedre samsvar mellom budsjett og regnskap. Styret har dessuten etterlyst bedre rapportering på selvkost og de har stilt krav om månedlige likviditetsrapporter sammen med månedlige regnskapsrapporter, løpende regnskapsprognose og standard regnskapsoppsett. Etter forvaltningsrevisors vurdering har økonomirapporteringen til styret utviklet seg i tilfredsstillende retning.

Styret har behandlet en god del investeringssaker, og forvaltningsrevisor registrerer at disse har blitt finansiert ved låneopptak og utvidelse av lån. Forvaltningsrevisor registrerer dessuten at styret har behandlet sak om søknad om avdragsutsettelse. Det er stort sett greit, så lenge det er innenfor bestemmelsene i IKS-loven om minimumsavdragsnivå.

Etter forvaltningsrevisors vurdering har styret fulgt tett opp tilsynssaken. Etter forvaltningsrevisors vurdering ville det vært klokt innrette seg etter Kystverkets pålegg med en gang.

Forvaltningsrevisor registrerer likevel at det er varierende kvalitet på saksunderlaget som styret legger fram for havnerådet.

Styret skal føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten. Vi har merket oss at styret har hatt til behandling to brev fra selskapets revisor, hvor revisor påpeker svakheter i den interne kontrollen. Kredittkortsaken er alvorlig, også ettersom det er daglig leder som det er manglende informasjon for. Vi er enig i revisors uttalelse i intervju, om at styret har fulgt denne saken for svakt opp.

2.4.3 Investeringsprosjekter og andre satsinger

Vi har sett at selskapet har en del større og mindre prosjekter på gang. Etter forvaltningsrevisors vurdering er det positivt at selskapet søker flere områder for virksomhet. Vi ser at det mange av disse er finansiert ved låneopptak. I all hovedsak så har investeringsprosjektene blitt behandlet i riktig organ. Forvaltningsrevisor finner at avhending av Kranaskjæret kun har vært en eventuellsak i styret der daglig leder orienterte. Vi tolker IKS-loven, § 25 som at det er havnerådet som skal beslutte avhending av fast eiendom og at det ikke er noen delegasjonsmulighet her. Styret burde i dette tilfellet sørget for at saken ble lagt

fram for havnerådet, slik at saken ble behandlet i eierorganet som har myndigheten i slike saker. Vedtak om avhendelse av fast eiendom må treffes av representantskapet etter forslag fra styret. Økt investeringsramme for prosjekt Devoldholmen var heller ikke vedtatt i havnerådet per april 2020.

2.4.4 Økonomisk situasjon

Selskapet har gått med overskudd alle år unntatt 2016 da årsresultatet ga et underskudd på omlag 10 millioner. Det var, etter det vi har forstått, kostnadene ved tilsynssaken som var forklaringen på underskuddet, og at selskapet valgte å ta hele kostnaden i 2016. Som følge av dette ble reduksjonen i egenkapitalen stor fra 2015 – 2016. Gjeldsgraden har økt fra 5 % til nesten 16 % av egenkapitalen fra 2015 – 2017, og avtatt noe i 2018. Selskapet har finansiert investeringer med låneopptak. Det er likevel innenfor rammen som Selskapsavtalen setter; inntil kr 200 millioner. Det har vært lite fokus på selskapets evne til å betjene låneopptakene.

Selskapet har hatt svak likviditet i årene 2017 og 2018, som forklares med tilsynssaken. I 2017 og 2018 var låneavdragene under minimumsnivået, jf IKS-lovens bestemmelser. De avtalte avdragsfrihet fra midten av 2017 til midten av 2019 for å bøte på likviditeten de årene de ikke kunne ta inn anløpsavgift.

2.4.5 Kystverket tilsyn med anløpsavgift

Det største selvkostområdet for KNH er anløpsavgiften. Saken har pågått siden januar 2014, da Hurtigruten ASA klaget KNH og flere andre havneselskap inn for Kystverket, for det de mente var for mye innkrevd anløpsavgift. I 2017 fattet Samferdselsdepartementet endelig vedtak om at Kystverkets konklusjon og pålegg, etter tilsynet i 2015 i all hovedsak var korrekt. Det er fortsatt usikkerhet rundt 2,3 millioner i perioden 2012 – 2015, som Samferdselsdepartementet mener skal tilbakebetales, men som KNH mener er knyttet til utelatte kostnader i de opprinnelige selvkostberegningene.

Vi registrerer at flere, havnerådsleder, styreleder og havnekaptein, i ettertid stiller spørsmål ved rådene som eierorganet, styret og ledelsen i selskapet har fått fra Momentum og Norsk havneforening i prosessen, og som gjorde at de fortsatte å ta inn for mye anløpsavgift etter Kystverkets tilsynsrapport. Eierorganet har tillit til at selskapet har fulgt opp påleggene på en riktig måte nå.¹⁸

¹⁸ Endret som følge av tilbakemeldinger og uttalelse til foreløpig rapport

2.4.6 Korrigeringer av fordelingsnøkler

På bakgrunn tilgjengelig informasjon har vi funnet at fordelingsnøklerne virker rimelige. Vi har ikke informasjon som gir grunnlag for å overprøve deres vurderinger. Vi har fått signal om at KNH, som følge av nytt regnskapssystem, kommer til å legge opp fordelingsnøklerne mer nøyaktig på de ulike selvkostområdene. Vi har ikke kontrollert hvorvidt det er fulgt opp.

2.4.7 Strategiarbeid

KNH har ikke vedtatt en strategi for 2015 – 2025, slik Havnerådet har forutsatt. For å møte utfordringene er en strategi som selskapets ledelse, inklusive styret og havnerådet, står samlet bak, viktig. KNH sitt strategidokument har vært oppe i både styret og havnerådet, og vedtak i havnerådet var at Strategiplan 2015 – 2025 skulle gå til høring i eierkommunene etter styrets ferdigbehandling og før endelig behandling i havnerådet. Den ble godkjent av styret, men det går ikke fram om den har vært på høring, og den har heller ikke vært til ferdigbehandling i havnerådet. Det er en svakhet ved ledelsen av selskapet at strategiplanen ikke er gjenstand for regelmessig og grundig behandling. Forvaltningsrevisor registrerer at dokumentet brukes som styringsdokument.

Fra og med 1.1.2020 trer ny havne- og farvannslov i kraft. Vi har grunn til å tro at selskapets ledelse har rettet oppmerksomheten mot at dette kan kreve kompensering av inntekter, ettersom deler av dagens inntekter faller bort. Vi har ikke grunnlag for å vurdere om selskapets ledelse møter disse utfordringene med de riktige satsingene.

2.4.8 Oppgaver og kompetanse

Forvaltningen av selskapet hører under styret, som har ansvar for en tilfredsstillende organisering av selskapets virksomhet. Tilfredsstillende organisering betyr at oppgavene som tilhører virksomheten utføres med riktig og nødvendig kompetanse, og at de er organisert på en hensiktsmessig måte. Vi har påpekt svakheten ved at det mangler vedtatt, oppdatert strategiplan, noe som er viktig for å stake ut virksomheten og hvilken kompetanse som trengs som følge av det.

Selskapet utfører oppgaver etter havne- og farvannsloven, noe som betyr at selskapet trenger tilfredsstillende, maritim kompetanse til å utføre oppgavene. Dette er den kompetansen som selskapet tradisjonelt har hatt, og som har blitt ivaretatt av havnekapteinen, driftssjef, havneinspektørene og seniorrådgiver.

Selskapet drifter en rekke kaier og anlegg, og driftssjefen og hans medarbeidere ivaretar den overordna og den praktiske kompetansen for dette.

Selskapet forvalter eierkommunenes havnekapital, og styret skal, sammen med havnesjefen forberede økonomiske rammer for selskapets drift og investeringer overfor havnerådet.

Selskapet har brukt et eksternt selskap til regnskapsføring, og det kan se ut til at de har brukt dette selskapet også når det gjelder annen økonomisk rådgivning. Hos den eksterne regnskapsleverandøren har en person vært engasjert i ca. 50 prosent stilling for KNH. Fra juni 2019 ble han ansatt i 100 prosent stilling i KNH som økonomiansvarlig. Etter vår vurdering var det et riktig grep, at selskapet knyttet til seg økonomikompetanse ved å tilsette vedkommende. Vedkommende er autorisert regnskapsfører. Vi er usikre på om selskapet har nødvendig kompetanse det gjelder finansielle spørsmål knyttet til investeringer mv. Vi registrerer at selskapet får finansielle råd fra KS og KLP.

Selskapet vil stå overfor satsinger hvor det er viktig med kommunikasjon og markedsføring. Hvorvidt det er riktig å kjøpe denne kompetansen i et marked eller tilsette i selskapet har vi ikke grunnlag for å vurdere.

Daglig leder har lagt vekt på å øke mangfoldet blant de ansatte, som utvidelse av faglig sammensetning og styrking av kjønnsbalansen. Vi mener at det kan være riktige grep. I tillegg, fortalte daglig leder, får selskapet finansielle råd fra KS og KLP banken.

De to sist ansatte har blitt rekruttert uten at stillingene har blitt lyst ut. Offentlige selskap bør lyse ut ledige stillinger, i tråd med kvalifikasjonsprinsippet¹⁹.

2.4.9 Interne kontrollrutiner

Styret har ansvar for at selskapets bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Vi savner skriftlige rutiner på økonomiområder og anskaffelsesområdet. Hvis det er slik som vår dokumentasjon tilsier, er det en svakhet at daglig leder godkjenner alle fakturaer, også de som gjelder han selv. Vi registrerer at selskapets revisor har noen kritiske kommentarer til KNHs internkontroll, bl.a. kredittkortordning, men at de mener at selskapet har et godt system på internkontroll på økonomi og regnskap. Forvaltningsrevisor mener at selskapet har store svakheter i internkontrollen.

¹⁹ Statstjenestemannsloven § 3, 1. ledd. Pålagt i statlig virksomhet, men bør også følges i kommunal virksomhet.

3 OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

3.1 Problemstilling

Følger KNH regelverket for offentlige anskaffelser?

3.2 Revisjonskriterier

I dette kapitlet ligger bestemmelsene i lov om offentlige anskaffelser (Nærings- og fiskeridepartementet, 2016c) og tilhørende forskrifter; anskaffelsesforskriften (Nærings- og fiskeridepartementet, 2016b) og forsyningsforskriften (Nærings- og fiskeridepartementet, 2016a) til grunn for dokumentasjon og vurderinger. Dette kapitlet er todelt. Først ser vi på avtaler som selskapet har inngått med leverandører. Deretter ser vi på utvalgte anskaffelser.

Ved inngåelse av rammeavtale gjelder de vanlige prosedyrene i anskaffelsesregelverket, da rammeavtaler ikke har en egen anskaffelsesprosedyre, jfr FOR § 26-1. Rammeavtaler kan brukes for alle typer anskaffelser. En kan inngå rammeavtaler mellom en eller flere oppdragsgivere og en eller flere leverandører, men kan bare benyttes mellom de opprinnelige partene i den kunngjorte rammeavtalen. Det er en utbredt misforståelse å regne drifts- og vedlikeholdsavtaler som rammeavtaler.

Oppdragsgiveren kan ikke inngå rammeavtaler for mer enn fire år, med mindre det foreligger særlige forhold, for eksempel knyttet til avtalens formål, investeringskostnader eller brukerens behov.

Ved tildeling av kontrakter under en rammeavtale kan ikke oppdragsgiveren foreta vesentlige endringer i kontraktsvilkårene i rammeavtalen.

Vi har benyttet følgende revisjonskriterier for vurdering av utvalgte anskaffelser.

- Anskaffelser innenfor de ulike terskelverdiene skal gjennomføres i henhold til regelverket
- Kunngjøring, anskaffelsesprotokoll, kontrakt, og attester fra leverandør er dokumentert ved anskaffelsestidspunktet
- At det er stilt krav om lønns- og arbeidsvilkår, bruk av lærlinger, antall underleverandører og universell utforming samt at dette følges opp i kontraktsperioden.

Lovverket som daglig leder har ansvar for at blir fulgt er i dette tilfellet er Lov om offentlige anskaffelser og tilhørende forskrift om anskaffelser. I disse lovene finner vi bestemmelser som gjelder anskaffelser over visse terskelverdier.

De grunnleggende prinsippene i offentlige anskaffelser er beskrevet i § 4 i loven: konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvbarhet og forholdsmessighet. I denne undersøkelsen har vi hatt søkelys på at anskaffelsene er gjennomført i samsvar med kravene til konkurranse og etterprøvbarhet i anskaffelsesprosessen.

Regelverket om offentlige anskaffelser ble endret i 2016, med ikrafttredelse fra og med 1.1.2017. Terskelverdiene er endret som følge av det. I dette prosjektet er det reglene etter 1.1.2017 som blir belyst, om konkurranse og kunngjøring, samt at dette er dokumentert i samsvar med krav til dette.

Forskriftene stiller et krav i om at det skal dokumenteres hvilken verdi anskaffelsen forventes å ha ved anskaffelsestidspunktet²⁰. Beregningen skal være forsvarlig på tidspunktet for kunngjøringen av konkurransen. For anskaffelser som ikke krever kunngjøring, skal beregningen være forsvarlig på det tidspunktet oppdragsgiveren innleder anskaffelsesprosessen. Verdivurderingen er viktig for at man skal vite hvilken terskelverdi anskaffelsen er forventet å ha, og hvilke regler man skal forholde seg til ved anskaffelsen.

Videre er det krav knyttet til å dokumentere konkurranse for anskaffelser over kr 100 000. Det er ikke krav til kunngjøring, men man kan gjøre en frivillig kunngjøring av konkurranse. Det er et generelt krav til at vurderinger og dokumentasjon av betydning for gjennomføringen av konkurransen skal foreligge skriftlig for alle anskaffelser med en verdi som er lik eller overstiger 100.000 kroner ekskl. mva²¹. Oppdragsgiveren skal dokumentere vesentlige forhold i anskaffelsesprosessen. Dette inkluderer både viktige beslutninger og vurderinger. Dette kan for eksempel være vurderinger og beslutninger om forhandlinger, utvelgelse av leverandører, tildeling av kontrakt og avlysning av konkurransen. Vesentlige forhold vil også være opplysninger om navnene på leverandørene som har inngitt tilbud og navnet på valgte leverandør.

For anskaffelser over kr 500 000 er det i tillegg krav til dokumentasjon av skatte- og merverdiavgiftattest. Det følger av forskriften § 7-2 at oppdragsgiveren skal kreve at den valgte leverandøren leverer skatteattest for merverdiavgift og skatteattest for skatt for de anskaffelser som overstiger kr 500 000 ekskl. mva. I dette ligger det at kun leverandøren som vinner konkurransen må levere dokumentasjon.

²⁰ Anskaffelsesforskriften § 5.4/Forsyningsforskriften § 5-3

²¹ Forsyningsforskriften jf. § 7-1/Forsyningsforskriften § 12-1

Når det gjelder anskaffelser over terskelverdiene til kunngjøring er det krav til føring av ytterligere dokumentasjon knyttet til anskaffelsen²². Det er også opplistet krav til innholdet i denne. Kravet til relevans vil si at oppdragsgiveren kun må gi opplysninger om det som faktisk har skjedd i den konkrete konkurransen. Dette er for eksempel terskelverdi, hvem har gitt tilbud, hvem er valgt, hvem er avvist og på hvilket grunnlag og begrunnet valg av leverandør. Det er videre krav til kunngjøring av disse anskaffelsene. Hovedregelen er at anskaffelser skal kunngjøres på Doffin og TED basen.

I forskrift om plikt til å stille krav om lærlinger i offentlige kontrakter (FOR-2016-12-17-1708) vises det til at for statlige myndigheter gjelder kravet for anskaffelser som overstiger kr 1,3 mill., mens for andre oppdragsgivere gjelder kravet for kontrakter med en verdi på minst kr 2 mill. jf. § 5.

Det er også krav til oppdragsgiver skal ha rutiner for at grunnleggende menneskerettigheter, (sosiale forhold) ved offentlige anskaffelser ivaretas. (FOA) Rutinene anbefales å inkludere en vurdering av om det som anskaffes innebærer risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter.

3.3 Innkjøp

Forvaltningsrevisor har spurt om selskapet har interne, skriftlige rutiner eller retningslinjer for etterlevelse av regelverket om offentlige anskaffelser. Vi har ikke mottatt noe dokumentasjon av det, utover den dokumentasjonen vi har mottatt som gjelder de enkelte anskaffelsene.

Videre har forvaltningsrevisor undersøkt om selskapet har avtaler med leverandører og bedt om en oversikt over eventuelle leverandører som KNH har avtale med.

3.3.1 Rammeavtaler

Forvaltningsrevisor har etterspurt oversikt over selskapets rammeavtaler og mottok kopi av leverandørliste med kommentarer som viste hvilke firma selskapet har rammeavtaler/avtaler med. Kopi av disse avtalene ble etterspurt. Mottatte kopier av avtaler med leverandører viser at selskapet har gjeldende avtaler med:

- KSU Parkering for parkering
- Mjønes AS for snørydding
- Møre Drift for renhold

²² Anskaffelsesforskriften § 10-5, del II og del III/Forsyningsforskriften § 21-5.

- Obax AS for levering om montering av gjerder og porter

Det er kun avtalen med Obax AS som benevnes som rammeavtale, de resterende benevnes som avtale eller serviceavtale.

På spørsmål om det finnes dokumentasjon på konkurranse i forbindelse inngåelse av avtalene, svarer havnesjefen at rammeavtalene med disse ble inngått under byggeprosess. Det var de som ble kontrahert gjennom anbudsrunden og disse ga pris på serviceavtaler etter at bygget var ferdig i garantiperioden.

Forvaltningsrevisor har ikke mottatt annen dokumentasjon på at det har vært gjennomført konkurranse i forbindelse med inngåelse av disse avtalene.

I tillegg har forvaltningsrevisor mottatt informasjon om avtaler og anskaffelser i 2019 knyttet til mudring i Halså

Forvaltningsrevisor har mottatt beskrivelse av prosjektet samt avtale med utførende entreprenører fra daglig leder. (Renocean Aasen maskin og Frei Taubårservice).

Det ble gjort en avtale mellom KNH og Statens Vegvesen²³ om at de skulle foreta utbygging av dykdalber og utbedring av eksisterende kai, samt etablering av strømforsyning. KNH skulle foreta vedlikeholdsmudring av området. Det er KNH som har engasjert entreprenørene for mudringen.

eSEA marine driver med kartlegging av sjøbunn, Renocean jobber med mudring. Fjord 1 bruker og har avtale med Seascan i forbindelse med havbunnskartlegging.

Det er avtale med Statens Vegvesen om prosjektet og fordeling av arbeidsoppgavene. Det er Statens Vegvesen som står for de fysiske utbyggingene på anleggene som Fjord 1 benytter.

Når det gjelder Frei taubåtservice AS så har de fakturert KNH i forbindelse med dette prosjektet. Frei taubåtservice ble stiftet i 2008, og oppløst 10.4.2019. I KNHs regnskap går det fram at selskapet fakturerte²⁴ KNH for utførte tjenester i august 2019 (bilagsdato 23.8.2019).

3.3.2 Utvalgte anskaffelser

Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon i tilknytning til fire anskaffelser. Nedenfor følger en oversikt over anskaffelsene og beskrivelse av dokumentasjonen som er fått tilsendt.

²³ Informasjon fra DL i forbindelse med foreløpig rapport

²⁴ Fakturanr. 10335

Anbud landstrømsanlegg - PSW Power & Automation, levnr. 50891.

Utgiftsført i 2018 kr 8.419.456, utgiftsført i 2019 kr 1.166.950

Norconsult ble benyttet som konsulent i forbindelse med utsendelsen av konkurransegrunnlaget og de har fått videresendt forvaltningsrevisors forespørsel om dokumentasjon.

Når det gjelder punktet om «Kontraktsoppfølging av lønns- og arbeidsvilkår samt lærlingekravet under arbeidet» så er tilbakemeldingen fra havnekapteinen at de ikke anser dette som relevant i dette tilfellet.

Det foreligger kunngjøring, anskaffelsesprotokoll, skatteattest og kontrakt for anskaffelsen.

Anbud Vikan kaianlegg, K. Nordang, lev.nr 50080

Utgiftsført i 2016 kr 24.387.364, utgiftsført i 2017 kr 3.010.668

Ikon AS ble benyttet som konsulent i forbindelse med utsendelsen av konkurransegrunnlaget og de har fått videresendt forvaltningsrevisors forespørsel om dokumentasjon.

I sluttrapporten som er blant det tilsendte materialet, beskrives det at KNH i første kvartal 2015 gjennomførte en offentlig tilbudsforespørsel vedrørende konsulenttjenester i forbindelse med utbygging av kaiområdet Vikan havn. Dette resulterte i at firmaet Iversen Petch AS ble valgt.

I omtalen av anbudsprosessen i sluttrapporten beskrives at det «i august 2015 ble utsendt konkurransegrunnlag og foretatt anbudsbehandling på Vikan. Dette resulterte i at man ved anbudsfristens utløp den 30.9.15 mottok totalt ni tilbud. Fem av tilbudene lå forholdsvis nært hverandre i pris og det ble derfor besluttet å gjennomføre forhandlinger med samtlige. Forhandlingene ble gjennomført i uke 42. Det ble deretter gitt anledning til tilbyderne å optimalisere sine tilbud med frist 26.10.15. De reviderte tilbudene viste at det var firmaet K. Nordang AS, Stranda, som hadde inngitt det laveste pristilbudet på kr 21,4 millioner. Tilbudet inneholdt opsjonspriser og priser på tilleggsarbeider slik at den faktiske kontraktsverdien på selve kaiutbyggingen vil ligge på kr 20,5 millioner. Det ble konkludert med at tilbudet fra K. Nordang AS er det totalt økonomisk mest fordelaktige og Kristiansund og Nordmøre Havn IKS har til hensikt å inngå kontrakt med K. Nordang AS under forutsetning av økning av kostnadsrammen og utbyggingsvedtak i KNH. Dette ble meddelt tilbyderne den 04.11.15. Tilbudet fra K. Nordang AS har en vedståelsesfrist på 90 dager, tellende fra 26.10.15.»

Styret og havnerådet vedtok henholdsvis den 14.2.2015 og 21.2.2015 en ramme på inntil 23 millioner.

Forvaltningsrevisor har mottatt kunngjøring, åpningsprotokoll, anskaffelsesprotokoll, beskrivelse av konkurransebestemmelser og kravspesifikasjon, evaluering av tilbud, innkalling og referat fra kontraktsmøte, kontrakt for anskaffelsen, overtakelsesprotokoll og ferdigattest.

Revisor ser av dokumentasjonsplikten i tilbudsforespørselen til tilbyderne at skatteattest skal fremlegges som en del av tilbudet, punkt 10. Videre vises det til i valg av tilbud kaianlegget den 3.11.15 at alle fem utvalgte firma har levert dokumentasjon som viser at de oppfyller kvalifikasjonskravene i konkurransebestemmelsene.

Surnadal Ro-Rorampe 2016/2017 og Dykdalb Hitra 2018, A. Våge, lev.nr 50745

Utgiftsført i 2016 kr 12.235.950, i 2017 kr 1.513.750, i 2018 kr 937.500 og i 2019 kr 937.500

For anskaffelsen Surnadal Ro-Ro-rampe 2016/2017 er det mottatt:

- Protokoller fra havnestyret og havnerådet med vedtak om investeringsramme og utvidelser av investeringsramme.
- Referat fra anbudsmøte (KNH og Xpro)
- Brev til tilbydere
- Kontraktsdokumenter (ikke underskrevet)

Det framgår av ovennevnte dokumentasjon at anskaffelsen har vært på anbud.

For anskaffelsen Dykdalb Hitra har vi mottatt følgende dokumentasjon

- e-post til A. Våge med prisforespørsel
- pristilbud fra firma Ing. L. Nes AS
- intern epostdialog fra havnesjefen prosjektleder om nasjonale terskelverdier og behov for innhenting av tilbud fra minimum tre aktører
- intern epostdialog mellom havnesjef prosjektleder som viser henvendelse til Nes AS vedrørende leveransen som ble både dyrere og senere levert enn avtalt

Anskaffelsen omfatter to dykdalber, pris pr. stk kr 1.290.000, som er i henhold til tilbud fra A. Våge.

Faktura fra A. Våge AS viser at kontraktsummen var på totalt 1.885.000.

Div. anskaffelser fra Obax AS, levnr. 50483

Utgiftsført i 2017 ad Surnadal kr 411.488 og kr 391.938 og i 2016 kr 341.769

Forvaltningsrevisor har for disse anskaffelsene kun mottatt kopi av en faktura og pristilbud på skyveporter, gjerde mm, samt et møtereferat vedrørende gjennomgang av gjerdelinjer. Mottatt faktura gjelder arbeid med ny port på grunn av skade på elektrisk skyveport. Noen av pristilbudene fra Obax omfatter leveranser for anbudet Vikan kaianlegg, som er beskrevet over.

Det er fremlagt en gjeldende rammeavtale med OBAX, fra april 2019. Avtalen er ikke tidsbegrenset.

3.3.3 Andre kjøp

Selv om andre kjøp er utenfor terskelverdiene i anskaffelsesregelverket, vil forvaltningsrevisor trekke inn et par kjøp som bør nevnes. Revisor har fått oversendt dokumentasjon som viser at KNH har anskaffet en eldre bil i det private bruktbilmarkedet. Selskapet har flere kjøretøy, og flere av dem er leaset, ifølge økonomiansvarlig. Noen kjøretøy eier selskapet selv og bilparken er av nyere dato. Bilagsdokumentasjon (kjøpekontrakt mellom private) viser at selskapet kjøpte en VW Transporter, 2005-modell, 6.11.2018. Kjøpesummen, eksklusiv omregistreringsavgift var kr 80 000.

Forvaltningsrevisor har mottatt skriftlig informasjon fra regnskapsfører²⁵ om at det skal ha vært kjøpt tjenester hos et el-firma, som gjaldt strømskap. I epost fra regnskapsfører til daglig leder, datert 29.12.2018 ble det opplyst at fakturaen ikke inneholdt nødvendige opplysninger i henhold til minstekravet²⁶. Det ble etterlyst epostadresse til leverandøren, eventuelt så ville fakturaen bli sendt tilbake til leverandør. Mailen ble ikke besvart, men regnskapsfører fikk tilbakemelding om å betale ut til leverandøren og at det skulle foreligge dokumentasjon i ettertid. Det ble betalt et beløp på kr 34 000 den 14.1.2019 til leverandøren²⁷.

3.4 Forvaltningsrevisor vurdering

Forvaltningsrevisor har sett på avtaler som selskapet har inngått med leverandører og deretter på utvalgte anskaffelser.

Ved inngåelse av rammeavtale gjelder de vanlige prosedyrene i anskaffelsesregelverket, da rammeavtaler ikke har en egen anskaffelsesprosedyre, jfr FOR § 26-1.

²⁵ Var da ansatt i det eksterne regnskapsfirmaet

²⁶ Mangler org.nummer, mottaker av fakturaen, som er et krav i Bokføringsloven

Forvaltningsrevisor har ikke mottatt dokumentasjon på at det er gjennomført konkurranse i forbindelse med inngåelse av avtalene, og vurderer på denne bakgrunn at de fremlagte avtalene ikke er inngått etter regelverket for anskaffelse av rammeavtaler i anskaffelsesregelverket. Det kan se ut som at selskapet tolker serviceavtaler og andre avtaler som rammeavtaler. Forvaltningsrevisor mener at det er en del usikkerhet i dokumentasjonen på vår etterspørsel etter rammeavtaler.

Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon på utvalgte anskaffelser, og i det følgende vurderer vi dokumentasjonen opp mot regelverket.

Landstrømsanlegg

Med bakgrunn i mottatt dokumentasjon vurderer forvaltningsrevisor at anskaffelsen oppfyller dokumentasjonskravene.

Vikan kaianlegg

Med bakgrunn i mottatt dokumentasjon vurderer forvaltningsrevisor at anskaffelsen oppfyller dokumentasjonskravene.

Surnadal Ro-ro-rampe og Hitra Dykdalb

Dokumentasjonen som er mottatt rundt anskaffelse fra A. Våge (ro-ro-rampe Surnadal og dykdalb-Hitra, er etter forvaltningsrevisors vurdering ikke tilfredsstillende for å dokumentere konkurranse etter regelverket om offentlige anskaffelser.

Obax AS

Med bakgrunn i manglende mottatt dokumentasjon vurderer forvaltningsrevisor at anskaffelsene er «ikke dokumentert i samsvar med krav i anskaffelsesregelverket og kan dermed foretatt som direkte anskaffelse.

Andre anskaffelser

Forvaltningsrevisor har også mottatt dokumentasjon knyttet til kjøp som har noen betenkeligheter ved seg.

Dette gjelder noen anskaffelser fra en leverandør som ble oppløst 4-5 måneder før arbeidet ser ut til å ha vært utført og fakturering har skjedd.

Videre har forvaltningsrevisor mottatt dokumentasjon om fakturaer som er mangelfulle i forhold til bl.a. bokføringsloven. Daglig leder skal ha fått vite om det, men likevel bedt om at det ble utbetalt og at dokumentasjon skulle framskaffes senere.

Forvaltningsrevisor har mottatt opplysninger om og dokumentasjon på at KNH har kjøpt en eldre bil i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved kjøpet, både når det gjelder prisen og at et offentlig selskap som KNH kjøper kjøretøy i det private bruktbilmarkedet. Forvaltningsrevisor stiller spørsmål ved at et offentlig eid selskap gjør slike anskaffelser, og vil påpeke at det kan framstå som en risiko i regnskapet. Etter vår vurdering handler dette om mangelfulle rutiner for internkontroll og anskaffelser.

4 ETIKK OG ARBEIDSMILJØ

4.1 Problemstilling

Har KNH etiske retningslinjer som ivaretar habilitet, pålitelig økonomistyring (budsjett og regnskap), arbeidsmiljø (herunder avviks- og varslingssystem) og samfunnsansvar?

4.2 Revisjonskriterier

Kriteriene for denne problemstillingen er hentet fra arbeidsmiljøloven (Arbeids- og sosialdepartementet, 2005), med forskrift (Arbeids- og sosialdepartementet, 1996)²⁸, og KS Bedrifts veiledningsmateriale (KS Bedrift, n.d.).

Når det gjelder arbeidsmiljøloven er følgende bestemmelser sentrale for det vi har vurdert:

Kapittel 2A om varsling: Arbeidsgivers plikt til å utarbeide rutiner for varsling

Kapittel 3: Krav til systematisk helse, miljø og sikkerhetsarbeid

Kapittel 4: Krav til arbeidsmiljøet: Arbeidstakere skal holdes løpende orientert: Krav til å bli holdt løpende orientert

Kapittel 6: Verneombud

Kapittel 7: Plikt til å opprette arbeidsmiljøutvalg

Kapittel 8: Plikt til informasjon og drøfting

KS har utarbeidet anbefalinger for eierstyring, selskapsledelse og kontroll (KS, n.d.). Selskap som KNH er en viktig aktør på vegne av kommunene. I anbefalingene framgår det at selskap som eies av kommuner bør utarbeide etiske retningslinjer. Retningslinjene bør drøftes og eventuelt revideres årlig (anbefaling nr. 20).

KS Bedrift har også utarbeidet en veileder for etikkarbeidet i samfunnsbedriftene²⁹. Veilederen legger vekt på at ledelsen og ansatte, sammen har et ansvar for å øke bevisstheten om hvilken atferd som forventes og hvilke dilemmaer som kan oppstå i egen bedrift. Dette kan munne ut i etiske retningslinjer. Retningslinjene bør utformes enkelt og kortfattet, og dessuten slik at de oppleves relevante for medarbeiderne i bedriften.

²⁸ Dette regelverket er endret fra 1.1.2020

²⁹ <https://www.ksbedrift.no/media/4434/etikkarbeidet-i-samfunnsbedriftene.pdf>

4.3 Data

4.3.1 Systematisk arbeid med HMS

Forvaltningsrevisor har etterspurt rutiner som viser hvordan KNH arbeider systematisk med HMS. I intervju har ledelsen henvist til selskapets personalhåndbok. Forvaltningsrevisor har fått oversendt et dokument som har tittelen «Forslag til personalreglement for Kristiansund og Nordmøre havn IKS (KNH)». Ifølge økonomiansvarlig, som har oversendt dokumentet, er dokumentet fra 2010-2012, og som tittelen tilsier, ser det ikke ut til å være et ferdig, vedtatt dokument. Forvaltningsrevisor ser av sak 17/10 at styret vedtok personalreglement.

Det foreløpige dokumentet som revisor har fått tilsendt virker uferdig. Det er omfangsrikt og inneholder rutiner for blant annet

- ansettelsesprotokoll
- arbeidsavtale
- fortrinnsrett ved ansettelse

I dokumentet vises det til at det skal lenkes til HMS-håndbok. Forvaltningsrevisor har ikke informasjon eller dokumentasjon som viser at det finnes en egen HMS-håndbok. Det finnes dokumentasjon som viser at det er en HMS-handlingsplan og et system for vernerunder. Det gjennomføres vernerunder to ganger i året, kan det se ut til på den dokumentasjonen. Verneombudet informerte om hvordan vernerundene omfattet uteområder, verneutstyr og fysisk tilrettelegging på kontorene.

4.3.2 Varslingsrutiner (aml § 2A)

Ledelsen viser til personalhåndboken når det gjelder rutiner for varsling i selskapet. Det går fram av den foreløpige håndboken vi har fått tilsendt at det er rutiner for varsling. Med henvisning til arbeidsmiljøloven går det fram at arbeidstaker kan/skal varsle om kritikkverdige forhold som for eksempel bryter med lover og regler, KNHs retningslinjer og reglement, interne rutiner og prosedyrer, eller hva som er etisk akseptabelt og/eller forsvarlig. I retningslinjene framgår det at det primært er ønskelig med intern varsling; til den enkelte ansatte som det gjelder, nærmeste leder eller havnefogd. Gjelder det varsling om HMS-forhold skal verneombud og/eller plasstillitsvalgt varsles. Dersom ansatte opplever at det kan være problematisk å varsle til havnefogd, skal det varsles direkte til havnestyret. Det samme gjelder hvis havnefogd ikke følger opp varselet.

Det går videre fram at den som mottar varselet om kritikkverdige forhold skal ta opp avviket med den det gjelder, og følge opp varselet ut fra alvorlighetsgrad. Arbeidsgiver skal iverksette korrigerende tiltak, i alvorlige tilfeller avklares spørsmål om suspensjon og /eller avskjed.

Daglig leder sa at varslingsrutinene ikke hadde blitt diskutert i hans tid, men viste til at de ansatte har personalhåndboka, og at varslingsrutinene står beskrevet der. De ansatte som ble intervjuet, kjente ikke til at selskapet hadde varslingsrutiner. Verneombudet kjente ikke til at det var andre varslingsrutiner enn det som gjaldt personskader, hvor det da skal varsles til verneombud eller bedriftshelsetjenesten. Tillitsvalgt i selskapet kjente heller ikke til at det fantes varslingsrutiner. Verken verneombudet eller tillitsvalgt hadde varslet eller mottatt varsel selv.

To av de som ble intervjuet sa at det hadde vært varslingssaker til styreleder. Varlene hadde vært konfidensielle. De som ble intervjuet fortalte at tilbakemeldingen fra styreleder, i begge tilfellene, var at det skulle varsles administrativt via daglig leder. Styreleder ga i intervju tilbakemelding om at han ikke hadde mottatt varslingssaker.

Styreleder ble spurt om styret hadde etterspurt varslingsrutiner, og svaret var at det har de ikke.

4.3.3 Informasjon til arbeidstakere

Forvaltningsrevisor har bedt om dokumentasjon på og intervjuinformasjon på hvordan selskapet har organisert dialogen mellom ledelse og ansatte. Vi har undersøkt hvilke møtearenaer som finnes og hvilke funksjoner som er etablert i selskapet for å ivareta dialogen mellom ledelse (herunder styret) og øvrige ansatte.

Daglig leder fortalte at de har jevnlig personalmøter, og at de forsøker å få til det fire ganger årlig (en gang i kvartalet), men at det i praksis har vært holdt to ganger i året. Daglig leder sier videre at det er tette forhold på kontoret, og de snakker mye sammen uten at det er møter.

Forvaltningsrevisor har undersøkt i arkivsystemet om det er lagt inn innkallinger og referat fra personalmøter. Det siste personalmøtet som er dokumentert der fant sted i 2018. Daglig leder har oversendt et referat fra februar 2019³⁰. Dokumentasjonen viser ellers at det var det ett møte i 2018, i 2017 var det ett møte, i 2016 var det ett møte, i 2015 sju møter og i 2014 to møter.

Intervju med flere ansatte bekrefter at det nesten ikke har vært personalmøter siden 2015. Enkelte gir uttrykk for at det har vært en del bekymringer rundt ny havne- og farvannslov, og

³⁰ Tilsendt fra DL i forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport

at det hadde vært behov for mer jevnlige møter hvor de kunne ha diskutert slike saker. Det samme gjelder perioden med tilsynssaken, hvor det også burde vært personalmøter hvor dette ble tatt opp. De ansatte bekrefter også at det snakkes om slike saker uformelt, og at daglig leder ofte tar en prat på tomannshånd på kontoret til enkelte ansatte, i stedet for å samle alle til møte.

KNH har to funksjoner som skal ivareta ansattes interesser. De har en tillitsvalgtsfunksjon, som rent konkret har møte- og talerett i styret, men er ikke et fullverdig styremedlem med stemmerett. Dette kommer fram i intervju med både forrige tillitsvalgte og nåværende, som har vært tillitsvalgt siden før sommeren 2019. Det går fram av protokoll fra havnerådsmøte 27.4.2018 at daværende ansattes representant ytret bekymring for at en realisering av lovforslaget til ny havne- og farvannslov ville ha vidtrekkende konsekvenser for selskapets ansatte. Havnerådets leder ble forespurt om de hadde noen plan for å ta vare på de ansatte. Havnerådets leder oppfordret ansattes representant om å bringe de ansattes fagforeninger inn i saken for videre oppfølging. Forvaltningsrevisor kjenner ikke til at det har vært dialog mellom arbeidstakerorganisasjoner og selskapets ledelse om dette.

Nåværende tillitsvalgt ble spurt av daglig leder om hun kunne tenke seg dette vervet. Valget av tillitsvalgt skjedde på et møte, hvor også daglig leder var tilstede. Valget skjedde på samme måte for fire år siden, da forrige tillitsvalgt ble valgt. Ansatte skrev lapper med navn på. Rollen er egentlig ikke tillitsvalgt, men forrige tillitsvalgt følte at han måtte ta den rollen også. Han meldte seg inn i en arbeidstakerorganisasjon, og fikk opplæring og informasjon derfra. Han har hatt noen runder med daglig leder om lønn og innplassering i stillingsgruppe. Det ble et kompromiss til slutt. I år har havneinspektørene opplevd at stillingsgruppen har blitt endret uten forvarsel.

Nåværende tillitsvalgt har ikke oppfattet rollen sin som annet enn som ansattes representant i styret. Hun har forstått det slik at hun skal være bindeledd mellom ansatte og styret, der det er saker som vedrører ansattes arbeidssituasjon.

Det har ikke vært noen informasjonsoverføring mellom tidligere og nåværende tillitsvalgt. Tidligere tillitsvalgt sa at han har stilt seg til rådighet for informasjonsoverføring.

KNH hører inn under KS Bedrifts tariffområde. Intervjuinformasjon tyder på at de ansatte i KNH er en del av sentrale forhandlinger. Det gjennomføres ikke lokale lønnsforhandlinger.

Den andre funksjonen som skal ivareta ansattes arbeidsforhold er verneombudet. Verneombudet er intervjuet. Verneombudet jobber etter en HMS-plan med et overordnet mål

om; «Ingen skade på jobb». I planen står det hva som skal følges opp av HMS-saker, når og hvem som er ansvarlig. Etter hver vernerunde legges dokumentasjonen i dokumentsystemet.

Nåværende verneombud ble valgt i januar 2017. Funksjonen går på rundgang og det byttes annethvert år. Valget skjedde ved avstemming i et personalmøte. Det er ingen andre som er verneombud.

Som verneombud er det vernerunde sammen med Caverion, som tar brann og inneklime på Nordmørsterminalen og Kaibakken 1. I tillegg er det et verkstedbygg hvor verneombudet følger opp alt. Verneombudet har ansvar for verneutstyr, redningsvester, hjelmer, kjeledresser, sko osv.

ROS-analysen ble oppdatert i 2018. KNH bruker sikker-jobbanalyse for fortøyning. Det er spesifisert hvilke kaier man skal være to på. De to andre havneinspektørene og oppsynsmannen har vært med på utarbeidelsen av risiko- og sårbarhetsanalyse. Selskapet har en beredskapsplan på brann og det finnes hjertestarter på huset.

KNH har kaianlegg flere steder i regionen. Ved Hitra kysthavn er det et eget selskap som er innleid. De har sine egne HMS-regler.

4.3.4 Arbeidsmiljøet i KNH

Forvaltningsrevisor har intervjuet et bredt utvalg ansatte i forbindelse med denne problemstillingen, hvor arbeidsmiljø er sentralt. Det har kommet forskjellige tilbakemeldinger når det gjelder arbeidsmiljøet i selskapet.

Etter hva forvaltningsrevisor forstår av intervjuinformasjon og informasjon i styreprotokoller, har selskapet tidvis hatt utfordringer knyttet til arbeidsmiljøet. Daglig leder gir uttrykk for at arbeidsmiljøet har bedret seg mye, og at det nå stort sett er en god tone blant ansatte.

Tilbakemelding fra ansatte tyder ikke på at alle har samme oppfatning som daglig leder. Intervjuinformasjon tyder på at det er motsetninger mellom deler av personalet og selskapets styre og daglige ledelse. Informasjonen tilsier at daglig leders lederstil oppleves på en måte som gjør at ansatte synes det er vanskelig å ta opp saker hvor det er uenighet.

Det er ikke noe informasjon som tyder på at det er konflikter mellom de som er ansatt i selskapet. Styret har i varierende grad hatt arbeidsmiljø som sak tidligere år, men nåværende styre har ikke hatt saker som omhandler arbeidsmiljøet. Det eneste er orientering om lavt sykefravær i et av møtene.

4.3.5 Omdømmearbeid og innsats i lokalsamfunnene

I styremøte den 30.8.2019 orienterte markeds- og medieansvarlig for omdømmeundersøkelse som hadde blitt utført i 25 havner i regi av Norske Havner. KNH kom godt ut av denne, og rapporten ble utsendt til styrets medlemmer. Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentet, men ikke mottatt rapporten.

Selskapet har noen sosiale arrangementer, slik som julebord for ansatte og julelunsj for personer som er tilknyttet selskapet som vikarer og pensjonister. Forvaltningsrevisor har mottatt kvittering (uten forespørsel) på varer fra Vinmonopoler (ca. kr 5 600) fra midten av desember 2018. Vi har fått opplyst at dette er knyttet til julebord og gaver til ansatte. Det er ikke påført hva dette gjelder, eller hvem som har mottatt det. I forbindelse med foreløpig rapport har vi fått tilbakemelding fra økonomiansvarlig at det er gjort opp etter at foreløpig rapport gikk til selskapet til uttalelse.

Forvaltningsrevisor har dessuten kommet over dokumentasjon knyttet til tur til Manchester i mai 2019. På turen deltok alle ansatte, bortsett fra to, i tillegg til to ledsagere. Ifølge daglig leder var dette en sosial tur for de ansatte, etter en turbulent periode med tilsynssaken. Det var et tilbud til alle, men to valgte å ikke bli med. Derfor ble det et tilbud om at to kunne få ta med ledsager. I en epost fra økonomiansvarlig 13.12.2019 framgår det at de to ledsagerne har ytret ønske om å betale turen selv, og at overføring av penger skjedde 12.12.2019. Daglig leder fortalte dessuten at det var et faglig program i regi av Kristiansund fotballklubb. Forvaltningsrevisor har etterspurt dokumentasjon på at det har vært et faglig program, og har fått videresendt en epost fra mediasjefen i Kristiansund ballklubb (datert 17.12.2019), der det framgår at det har vært et program om ulike temaer som gjelder fotball, med en times varighet.

Noen av de ansatte som ble intervjuet fortalte at de hadde vært skeptiske til turen, ettersom selskapet var i en fase hvor det måtte bygge tillit blant eiere og lokalsamfunnene de operer i. De hadde selv valgt å bli med på turen selv om de var skeptiske.

4.3.6 Etiske retningslinjer

Forvaltningsrevisor har spurt om KNH har etiske retningslinjer. I en epost var tilbakemeldingen fra daglig leder at de bruker KS sine etiske retningslinjer. I intervju viste han til personalreglementet. Når det gjelder KS, så har både KS og KS Bedrift utarbeidet veiledere i etikk og arbeid med etiske retningslinjer. De har ikke etiske retningslinjer som det er ment at medlemmer og medlemsbedrifter skal bruke for sin virksomhet. Det går ikke fram av personalhåndboken at det er etiske retningslinjer for selskapet.

Forvaltningsrevisor spurte ansatte om de kjente til om det var etiske retningslinjer, men ingen kjente til det. Forvaltningsrevisor spurte også styreleder om styret hadde etterspurt etiske retningslinjer, og svaret var at det har de ikke.

4.4 Forvaltningsrevisors vurdering

Kriteriene i dette kapitlet er i hovedsak hentet fra arbeidsmiljøloven og selskapsavtalen. Når det gjelder krav til systematisk HMS-arbeid har selskapet en HMS-handlingsplan. Selskapets verneombud følger systematisk opp handlingsplanen, med vernerunder og ajourføring av handlingsplanen. Utover dette mener vi at selskapet har svakheter når det gjelder systematisk HMS-arbeid. Personalreglementet vi har fått tilsendt framstår uferdig. Styret vedtok et personalreglement i 2010. Det virker ikke som det har vært gjort oppdateringer eller vært til ny styrebehandling i ettertid.

I forslaget til personalreglement går det fram at det skal lenkes til HMS-Håndbok. Det er ikke noen lenke i det utkastet vi har fått oss forelagt, heller ikke til nevnte HMS handlingsplan.

Daglig leder viser til personalreglementet på spørsmål om varslingsrutiner, jf. aml § 2A. Det er riktig at det er tatt inn et kapittel om varslingsrutiner i den uferdige personalhåndboken. Det er ikke et tilfredsstillende system for varsling, ettersom dokumentet ser foreløpig ut. Forvaltningsrevisor registrerer at varslingsrutinene ikke har blitt diskutert i daglig leders tid i selskapet (siden august 2012). Vi registrerer videre at styreleder ikke har etterspurt varslingsrutiner i siste periode. Hverken verneombudet eller tillitsvalgt kjente til at det var varslingsrutiner for selskapet. Det er ledelsens ansvar å gjøre dette kjent i organisasjonen, og ha drøftinger om rutinene med ansatte og deres tillitsvalgte. Etter vår vurdering er det en svakhet ved styrets oppfølging av arbeidsgiveransvaret at de ikke har etterspurt varslingsrutiner i selskapet. Vi registrerer at ansatte har varslet til styreleder, men at styreleder hevder å ikke ha mottatt varsler.

Det er ulik oppfatning mellom daglig leders tilbakemelding om personalmøter og andre dialogmøter med ansatte og det ansatte har fortalt i intervju. Av dokumentasjon i arkivsystemet fant siste personalmøte sted i juni 2018. Vi har i tillegg fått ettersendt et referat fra personalmøte i februar 2019. Av dokumentasjonen tilbake i tid ser det ut til at det er uregelmessighet i personalmøter, og at det i årene 2016 – 2018 bare har vært ett møte årlig. Etter vår vurdering er det et tegn på svak formell dialog mellom ledelse og ansatte. Individuelle møter på kontorene og uformelle samtaler i pauser er ikke nok for å ivareta dialogen mellom ledelsen og ansatte på en tilfredsstillende måte. Med tanke på tilsynssaken og ny havne- og farvannslov, som begge er saker som kan skape utrygghet for ansatte, så er det kritikkverdig at det ikke har vært bedre, systematisk dialog mellom ledelsen og de ansatte. Vi ser at ansatte

har formidlet bekymring rundt ny havne- og farvannslov i havnerådet. Havnerådets oppfordring om at arbeidstakerorganisasjonene må på banen er viktig signal fra havnerådet.

KNH har to funksjoner som skal ivareta ansattes interesser og arbeidsmiljø: Verneombud og tillitsvalgt. Tillitsvalgt er ansattes representant med observasjonsstatus i styret. Det er innenfor det som IKS-loven krever av ansatterepresentasjon for selskap av KNHs størrelse. I tillegg har selskapet verneombud, som er i tråd med arbeidsmiljølovens bestemmelser om verneombud. Vi stiller likevel spørsmål ved at det er daglig leder som har forespurt tillitsvalgte om å stille. Det har blitt foretatt skriftlige valg. Det er uklart om daglig leder har deltatt i valget.

Tillitsvalgtfunksjonen har tidvis fungert som tillitsvalgt utenom det å være til stede i styret. Det er fordi vedkommende har tatt den rollen. Det kan etter vårt syn se ut til at informasjon og opplæring til ansattes representant har vært mangelfull.

Når det gjelder arbeidsmiljøet i KNH kan det se ut til at det har vært utfordringer gjennom flere år, også før nåværende daglig leder ble tilsatt. Vi registrerer at daglig leder og noen av de ansatte har helt forskjellig oppfatning av arbeidsmiljøet. Arbeidsmiljøet, slik det beskrives av noen av de ansatte er kjennetegnet av et motsetningsforhold mellom ansatte og daglig leder. Forvaltningsrevisor har ikke avdekket konflikter mellom ansatte. Styret har i varierende grad blitt orientert om arbeidsmiljøet og arbeidsmiljøundersøkelser tilbake i tid. Nåværende styre har fått orientering om lite sykefravær på et møte, ellers har de ikke hatt saker som vedrører arbeidsmiljøet.

KNH kom godt ut av en omdømmeundersøkelse viser orienteringssak i styret. Det er positivt at KNH er en del av slike undersøkelser.

Det har vært ulike sosiale arrangement i selskapet. Det er i utgangspunktet positivt, og det er ikke i strid med hverken internt eller eksternt regelverk at arbeidsgiver legger til rette for slike arrangement (også økonomisk). Det må likevel understrekes at arrangementene må dokumenteres med oversikt over hvem som deltar og hva arrangementet gjelder. Det har vært mangelfullt både for kjøp av polvarer og sosiale turer. Forvaltningsrevisor har fått dokumentasjon som ser ut til å ha blitt hentet inn etter at vi har etterspurt det i vår forvaltningsrevisjon. Med det negative søkelyset som selskapet var i, i kjølvannet av tilsynssaken, burde ledelsen vurdere kritisk hvorvidt turen til Manchester var tillitsvekkende, også sett i lys av at ansatte angivelig skal ha uttrykt skepsis.

KS bedrift har utarbeidet en veileder for etikkarbeid for samfunnsbedriftene. I veilederen anbefales det at bedriftene har et aktivt etikkarbeid, som involverer alle, og som kan munne ut i etiske retningslinjer for bedriften, eller konkrete bestemmelser i et personalreglement. Også

her bli det vist til personalreglementet, men vi kan ikke se at etikk er direkte berørt i den foreløpige personalhåndboken som er nevnt tidligere i dette kapittelet. Etter vår vurdering har KNH ikke etiske retningslinjer, og det er heller ikke dialog om etiske problemstillinger i bedriften. Det er heller ikke noe styret har vært opptatt av, ettersom de ikke har etterspurt dette fra administrasjonen.

5 RAPPORT TIL UTTALELSE I SELSKAPET

En foreløpig versjon av rapporten ble sendt til KNH ved styreleder og daglig leder den 17.12.2019 for uttalelse. Rapporten ble sendt ut på nytt den 6.1.2020. I løpet av perioden hvor den har vært til uttalelse har vi mottatt en del innspill fra ansatte i selskapet. I tillegg har vi mottatt en versjon av rapporten med kommentarer fra daglig leder. Da fristen for å gi uttalelse, 14.1.2020 nærmet seg tok forvaltningsrevisor kontakt med styreleder for å spørre om det ville komme en samlet uttalelse fra selskapets ledelse (styre og daglig leder). Vi ble enige om at det var nødvendig å forlenge fristen til ut januar for at selskapet kunne gi tilbakemelding på om den foreløpige rapporten reflekterte situasjonen i selskapet på de områdene som var belyst. Den 31.1.2020 avga styret i KNH uttalelse til innholdet i rapporten. Uttalelsen, med vedlegg er lagt ved rapporten.

Styret viser til innspill som har kommet fra ansatte og daglig leder, og stiller seg bak innspillene. Styret jobber videre med Revisjon Midt-Norges anbefalinger i kapittel 5.2.

Innspillene som har kommet fram gjennomgås nedenfor.

Styret viser brev fra fire ansatte datert 07.01.20. Brevet inneholder en uttalelse fra ansatte, som mener som mener at det er forhold rundt arbeidsmiljøet som er feilaktig omtalt i rapporten.

Forvaltningsrevisor har etterkommet de ansatte og styrets ønsker, og moderert og til dels strøket beskrivelser av arbeidsmiljø for flere år tilbake. Videre har forvaltningsrevisor strøket formuleringer som gjelder splittelse og skepsis i dagens arbeidsmiljø. Forvaltningsrevisor tar til etterretning at de ansatte har drøftet dette og at de ikke kjenner seg igjen beskrivelsen. Det har selvfølgelig medført korrigeringer i revisors vurderinger.

Styret viser også til informasjon vi har fått tilsendt i høringsfasen om utvalgte anskaffelser, Vikan havn. Her har forvaltningsrevisor fått tilsendt dokumentasjon da vi etterspurte den, og ved en beklagelig misforståelse har den ikke blitt tatt med i betraktning i den foreløpige rapporten. Den er nå tatt inn og omtalt.

Når det gjelder anskaffelsen Ro-ro-rampe Surnadal, er den ettersendt fra selskapet i forbindelse med høringsprosessen. Forvaltningsrevisor har gjennomgått og omtalt anskaffelsen.

Styret kommenterer forvaltningsrevisors vurderinger og konklusjon når det gjelder KNHs oppfølging av tilsynet fra Kystverket og Samferdselsdepartementets endelige vedtak. Styret skriver at KNH har fulgt opp vedtak fra Samferdselsdepartementet, og er av den oppfatning at gjennom det grundige arbeidet som er lagt i saken, samt dialog mellom Kystverket og

Kommunal- og moderniseringsdepartementet, at alle forhold knyttet til tilsynssaken er avklart så godt det lar seg gjøre. Forvaltningsrevisor har konkludert på grunnlag av Samferdselsdepartementets vedtak, men registrerer at det er noe uenighet i fagmiljøene rundt selvkost og anløpsavgift om hvorvidt grunnlaget for beløpet som Samferdselsdepartementet har konkludert med er helt korrekt. Vi har føyd til denne uenigheten i konklusjonen.

Det er lagt ved et notat fra Envidan Momentum, datert 13.6.2017. Dette har forvaltningsrevisor fått tilsendt før, og det er med i dokumentasjonsgrunnlaget til den foreløpige rapporten.

Styret har kommentert at de vedtok Strategidokument for 2015 – 2025 i mai 2015, og lagt det dokumentet til grunn for å styre etter. Det går fram av den foreløpige rapporten også. Det er ferdigstillelsen og oppfølging av havnerådets forventninger til dette som forvaltningsrevisor har påpekt.

Den 9.1.2020 fikk vi tilsendt en kommentarutgave av den foreløpige rapporten fra selskapets daglige leder. Det er kommentert med rød skrift i rapportutgaven, det selskapet ønsker å endre eller utdype. Vi tolker styrets tilbakemelding innledningsvis som at dette er kommentarer de stiller seg bak. Forvaltningsrevisor har gjennomgått kommentarene og gjort endringer og presiseringer der det har vært nødvendig. Det er synliggjort i teksten og i fotnoter.

Forvaltningsrevisor har gjort endringer og presiseringer i enkelte vurderinger som følge av dette. Konklusjonen er utdypet med at det er noe faglig uenighet rundt de ca. 2,3 millionene som er avviket mellom Samferdselsdepartementets vedtak og tilbakebetalt beløp.

Vi har i forbindelse med ferdigstillelse av rapporten lagt til kildehenvisninger i kildeoversikt etter kapittel 6. Vi har også tilføyd enkelte kilder i tekst og fotnoter, bl.a anskaffelsesforskriften og forsyningsforskriften. Vi har gjort noen språklige endringer i rapporten der vi mener at vi har vært for bastante eller hvor språket har vært uklart i den foreløpige rapportversjonen. Det endrer ikke hovedinntrykket i vurderinger og konklusjon.

6 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

6.1 Konklusjon

I denne forvaltningsrevisjonen har vi gjennomgått Kristiansund og Nordmøre havns virksomhet ut fra tre problemstillinger. En fjerde problemstilling gjelder eierskapskontroll og foreligger i egne rapporter til eierne.

Styringssystem og forsvarlig økonomisk drift

KNH har et formelt styringssystem med eierorganet havnerådet, et havnestyre og daglig ledelse. Her ivaretas sentrale økonomistyringsfunksjoner som budsjett, fireårig økonomiplan, årsregnskap og årsmelding samt investeringer. Disse funksjonene ivaretas ved at daglig ledelse utarbeider sakene for behandling i havnestyret, som videre legger dem fra havnerådet. Det finnes ikke noe skriftlig økonomireglement i selskapet og heller ingen skriftlige rutiner for økonomistyring. Med noen unntak har de rette organene besluttet sakene. Avhending av Kranaskjæret er eksempel på sak som skulle vært vedtatt i havnerådet. Selskapet har ikke en oppdatert strategiplan som er vedtatt i tråd med Havnerådets forventninger. Gjennomgangen av KNHs oppfølging og korrigerende etter Kystverkets pålegg viser at det kan se ut til at det fortsatt gjenstår 2,3 millioner å tilbakebetale, jf. Samferdselsdepartementets vedtak. Vi ser at det fortsatt hersker tvil om de ekstra kostnader som er tatt med for årene 2012 – 2015 (2,3 mill). Det er noe faglig uenighet rundt Kystverket og Samferdselsdepartementets pålegg. Selskapet har tatt i bruk et selvkostprogram som støtte i selvkostberegning. Kystverket har ikke fulgt opp med kontroller. Korrigeringer etter det ser ut til å være i tråd med Kystverkets veileder, men dette er heller ikke kontrollert av Kystverket.

KNH ser ut til å ha lagt tilsynssaken bak seg, og har begynt å ta inn anløpsavgift igjen. Den økonomiske situasjonen har vært preget av dette. KNH har finansiert investeringer med låneopptak, innenfor rammen som er fastsatt i selskapsavtalen. Det er likevel betenkelig at selskapet, på grunn av svak likviditet i årene 2017 og 2018 har avtalt låneavdrag under minimumsnivået i IKS-loven. De avtalte avdragsfrihet fra midten av 2017 til midten av 2019 for å bøte på likviditeten de årene de ikke kunne ta inn anløpsavgift.

Selskapet har ikke internt økonomireglement eller rutinebeskrivelser for offentlige anskaffelser. I vår gjennomgang av selskapets internkontroll stiller vi spørsmål ved selskapets anvisnings- og attesteringsrutiner. Det er en risiko dersom det er slik at daglig leder godkjenner egne utlegg. Kredittkortordningen som selskapet har hatt, har inneholdt store svakheter, som er påpekt av selskapets revisor, men er ikke ryddet opp i før nå, ved årsskiftet. Nedenfor

opsummerer vi gjennomgangen av offentlige anskaffelser, som også viser mangelfull internkontroll.

Offentlige anskaffelser

Forvaltningsrevisor konkluderer med at KNH har svakheter i oppfølging av regelverket om offentlige anskaffelser. Dette begrunnes med at selskapet har en manglende forståelse av rammeavtaler, det mangler dokumentasjon på anskaffelser og det finnes anskaffelser som framstår som ikke framstår betryggende. Det siste er ikke anskaffelser som nødvendigvis er innenfor terskelverdiene i anskaffelsesregelverket, men vi mener at kjøp av kjøretøy og el-tjenester bør skje hos autoriserte forhandlere og troverdige leverandører, gjerne gjennom avtaler.

Etikk og arbeidsmiljø

Denne forvaltningsrevisjonen har avdekket utfordringer i arbeidsmiljøet. Vi kan ikke se at KNH har en ferdig oppdatert personalhåndbok eller personalreglement. Det er betryggende at selskapet har et HMS-system som innebærer regelmessige vernerunder.

Forvaltningsrevisor mener at det for etikk og arbeidsmiljø mangler:

- Etiske retningslinjer
- Oppdaterte og gjennomarbeida rutiner for varsling som er kjent i organisasjonen
- Systematiske og regelmessige informasjonslinjer mellom ledelse og ansatte, som personalmøter dialogmøter mellom daglig leder og tillitsvalgte
- Tydelig definerte roller for ansattrepresentant og andre tillitsvalgte
- Et godt og trygt arbeidsmiljø hvor ansatte har tillit til ledelsen

KNH ønsker å være en bidragsyter i lokalsamfunnet, med godt omdømme. En undersøkelse som ble presentert for styret i år tyder på selskapet har et bra omdømme. Sosiale turer, som den til Manchester bør være gjenstand for kritisk vurdering, om hvorvidt det kan påvirke omdømmet til selskapet.

6.2 Anbefalinger

I denne forvaltningsrevisjonen har vi avdekket en god del svakheter som til dels framstår som svært alvorlige risikoer, og som kan bryte ned det viktige og positive arbeidet som selskapet gjør. For å rette opp disse svakhetene og lukke risikoer bør selskapets styrende organ ta noen grunnleggende grep.

Forvaltningsrevisor anbefaler at det nyvalgte styret vektlegger å få opplæring i styring og ledelse av kommunale selskap. Aktuelle kompetansemiljø kan være bransjeorganisasjonen Norske havner, det samme gjelder KS og KS Bedrifts kompetansemiljø på eierstyring og selskapsledelse.

Forvaltningsrevisor anbefaler at selskapets ledelse vektlegger å følge opp de signalene som kan komme fra eiernes kommunestyre som følge av denne forvaltningsrevisjonen.

Videre anbefaler forvaltningsrevisor at selskapets ledelse vektlegger dialog med ansatte for å utvikle en organisasjon med gjensidig tillit og trygghet.

Mer konkret anbefaler forvaltningsrevisor:

- Selskapet bør etablere et økonomireglement som grunnlag for å ivareta daglige økonomirutiner, rapportering til havnestyret og havnerådet, regler og rutiner for offentlige anskaffelser og interne kontrollrutiner.
- Selskapet bør utvikle dagens kredittkortordning
- Selskapet bør gjenoppta strategiprosessen for på en god måte å håndtere de endringene som selskapet står overfor
- Selskapet bør følge opp den endelige beslutningen fra Samferdselsdepartementet, og forsikre seg om at selvkostberegningene for 2012 – 2015 er korrekte
- Selskapet bør etablere og regelmessig gjennomgå og oppdatere:
 - Personalreglement
 - Etiske retningslinjer
 - Varslingsrutiner

KILDER

- Arbeids- og sosialdepartementet. (1996). *Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter*. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-12-06-1127?q=internkontrollforskriften>
- Arbeids- og sosialdepartementet. (2005). *Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern m.v.* <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-62?q=Arbeidsmiljøloven>
- Havnerådet i KNH. (2017). *Revidert selskapsavtale for Kristiansund og Nordmøre havn IKS*.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (1999). *Lov om interkommunale selskap (IKS-loven)*. [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=Lov om interkommunale selskap](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=Lov%20om%20interkommunale%20selskap)
- Kontrollutvalgssekretariat for Romsdal. (2019). *Brev 20190318.pdf*.
- Kristiansund og Nordmøre havn. (2015). *Strategisk utviklingsplan 2015 - 2025*.
- KS. (n.d.). *Anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse og kontroll*.
- KS Bedrift. (n.d.). *Etikkarbeidet i samfunnsbedriftene*.
- Nærings- og fiskeridepartementet. (2016a). *Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektoren*. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-08-12-975>
- Nærings- og fiskeridepartementet. (2016b). *Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften)*. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-08-12-974>
- Nærings- og fiskeridepartementet. (2016c). *Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)*. [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-06-17-73?q=Lov om offentlige anskaffelser](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-06-17-73?q=Lov%20om%20offentlige%20anskaffelser)
- Samferdselsdepartementet. (1999). *Lov om havner og farvann*. <https://lovdata.no/dokument/RFA/lov/2009-04-17-19>
- Samferdselsdepartementet. (2010). *Forskrift om kommunens beregning og innkreving av anløpsavgift*. <https://lovdata.no/dokument/SFO/forskrift/2010-12-20-1762>
- Samferdselsdepartementet. (2016). *Brev til Advokatformaet Østgård. 972*.
- Samferdselsdepartementet. (2019). *Lov om havner og farvann*. [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2019-06-21-70?q=havne og farvannsloven](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2019-06-21-70?q=havne%20og%20farvannsloven)

VEDLEGG 1 SELSKAPETS UTTALELSE

KRISTIANSDUND OG NORDMØRE

HAVN IKS

Saksmappe: Adm

Arkiv:

Saksbehandler: Arild S. Tømmervåg

Dato: 31.01.2020

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Anna Ølnes - Revisjon Midt-Norge

Styrets uttalelse om foreløpig rapport fra forvaltningsrevisjon

Styret viser til innspill til foreløpig rapport til Revisjon Midt-Norge fra ansatte og daglig leder. I tillegg til de hovedpunktene som er listet opp under har Kristiansund og Nordmøre Havn IKS spilt inn korrigeringer til faktafeil som ikke videre nevnes i dette brev.

Arbeidsmiljø

Viser til vedlagt brev datert (07.01.20). Brevet inneholder en uttalelse fra ansatte som er omtalt i rapporten om feilaktige forhold rundt arbeidsmiljøet.

Anskaffelser

Foreløpig rapport konkluderte med at det manglet vesentlig dokumentasjon for at anskaffelsen på Vikan Havn oppfyller kravene i regelverket. Viser til e-post «VS: Anskaffelsesprotokoll kaianlegg Vikan Havn_» datert 07.01.20, hvor det ettersendes dokumentasjon som antyder motsatt konklusjon.

Dokumentasjon for anskaffelsen Surnadal Ro-Ro-rampe 2016/2017 er ettersendt Revisjon Midt-Norge i e-post «Anskaffelse Surnadal Ro-Rorampe 2016/2017» datert 09.01.20.

Selvkost

Rapporten konkluderer med at det ser ut til at det fortsatt gjenstår 2,3 millioner å tilbakebetale i anløpsavgift. Beløpet det er satt tvil om gjelder kostnader som er korrigert for i perioden 2012-2015.

Kristiansund og Nordmøre Havn IKS har fulgt opp vedtak fra Samferdselsdepartementet, og er under den oppfatning av at gjennom det grundige arbeidet som er lagt i saken, samt dialog mellom Kystverket og Kommunal- og moderniseringsdepartementet at alle forhold knyttet til tilsynssaken er avklart så godt det lar seg gjøre.

Faglig begrunnelse for korrigering av kostnader ligger vedlagt «Dokumentasjon av nye kostnader ihht 7.3.2 i retningslinjer for beregning av selvkost (2017_06_13).pdf», datert 13.06.2017.

Strategiarbeid

Styret vedtok Strategiplan 2015 – 2025 i mai 2015. Styremedlemmene har lagt strategiplanen til grunn for det arbeidet som er utført.

Styrets kommentarer

Styret stiller seg bak de innspill som er gitt til rapporten og vil jobbe videre med Revisjon Midt-Norges anbefalinger under punkt 5.2.

Styreleder 31.01.2020

Roger Osen Kristiansund

Vedlegg til uttalelse ikke lagt ved rapport:

Brev datert 7.1.2020 fra fire ansatte

Notat fra Envidan Momentum, datert 13.6.2017: Oppdatert kalkyle for anløpsavgift

Postadresse: Postboks 2565, 7735 STEINKJER

Hovedkontor: Fylkets Hus, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidt norge.no

Sunndal kommune

FEBRUAR 2020

SK-1018

FORORD

Denne eierskapskontrollen er utført etter oppdrag fra kontrollutvalget i Hitra kommune, sammen med kontrollutvalgene i Sunndal, Kristiansund og Heim kommuner i perioden juni – februar 2020.

Forvaltningsrevisjonen er utført i henhold til veileder selskapskontroll, med vekt på eierskapskontroll (Norges kommunerevisorforbund).

Forvaltningsrevisor vil takke de som har bidratt med informasjon i rapporten.

Teamet har bestått av Margrete Haugum, Merete Montero, Arve Gausen og Mette Sandvik, i tillegg til oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Anna Ølnes.

Trondheim, 6.2.2020

Anna Ølnes /s/

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

Denne eierskapskontrollen er utført på oppdrag fra kontrollutvalget i Hitra kommune, sammen med kontrollutvalgene i Sunndal, Kristiansund og Heim kommuner. I denne eierskapskontrollen har vi sett på om Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i Kristiansund og Nordmøre havn IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Videre har vi sett på hvordan Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i havnerådet, i fellesskap med de andre eierkommunene.

I kapittel 2 beskriver vi og vurderer Sunndal kommune som eier (kapittel 2.3 og kapittel 2.5) og Sunndal kommunes utøvelse av felles eierskap i havrådet (kapittel 2.4 og 2.6).

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll anbefaler at kommunestyrene hvert år fastsetter premisser for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding. Revisor vurderer at Sunndal kommune har en Eiermelding som er i tråd med KS sin anbefaling om utarbeidelse av Eiermelding.

Kommunestyret skal velge representanter og vararepresentanter til havnerådet. Revisor finner at Sunndal kommune sitt valg av representanter og vararepresentanter til havnerådet er valgt av kommunestyretstyret. Forvaltningsrevisor påpeker likevel at det kan være uheldig at rådmann og assisterende rådmann er vararepresentanter til havnerådet (2015 – 2019).

Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet. Revisor vurderer at kommunikasjonsformene mellom Sunndal kommune og havnerådet er tilfredsstillende, ved at protokoller, budsjett og årsregnskap legges fram for kommunestyret, jf. Eierrepresentant.

Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever. Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet. Revisor vurderer at Kristiansund og Nordmøre havn IKS har en selskapsavtale som i hovedsak er i tråd med kravene i IKS-loven, men stiller spørsmål ved om § 6-4 i selskapsavtalen er i tråd med IKS-lovens § 25, om avhending eller pantsetting av eiendom. Selskapsavtalen kan tolkes som at dette er delegert til styret, men IKS-loven er klar på at dette kun kan vedtas i havnerådet etter innstilling fra styret.

Havnerådet har revidert selskapsavtalen og selv besluttet endringer som ligger innenfor deres mandat.

Ifølge IKS-loven skal selskapet ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine

representanter. Havnerådet er sammensatt av minst ett medlem og varamedlem for hver av eierkommunene. Representantene i havnerådet er valgt av eiernes kommunestyre. KS' anbefalinger om eierstyring tilrå at det er sentrale folkevalgte som velges til eierorganet. Representantene fra den største eierkommunen, Kristiansund, er ikke representert med ordfører.

Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap, og gjøre vedtak om utbygging og finansiering av utbyggingen. Videre må avhending eller pantsetting av fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander vedtas av havnerådet. Havnerådet har i hovedsak behandlet disse dokumentene i tråd med IKS-loven og selskapsavtalen. Unntaket er fristbrudd når det gjelder avleggelse av årsregnskap, revisjonsberetning og årsmelding i 2016, 2017 og 2019. Det har hatt sammenheng med bl.a. tilsynssaken fra Kystverket. Havnerådet har fått orientering om den såkalte tilsynssaken i flere havnerådsmøter i perioden 2015 – 2018. Det kan se ut til at informasjonen som Havnerådet har fått fra selskapets ledelse og styre noe ensidig har vært at Kystverkets konklusjon i tilsynsrapporten var feil. Havnerådets leder har tillit til at det gjøres riktig nå.

Selskapsavtalens § 7-5 hjemler bestemmelser om møtegodtgjørelse. Her heter det at godtgjørelse for møter m.v. til medlemmer av havnestyret og havnerådet samt til medlemmer av styre og arbeidsgrupper som oppnevnes i regi av havneselskapet, utbetales i henhold til satser fastsatt i regulativ for havneselskapet. Revisor vurderer det uheldig at havnerådet vedtar godtgjørelse til seg selv og samtidig er det uheldig at det kan oppstå risiko for at de får godtgjørelse både fra kommunen og havneselskapet, hvis møtegodtgjørelse kommer i tillegg til lønn som politikere.

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften. Revisor finner ikke at havnerådet har fulgt opp at selskapet har etiske retningslinjer.

Revisor konkluderer med Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med kommuneloven og KS' anbefalinger om god eierstyring.

Revisor mener at Sunndal kommune i hovedsak ivaretar felles eierskap gjennom havnerådet i tråd IKS-loven og selskapsavtalen. Revisor stiller likevel spørsmål ved selskapsavtalens § 6-4, ledd tre, om avhendelse og pantsetting av eiendom. Revisor mener at IKS-love § 25 er klar på at vedtak om det må skje i havnerådet. Vi har ikke i vår gjennomgang funnet at havnerådet har fattet vedtak om avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune.

Vi viser for øvrig til konklusjoner og anbefalinger i rapporten fra forvaltningsrevisjon i selskapet som er oppsummert i egen rapport.

Et utkast til rapport fra eierskapskontroll har vært på høring i kommunen og havnerådsleder.

Vi viser til uttalelser fra havnerådsleder og kommunedirektør i Sunndal kommune.

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	2
Sammendrag.....	3
Innholdsfortegnelse	6
1 Innledning.....	8
1.1 Mandat	8
1.2 Metode	8
2 Kommunens utøving av eierskapet i Kristiansund og Nordmøre havn	9
2.1 Problemstilling	9
2.2 Revisjonskriterier	9
2.3 Sunndal kommune som eier	10
2.3.1 Eiermelding.....	10
2.3.2 Valg av representant til havnerådet.....	10
2.3.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet	11
2.4 Kommunene som eiere i fellesskap	12
2.4.1 Selskapsavtale.....	12
2.4.2 Havnerådets sammensetning.....	12
2.4.3 Havnerådsmøtene	13
2.4.4 Godtgjørelser i havnerådet.....	16
2.4.5 Etske retningslinjer.....	17
2.5 Vurdering av Sunndal kommune sitt eierskap.....	17
2.5.1 Eiermelding.....	17
2.5.2 Valg av representanter til havnerådet.....	18
2.5.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet	18
2.6 Vurdering av kommunenes utøvelse av felles eierskap	18
2.6.1 Selskapsavtale.....	18
2.6.2 Sammensetningen av havnerådet.....	19
2.6.3 Havnerådsmøtene	19
2.6.4 Godtgjørelse til havnerådet	20
2.6.5 Etske retningslinjer.....	20
3 Uttalelse til foreløpig rapport.....	21
4 Konklusjon.....	22
Kilder.....	23
Vedlegg 1	24
Vedlegg 2	25

Tabell

Tabell 1. Havnerådsmøter 2016-2019.....	14

1 INNLEDNING

I denne rapporten oppsummerer vi eierskapskontroll for Sunndal kommune i tilknytning til forvaltningsrevisjon av Kristiansund og Nordmøre havn IKS (KNH). Rapporten oppsummerer kommunens eierskapsoppfølging og oppfølgingen av KNH gjennom representantskapet (havnerådet). Forvaltningsrevisjonen av KNH er oppsummert i en egen rapport.

1.1 Mandat

Revisjon Midt-Norge har fått i mandat fra kontrollutvalgene i Hemne (nå Heim), Hitra, Kristiansund og Sunndal kommuner å gjennomføre selskapskontroll¹ av KNH. Bestillingen var datert 18.3.2019.

Problemstillingene for eierskapskontrollen er gjengitt i kapittel 2.1

1.2 Metode

Revisor har samlet inn informasjon som vi mener gir dekkende dokumentasjon for å svare på problemstillinger og bestilling. Vi har gjennomgått dokumentasjon av eierstyringen i Sunndal kommunes innsynssystem. Vi har hatt tilgang til KNHs dokumentsystem, hvor vi har hentet opplysninger i protokoller fra møter i havnerådet i perioden 2012 - 2019. Vi har gjennomført intervju med havnerådets leder (ordfører i Hitra kommune). Vi har sendt e-post med spørsmål om kommunens eierskap til de andre eierrepresentantene for de deltakende kommunene i undersøkelsen. Representanten fra Sunndal kommune (2015 – 2019) har svart på spørsmålene. Dokumentasjon som er vedtatt etter november 2019 er ikke tatt med i denne rapporten, og vi tar derfor forbehold om at endringer kan ha funnet sted etter den tid.

¹ KML, §77-5, 1992

2 KOMMUNENS UTØVING AV EIERSKAPET I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN

Kristiansund og Nordmøre havn IKS er et interkommunalt selskap eid av elleve kommuner. Eierskapet i selskapet utøves av den enkelte eierkommune og eierkommunene samlet gjennom møter i Havnerådet.

2.1 Problemstilling

Problemstillingen i eierskapskontrollen er:

Utøver eierkommunene eierskapet i KNH IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring?

Denne problemstillingen besvares i to deler.

1. Hvordan utøver den enkelte eierkommune sitt eierskap?
2. Hvordan utøver eierkommunene eierskapet i fellesskap i havnerådet?

2.2 Revisjonskriterier

Vurderingskriterier som ligger til grunn for eiernes styringsdokumenter er hentet fra kommuneloven fra 1992² (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1992), IKS-loven (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 1999), KS anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse (KS, n.d.) og selskapsavtalen til Kristiansund og Nordmøre havn (Havnerådet i KNH, 2017).

- Kommunen bør ha en eierskapsmelding som rulleres minst en gang i valgperioden og som minimum inneholder oversikt over selskaper, politisk styringsgrunnlag, juridisk styringsgrunnlag, formål og strategier samt selskapenes samfunnsansvar
- Kommunen velger representant med vararepresentant til Havnerådet
- Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet

Revisjonskriterier for eiernes felles utøvelse av eierskapet i havnerådet:

- Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever

² Ny kommunelov i hovedsak gjelde fra høsten 2019

- Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet
- Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap samt gjøre vedtak om utbygging og finansiering

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften.

2.3 Sunndal kommune som eier

2.3.1 Eiermelding

Sunndal kommune har en eierskapsmelding som er vedtatt i kommunestyret 14.02.2017, sak 1/17, med en selskapsdel som er oppdatert 27.03.2019. Del en omhandler eierstyringen, herunder selskapsformer, eierskapsprinsipper og eierstrategier. Denne delen omhandler flere bestemmelser om kommunikasjonen mellom selskapet og kommunen og dette er det redegjort for i kapittel 2.3.3.

Selskapsdelen, som er del to i eiermeldingen, inneholder en oversikt over alle selskapene hvor kommunen har eierinteresser. Her går det fram at bakgrunnen for eierskapet i Kristiansund og Nordmøre havn IKS er samfunnsøkonomisk motivert. Kommunen ble invitert til å bli med i stiftelsen av havna i 2003. Sunndal kommune er nest største eier. Om eierstrategien heter det at det er strategisk viktig for Sunndal kommune å ha et godt samarbeid med havna om drift og utvikling i næringsutviklingssammenheng og at eierposten opprettholdes.

2.3.2 Valg av representant til havnerådet

I selskapsavtalen § 3-1 framgår det at kommunestyret i Sunndal selv velger en representant med vararepresentant til havnerådet. I eiermeldingen går det fram at rett etter et kommunestyrevalg skal det oppnevnes representanter for kommende valgperiode.

Sunndal kommunestyre valgte Janne Merete Rimstad Seljebø til representant og rådmannen og assisterende rådmann til varamedlemmer i kommunestyremøtet 18.11.2015, sak PS 94/2015³.

³ Forvaltningsrevisor har ikke sett på valg for denne perioden, men vet at det ordfører og varaordfører som er representanter i havnerådet.

2.3.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet

I selskapsavtalen § 3-5 står det at havnerådets protokoll skal sendes til kommunestyrene i eierkommunene. I § 6-3 om økonomiplanen går det fram at den fastsatte økonomiplanen skal oversendes kommunestyrene i de samarbeidende kommunene.

I Sunndal kommune sin Eiermelding står det at uavhengig av hvem som representerer eier i eierorganet, bør eventuelle prinsipielle diskusjoner tas av kommunestyret i forkant av møter i de operative eierorganer. Det vil være opp til kommunestyret å ta stilling til hvor mye som skal være forankret eller diskutert i kommunestyret i forkant av behandling i det operative eierorganet, og om representantene kan instrueres. Det er også den enkeltes representant sitt selvstendige ansvar å innhente tilstrekkelig informasjon til å kunne utøve sin rolle som eierrepresentant for en kommune i det aktuelle selskapet.

I eierskapsmeldingen er det nedfelt eierskapsprinsipper. Noen relevante prinsipper er at selskapsavtaler skal behandles i kommunestyret, kommunen som eier skal sørge for riktig kompetanse til styrene i sin oppnevning av representanter, i interkommunale selskaper bør honoreringen til styret være på tilnærmet samme nivå som godtgjøring til politikere, selskapet skal rapportere til eier i henhold til fastlagt årshjul, som er gjengitt. Det stilles også krav til utøvelse av eierrollen. Noen av disse kravene er at eierrepresentantene plikter å avklare eiernes syn før møter i selskapenes organer, at eierrepresentantene skal rapportere tilbake til eier ved økonomi og planutvalget samtidig som protokoller fra møter i eierorganer er referatsaker i utvalget eller når rapporteringen er satt opp som orienteringssak. Valgte representanter skal ha anledning til å få en politisk avklaring av alle saker i forkant av møter i selskapene. Videre står det at kommunen har et eiersekretariat som blant annet skal gjennomgå innkallinger og protokoller fra eierorganer for å kontrollere at kommunens interesser blir ivaretatt i tråd med eierskapsmeldingen.

I selskapsdelen av eierskapsmeldingen finnes omtalen av Kristiansund og Nordmøre havn IKS. Her er framgående det at det årlig skal rapporteres revisorbekreftet årsregnskap med noter og styrets beretning og protokoller fra representantskapet. Selskapets styringsdokumenter skal oversendes fortløpende ved utarbeidelse eller endring.

Eierrepresentanten svarer i epost at saken med tilsyn fra Kystverket på selvkostberegninger av anløpsavgift var oppe i kommunestyret i Sunndal 14.06.2017 (arkivsak 2009/1167-41). Videre skriver eierrepresentanten at alle protokoller fra havnerådet legges fram som referat i kommunestyret. Eierrepresentanten påser at møteprotokollene legges fram og svarer på spørsmål i møtene hvis det er aktuelt.

Sunndal kommunestyre hadde den reviderte selskapsavtalen til behandling i sak 36/18 og vedtok å godkjenne den reviderte avtalen.

2.4 Kommunene som eiere i fellesskap

Her presenterer vi data for kommunenes eierskap i fellesskap.

2.4.1 Selskapsavtale

Kristiansund og Nordmøre havn IKS sin selskapsavtale ble vedtatt 23.11.2010. På dette tidspunktet ble Hitra kommune eier av selskapet. Selskapsavtalen er senere revidert den 10.11.2017. Selskapsavtalen er selskapets vedtekter. Innledningsvis i selskapsavtalen framgår det når de enkelte kommunene har vedtatt den. Selskapsavtalen inneholder blant annet bestemmelser om havnerådet og havnestyret og disse organenes rolle. Selskapsavtalen regulerer eierforholdet mellom kommunene og kommunenes ansvar. De deltakende kommunene har et ubegrenset ansvar for så stor del av det interkommunale havneselskapets forpliktelse, som den enkelte deleier har eierandel i havneselskapet. Som en del av de økonomiske bestemmelsene framgår det at årsregnskapet skal være avlagt innen 15. februar og være ferdig revidert innen 15. mars. Årsregnskapet med revisjonsberetning og årsberetning skal fastsettes av havnerådet før 1. mai. Det framgår av selskapsavtalen at eierne har gitt selskapet en låneramme på 200 millioner kroner og at den indeksreguleres hvert år med konsumprisindeksen.

Selskapsavtalen ble revidert i 2017 og endringene ble besluttet i havnerådet 10.11.2017, sak 18-17. Forut for vedtaket i havnerådet ble styrets forslag til endringer i selskapsavtalen oversendt til jurist for vurdering i forhold til om det var tilstrekkelig at havnerådet vedtok de foreslåtte endringer eller om saken måtte behandles av eierkommunene. Juristen vurderte at forslagene til endring ikke behøver å vedtas likelydende i alle samarbeidskommunenes kommunestyrer, og at endringene kan vedtas i havnerådet. Havnerådets vedtak omfattet i tillegg til godkjenningen av selskapsavtalen også et punkt om at revidert selskapsavtale oversendes de respektive eierkommunene som meldingssak. Eierkommunene informeres om revisjonen av selskapsavtalen i brev av 14.11.2017 fra havnerådets leder. Havnerådsleder forklarte i intervju at endringen ble vurdert som så uvesentlig (juridisk vurdering) at avtalen ikke trengte ny behandling og godkjenning i alle eierkommunene. Det var ingen av eierkommunene som hadde innvendinger mot det.

2.4.2 Havnerådets sammensetning

Havnerådet er sammensatt av fem representanter, med vararepresentanter, fra Kristiansund kommune, som har størst eierandel (38 %) og en representant og vararepresentant fra de 10

andre kommunene. I telefonintervju med havnerådsleder ga han uttrykk for at havnerådet stort sett er hensiktsmessig sammensatt, men at han hadde ønsket at den største eieren hadde valgt ordføreren blant de fem som sitter i havnerådet. Han stilte også spørsmål ved hensikten med å ha fem representanter. Han viste til andre interkommunale selskap, som hans egen kommune deltar i, der det er en representant fra alle kommunene, og så vektet stemmene etter eierandel. Da selskapsavtalen/vedtektene ble endret sist, kom det inn en bestemmelse om at representantene fra Kristiansund, i forbindelse med konstitueringen av hvert møte, måtte avklare hvem av representantene som har kommunens stemmerett.

2.4.3 Havnerådsmøtene

Havnerådets møter er regulert i IKS loven og i selskapsavtalen. I tabellen under vises havnerådets møter i perioden 2016 til 2019, med et utvalg av de sakene som er behandlet og vedtak om investeringsbeslutninger.

Tabell 1. Havnerådsmøter 2016-2019

Møtedato	Saker	Aktuelle vedtak
27.05.2016	PS R 09-16 Fastsetting av nye honorarsatser for styre- og rådsmedlemmer PS R 10-16 Godkjenning av årsregnskap for 2015 PS R- 11-16 Surnadal havn – økning av investeringsrammen	Årsregnskap 2015
05.01.2017	PS R 05-17 Orienteringssaker/eventuelt. Tilsynssak Kystverket PS R 04-17 Budsjett 2017 og økonomiplan 2018-2022	
28.07.2017	PS R 12-17 Orienteringssaker, herunder status tilsyn Kystverket PS R 09-17 Godkjenning av regnskap og årsberetning for 2016 PS R 11-17 Viken fiskerihavn – byggeregnskap PS R 13-17 Orientering om og drøfting av selskapets vedtekter og selskapsavtalen	
10.11.2017	PS R 17-17 Godkjenning av budsjett 2018 og økonomiplan for 2019-2023 PS R 18-17 Revisjon av selskapsavtalen og vedtekter for KNH PS R 19-17 Landstrømsanlegg på Storkaia - investeringsbeslutning	Vedtar investering i landstrømsanlegg til kr 8 390 000. KNH sin andel er kr 1 678 000. Finansieres med låneopptak i kommunalbanken
27.04.2018	PS R 05-18 Godkjenning av årsregnskap og årsmelding for 2017 PS R 07-18 Orienteringssaker, herunder ny havne- og farvannslov PS R 08-18 Eventuelt. Påstander i forbindelse med praktisering av godtgjørelse til havnerådsmedlemmer.	
12.11.2018	PS R 13-18 Bygging av næringsbygg på Devoldholmen PS 14-18 Budsjett 2019 og økonomiplan 2020-2024 PS R 15-18 Valg av nestleder til havnerådet PS R 16-18 Havnerådets valgkomite – avklaring oppdatering	Godkjenner investering innenfor en kostnadsramme på 22 mill eks mva. Finansieres med låneopptak i Kommunalbanken
22.05.2019	PS R 05-19 Godkjenning av årsregnskap og årsberetning for 2018	

Kilde: KNH

Det er to havnerådsmøter i året, med unntak av 2016 og 2017. Her er det andre møtet i 2016 først gjennomført i begynnelsen av 2017. Det første havnerådsmøtet i året behandler årsregnskap og årsberetning. I selskapsavtalen står det i § 6-2 at årsregnskap med revisjonsberetning og årsberetning skal fastsettes av havnerådet før 1. mai. Denne fristen ble overskredet i 2016, 2017 og i 2019. Vi viser til kommentar fra havnerådsleder, jf. kapittel 3, og at begrunnelsen har vært de mange spørsmål og uklarheter som oppstod og vedvarte som følge av «hva som blir riktig resultatregnskap og balanse som følge av dette». Dette tok tid å avklare, og som havnerådsleder var han tydelig på at styret måtte søke å framlegge årsregnskap og årsberetning som tok høyde for utfallet av de nevnte sakene. Det andre havnerådsmøtet i året behandler budsjett for det påfølgende året, samt økonomiplan for de fire neste årene, og dette er gjort i alle fire årene revisor har sett på. Selskapsavtalens §6-1

angir at havnerådet, innen utgangen av året, skal fastsette bindende økonomiske rammer for havneselskapsdrift og investering for det kommende kalenderåret. Budsjett for 2017 ble vedtatt 05.01.2017.

Havnerådet behandler også investeringsbeslutninger ifølge selskapsavtalen.

I 2018 beslutter havnerådet bygging av næringsbygg på Devoldholmen innenfor en kostnadsramme på 22 millioner. I styremøte 08.02.2019 godkjenner havnestyret en ny kostnadsramme på 27 millioner som finansieres med låneopptak i kommunalbanken, og havnestyret anbefaler at havnerådet godkjenner økningen av lånerammen fra 22,0 mill til 27,0 mill. Denne saken er ikke lagt fram for havnerådet i havnerådets møte 22.05.2019.

Det framgår av § 25 IKS-loven at vedtak om å avhende eller pantsette fast eiendom må treffes av havnerådet. I selskapsavtalen §6-4 heter det at etter havnerådets nærmere bestemmelser kan havnestyret forestå pantsettelse og avhendelse av havnekapitalens eiendommer og innretninger.

I styremøte 30.10.2017, sak 23-17 Eventuelt, redegjør havnesjefen for status angående prosjektet på Kranaskjæret. Det framgår av protokollen at Kristiansund kommune har overskjøtet eiendommen som omfatter Kranaskjæret (og Vedkaia) til KNH og at KNH vederlagsfritt vil overskjøte Kranaskjæret til småbåtlaget. Denne orienteringen tar styret til etterretning. Revisor finner ikke at overskjøting av Kranaskjæret er behandlet i Havnerådet,

Havnerådslederen forteller at havnerådet er løpende orientert og vedtar investeringer slik vedtektene bestemmer. Hva de ulike investeringene vil gi av økonomiske gevinster kan sikkert diskuteres, men slike vurderinger selvsagt framlagt og vurdert i forbindelse med de konkrete investeringsprosjektene. Låneopptaket er godt under den vedtektsbestemte rammen på 200 millioner og havnerådslederen er ikke bekymret for selskapets låneopptak. Havnerådslederen forteller at han har etterlyst en revidering og oppfølging av strategidokumentet fra styret.

En sak som havnerådet har hatt oppe i denne perioden er tilsynssaken. Havnerådsleder sier at det er styrets ansvar at anløpsavgiften er innenfor regelverket. Havnerådet har bedt om å bli orientert i den perioden som dette har pågått. Da har både selskapet som skal være eksperter på området og to revisorer vært inne. Ifølge havnerådsleder har alle vært like sikre på at måten KNH har praktisert anløpsavgiften har vært riktig. Havnerådet har stolt på at de har fått de riktige rådene, og har ikke hatt mulighet til å kontrollere riktigheten i dette.

Hurtigruten ASA var den utløsende faktoren, og man hørte i forkant at de hadde stevnet en del havneselskap i nord. Havnerådsleder stilte spørsmål om Kystverket har «blitt brukt» i denne sammenhengen, da de satte i gang tilsyn i kjølvannet av Hurtigrutens klage.

Havnerådsleder tar til etterretning Kystverkets pålegg og departementets vedtak, men er kritisk til tolkningen.

Havnerådsleder har tillit til at alt er gjort riktig nå, etter selskapets oppfølging av pålegg som framkom av tilsynet

2.4.4 Godtgjørelser i havnerådet

I selskapsavtalens § 7-5 hjemler bestemmelser om møtegodtgjørelse. Her heter det at godtgjørelse for møter m.v. til medlemmer av havnestyret og havnerådet samt til medlemmer av styrer og arbeidsgrupper som oppnevnes i regi av havneselskapet, utbetales i henhold til satser fastsatt i regulativ for havneselskapet.

Reglementet for godtgjørelse til havneråd og havnestyre er gjort gjeldende fra 27.05.2016 og inneholder følgende bestemmelser:

§1. Godtgjørelse til havnerådets medlemmer og varamedlemmer.

Havnerådets medlemmer og møtende varamedlemmer skal ha en godtgjørelse på kr 1600 pr møte. Havnerådets leder og nestleder skal i tillegg ha en årlig godtgjørelse på henholdsvis kr 20 000 og 11 000.

§2. Godtgjørelse til havnestyrets medlemmer og varamedlemmer

Havnestyrets medlemmer og møtende varamedlemmer skal ha en godtgjørelse på kr 1350 pr møte. Havnestyrets leder og nestleder skal i tillegg ha en årlig godtgjørelse på henholdsvis kr 50 000 og 25 000. Styremedlemmer skal ha en årlig godtgjørelse på kr 19 000.

§2.1 Deltakelse i utvalg/møter

Deltakelse i utvalg-forhandlings- og orienteringsmøter som representant for KNH godtgjøres med kr 700 pr møte.

§3 Det er kommunen representantene representerer som skal dekke tapt arbeidsfortjeneste.

§4. Reiseutgifter

Reiseutgifter dekkes etter det til enhver tid gjeldende regulativ for staten. KNH dekker reiseutgifter til havnestyret, eierkommunene dekker reistekostander for medlemmer i havnerådet.

På havnerådsmøte 12.06.2015, sak 06-15 ble det valgt en valgkomite. Valgkomiteens oppgave er å fremme forslag på:

- Leder og nestleder til havnerådet
- Forslag til kandidater til styret for havnevirksomheten
- Forslag på leder og nestleder i havnestyret
- Fremme forslag på honorarsatser for havneråd og havnestyret

En tilsvarende sak med de samme oppgavene, men nye medlemmer til valgkomiteen, ble behandlet 12.11.2018, sak PS R 16-18. I havnerådsmøte 27.04.2018, sak PS R 08-18 Eventuelt, informerte havnerådets leder om framsatte påstander i forbindelse med selskapets praktisering av godtgjørelse til havnerådsmedlemmene. Havnrådslederen la fram skriftlig dokumentasjon på hvordan han hadde svart ut dette. Denne dokumentasjonen har ikke revisor sett. Havnerådet fattet følgende vedtak: «Havnerådet viser til selskapsavtale og vedtekt for Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, §7-5 og vedtak fattet i havnerådet PS R 10-16 den 27.05.2016.»

2.4.5 Etiske retningslinjer

En av KS sine anbefalinger er at eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. I Sunndal kommunes eierskapsmelding, kapittel 2.6.2 framgår det en rekke krav som kommunen stiller til selskaper, der etiske retningslinjer for å ivareta sitt samfunnsansvar er et av kravene som kommunen stiller til selskapene. Revisor har gjennomgått de tilgjengelige havnestyreprotokollene fra 2012 og fram til i dag uten å finne at etiske retningslinjer er behandlet.

2.5 Vurdering av Sunndal kommune sitt eierskap

2.5.1 Eiermelding

KS sine anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll anbefaler at kommunestyrene hvert år fastsetter premisser for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding.

Sunndal kommune har en todelt eierskapsmelding. Del en omhandler eierstyringen, herunder selskapsformer, eierskapsprinsipper og eierstrategier og er vedtatt i 2017. Del to omhandler selskapene som kommunen har eierinteresser i og denne er oppdatert i 2019.

I den nye kommuneloven (LOV-2018-06-22-83) er eiermelding vedtektsfestet i §26-1. Her framgår det at kommunen skal minst en gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret selv. Eierskapsmeldingen skal inneholde:

- a. Prinsipper for eierstyring

- b. Oversikt over selskaper med eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c. Formål med eierinteressene

Revisor vurderer at Sunndal kommune har en Eiermelding som er i tråd med KS sin anbefaling om utarbeidelse av Eiermelding.

2.5.2 Valg av representanter til havnerådet

Kommunestyret skal velge representanter og vararepresentanter til havnerådet.

Sunndal kommune har en eierrepresentant og vedkommende er valgt i 2015. Rådmann og assisterende rådmann er valgt som varamedlemmer. KS sine anbefalinger er at kommunestyret som hovedregel oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Ifølge denne anbefalingen er det uheldig at rådmann og assisterende rådmann er valgt til eierrepresentanter.

Revisor finner at Sunndal kommune sitt valg av representanter og vararepresentanter til havnerådet er valgt av kommunestyretstyret.

2.5.3 Kommunikasjon mellom kommunestyret og havnerådet

Det bør etableres kommunikasjonsformer mellom kommunestyret og havnerådet.

Revisor vurderer at kommunikasjonsformene mellom Sunndal kommune og havnerådet er tilfredsstillende, ved at protokoller, budsjett og årsregnskap legges fram for kommunestyret.

2.6 Vurdering av kommunenes utøvelse av felles eierskap

2.6.1 Selskapsavtale

Det skal foreligge en selskapsavtale som minst angir informasjon som IKS-loven krever. Havnerådet skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Det foreligger en selskapsavtale fra 2010 og en revidert utgave datert 10.11.2017. Selskapsavtalen inneholder de forhold som lov om interkommunale selskap lister opp i § 4. Det framgår av selskapsavtalen at representantskapet i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS benevnes som havneråd og styret benevnes som havnestyre. Selskapsavtalen fra 2010 er vedtatt i eierkommunene sine kommunestyrer forut for vedtaket i havnerådet 23.11.2010. Den reviderte utgaven er ikke vedtatt i kommunene, men oversendt som melding til kommunene etter en forutgående juridisk vurdering av om revideringene krevde beslutning i

kommunestyrene. I den juridiske vurderingen ble det vurdert at endringene omfattet forhold i selskapsavtalen som kunne vedtas av havnerådet.

Revisor vurderer at Kristiansund og Nordmøre havn IKS har en selskapsavtale i hovedsak i tråd med kravene i IKS-loven, men stiller spørsmål ved om § 6-4 i selskapsavtalen er i tråd med IKS-lovens § 25, om avhending eller pantsetting av eiendom. Selskapsavtalen kan tolkes som at dette er delegert til styret, men ifølge IKS-loven kan dette bare vedtas i havnerådet etter innstilling fra styret.

Havnerådet har revidert selskapsavtalen og selv besluttet endringer som ligger innenfor deres mandat.

2.6.2 Sammensetningen av havnerådet

Ifølge IKS-loven skal selskapet ha et representantskap hvor samtlige deltakere er representert med minst én representant. Vedkommende kommunestyre eller fylkesting oppnevner selv sine representanter.

Havnerådet er sammensatt av minst ett medlem og varamedlem for hver av eierkommunene. Representantene er valgt av eiernes kommunestyrer. KS' anbefalinger om eierstyring tilrår at det er sentrale folkevalgte som velges til eierorganet. Vi registrerer at havnerådets leder kunne ønsket at ordføreren i den største eierkommunen hadde vært en av representantene i havnerådet (gjelder 2015 – 2019).

2.6.3 Havnerådsmøtene

Havnerådsmøtene skal behandle budsjett, økonomiplan og regnskap, og gjøre vedtak om utbygging og finansiering av utbyggingen. Videre må avhending eller pantsetting av fast eiendom eller andre større kapitalgjenstander vedtas av havnerådet.

Havnerådet behandler i det første møtet i året, årsregnskap med revisjonsberetning og årsmelding slik IKS-loven beskriver. I tre av de fire årene revisor har sett på har ikke havnerådet klart å overholde fristen for behandling av årsregnskapet, som er satt til 1. mai. Havnerådsleder har, i uttalelse til rapporten, begrunnet det med usikkerheten knyttet til anløpsavgiften og Kystverkets tilsyn. Havnerådet behandler i det andre møtet i året budsjett for det påfølgende året og økonomiplan for de neste fire årene. I ett år er denne saken behandlet i et møte i starten av det nye året, noe som ikke er i tråd med selskapsavtalen.

Havnerådet behandler investeringsbeslutninger. Forvaltningsrevisor savner en behandling av den økte investeringsrammen på Devoldholmen i havnerådet.

Revisor kan ikke se at avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune er vedtatt av havnerådet, slik IKS-loven krever når det gjelder avhending av eiendom.

Informasjon fra protokoller og intervju tyder på at havnerådet har blitt orientert underveis om tilsynssaken og feil innbetalt anløpsavgift. Det virker som at den informasjonen havnerådet har fått, fra selskapet som har spesialkompetanse på dette feltet og fra KNHs revisor, ensidig har vært at Hurtigrutens klage og Kystverkets konklusjon i tilsynsrapporten var feil.

Revisor registrerer videre at havnerådets leder har tillit til at det gjøres riktig nå.

Vi registrerer at haverådslederen er trygg på selskapets økonomiske situasjon, til tross for at balansen er svekket som følge av tilsynssaken. Han er også trygg på at lånerammen er innenfor det som selskapsavtalen setter.

2.6.4 Godtgjørelse til havnerådet

Havnerådet skal vedta godtgjørelser av styreverv.

Havnerådet vedtar godtgjørelse til styret. I tillegg vedtar havnerådet møtegodtgjørelse til eierrepresentantene som møter i havnerådet og i tillegg en fast godtgjørelse til nestleder og leder i havnerådet. Dette gjør at havnerådsmedlemmene vedtar godtgjørelse til seg selv, noe som er uheldig.

Noen av havnerådsmedlemmene har en betalt jobb som politikere, og en møtegodtgjørelse for rollen som havnerådsmedlem gjør at det kan oppfattes som dobbelt betaling.

Videre åpner reglementet opp for at havnerådsrepresentantene kan få dekket tappt arbeidsfortjenesten fra de enkelte kommunene i tillegg til møtegodtgjørelser

Revisor vurderer det som uheldig at havnerådet vedtar godtgjørelse til seg selv og samtidig er det uheldig at det kan oppstå en dobbeltbetaling hvis møtegodtgjørelse kommer i tillegg til lønn som politikere.

2.6.5 Etiske retningslinjer

Havnerådet skal påse at det utarbeides og jevnlig revideres etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Revisor finner ikke at havnerådet har fulgt opp at selskapet har etiske retningslinjer.

3 UTTALELSE TIL FORELØPIG RAPPORT

En foreløpig rapport har vært sendt til kommunen og havnerådsleder for uttalelse. Vi har fått tilbakemelding fra havnerådets leder. Han kommenterer to forhold i rapporten:

Det ene er behandling av årsregnskap m.v. etter fristen. Det påpekes at behandling av årsregnskap m.v. har vært behandlet etter fristen 1. mai. Han begrunner det med de mange spørsmål og uklarheter som oppstod og vedvarte som følge av «hva som blir riktig resultatregnskap og balanse som følge av dette». Dette tok tid å avklare, og som havnerådsleder var han tydelig på at styret måtte søke å framlegge årsregnskap og årsberetning som tok høyde for utfallet av de nevnte sakene. Forvaltningsrevisor har utdypet avsnittet hvor dette kommer fram med denne begrunnelsen.

Det andre han kommenterer er det vi beskriver og vurderer når det gjelder godtgjørelse til havnerådsmedlemmene (herunder leder og nestleder). Havnerådsleder viser til selskapsavtalen, og at denne bestemmelsen om godtgjøring har vært gjenstand for kommunestyrebehandling i flere omganger siden selskapsavtalen ble vedtatt første gang. Kommunene har følgelig vedtatt at det skal foregå på denne måten. Dette er, ifølge havnerådsleder avklart med KS, og det har ikke framkommet informasjon som tilsier at det er ulovlig. Forvaltningsrevisors påpekning av dette gjelder risikoen det kan være for at enkelte havnerådsmedlemmer får fra kommunen som politiker og fra havneselskapet. Vi har ikke antydning at det er ulovlig, men vil likevel vise til kapittel 8 i någjeldende kommunelov, §§ 8-3 – 8-10).

Forvaltningsrevisor har også mottatt en uttalelse med vedlegg fra kommunedirektøren i Sunndal kommune. Med henvisning til det vi skriver om godtgjørelse av havnerådsmedlemmene viser hun til vedtak i Sunndal kommunestyre, 24.10.2018, om ulike satser for kommunale tillitsverv i Sunndal kommune. I vedtakets punkt 4) og 5) går det fram at ledere og medlemmer i gruppe 2 (deriblant ledere og medlemmer i representantskap for interkommunale selskap) får godtgjørelse i henhold til en andel av ordførerens lønn. Dette ble gjort gjeldende fra 1.1.2019.

4 KONKLUSJON

I denne eierskapskontrollen har vi sett på om Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med regelverk, vedtak og etablerte normer for god eierstyring. Videre har vi sett på hvordan Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i havnerådet, i fellesskap med de andre eierkommunene.

Revisor mener at Sunndal kommune utøver eierskapet sitt i KNH IKS i tråd med kommuneloven og KS' anbefalinger om god eierstyring.

Revisor mener at Sunndal kommune i hovedsak ivaretar felles eierskap gjennom havnerådet i tråd IKS-loven og selskapsavtalen. Revisor stiller likevel spørsmål ved selskapsavtalens § 6-4, ledd tre, om avhendelse og pantsetting av eiendom. Revisor mener at IKS-love § 25 er klar på at vedtak om det må skje i havnerådet. Vi har ikke i vår gjennomgang funnet at havnerådet har fattet vedtak om avhending av Kranaskjæret i Kristiansund kommune.

Vi viser forøvrig til våre vurderinger i kapitlene 2.4 og 2.5. Vi viser også til konklusjon og anbefalinger i rapport fra forvaltningsrevisjon i Kristiansund og Nordmøre havn.

KILDER

Havnerådet i KNH. (2017). *Revidert selskapsavtale for Kristiansund og Nordmøre havn IKS*.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (1992). *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)*. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-09-25-107?q=Kommuneloven>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (1999). *Lov om interkommunale selskap (IKS-loven)*. [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=Lov om interkommunale selskap](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-29-6?q=Lov%20om%20interkommunale%20selskap)

KS. (n.d.). *Anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse og kontroll*.

VEDLEGG 1

Anna Ølnes

Fra: Ole Laurits Haugen <Ole.Laurits.Haugen@hitra.kommune.no>
Sendt: tirsdag 7. januar 2020 10:46
Til: Anna Ølnes
Kopi: Postmottak; Laila Eide Hjertø
Emne: Re: Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon - Kristiansund og Nordmøre havn

Hei

Jeg har kjapt gått gjennom dok. eierskapskontroll.

To kommentarer:

1. Det påpekes at behandling av årsregnskap m.v. har vært behandlet etter fristen 1. mai.

Jeg mener det da må spørres hvorfor? Mitt svar: Både tvisten som oppsto ift hurtigrutens manglende innbetaling av fakturert avgift og den påfølgende tilsynssaken fra Kystverket ga forsinket behandling. Og da begrunnet med de mange spørsmål og uklarheter som oppsto og vedvarte ift «hva blir riktig resultatregnskap og balanse som følge av dette»? Dette tok tid å avklare, og som havnerådsleder var jeg tydelig på at styret måtte søke å framlegge årsregnskap og årsberetning som tok høyde for utfallet av de nevnte sakene. Dermed ble det utsatt behandling i havnerådet.

2. I anførslene om godtgjørelser til havnerådet og herunder ledere og nestleder, så framkommer det at kommunene bør bestemme dette. Bestemmelsene for hvordan dette behandles framgår av selskapsavtalen og vedtektene, og de samme bestemmelser har, såvidt meg bekjent, vært gjeldende fra de ble vedtatt første gang og ved senere behandlinger i de enkelte eierkommuner. Dermed er det slik at kommunene har vedtatt at det skal foregå på denne måten, og såvidt meg bekjent er det også slik det er bestemt og praktiseres i andre IKS-selskap. Lovligheten med dette er også sjekket ut med f.eks. KS og det har ikke framkommet noe, såvidt meg bekjent, som tilsier at dette er en ulovlig måte

Mvh
Ole L Haugen
Ordfører Hitra kommune

VEDLEGG 2

Anna Ølnes

Fra: Randi Borghild Dyrnes <randi.dyrnes@sunndal.kommune.no>
Sendt: torsdag 2. januar 2020 14:07
Til: Anna Ølnes; Post
Emne: SV: Eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon Kristiansund og Nordmøre havn
Vedlegg: Vedtak politikergodtgjøring 24102018.pdf

Hei, jeg er kun kopimottaker av dette, men finner det naturlig å informere om Sunndal kommunestyre sitt vedtak av 24.10.18 ang godtgjørelse til Sunndal sine medlemmer i representantskap o.l. i IKS.

Vennlig hilsen

Randi Dyrnes
Kommunedirektør
Sunndal kommune
Tlf.: 957 52 507
www.sunndal.kommune.no

Vedlegg til uttalelse, vedtak av 24.10.2020 ikke lagt ved rapporten

Postadresse: Postboks 2565, 7735 STEINKJER

Hovedkontor: Fylkets Hus, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidt norge.no

Unntatt offentlighet iht. offentlighetslova § 23 1. ledd

Kristiansund, 12. februar 2020

Til mottakere iht. liste

Informasjon vedr. varslings sak om Kristiansund og Nordmøre Havn IKS

I forbindelse med selskapskontrollen som Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført av Kristiansund og Nordmøre Havn IKS mottok de varsler om kritikkverdige forhold og alvorlige anklager om misligheter. Anklagene var rettet mot [REDACTED].

Revisjon Midt-Norge videresendte varselet til oss i 25. november 2019. Vi oppfattet at anklagene om misligheter av økonomisk karakter ble oversendt til oss for oppfølging.

Kommuneloven § 24-7 beskriver våre plikter når vi avdekker eller blir kjent med misligheter i en kommune. Da skal vi straks sende skriftlig rapportering til kontrollutvalget med kopi til kommunedirektøren. Endelig rapportering skal sendes når saken er nærmere klarlagt.

Det finnes ikke tilsvarende bestemmelser for selskaper som kommunene eier. Ifølge de internasjonale revisjonsstandardene som vi er underlagt, ISA 240 Revisors oppgaver med og plikter til å vurdere misligheter ved revisjon av regnskaper, skal vi kommunisere identifiserte misligheter eller informasjon som tyder på at misligheter kan foreligge til det riktige ledelsesnivået. Det riktige ledelsesnivået er de som har hovedansvaret for å forhindre og avdekke misligheter. Når mistankene gjelder [REDACTED] [REDACTED]
[REDACTED]

Etter at vi mottok varselet 25. november 2019, har vi gjennomført en rekke undersøkelser av påstandene og de faktiske forhold. Vi har gjennom disse undersøkelsene ikke vært i stand til å finne dokumentasjon eller observasjoner som avkreftet beskyldningene. Vi informerte derfor [REDACTED] [REDACTED] per telefon 2. desember og i møte 6. desember. Videre orienterte vi [REDACTED] 11. desember, med påfølgende nummeret brev 12. desember.

I etterkant av dette har vi selv mottatt et anonymt varsel om noen av de samme forholdene. Senere i prosessen har vi også blitt kjent med flere andre transaksjoner som det skal stilles spørsmål med.

Mange av anklagene gjelder saker som er vanskelig å avkrefte eller bekrefte. Våre konklusjoner bygger på at forholdet er problematisk hvis de ikke lar seg avkrefte med undersøkelser av de underliggende forhold.

[REDACTED] har hatt dialog med [REDACTED] gjennom prosessen. Vi har også deltatt i et møte. [REDACTED]
[REDACTED]

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Etter hva vi har blitt kjent med har [REDACTED]

Selv om vi ikke har informasjonsplikt til kontrollutvalgene når saken gjelder et IKS, så finner vi det likevel riktig å informere i denne situasjonen. Dette baserer seg blant annet på den gjennomførte selskapskontrollen og at det er kontrollutvalg som er bestillere av slike gjennomganger av selskaper som kommunene eier. Kontrollutvalget kan i henhold til kommunelovens §23-6 kreve de opplysninger de finner nødvendig fra interkommunale selskap. Vi har mottatt en henvendelse fra sekretariatet for noen av kontrollutvalgene som orientering og dette brevet er svar på spørsmålene som stilles der.

Dette brevet sendes til kontrollutvalgene som er eiere i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS, ved utvalgenes ledere og deres sekretærer. I tillegg sendes brevet til medlemmene i havnerådet i selskapet.

Brevet er unntatt offentlighet siden det dreier seg om en personalsak.

Vennlig hilsen

Møre og Romsdal Revisjon SA

Veslemøy E. Ellinggard

oppdragsansvarlig revisor i Kristiansund og Nordmøre Havn IKS

Mottakere

Eierkommuner	Leder kontroll- utvalg	Epost	Sekretær kontroll- utvalg	Epost	Medlem havneråd	Epost
Hitra	Björg Reitan Björgvik	Bjorg.Reitan.Bjorgvik@hitra.kommune.no	Torbjørn Berglann	Torbjorn.Berglann@konsek.no	Ole Laurits Haugen	Ole.Laurits.Haugen@hitra.kommune.no
Heim	Bjarne Sæther	bjarne.sether@heim.kommune.no	Torbjørn Berglann	Torbjorn.Berglann@konsek.no	Odd Jarle Svanem	odd.jarle.svanem@heim.kommune.no
Gjemnes	Odd Steinar Bjerkeset	odd.steinar.bjerkeset@giemnespolitiker.no	Jane Anita Aspen	jane.anita.aspen@molde.kommune.no	Knut Sjømæling	knut.sjomaling@giemnes.kommune.no
Averøy	Lina Sandvik	linda.nordal.sandvik@snv.no	Harald Stein Svendsen	Harald.Svendsen@kristiansund.kommune.no	Ingrid O. Rangønes	ingrid.rangones@averoy.kommune.no
Aure	Inge Aukan	inge.aukan@gmail.com	Harald Stein Svendsen	Harald.Svendsen@kristiansund.kommune.no	Hanne Berit Brekken	hanne.berit.brekken@aure.kommune.no
Tingvoll	John-Georg Brandtzæg	johngb60@gmail.com	Harald Stein Svendsen	Harald.Svendsen@kristiansund.kommune.no	Arne Magnus Aasen	arne.magnus.aasen@tingvoll.kommune.no
Surnadal	Ola Magne Nordvik	ola.magne@outlook.com	Harald Stein Svendsen	Harald.Svendsen@kristiansund.kommune.no	Margrethe Svinvik	margrethe.svinvik@surnadal.kommune.no
Sunndal	Hallvard G. Hagen	halvard.g.hagen@gmail.com	Sveinun Talbeg	sveinung.talberg@molde.kommune.no	Ståle Refstie	stale.refstie@sunndal.kommune.no
Smøla	Håvard Knutsen	havard-vesta@live.no	Harald Stein Svendsen	Harald.Svendsen@kristiansund.kommune.no	Svein Roksvåg	svein.roksvag@smola.kommune.no
Kristiansund	Julius Loennechen	j.loennechen@neasonline.no	Knut Evandt	Knut.Evandt@kristiansund.kommune.no	Berit Marie Frey	berit.frey@neasonline.no
Kristiansund					Rony Myrset	ronnymyrset@gmail.com
Kristiansund					Turid Engdahl	turid.engdahl@if.no
Kristiansund					Berit Tønnesen	berit@otek.no
Kristiansund					Stig Anders	stigohrvik@gmail.com

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 06/20	Kontrollutvalget	27.2.2020
	Kommunestyret	

PLAN FOR KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET 2020-2023

Sekretariatets innstilling

Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2020-2023, med de korrigeringer som fremkom i møte, godkjennes. Saken legges frem for kommunestyret med følgende innstilling:

Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2020-2023 godkjennes.

Saksopplysninger

I tillegg til kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg og revisjon, har utvalget flere dokument som danner rammeverk for kontrollutvalgets virksomhet;

- Reglement for kontrollutvalget, som revideres av avtroppende kontrollutvalg. Godkjent av kommunestyret i møte 29.10.2019, sak 13/19.
- Oppdragsavtale med Møre og Romsdal Revisjon IKS, erstattes av ny oppdragsavtale med Møre og Romsdal Revisjon SA.
- Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2023, vedtas i løpet av 2020
- Plan for eierskapskontroll 2020-2023, vedtas i løpet av 2020
- Årsmelding, blir sendt til kommunestyre hvert år, unntatt 1. år etter valg
- Virksomhetsrapport, legges frem av avtroppende kontrollutvalg

I forrige valgperiode ble det for første gang utarbeidet en Plan for kontrollutvalgets virksomhet i valgperioden. Planen ble konkretiseres i en årlig tiltaksplan/arbeidsplan. Siden planen ble etablert først i 2017, så ble den bare lagt frem for kommunestyret som referatsak.

Vedlegg:

- Utkast til Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2020-2023.

VURDERING

Sekretariatet ser det som hensiktsmessig at det for hver valgperiode lages en Plan for kontrollutvalgets virksomhet. Det er naturlig at denne lages av det nye kontrollutvalget, i løpet av første år etter nytt valg. Planen sendes til kommunestyret for godkjenning, slik det gjøres med plan for forvaltningsrevisjon og plan for eierskapskontroll. På denne måten kan kommunestyret involveres i å sette rammer for kontrollutvalgets virksomhet i gjeldende valgperiode.

Siden planen vil være gjeldende for en hel valgperiode, så kan den ikke være konkret på tiltak og aktiviteter, da disse vil ha en kortere planleggingshorisont. En vet ikke hvilke forvaltningsrevisjonsprosjekt eller kontrolltiltak som skal gjennomføres 2-3 år frem i tid. Det vil derfor være behov for at kontrollutvalget har en årlig tiltaksplan/arbeidsplan, som kan justeres av utvalget i løpet av året. Her vil det komme frem hva kontrollutvalget vil fokusere på dette året f.eks.; bestilte forvaltningsrevisjoner/eierskapskontroller, oppfølging av forvaltningsrevisjonsprosjekt/eierskapskontroller, orienteringer fra revisjonen, orienteringer fra administrasjonen, virksomhetsbesøk osv.

Sekretariatet legger her frem et utkast til Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2020-2023. Kontrollutvalget vedtar Arbeidsplan for 2020, i sak 07/20, i samme møte.

Jane Anita Aspen
daglig leder

Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2020-2023

Gjemnes kommune

Vedtatt av Gjemnes kommunestyre xx.x.2020, sak xx/20

KONTROLLUTVALGET I GJEMNES KOMMUNE

1. INNLEDNING

Etter lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 23-1 skal kommunestyret velge et kontrollutval som skal føre løpende kontroll på deres vegne.

Utvalgets uavhengige stilling i forhold til andre folkevalgte organ og administrasjonen, er ivarettatt gjennom strenge krav til valgbarhet.

Kommunestyret har vedtatt et eget reglement for kontrollutvalget i Gjemnes kommune (29.10.2019, sak 13/19).

§ 1. Kontrollutvalgets formål

Kontrollutvalget er kommunestyrets eget kontroll- og tilsynsorgan. Utvalget skal gjennom sitt arbeid sørge for at innbyggerne og øvrige interessenter har tillit til Gjemnes kommune, og at kommunen leverer sine tjenester effektivt og målrettet i henhold til lov, forskrifter, statlige føringer og kommunestyrets intensjoner og vedtak.

Utvalgets oppgaver er knyttet til kontroll av den kommunale forvaltningen, kontroll av kommunen sitt eierskap i selskap og til å påse at kommunens regnskap blir revidert på en betryggende måte. Kommuneloven har et eget kapittel som regulerer kontrollutvalgets virksomhet; Kapittel 23. Med hjemmel i loven er det også fastsatt Forskrift om kontrollutvalg og revisjon.

Kommunestyret skal sørge for at kontrollutvalget får sekretariatsbistand som tilfredsstiller utvalgets behov. Sekretariatet skal påse at de saker som kontrollutvalget behandler, er forsvarlig utredet, og at utvalgets vedtak blir sett i verk. Kontrollutvalget i Gjemnes har sekretariatstjenester fra Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal.

Kontrollutvalget vil i tillegg til Plan for kontrollutvalgets virksomhet ha en egen Arbeidsplan for hvert år som viser planlagte tiltak og oppgaver. Arbeidsplanen blir oppdatert fortløpende og vil være tilgjengelig på <https://www.kontrollutvalgromsdal.no/gjemnes>

2. UTVALGETS SAMMENSETNING

Kontrollutvalget i Gjemnes kommune har følgende sammensetning:

Funksjon	Navn	Parti
Leder	Odd Steinar Bjerkeset*	Krf
Nestleder	Olav Sæter	Sv
Medlem	Britt Karin Flemma Vaagbø	Ap
Medlem	Anna Britt Haas	H
Medlem	Stein Asle Brubæk*	Sp

* medlem av kommunestyret.

Varamedlemmer		
Nr.	Navn	Parti
1	Kristine Måløy	Krf
2	Erland Øren	H
3	Kjell Per Dønheim	Frp
4	Sissel Kamsvåg	Ap

KONTROLLUTVALGET I GJEMNES KOMMUNE

3. MØTEPLAN

- Møteplan legges i første kontrollutvalgsmøte i hvert kalenderår
- Kontrollutvalgets møter skal holdes for åpne dører på lik linje som andre kommunale utvalg.
- Kontrollutvalgets møter avholdes på dagtid.
- Kontrollutvalget i Gjemnes skal avholde minst 5 møter hvert kalenderår.
- Ved behov kan kontrollutvalget gjøre endringer i møteplanen. En oppdatert møteplan ligger til enhver tid tilgjengelig på <https://www.kontrollutvalgromsdal.no/gjemnes>

4. KONTROLLUTVALGETS HOVEDOPPGAVER

4.1. TILSYN MED FORVALTNINGEN

Det generelle tilsynet med forvaltningen gjennomføres med følgende tiltak:

- Orientering fra rådmannen knyttet til saker på kontrollutvalgets oppfølgingsliste.
- Kontrollutvalget får fremlagt økonomirapportene for Gjemnes kommune
- Oppfølging av politiske vedtak går frem av økonomirapportene.
- Rapporter fra eksterne tilsynsorganer og kommunens svar/oppfølging.
- Innkallinger/protokoller fra kommunestyret og øvrige politisk utvalg ligger tilgjengelig på kommunens hjemmeside
- Kontrollutvalget kan be om informasjon om ulike områder/temaer eller fra ulike enheter. Risiko- og vesentlighetsanalysen som utarbeides som grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon, vil være et godt hjelpemiddel for kontrollutvalgets tilsyn med forvaltningen. Ved å etterspørre informasjon fra enheter og områder som ikke blir prioritert i forhold til forvaltningsrevisjon eller andre undersøkelser, så får kontrollutvalget fulgt opp et større område av forvaltningen.
- Virksomhetsbesøk/alternativt orientering fra en enhetsleder.
- Følge opp saker fra publikum ut fra et systemperspektiv. Kontrollutvalget avgjør selv om saker skal følges opp ut fra om de representerer en tilstrekkelig risiko for manglende måloppnåelse, regeletterlevelse eller vedtaksoppfølging.

4.2. OPPGAVER KNYTTET TIL REGNSKAPSREVISJON

- Ved behandlingen av kommunens regnskap, vil kontrollutvalget avgi en uttalelse som stiles til kommunestyret. Formannskapet får kopi av uttalelsen, slik at den følger innstillingen til kommunestyret.
- Alle nummererte brev eller andre typer revisjonsmerknader, som revisjonen ønsker at kontrollutvalget skal følge opp, behandles fortløpende. Nummererte brev som ikke blir godt nok fulgt opp av administrasjonen, sendes kommunestyret til videre behandling.
- I første møte hver høst orienterer revisjonen om revisjonsstrategien for revisjonsåret. Videre skal utvalget få presentert rapport fra interimrevisjon og årsoppgjørrevisjon.
- Revisjonens årsavslutningsbrev følges opp av revisjonen, med orientering til kontrollutvalget.

4.3. OPPGAVER KNYTTET TIL FORENKLET ETTERLEVELSESKONTROLL MED ØKONOMIFORVALTNINGEN

- Revisjonen skal se etter om kommunen sin økonomiforvaltning hovedsakelig skjer i samsvar med regler og vedtak.

KONTROLLUTVALGET I GJEMNES KOMMUNE

- Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges frem for kontrollutvalget.
- Revisor skal senest 30.06 gi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.

4.4. OPPGAVER KNYTTET TIL FORVALTNINGSREVISJON

Kontrollutvalget skal etter kommuneloven § 23-3 minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjon.

- Kontrollutvalget bestiller en risiko- og vesentlighetsvurdering som skal være et verktøy for kontrollutvalget i utarbeidelse av Plan for forvaltningsrevisjon. Risiko- og vesentlighetsvurderingen skal vise hvor i kommunens virksomhet eller i virksomhet i kommunens selskap, det er størst behov for forvaltningsrevisjon.
- Planen skal vedtas av kommunestyret selv, etter innstilling fra kontrollutvalget.
- På bakgrunn av Plan for forvaltningsrevisjon kan kontrollutvalget bestille forvaltningsrevisjoner eller andre undersøkelser.
- Alle forvaltningsrevisjonsrapporter eller andre undersøkelser blir lagt frem for kommunestyret for behandling. Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets vedtak om forvaltningsrevisjon blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret om anbefalingene blir fulgt opp av administrasjonen. Kontrollutvalget rapporterer om dette i årsrapporter og virksomhetsrapport.

4.5. OPPGAVER KNYTTET TIL SELSKAPSKONTROLL

Kontrollutvalget skal etter kommuneloven § 23-4 minst en gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan som viser på hvilke områder det skal gjennomføres eierskapskontroll.

- Kontrollutvalget bestiller en risiko- og vesentlighetsvurdering som skal være et verktøy for kontrollutvalget i utarbeidelse av Plan for eierskapskontroll. Risiko- og vesentlighetsvurderingen av eierskapet, skal vis hvor det er størst behov for eierskapskontroll.
- Planen skal vedtas av kommunestyret selv, etter innstilling fra kontrollutvalget.
- På bakgrunn av Plan for eierskapskontroll bestille eierskapskontroller.
- Alle eierskapskontroller blir lagt frem for kommunestyret for behandling. Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets vedtak om eierskapskontroll blir fulgt opp og skal rapportere til kommunestyret om anbefalingene i eierskapskontrollen blir fulgt opp. Kontrollutvalget rapporterer om dette i årsrapporter og virksomhetsrapport.

4.6. OPPGAVER KNYTTET TIL BUDSJETTBEHANDLINGEN

- Kontrollutvalget behandler forslag til budsjett for kontrollarbeidet i Gjemnes kommune i første møte hver høst. I forslaget ligger rammen for kontrollutvalgets virksomhet, revisjonens virksomhet og sekretariatets virksomhet.
- Kontrollutvalgets forslag skal følge budsjettsaken fra formannskapet til kommunestyret. Det er bare kommunestyret som kan korrigere i forhold til kontrollutvalgets forslag til budsjett, det kan ikke gjøres av administrasjonen.
- Budsjettet vedtas av kommunestyret

4.7. OPPGAVER KNYTTET TIL TILSYN MED REVISJONSORDNINGEN

- Kontrollutvalget inngår oppdragsavtale med revisjonen. Avtalen setter rammer for de revisjonstjenestene som revisjonen skal levere til kommunen.

KONTROLLUTVALGET I GJEMNES KOMMUNE

- Revisjonen rapporterer om sin virksomhet gjennom revisjonens åpenhetsrapport.
- Oppdragsansvarlig revisor både for regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon legger fram sine uavhengighetserklæringer for kontrollutvalget.
- I første møtet hver høst orienterer revisjonen om revisjonsstrategien for revisjonsåret. Revisjonens plan for Gjemnes kommune er til enhver tid tilgjengelig for
- Kontrollutvalget skal motta rapport fra interimrevisjonen og årsoppgjørsrevisjon.
- Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar for regnskapsrevisjon gjennomføres i tråd med Forum for kontroll og tilsyns (FKTs) veileder for kontrollutvalgets påseansvar over for regnskapsrevisor. Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar med forvaltningsrevisor gjennomføres i tråd med Norges kommunerevisjons (NKRFs) veiledere. Dette behandles i første møte hver høst.
- Øvrige tiltak går fram av kontrollutvalgets tiltaksplan.

4.7. OPPGAVER KNYTTET TIL RAPPORTERING

- Kontrollutvalget sin årsrapport fra forrige år, blir behandlet i det første møte hvert år. Første år etter valget blir det ikke lagt frem årsrapport.
- Det avtroppende kontrollutvalget legger frem rapport til kommunestyret fra kontrollutvalget sin virksomhet i valgperioden.
- Årsrapport/virksomhetsrapport blir sendt kommunestyret til orientering.
- I årsrapporten/virksomhetsrapporten rapporterer kontrollutvalget til kommunestyret om resultat av gjennomført forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, samt om resultat fra oppfølging av vedtak.
- Eventuelle oppfølginger av nummererte brev blir også rapportert i årsrapport/virksomhetsrapport. Kontrollutvalget vurderer ved hvert nummererte brev, om det er nødvendig å rapportere til kommunestyret fortløpende.
- Rapporter etter gjennomført forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll, eventuelt andre undersøkelser blir sendt fortløpende til kommunestyret for behandling.

5. OPPLÆRINGS- OG ERFARINGSUTVEKSLING

Kontrollutvalgets oppgaver er mange og store og en ser behov for en jevnlig oppdatering av kunnskaper. Dette er vist gjennom kontrollutvalgets forslag til budsjett som inneholder en post til opplæring/kursvirksomhet.

- Kontrollutvalget velger selv om de ønsker å være representert med medlemmer på Norges kommunerevisorforbunds (NKRF) kontrollutvalgskonferanse som arrangeres i januar/februar hvert år. NKRF's kontrollutvalgskonferanse er en stor konferanse med deltakere fra hele landet.
- Gjemnes kommune er medlem i Forum for kontroll og tilsyn (FKT). FKT's formål er å være en møte- og kompetanseplass for mennesker som arbeider med kontroll og tilsyn i kommuner, Sametinget og fylkeskommuner. I juni hvert år avvikles årsmøte og fagkonferanse. Kontrollutvalget velger selv om de ønsker å være representert med medlemmer på denne møteplassen.
- Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal inviterer hvert år til en opplæringsdag for kontrollutvalgsmedlemmer og varamedlemmer i kommunene tilknyttet sekretariatet.
- Kontrollutvalget og sekretariatet vil fortsette arbeidet med å informere om kontroll arbeid, blant annet gjennom sekretariatets hjemmeside

KONTROLLUTVALGET I GJEMNES KOMMUNE

<https://www.kontrollutvalgromsdal.no/> og ved å oppfordre kommunen til å orientere om kontrollutvalgets virksomhet på kommunens hjemmeside.

GJEMNES KOMMUNE

Kontrollutvalget

Saksmappe: 2020-1557/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Jane Anita Aspen
Dato: 18.2.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 07/20	Kontrollutvalget	27.2.2020

MØTE- OG ARBEIDSPLAN FOR KONTROLLUTVALGET 2020

Sekretariatets innstilling

1. Følgende møteplan for 2020 godkjennes:

Uke	Dato	Møte nr	Saker til behandling
9	27.02.	1/20	- Revisjonens rapport fra interimrevisjon 2019 - Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2020-2023 - Møte- og arbeidsplan for 2020 - Dialogmøte 1 med revisjonen – risiko- og vesentlighetsvurdering av virksomhet og eierskap - Selskapskontroll Kristiansund og Nordmøre Havn IKS
14	02.04.	2/20	- Virksomhetsbesøk? - Dialogmøte 2 med revisjonen – risiko- og vesentlighetsvurdering av virksomhet og eierskap.
21	20.05.	3/20	- Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet 2019 for Gjemnes kommune - Oppsummering av årsoppgjørrevisjonen - Økonomirapport 1. kvartal 2020
38	17.09.	4/20	- Kommunikasjons-/Revisjonsplan for revisjonsåret 2020 - Revisjonens rapport fra forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen. - Vurdering av kontrollutvalgets påseansvar overfor revisor - Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2023 - Plan for eierskapskontroll 2020-2023 - Budsjettforslag for kontrollarbeidet i Gjemnes kommune 2021
48	26.11.	5/20	- Økonomirapport 2. tertial 2020 - Bestilling av overordnet analyse for forvaltningsrevisjon 2020-2024 - Interimrapport regnskapsrevisjon 2020?

2. Kontrollutvalgets leder, i samråd med sekretariatet, gis fullmakt til å foreta endringer av møtedatoer dersom det blir nødvendig.
3. Kontrollutvalget godkjenner Arbeidsplan for 2020, med de endringer som fremkom i møte. Arbeidsplanen vil fortløpende bli oppdatert av kontrollutvalget i møte

Saksopplysninger

Det er hensiktsmessig at kontrollutvalget i størst mulig grad planlegger sin virksomhet. Dette for at møtedatoer skal være forutsigbare for utvalgsmember, kommunens administrasjon, revisjonen og for publikum. Det er også en fordel at kontrollutvalgets arbeid er mest mulig

planlagt, slik at kontrollutvalget kan forberede seg og påvirke arbeidet, at revisjonen kan planlegge sin aktivitet knyttet til å levere bestillinger, og at sekretariatet får anledning til å forberede saker i tilstrekkelig tid før møte.

Forslag til møteplan er koordinert med de øvrige kontrollutvalgene for å unngå møtekollisjoner for revisjon og sekretariat, samt med Gjemnes kommunes møteplan for politiske møter i 2020.

Det er lagt opp til 5 ordinære møter i 2020.

Vedlagt følger:

- Utkast til arbeidsplan for kontrollutvalget i Gjemnes kommune 2020

VURDERING

Plan for kontrollutvalgets virksomhet 2020-2023 behandler utvalget i dagens møte, sak 06/20. Dette er en overordnet plan som her konkretiseres i en årlig arbeidsplan

Sekretariatet har utarbeidet forslag til en Arbeidsplan 2020 som tar utgangspunkt i kontrollutvalgets oppgaver som fremkommer i kommunelov og forskrift om kontrollutvalg og revisjon. Det legges opp til at denne planen skal kunne justeres/suppleres av kontrollutvalget i hvert møte.

Dersom det skulle oppstå situasjoner som tilsier at det vil være behov for flere møter, vil det bli vurdert i hvert enkelte tilfelle.

Utvalget bes om å ta stilling til sekretariats utkast til arbeidsplan som følger vedlagt.

Jane Anita Aspen
daglig leder

ARBEIDSPLAN 2020

KONTROLLUTVALGET I GJEMNES KOMMUNE

Oppdatert XX.XX.XX

Tilsyn med forvaltningen

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med forvaltningen
Fortløpende rapportering	- Kontrollutvalgsmedlemmene skal ha tilgang til dokumenter fra alle politiske utvalg. - Odd Steinar Bjerkeset og Stein Brubæk er kommunestyrets representanter i kontrollutvalget. - Rapporter fra andre tilsynsorganer og kommunens svar/oppfølging - Oppfølging av kommunestyrevedtak (i tertialrapporteringen) - Sykefravær (i tertialrapporteringen) - Anmeldelser og varslinger
Aktuell informasjon/orienteringer	I den grad temaer/områder ikke blir undersøkt gjennom bestilling av forvaltningsrevisjon, kan det være aktuelt å be om tilbakemeldinger fra administrasjonen på ulike områder, bl.a. ut fra overordnet analyse for forvaltningsrevisjon. Slik informasjon blir spesifisert under hvert enkelt møte. Saker til oppfølging vil også fremgå av kontrollutvalgets oppfølgingsliste
27.02.20	- Arbeidsplan 2020 – Kontrollutvalget i Gjemnes - Status tilskudd til private barnehager
02.04.20	- Skatteoppkreverens årsrapport for 2019 og Kontrollrapport fra Skatteetaten, til orientering - Virksomhetsbesøk?
20.05.20	- Økonomirapport 1. kvartal
17.09.20	
26.11.20	Økonomirapport 3. kvartal

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med regnskapsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til regnskapsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er i hovedsak knyttet til reglene i Komml. § 23-2 og kap.24 samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3.
27.02.20	Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2019
02.04.20	
20.05.20	- Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet for 2019, Gjemnes kommune - Årsavslutningsbrev for revisjonsåret 2019.
17.09.20	- Orientering om revisjonsstrategien for revisjonsåret 2020. - Revisjonens rapport fra forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen
26.11.20	Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2020 (ev. i det første møte i 2021).

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med forvaltningsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til forvaltningsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er plan for forvaltningsrevisjon og reglene i komml. § 23-3 og kap 24, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5.
27.02.20	- Dialogmøte 1 med revisjonen – risiko- og vesentlighetsvurdering av virksomhet og virksomhet i selskap - Selskapskontroll Kristiansund og Nordmøre Havn IKS
02.04.20	Dialogmøte 2 med revisjonen – risiko- og vesentlighetsvurdering av virksomhet og virksomhet i selskap
20.05.20	
17.09.20	Plan for forvaltningsrevisjon
26.11.20	Bestilling av forvaltningsrevisjon?

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med selskapskontroll.

Møte	Oppgaver knyttet til eierskapskontroll
	Utgangspunktet for oppgåvene er plan for eierskapskontroll, kommunelova §§ 23-4 og 23-6, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5.
27.02.20	Dialogmøte 1 med revisjonen – risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunen sitt eierskap
02.04.20	Dialogmøte 1 med revisjonen – risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunen sitt eierskap
20.05.20	
17.09.20	Plan for eierskapskontroll
26.11.20	Bestilling av eierskapskontroll?

Tilsyn med revisjonen

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med revisjonen
	Revisjonen rapporterer om sin virksomhet ved behov. Revisjonens plan for Gjemnes kommune og er til enhver tid tilgjengelig for kontrollutvalget. Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til reglene i koml. § 23-2 og Kap 24, forskrift om kontrollutvalg og revisjon kap. 2 og 3, samt oppdragsavtale med revisjonen.
27.02.20	
02.04.20	Oppdragsavtale med Møre og Romsdal Revisjon SA
20.05.20	
17.09.20	- Vedlegg til oppdragsavtalen «Honorar for gjeldende år» (2020) gjennomgås. - Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar for regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, jf.FKT/ NKRFs veiledere. - Oppdragsansvarlig regnskapsrevisors habilitetserklæring for Gjemnes kommune for revisjonsåret 2020. - Åpenhetsrapport fra revisjonen
26.11.20	

Budsjettbehandlingen

Møte	Oppgaver knyttet til budsjettbehandlingen
	Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2.
27.02.20	
02.04.20	
20.05.20	
17.09.20	Forslag til budsjett for kontrollarbeidet i Gjemnes for 2021 behandles kontrollutvalget.
26.11.20	

Kontrollutvalgets rapportering

Møte	Oppgaver knyttet til kontrollutvalgets rapportering
	Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsen i koml. § 77 nr. 6. Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til reglene i koml. § 23-5 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 4 og 5. Forvaltningsrevisjonsrapporter og eierskapskontroller blir rapportert straks. Det blir utarbeidet årsrapporter hvert år uten første år etter nytt valg, da denne er erstattet av kontrollutvalget sin virksomhetsrapport som ble lagt frem av avtroppende kontrollutvalg. Oppfølging av anbefalinger i forvaltningsrevisjonsrapporter/eierskapskontroller skal gå frem av kontrollutvalgets årsrapport/virksomhetsrapport.
27.02.20	• Plan for kontrollutvalgets virksomhet
02.04.20	•
20.05.20	•
17.09.20	•
26.11.20	•

GJEMNES KOMMUNE

Kontrollutvalget

Saksmappe: 2020-1557/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Jane Anita Aspen
Dato: 18.2.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 08/20	Kontrollutvalget	27.2.2020

OPPFØLGINGSLISTE

Sekretariatets innstilling

Følgende saker føres opp på oppfølgingslisten:

Saksopplysninger

Oppfølgingsliste er et redskap for kontrollutvalget for å holde rede på status for saker man ønsker å følge opp over tid. Noen saker følges over tid, fordi kontrollutvalget ønsker å følge med til administrasjonen har kommet i mål med et arbeid. Andre saker følges opp fordi kontrollutvalget ønsker halvårslige eller årlige statusrapporter på områder som utvalget generelt ser på som et risikoområde.

Kontrollutvalget vedtar selv endringer i listen. Dette innebærer endring i status for den enkelte sak:

- Som nytt punkt
- Endringer i punkt (grunnet orienteringer gitt eller saken behandlet som egen ordinær sak i møte)
- Punktet går ut (saken anses for avsluttet fra kontrollutvalgets side)

Vedlagt følger:

- Ajourført oppfølgingsliste pr. 7.11.2019.
- Beregning av tilskudd til Lykkeliten barnehage.
- Beregning av tilskudd Torvikbukt barnehage
- Klage på vedtak om tilskudd private barnehager, datert 5.12.2019 fra PBL-Private Barnehagers Landsforbund.

VURDERING

I tillegg til oppfølgingslisten fra siste møte, så ligger det vedlagt tilbakemelding på forespørsel fra kontrollutvalget knytt til sak på oppfølgingslisten; **Tilskudd til private barnehager**

Sekretariatet har i forslag til saker på oppfølgingslisten ført opp saker som tidligere kontrollutvalg har hatt på oppfølgingslisten, og ikke har avsluttet. I tillegg er det foreslått å føre opp to nye saker til oppfølging:

Refusjon sykepenger

Revisjonens rapport 2. halvår 2015 omtaler en uavklart fordring på refusjon sykepenger fra 2013 på kr 777 824,- som må undersøkes nærmere for eventuelle tap, dvs. om fordringen er reel. Kontrollutvalget ønsket informasjon fra administrasjonen om eventuelle tap, samt orientering om rutiner for refusjon sykepenger og hvilket arbeid som blir gjort for å undersøke uavklarte fordringer. Kontrollutvalget ser behov for å følge opp denne saken til gode rutiner på området er på plass. Saken er videreført på oppfølgingslisten fra 2016, 2017, 2018, 2019 og til 2020.

Innkjøp og offentlige anskaffelser

Anskaffelsesregelverket er omfattende og erfaringsvis er dette et risikoområde som det er viktig at kontrollutvalget følger opp. Gjemnes kommune er deltaker i Nordmøre Interkommunale Innkjøpssamarbeid. Samarbeidet er organisert etter kommuneloven § 27. Kontrollutvalget ønsker en årlig oppdatering av status på innkjøpsområdet, dette innbefatter bl.a. status for rammeavtaler.

Tilsynsrapporter

Flere eksterne forvaltningsorgan fører tilsyn med Gjemnes kommune. For eksempel fylkesmannen, helsetilsynet, arbeidstilsynet og arkivverket. Disse tilsynene kan avdekke avvik eller svakheter i den kommunale organisering og utøving av tjenesteproduksjonen. Det er formålstjenlig at kontrollutvalget blir orientert om slike tilsyn, for å kunne løpende følge opp at den samlede tjenesteproduksjonen i Gjemnes kommune kvalitetssikres og forbedres. Kontrollutvalget ber om at rådmannen alltid sender kontrollutvalget endelig rapport fra gjennomførte tilsyn. Samt kommunens plan for lukking av eventuelle avvik og tilsynsetatsens brev om oppfølgingen/lukking av tilsyn.

Forvaltningsrevisjonsprosjekt om drift og forvaltning av PP-tjenesten for Gjemnes, Fræna og Eide

Kontrollutvalget i Eide har fått gjennomført et forvaltningsrevisjonsprosjekt om drift og forvaltning av PP-tjenesten for Gjemnes, Fræna og Eide. Eide kommune er vertskommune for PPT. Rapporten viser at det over tid har vært utfordringer med å sikre nødvendig kapasitet. Eide kommune bør sikre at:

- Vakante stillinger blir besatt av kvalifiserte medarbeidere
- Tilmeldte saker følges opp innen akseptabel tid
- Det utarbeides oversikter over saksbehandlingstid fra henvisning til sakkyndig vurdering er utarbeidet
- Prosedyrene i PP-tjenesten gjennomgås og opparbeides
- Det avsettes tid og resurser til å hjelpe barnehagene og skolene i arbeid med kompetanse- og organisasjonsutvikling
- Avvikssystem etableres

Kontrollutvalget ønsker å følge med på oppfølging av anbefalingene og hva som skjer videre med PPT for Gjemnes kommune.

Barneverntjenesten i Gjemnes kommune

Rapportering 1. halvår 2018 fra Barnevernet i Kristiansund, Averøy og Gjemnes viser at det i prosent er 40 % av sakene som ikke ble undersøkt innen fristen på 3 mnd. Sekretær har i møte med fylkesmannen fått opplyst at det vil bli gjennomført tilsyn med Barnevernet i Kristiansund, Averøy og Gjemnes. Kontrollutvalget avventer rapporten fra tilsynet, før det blir vurdert om det er behov for at kontrollutvalget følger opp nærmere. Rapporten datert 14.10.2019 viste at fylkesmannen velger å ikke avslutte sitt tilsyn, men avventer tilbakemelding på om utarbeidet tiltaksplan faktisk blir fulgt.

Nytt personvernregelverk

I 2018 fikk Norge en ny personopplysningslov. Loven består av nasjonale regler og EUs personvernforordning (GDPR - General Data Protection Regulation). Forordningen er et sett regler som gjelder for alle EU/EØS-land. Gjennom å ha god internkontroll og god informasjonssikkerhet kan kommunen sikre at den behandler personopplysninger lovlig, sikkert og forsvarlig. Det er interessant for kontrollutvalget å skaffe seg informasjon om hvordan kommunen har innrettet seg etter personvernopplysningsreglene, da brudd på reglene kan få store konsekvenser for de det gjelder og føre til store bøter for kommunene.

Tilskudd til private barnehager

Kontrollutvalget fikk i dagens møte fremlagt en artikkel, jf. RS 22/19, som var publisert på barnehage.no, 13.6.2019. «**En rekke klagesaker mot kommunen: -Viser en form for maktarroganse PBL ikke har opplev før**». I artikkelen vises det til at kommunen har fattet vedtak om tilskudd til private barnehager, som er blitt påklaget, nye vedtak er fattet og nye klager er sendt. Det kommer frem i artikkelen at fylkesmannen har reagert på at kommunen ikke har villet å starte klagebehandling for 2017 på nytt, og at kommune har nektet å svare på spørsmål fra fylkesmannen slik at fylkesmannen kunne komme i gang med sin klagebehandling. Kommunen ønsker ikke å benytte beregningsmal som er utarbeidet av PBL (Private barnehagers landsforbund) og KS (kommunenes sentralforbund). Kommunen mener de utbetaler mer tilskudd enn de private barnehagene har rett til å få, og at de bruker for mye tid på saksbehandling, beregning, vedtak og klagebehandling.

Vannforsyning i Gjemnes kommune (ny)

Det går frem av kommunes hjemmeside at Gjemnes kommune har flere vannverk. Høgset, Søvika og Øra er kommunale vannverk. I tillegg er det flere private vannverk i kommunen, uten at det er nevnt hvilke dette er. Mattilsynet har også nylig hatt tilsyn med Høgset, Søvik og Øre vannverk og gitt pålegg om å utarbeide farekartlegging-/ROS analyse og prøvetakingsplan. Det er interessant for kontrollutvalget å holde seg orientert om hvordan Gjemnes kommune sikrer vannforsyningen i kommunen

Kristiansund og Nordmøre Havn IKS (ny)

Gjemnes har sammen med 10 andre kommuner eierandeler i selskapet. Gjemnes sin del er 6 %. Sunndal, Kristiansund, Hitra og Hemne kommuner har nylig fått gjennomført eierskapskontroll og selskapskontroll i selskapet. Det fremkommer i rapporten følgende anbefalinger: Selskapet bør etablere et økonomireglement som grunnlag for å ivareta daglige økonomirutiner, rapportering til havnestyret og havnerådet, regler og rutiner for offentlige anskaffelser og interne kontrollrutiner. Selskapet bør avvikle dagens kredittkortordning. Selskapet bør gjenoppta strategiprosessen for på en god måte å håndtere de endringene som selskapet står overfor. Selskapet bør følge opp den endelige beslutningen fra Samferdselsdepartementet, og avklare selvkostberegningene for 2012 – 2015. Selskapet bør etablere og regelmessig gjennomgå og oppdatere: o Personalreglement o Etske retningslinjer o Varslingsrutiner. Kontrollutvalget ønsker å følge med til dette er på plass.

Det er viktig at utvalgsmedlemmene vurderer om det er noen av disse sakene dere ikke ser grunn for å følge opp videre/ha på oppfølgingslisten. Eller om det er andre saker dere over tid ønsker å følge opp, og derfor ønsker å føre opp på oppfølgingslista.

Jane Anita Aspen
daglig leder

SAKSOPPFØLGING

(ajourført pr 7.11.2019)

Saker som er tatt opp:	Merknad:	Status:
Refusjon sykepenger 10.02.16 Ansvar: Adm./rev./sekr	Revisjonens rapport 2. halvår 2015 omtaler en uavklart fordring på refusjon sykepenger fra 2013 på kr 777 824,- som må undersøkes nærmere for eventuelle tap, dvs. om fordringen er reel. Kontrollutvalget ønsket informasjon fra administrasjonen om eventuelle tap, samt orientering om rutiner for refusjon sykepenger og hvilket arbeid som blir gjort for å undersøke uavklarte fordringer. Kontrollutvalget ser behov for å følge opp denne saken til gode rutiner på området er på plass.	10.05.16: Økonomisjef og rådmann orienterte utvalget jf. OS 12/16. Kontrollutvalget ønsker en ny orientering om 1 år. 22.05.17: Administrasjonen hadde fått litt kort varsel på seg til å orientere om denne saken i dagens møte. Utvalget ønsker derfor at rådmannen i første møte høsten 2017 orienterer om hvordan rutinene på dette området nå fungerer, om størrelsesorden på utestående krav overfor NAV, samt aldersfordelt oversikt over kravene. 20.09.17: Orienteringen utsettes til neste møte, pga. sykdom hos adm. 15.11.17: Utvalget hadde i dagens møte bedt om en orientering om hvordan rutinene på dette området nå fungerer, om størrelsesorden på utestående krav overfor NAV, samt aldersfordelt oversikt over kravene. Økonomisjefen orienterte jf. OS 17/17. Utvalget ønsker å få en ny orientering om 1 år for å følge opp om samhandlingen med NAV har bedret seg, og om samarbeidet med Tingvoll kommune har gitt seg utslag i bedre fungerende rutiner på området. 14.02.18: Oppdragsansvarlig revisor opplyste at kommunen har avtalt møte med Nav. Det fremgår av rapport fra interimrevisjon 2017 at avstemmingen av refusjon sykepenger mot NAV bør gjennomføres innen rimelig tid. 19.09.18: Kontrollutvalget ber rådmannen om en statusrapport i møte 19.11.18 om samhandlingen med NAV har bedret seg, og om det varslede samarbeidet med Tingvoll kommune har gitt seg utslag i bedre fungerende rutiner på området. 19.11.18: Rådmannen gav statusrapport i møte, jf. OS 04/18.

		Kontrollutvalget ser at det har skjedd en positiv utvikling med ny lønnskonsulent, men ser at det gjenstår noe arbeid. 22.05.19: Økonomisjefen gav utvalget en kort statusrapport i dagens møte jf. Protokoll PS 18/19.
Eldreomsorg i Gjemnes kommune 09.05.16 Ansvar: Adm./sekr	I kommunebarometeret skårer Gjemnes jevnt bra, men når det gjelder eldreomsorg kommer Gjemnes kommune på 403 plass. Dette er dårligst i regionen, ned 47 plasser fra året før. Administrasjonen ble i KU-møte 09.05.16, sak 14/16 Eventuelt, spurt om orientering/vurdering om deres syn på tallene. Rådmannen vil analysere tallene nærmere, men sier at det kan se ut som at det at pasientene på sykehjemmet ikke har eget bad slår dårlig ut. Utvalget vil få tilsendt informasjon om metoden som er brukt for å komme frem til skår i Kommunebarometeret. Etter at utvalget har fått sett på bakgrunnen for tallene, vil de vurdere om dette er noe de ønsker å følge opp nærmere. Kontrollutvalget ønsker å følge opp helse og omsorg i Gjemnes videre.	15.06.16: Utvalget diskuterte nøkkeltallene og vektingen som ble brukt i kommunebarometeret for eldreomsorg og ønsker en orientering fra rådmannen i neste kontrollutvalgsmøte om administrasjonens analyse av tallene. Utvalget ønsker også oversikt over kommunens plassering i forhold til de ulike nøkkeltallene, dersom administrasjonen har fått en slik oversikt. 14.09.16: Rådmannen fikk utsettelse på orienteringen som var etterspurt. 05.12.16: Utvalget fikk ikke orientering i dagens møte, da administrasjonen ikke har kunnet prioritere analysearbeidet. 16.02.17: Avd.leder-Helse, Ragnhild Kleive og rådmann Birgit Eliassen orienterte utvalget jf. OS 05/17. KU ønsker tilsendt rapport etter at brukerundersøkelsen er gjennomført. 14.02.18: Avdelingsleder Helse, har i e-post 10.1.2018 informert om at de ikke har greid å prioritere å gjennomføre brukerundersøkelser i 2017. Mål om gjennomføring er videreført til 2018. 06.02.19: Rådmannen opplyser at den planlagte brukerundersøkelsen har blitt forsinket, men den pågår nå. 03.04.19: Utvalget fikk i dagens møte under sak 13/19 fremlagt utdrag fra kommune-styreprotokoll 26.2.2019, rådmannens orientering fra sentraladministrasjonen. Utdraget viser at det er gjennomført brukerundersøkelse i hjemmetjenesten og ved sykehjemmet. Kontrollutvalget

		tar informasjonen til orientering og avslutter oppfølging av denne saken
Innkjøp og offentlige anskaffelser 14.02.18 Ansvar: Adm./sekr	Anskaffelsesregelverket er omfattende og erfaringsvis er dette et risikoområde som det er viktig at kontrollutvalget følger opp. Gjemnes kommune er deltaker i Nordmøre Interkommunale Innkjøpssamarbeid. Samarbeidet er organisert etter kommuneloven § 27. Kontrollutvalget ønsker en årlig oppdatering av status på innkjøpsområdet, dette innbefatter bl.a. status for rammeavtaler.	14.02.18: Sekretariatet bes om til førstkommende møte å hente frem revisjonens anbefalinger fra tidligere gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt på området. 04.06.18: Utvalget fikk utdelt oversikt over revisjonens anbefalinger fra tidligere gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt på området. Utvalget merket seg at revisor i sin gjennomgang av årsoppgjørrevisjonen opplyste at det ikke var avdekket regelbrudd i årets revisjon. 19.09.18: Utvalget ønsker i møte 19.11.18 informasjon om status på innkjøpsområdet, herunder informasjon om organisering av arbeidet, om det er oppdaterte rutiner (innkjøpshåndbok), status for rammeavtaler m.v. 19.11.18: Rådmann Birgit Eliassen og Alf Høgset, driftsleder Areal og drift, orienterte kontrollutvalget i dagens møte jf. OS 05/18.
Kvalitetssikring av saksfremlegg til politiske saker 14.02.18 Ansvar: Adm./sekr.	Etter kommunelovens § 23 pkt. 2, skal administrasjonssjefen påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet og at vedtak blir iverksatt. Utvalget ønsker å følge opp hvordan det sikres at politikerne får de opplysninger som er nødvendig for å fatte forsvarlige beslutninger. For eksempel hvordan kvalitetssikres opplysninger som er grunnlag for beslutning om store investeringer, slik at beslutningene er faglig godt fundert.	19.11.18: Kontrollutvalget ber rådmannen om en orientering om arbeidet med kvalitetssikring av saksfremlegg i kontrollutvalgets første møte i 2019. 06.02.19: Rådmannen orienterte utvalget i dagens møte jf. OS 02/19. Utvalget fattet følgende vedtak i sak 02/19: <i>Før investeringssaker blir fremlagt for kommunestyret må prosjektet være utredet og planlagt på en profesjonell måte. Alle utgifter må være medtatt i investeringsbudsjettet.</i>
Tilsynsrapporter 14.02.18 Ansvar: Adm./sekr	Flere eksterne forvaltningsorgan fører tilsyn med Gjemnes kommune. For eksempel fylkesmannen, helsetilsynet, arbeidstilsynet og arkivverket. Disse tilsynene kan avdekke avvik eller svakheter i den kommunale organisering og utøving av tjenesteproduksjonen. Det er formålstjenlig at kontrollutvalget blir orientert om slike tilsyn, for å kunne løpende følge opp at den samlede tjenesteproduksjonen i Gjemnes kommune kvalitetssikres og forbedres. Kontrollutvalget ber om at rådmannen alltid	14.02.18: Sekretær kontakter administrasjonen og ber om rapporter fra gjennomførte tilsyn i 2017. 04.06.18: Det ble i dagens møte lagt frem to tilsynsrapporter fra gjennomførte tilsyn i 2017. jf. RS 18/18 og RS 20/18. Utvalget ber om å få tilsendt kommunens plan for lukking av avvik for tilsyn med Gjemnes kommune som barnehagemyndighet når den blir

	sender kontrollutvalget endelig rapport fra gjennomførte tilsyn. Samt kommunens plan for lukking av eventuelle avvik og tilsynsetatens brev om oppfølgingen/lukking av tilsyn.	oversendt fylkesmannen, samt fylkesmannens videre oppfølging av tilsynet. Utvalget ønsker også tilsendt fylkesmannens videre oppfølging av tilsyn med pasient og bruker-rettigheitsloven § 4A. 19.09.18: Det ble i dagens møte lagt frem brev fra fylkesmannen om avslutning av tilsyn med Gjemnes kommune som barnehagemyndighet, jf. RS 23/18. Kontrollutvalget ser ikke grunnlag for videre oppfølging av dette tilsynet. Det ble også lagt frem rapport etter tilsyn kommunal beredskapsplikt, plan for oppfølging av tilsyn og brev fra fylkesmannen om avslutning av tilsyn, jf. RS 24/18. Kommunes plan forutsetter at alle avvikene i tilsynet skal være lukket innen 31.12.2018. Kontrollutvalget ønsker en statusrapport fra rådmannen i første møte i 2019. 06.02.19: Utvalgt fikk i dagens møte, jf. RS 02/19, fremlagt fylkesmannens brev om avslutning av tilsyn med Pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A. Utvalget ser ikke grunnlag for videre oppfølging. Videre Statusrapport for oppfølging av tilsyn beredskap, jf. RS 04/19. Utvalget vil avvente oppføring av avvik 2. Samt Tilsyn med barnevernstenesta – Kristiansund, Averøy og Gjemnes, Jf. RS 05/19. Utvalget avventer fylkesmannens rapport etter frist for å dokumentere resultat innen 01.04.19. 03.04.19: Kontrollutvalget fikk i dagens møte RS 13/19 Tilsyn - Gjemnes kommune, bolig for utviklingshemmede (4 pålegg). Utvalget ser alvorlig på de avvik som fremkommer i rapporten, og ber om å få fremlagt rådmannen dokumentasjon på at påleggene er lukket og arbeidstilsynets brev om oppfølging/avslutning av tilsynet. Arbeidstilsynet har gitt kommunen frist til 14.6.2019. 18.09.19: Utvalget fikk i dagens møte jf, RS 20/19 fått fremlagt

		kommunens tilbakemelding til Arbeidstilsynet med dokumentasjon på hvordan de ville følge opp påleggene fra tilsynet ved Nåstad, knyttet til risikovurdering. Utvalget avventer Arbeidstilsynets oppfølging evt. avslutning av tilsynet.
Forvaltningsrevisjonsprosjekt om drift og forvaltning av PP-tjenesten for Gjemnes, Fræna og Eide 04.06.18 Ansvar: Sekr./adm/revisjon	Kontrollutvalget i Eide har fått gjennomført et forvaltningsrevisjonsprosjekt om drift og forvaltning av PP-tjenesten for Gjemnes, Fræna og Eide. Eide kommune er vertskommune for PPT. Rapporten viser at det over tid har vært utfordringer med å sikre nødvendig kapasitet. Eide kommune bør sikre at: - Vakante stillinger blir besatt av kvalifiserte medarbeidere - Tilmeldte saker følges opp innen akseptabel tid - Det utarbeides oversikter over saksbehandlingstid fra henvisning til sakkyndig vurdering er utarbeidet - Prosedyrene i PP-tjenesten gjennomgås og opparbeides - Det avsettes tid og resurser til å hjelpe barnehagene og skolene i arbeid med kompetanse- og organisasjonsutvikling - Avvikssystem etableres	04.06.18: Utvalget ønsker at forvaltningsrevisor kommer møte 19.09.18 for å orientere om innholdet i rapporten og redegjør for revisjonens anbefalinger. Det er også ønskelig at rådmannen er tilstede for å orientere om hvordan det følges opp at kommunen får de tjenestene en skal ha fra PPT. Videre at rådmannen orienterer om hvordan det vil bli fulgt opp revisjonens råd i rapporten om at kommunen bør evaluere hvordan spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning ytes, og om det er nok ressurser og kompetanse til å oppfylle vedtak om spesialpedagogisk hjelp og vedtak om spesialundervisning. 19.09.18: Forvaltningsrevisor Einar Andersen orienterte om innholdet i rapporten og redegjorde for revisjonens anbefalinger. Terje Humstad, skolefaglig ansvarlig (og rektor ved Angvik skule), orientere om hvordan det følges opp at kommunen får de tjenestene en skal ha fra PPT. Videre hvordan det blir fulgt opp revisjonens råd i rapporten om at kommunen bør evaluere hvordan spesialundervisning ytes, og om det er nok ressurser og kompetanse til å oppfylle vedtak om spesialundervisning. Jf. OS 03/18. Kontrollutvalget ønsker i møte 19.11.18 å få en orientering fra rådmann/ barnehagefaglig ansvarlig, om hvordan spesialpedagogisk hjelp ytes og om det er nok ressurser og kompetanse til å oppfylle vedtak om spesialpedagogisk hjelp, da det ikke kunne besvares i møte. 19.11.18: Rådmannen orienterte kontrollutvalget om spesialpedagogisk hjelp, jf. OS 06/18. Kontrollutvalget ønsker å følge med på hva som skjer med

		PPT. 03.04.19: Kontrollutvalget ber rådmannen om en statusrapport om PPT for Gjemnes kommune i kontrollutvalgets møte 22.05.19. 22.05.19: Utvalget hadde fått tilsendt en statusrapport på e-post før dagens møte, jf. RS 16/19. Rådmann opplyser i dagens møte at kommunestyret vil få fremlagt en sak i løpet av året. 18.09.19: Sekretær gav utvalget en muntlig statusrapport på bakgrunn av notat som fungerende leder i PPT hadde utarbeidet til kontrollutvalget i Eide i møte 16.09.19. Pr. dags dato er det en vakant stilling ved kontoret, i tillegg går fungerende leder over i annen stilling i Hustadvika kommune i løpet av kort tid. Det er 3-4 mnd. ventetid fra henvisning til oppstart. I prioriterte saker startes utredning umiddelbart. Antall henvisninger til PPT har økt betraktelig i 2019, skyldes bl.a. at skolene er blitt sertifisert ift. Testing av lese- og skrivevansker. Dersom funn, henvises elven til PPT. Det er innført ny funksjon i journalsystem som skal gjøre det mulig å få oversikt over saksbehandlingstid fra henvisning til sakkyndig vurdering er utarbeidet. Prosedyrer er blitt oppdatert og gjennomgått. Det er opplyst at tjenesten fokuserer i større grad på arbeid med kompetanse- og organisasjonsutvikling.
Forvaltningsrevisjonsrapport «Helsestasjon- og skolehelsetjeneste i Gjemnes kommune» 06.02.19 Ansvar: Adm./sekr	Rapporten ble behandlet i kommunestyret i møte 26.6.2018 i K-sak 33/18. 1.Gjemnes kommunestyre tar forvaltningsrevisjonsrapporten Helsestasjon og skolehelsetesten til etterretning og slutter seg til følgende anbefalinger: • Kommunen bør vurdere om funksjon som jordmor kan styrkes. • Skolehelsetjenesten bør ha økt oppmerksomhet på at det har vært en femårsperiode med lav vaksinasjonsdekning blant 10. klassingene. • Kommunen bør sikre at ungdom 16-20 år får gratis lavterskeltilbud om helsetjenester, også innen andre helsetjenester enn psykisk helse.	06.02.19: Utvalget behandlet rådmannens plan for oppfølging av anbefalingene i dagens møte sak 03/19. Utvalget ber rådmannen om en skriftlig tilbakemelding med plan for oppfølging av, eventuelt hvilke vurderinger som er gjort knyttet til at disse anbefalingene ikke blir fulgt opp: • Kommunen bør vurdere om funksjon som jordmor kan styrkes. • Kommunen bør sikre at ungdom 16- 20 år får gratis lavterskeltilbud om helsetjenester, også innen andre helsetjenester enn

	Kommunen bør sikre at skolehelsetjenesten kan delta på foreldremøter på skolene, i de tilfeller hvor dette er et ønske fra skolen. 2.Kommunestyret ber rådmann om å sørge for at anbefalingene blir fulgt og påse at dette arbeidet gjennomføres. 3.Kommunestyret ber om at rådmannen gir kontrollutvalget en skriftlig plan for oppfølging av anbefalingene til kontrollutvalgsmøte 19.11.2018.	psykisk helse. 18.09.19: Utvalget fikk i dagens møte RS 29/19, fremlagt tilbakemelding fra Ragnhild Kleive, avdelingsleder for helse og omsorg Gjemnes kommune, datert 5.9.2019. Kontrollutvalget ser ikke grunnlag for å følge opp ytterligere.
Barneverntjenesten i Gjemnes kommune: 06.02.19 Ansvar: Adm./sekr./FM	Rapportering 1. halvår 2018 fra Barnevernet i Kristiansund, Averøy og Gjemnes viser at det i prosent er 40 % av sakene som ikke ble undersøkt innen fristen på 3 mnd. Sekretær har i møte med fylkesmannen fått opplyst at det vil bli gjennomført tilsyn med Barnevernet i Kristiansund, Averøy og Gjemnes. Kontrollutvalget avvente rapporten fra tilsynet, før det blir vurdert om det er behov for at kontrollutvalget følger opp nærmere.	06.02.19: Kontrollutvalget fikk i dagens møte fremlagt, jf. RS 05/19, Tilsyn med barneverntenesta – Kristiansund, Averøy og Gjemnes, brev datert 5.11.2018 fra fylkesmannen i Møre og Romsdal til Kristiansund kommune. Kontrollutvalget vil avvente fylkesmannens rapport etter at tjenesten har fått frist til å dokumentere resultat innen 1.4.2019. 07.11.19: Utvalget fikk i dagens møte, jf. RS 36/19, fremlagt brev fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal til Gjemnes kommune datert 14.10.2019. Fylkesmannen velger ikke å avslutte sitt tilsyn nå, men vil avvente tilbakemelding på om utarbeidet tiltaksplan faktisk blir fulgt. Frist for tilbakemelding er gitt til 1.3.2020. Kontrollutvalget vil avvente denne fristen.
Nytt personvernregelverk 06.12.19 Ansvar: Adm./sekr.	I 2018 har Norge fått en ny personopplysningslov. Loven består av nasjonale regler og EUs personvernforordning (GDPR - General Data Protection Regulation). Forordningen er et sett regler som gjelder for alle EU/EØS-land. Gjennom å ha god internkontroll og god informasjonssikkerhet kan kommunen sikre at den behandler personopplysninger lovlig, sikkert og forsvarlig. Det er interessant for kontrollutvalget å skaffe seg informasjon om hvordan kommunen har innrettet seg etter de nye personvernopplysnings-reglene.	

Tilskudd til private barnehager 18.09.19 Ansvar: Adm./sekr	Kontrollutvalget fikk i dagens møte fremlagt en artikkel, jf. RS 22/19, som var publisert på barnehage.no, 13.6.2019. «En rekke klagesaker mot kommunen: -Viser en form for maktarroganse PBL ikke har opplevd før». I artikkelen vises det til at kommunen har fattet vedtak om tilskudd til private barnehager, som er blitt påklaget, nye vedtak er fattet og nye klager er sendt. Det kommer frem i artikkelen at fylkesmannen har reagert på at kommunen ikke har villet å starte klagebehandling for 2017 på nytt, og at kommune har nektet å svare på spørsmål fra fylkesmannen slik at fylkesmannen kunne komme i gang med sin klagebehandling. Kommunen ønsker ikke å benytte beregningsmal som er utarbeidet av PBL (Private barnehagers landsforbund) og KS (kommunenenes sentralforbund). Kommunen mener de utbetaler mer tilskudd enn de private barnehagene har rett til å få, og at de bruker for mye tid på saksbehandling, beregning, vedtak og klagebehandling.	18.09.19: Kontrollutvalget ber om at det nye utvalget får en statusrapport for arbeidet, og en oversikt over beløpene som det er tvist om. 07.11.19: Kontrollutvalget ønsker i utvalgets første møte 2020 en statusrapport for arbeidet, og en oversikt over beløpene som det er tvist om.

NML barnehagene
Avd. Torvikbukt barnehage
Sørlandsvegen 13
6639 Torvikbukt

Vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2020

Rettslig grunnlag for satsberegningen

Kommunens tilskudd til private barnehager er regulert av barnehageloven § 14 og forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager.

Kommunen skal fatte vedtak om satser til private barnehager i kommunen innen 31. oktober året før tilskuddsåret etter forskriftens § 9. Det er kommunens faktiske driftsutgifter og barnetallet i egne ordinære barnehager fra to år før tilskuddsåret, jf. § 3, som skal legges til grunn i beregningen av satsene.

Når kommunen har funnet brutto ordinære driftsutgifter i kommunale barnehager i regnskapsåret, skal den legge til et pensjonspåslag etter § 4, og et administrasjonspåslag i samsvar med § 5. Pensjonsutgifter inkludert arbeidsgiveravgift på pensjonsutgiften i kommunens ordinære barnehager skal trekkes fra i beregningen av driftstilskudd, da det skal beregnes et eget påslag for pensjonsutgifter. Også utgifter til administrasjon skal også trekkes ut, da det skal beregnes et eget påslag for administrasjonsutgifter.

Pensjonspåslaget skal utgjøre 13 prosent av lønnsutgiftene, fratrasket pensjonsutgift og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgiften. Administrasjonspåslaget skal være 4,3 prosent av brutto driftsutgifter etter forskriftens § 5.

Kommunens bokførte bruk av premiefond KLP for den enkelte barnehage, er fratrasket beregningene under selvkost.

Kommunen skal prisjustere driftsutgiftene med kommunal deflator for året før tilskuddsåret og kommunal deflator for tilskuddsåret, jf. § 10. Slik tas det hensyn til pris- og kostnadsveksten i kommunesektoren frem til og med tilskuddsåret.

Satsene til kapitaltilskuddet fastsettes av Kunnskapsdepartementet i forskriften § 6, Satsene til kapitaltilskuddet fastsettes av Kunnskapsdepartementet i forskriften § 6, basert på barnehagens byggeår.

Kommunen har i formannskapsmøte 13.02.2018, sak 8/18 vedtatt nye retningslinjer Kommunen har i formannskapsmøte 13.02.2018, sak 8/18 vedtatt nye retningslinjer for beregning og utbetaling av tilskudd til private barnehager i kommunen. Retningslinjene gjelder fra 01.01.2018, og trådte i kraft fra og med nytt barnehageår 01.08.2018. Kommunestyret vedtok retningslinjene i møte i april 2018.

Begrunnelse for satsvedtaket – beregning av driftstilskuddssatser til private ordinære barnehager

Driftsutgifter

Driftsutgifter skal beregne driftstilskuddet ut fra «gjennomsnittlige driftsutgifter per heltidsplass i tilsvarende kommunale barnehager, fratrukket administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter», jf. forskriften § 3 første ledd. Dette er kommunens faktiske driftsutgifter til barnehagene som skal være med i beregningen.

Utgifter ved særskilt tilrettelegging for barn med spesielle behov er ikke «driftsutgifter» da disse utgiftene utløses av det enkelte barns behov. Dette gjelder blant annet utgifter til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne, utgifter til spesialpedagogisk hjelp og utgifter til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Utgifter ved slike tiltak i kommunale barnehager er derfor holdt utenfor i tilskuddsberegningen.

Pensjonspåslag

Pensjonspåslag 4 første ledd skal kommunen gi et påslag for pensjonsutgifter på 13 prosent av lønnsutgiftene i de kommunale ordinære barnehagene, fratrukket pensjonsutgift og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgiften. Lønnsutgiftene omfatter fastlønn, lønn til vikarer, lønn til ekstrahjelp, overtidslønn, annen lønn og trekkpliktige godtgjørelser, lønn ved likehold, lønn renhold, godtgjørelser folkevalgte og trekkpliktige/opplysningspliktig ikke arbeidsgiveravgiftspliktig lønn og feriepenger.

Prisjustering av driftsutgifter, pensjonspåslag og administrasjonspåslag

Prisjustering av driftsutgifter, pensjonspåslag og administrasjonspåslag Tilskuddssatsene baserer seg på utgifter to år tilbake tid. For tilskuddsåret 2020 er det regnskapstall for 2018 som gjelder. Disse må prisjusteres med kommunalvis 3,0 deflator for både 2019 og 2020. Den kommunale deflatoren er satt til henholdsvis 3,0 prosent for året 2019 og 3,1 prosent for året 2020. Deflatoren er tatt ut i fra UDIR sine sider.

Kapitalutgifter

Kapitalutgifter tilskuddet fastsettes av Kunnskapsdepartementet i forskriften § 6, Satsene til kapitaltilskuddet fastsettes av Kunnskapsdepartementet i forskriften § 6, basert på barnehagens byggeår. Kommunen benytter nasjonal sats for kapitalutgifter

ved utrekninga av tilskudd i 2020. Tilskuddssatsen er kr. 9 300 pr. plass, men kapitalsatsen for barnehagen beregnes ut ifra et vektet gjennomsnitt for nytt påbygg og eldre bygning til kr. 12 766.

Avskrivninger på bygg/ anlegg som framkommer i beregningsgrunnlaget i regnskapet for 2018 skal ikke tas med, og trekkes fra. Avskrivninger til barnehagebygg er nå bokført/ belastet på andre ansvarsområder, men på funksjon 221.

Oppholdstimer og heltidsplasser – små og store barn

Forskriften § 3 tredje ledd slår fast at kommunen skal beregne antallet heltidsplasser i ordinære kommunale barnehager.

Forskrift om tilskudd § 12 legger opp til at utmåling av tilskudd baseres på antall plasser i barnehagene rapportert pr 15.12. året før tilskuddsåret. Videre kan kommunene gjennom lokale retningslinjer (lokal forskrift) legge opp til flere telletidspunkt.

I Gjemnes er det valgt å ha en telledato, 15.12 som sammenfaller med årsmeldingene.

Prisjusterte driftsutgifter 2018 fordelt på små og store barn

Kommunen skal fastsette tilskuddssatsene i samsvar med forholdstall for finansiering av plasser for barn under og over tre år. Små barn vektes med en faktor på 1,8 for å ta høyde for at småbarnsplasser er mer kostnadskrevende enn storbarnsplasser.

Foreldrebetaling og kostpenger

Kommunestyret har vedtatt budsjett og gebyr/ foreldrebetaling for 2020.

Søskenmoderasjon for våren 2020 blir beregnet særskilt og utbetales sammen med driftstilskuddet.

Endelig vedtak om driftstilskuddssats

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2020 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 300 pr plass (nasjonal sats), og med et vektet gjennomsnitt på kr. 12 776.

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 289 974

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 144 299

I beregningene som ligger til grunn for tilskuddssatsen, har vi bl.a. brukt makspris for foreldrebetaling, og kommunal deflator som fremkommer i forslaget til Statsbudsjettet. Vi tar forbehold om at vedtaket kan bli omgjort, hvis endelig makspris, eller deflator avviker fra det foreslåtte når Statsbudsjettet blir vedtatt, jf. forvaltningsloven § 35 siste ledd.

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 13. november 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

Gjemnes kommune
Trygt å leve, godt å bo

Torvikbukt Barnehage
Sørlandsvegen 13
6639 Torvikbukt

Deres ref.

Vår ref.

19/00254-5

Saksbehandler

Per Olav Eide

Dato

14.11.2019

Tilskudd rest 2019. Sluttoppgjør for årene 2015-2019

Det blir nå overført kommunalt driftstilskudd til drift og kapitalkostnader for høst 2019, termin 8-12, til Torvikbukt barnehage. Beregningen for perioden og 2019 blir som følger:

Driftstilskudd for barnehageplass 0-2 år	kr. 2 506 951
Driftstilskudd for barnehageplass 3-6 år	kr. 2 598 435
Tilskudd kapitalkostnader	kr. 383 704
Søskenmoderasjon	kr. 70 061
Samlet kommunalt tilskudd for 2019	kr. 5 559 151

Etter gjennomgang etter klagebehandling for årene 2015-2019 er driftstilskuddene korrigert for disse årene. Beregninger for disse årene er oversendt PBL som klager.

Tilskuddet for høst 2019 blir da som følger korrigert for årene 2015-2019:

Til utbetaling:

Samlet utbetaling 2019		kr. 5 559 151
Tilskudd utbetalt vår 2019		kr. 3 303 922
Sum utbetalt høst 2019		kr. 2 255 229
For mye utbetalt 2018	-kr. 163 446	
For lite utbetalt 2017	kr. 231 207	
For mye utbetalt 2016	-kr. 114 172	
For mye utbetalt 2015	-kr. 177 494	
Netto for mye utbetalt 2015-2019	-kr. 223 905	-kr. 223 905
Rest utbetaling 2019		kr. 2 031 324

Beløpet overføres barnehagens bankkonto 3000 17 06892.

Postadresse

E-post

post@gjemnes.kommune.no

Besøksadresse

www.gjemnes.kommune.no

Telefon

+47 71291111

Org.nr

964 981 426

Med hilsen

Per Olav Eide
Økonomisjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

NML barnehagene
Avd. Torvikbukt barnehage
Sørlandsvegen 13
6639 Torvikbukt

Korrigert vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2019

Klage på tilskuddsberegning 2019

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd til de private barnehager i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2019 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut kr. 247 791 for det som tilsynelatende er bruk av premiefond i kommunale barnehager. Vedlagt ligger presisering fra UDIR om kommunens anledning til å benytte regnskapsførte kostnader i tilskuddsberegningen».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 247 791, samt arbeidsgiveravgift på kr. 26 266. Samlet ble kr. 274 057 trukket fra beregningsgrunnlaget.

Bestemmelsen kan misforstås da det står at «bruk av premiefond skal heller ikke være en del av beregningen av driftstilskuddet», jfr. vedlagte brev fra Udir av 16.12.15.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Torvikbukt barnehage for 2019.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2019

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2019 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 248 419

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 121 820

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

NML barnehagene
Avd. Torvikbukt barnehage
Sørlandsvegen 13
6639 Torvikbukt

Korrigert vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2018

Klage på tilskuddsberegning 2018

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd til de private barnehager i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2018 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut kr. 216 140 for det som tilsynelatende er bruk av premiefond i kommunale barnehager. Vedlagt ligger presisering fra UDIR om kommunens anledning til å benytte regnskapsførte kostnader i tilskuddsberegningen».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 216 140, samt arbeidsgiveravgift på kr. 22 911. Samlet ble kr. 239 051 trukket fra beregningsgrunnlaget.

Bestemmelsen kan misforstås da det står at «bruk av premiefond skal heller ikke være en del av beregningen av driftstilskuddet», jfr. vedlagte brev fra Udir av 16.12.15.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Torvikbukt barnehage for 2018.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2018

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2018 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 228 802

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 111 520

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

NML barnehagene
Avd. Torvikbukt barnehage
Sørlandsvegen 13
6639 Torvikbukt

Korrigert vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2017

Klage på tilskuddsberegning 2017

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd til de private barnehager i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2017 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut kr. 566 874 for det som tilsynelatende er bruk av premiefond i kommunale barnehager. Vedlagt ligger presisering fra UDIR om kommunens anledning til å benytte regnskapsførte kostnader i tilskuddsberegningen».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 566 874, samt arbeidsgiveravgift på kr. 60 089. Samlet ble kr. 626 963 trukket fra beregningsgrunnlaget.

Bestemmelsen kan misforstås da det står at «bruk av premiefond skal heller ikke være en del av beregningen av driftstilskuddet», jfr. vedlagte brev fra Udir av 16.12.15.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Torvikbukt barnehage for 2017.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2017

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2017 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 214 276

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 104 478

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

NML barnehagene
Avd. Torvikbukt barnehage
Sørlandsvegen 13
6639 Torvikbukt

Vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2016

Klage på tilskuddsberegning 2016

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd til de private barnehager i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2016 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut kr. 71 433 for det som tilsynelatende er bruk av premiefond i kommunale barnehager. Vedlagt ligger presisering fra UDIR om kommunens anledning til å benytte regnskapsførte kostnader i tilskuddsberegningen».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 71 433, samt arbeidsgiveravgift på kr. 7 572. Samlet ble kr. 79 005 trukket fra beregningsgrunnlaget.

Bestemmelsen kan misforstås da det står at «bruk av premiefond skal heller ikke være en del av beregningen av driftstilskuddet», jfr. vedlagte brev fra Udir av 16.12.15.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Torvikbukt barnehage for 2016.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2016

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2016 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 206 287

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 100 513

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

NML barnehagene
Avd. Torvikbukta barnehage
Sørlandsvegen 13
6639 Torvikbukta

Korrigert vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2015

Klage på tilskuddsberegning 2015

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd for 2015 til de private barnehagene i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2015 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut regnskapsført pensjon for tilskuddsberegningen 2015 og erstatter dette med 13% pensjonspåslag.

Regelendringen med kommunal pensjon ble først innført 1.1.2016. For tilskuddsåret 2015 skal fremdeles regnskapsført pensjon ligge til grunn». Og videre:

«PBL ber også Gjemnes kommune om å dokumenter hvordan bruk av premiefond er beregnet».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 185 612, samt arbeidsgiveravgift på kr. 19 675. Samlet trekkes 205 287 fra beregningsgrunnlaget. Bruk av premiefondet er basert på oppgave fra KLP der premiefondet utgiftsføres barnehagene (F 201 og 222) forholdsmessig og ut i fra antall ansatte i hver barnehage for 2013. Dette er bokførte tall som er godkjent av kommunens revisor.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Torvikbukt barnehage for 2015.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2015

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2015 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 212 484

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 104 390

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

Lykkeliten barnehage
Trøbakken 2
6633 Gjemnes

Vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2020

Rettslig grunnlag for satsberegningen

Kommunens tilskudd til private barnehager er regulert av barnehageloven § 14 og forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager.

Kommunen skal fatte vedtak om satser til private barnehager i kommunen innen 31. oktober året før tilskuddsåret etter forskriftens § 9. Det er kommunens faktiske driftsutgifter og barnetallet i egne ordinære barnehager fra to år før tilskuddsåret, jf. § 3, som skal legges til grunn i beregningen av satsene.

Når kommunen har funnet brutto ordinære driftsutgifter i kommunale barnehager i regnskapsåret, skal den legge til et pensjonspåslag etter § 4, og et administrasjonspåslag i samsvar med § 5. Pensjonsutgifter inkludert arbeidsgiveravgift på pensjonsutgiften i kommunens ordinære barnehager skal trekkes fra i beregningen av driftstilskudd, da det skal beregnes et eget påslag for pensjonsutgifter. Også utgifter til administrasjon skal også trekkes ut, da det skal beregnes et eget påslag for administrasjonsutgifter.

Pensjonspåslaget skal utgjøre 13 prosent av lønnsutgiftene, fratrasket pensjonsutgift og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgiften. Administrasjonspåslaget skal være 4,3 prosent av brutto driftsutgifter etter forskriftens § 5.

Kommunens bokførte bruk av premiefond KLP for den enkelte barnehage, er fratrasket beregningene under selvkost.

Kommunen skal prisjustere driftsutgiftene med kommunal deflator for året før tilskuddsåret og kommunal deflator for tilskuddsåret, jf. § 10. Slik tas det hensyn til pris- og kostnadsveksten i kommunesektoren frem til og med tilskuddsåret.

Satsene til kapitaltilskuddet fastsettes av Kunnskapsdepartementet i forskriften § 6, basert på barnehagens byggeår.

Kommunen har i formannskapsmøte 13.02.2018, sak 8/18 vedtatt nye retningslinjer for beregning og utbetaling av tilskudd til private barnehager i kommunen. Retningslinjene gjelder fra 01.01.2018, og trådte i kraft fra og med nytt barnehageår 01.08.2018. Kommunestyret vedtok retningslinjene i møte i april 2018.

Begrunnelse for satsvedtaket – beregning av driftstilskuddssatser til private ordinære barnehager

Driftsutgifter

Kommunen skal beregne driftstilskuddet ut fra «gjennomsnittlige driftsutgifter per heltidsplass i tilsvarende kommunale barnehager, fratrasket administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter», jf. forskriften § 3 første ledd. Det er kommunens faktiske driftsutgifter til barnehagene som skal være med i beregningen.

Utgifter ved særskilt tilrettelegging for barn med spesielle behov er ikke «driftsutgifter» da disse utgiftene utløses av det enkelte barns behov. Dette gjelder blant annet utgifter til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne, utgifter til spesialpedagogisk hjelp og utgifter til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Utgifter ved slike tiltak i kommunale barnehager er derfor holdt utenfor i tilskuddsberegningen.

Pensjonspåslag

Etter forskriften § 4 første ledd skal kommunen gi et påslag for pensjonsutgifter på 13 prosent av lønnsutgiftene i de kommunale ordinære barnehagene, fratrasket pensjonsutgift og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgiften. Lønnsutgiftene omfatter fastlønn, lønn til vikarer, lønn til ekstrahjelp, overtidslønn, annen lønn og trekkpliktige godtgjørelser, lønn vedlikehold, lønn renhold, godtgjørelser folkevalgte og trekkpliktige/opplysningspliktig ikke arbeidsgiveravgiftspliktig lønn og feriepenges.

Prisjustering av driftsutgifter, pensjonspåslag og administrasjonspåslag

Tilskuddssatsene baserer seg på utgifter to år tilbake tid. For tilskuddsåret 2020 er det regnskapstall for 2018 som gjelder. Disse må prisjusteres med kommunal deflator for både 2019 og 2020. Den kommunale deflatoren er satt til henholdsvis 3,0 prosent for året 2019 og 3,1 prosent for året 2020. Deflatoren er tatt ut i fra UDIR sine sider.

Kapitalutgifter

Satsene til kapitaltilskuddet fastsettes av Kunnskapsdepartementet i forskriften § 6, basert på barnehagens byggeår. Kommunen benytter nasjonal sats for kapitalutgifter ved utrekninga av tilskudd i 2020. Tilskuddssatsen er kr. 9 300 pr. plass for 2019.

Avskrivninger på bygg/ anlegg som framkommer i beregningsgrunnlaget i regnskapet for 2018 skal ikke tas med, og trekkes fra. Avskrivninger til barnehagebygg er nå bokført/ belastet på andre ansvarsområder, men på funksjon 221.

Oppholdstimer og heltidsplasser – små og store barn

Forskriften § 3 tredje ledd slår fast at kommunen skal beregne antallet heltidsplasser i ordinære kommunale barnehager.

Forskrift om tilskudd § 12 legger opp til at utmåling av tilskudd baseres på antall plasser i barnehagene rapportert pr 15.12. året før tilskuddsåret. Videre kan kommunene gjennom lokale retningslinjer (lokal forskrift) legge opp til flere telletidspunkt.

I Gjemnes er det valgt å ha en telledato, 15.12 som sammenfaller med årsmeldingene.

Prisjusterte driftsutgifter 2018 fordelt på små og store barn

Kommunen skal fastsette tilskuddssatsene i samsvar med forholdstall for finansiering av plasser for barn under og over tre år. Små barn vektes med en faktor på 1,8 for å ta høyde for at småbarnsplasser er mer kostnadskrevende enn storbarnsplasser.

Foreldrebetaling og kostpenger

Kommunestyret har vedtatt budsjett og gebyr/ foreldrebetaling for 2020.

Søskenmoderasjon for våren 2020 blir beregnet særskilt og utbetales sammen med driftstilskuddet.

Endelig vedtak om driftstilskuddssats

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2020 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 300 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 289 974

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 144 299

I beregningene som ligger til grunn for tilskuddssatsen, har vi bl.a. brukt makspris for foreldrebetaling, og kommunal deflator som fremkommer i forslaget til Statsbudsjettet. Vi tar forbehold om at vedtaket kan bli omgjort, hvis endelig makspris, eller deflator avviker fra det foreslåtte når Statsbudsjettet blir vedtatt, jf. forvaltningsloven § 35 siste ledd.

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 13. november 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

Gjemnes kommune
Trygt å leve, godt å bo

LYKKELITEN BARNEHAGE, STORLANDET SA
Trøbakken
6633 GJEMNES

Deres ref.	Vår ref.	Saksbehandler	Dato
	19/00254-6	Per Olav Eide	14.11.2019

Tilskudd rest 2019. Sluttoppgjør for årene 2015-2019

Det blir nå overført kommunalt driftstilskudd til drift og kapitalkostnader for høst 2019, termin 8-12, til Lykkeliten barnehage. Beregningen for perioden og 2019 blir som følger:

Driftstilskudd for barnehageplass 0-2 år	kr. 1 002 780
Driftstilskudd for barnehageplass 3-6 år	kr. 984 670
Tilskudd kapitalkostnader	kr. 114 000
Søskenmoderasjon	kr. 14 358
Samlet kommunalt tilskudd for 2019	kr. 2 115 808

Etter gjennomgang etter klagebehandling for årene 2015-2019 er driftstilskuddene korrigert for disse årene. Beregninger for disse årene er oversendt PBL som klager.

Tilskuddet for høst 2019 blir da som følger korrigert for årene 2015-2019:

Til utbetaling:

Samlet utbetaling 2019		kr. 2 115 808
Tilskudd utbetalt vår 2019		kr. 1 268 259
Sum utbetalt høst 2019		kr. 847 549
For mye utbetalt 2018	-kr. 76 971	
For lite utbetalt 2017	kr. 135 637	
For mye utbetalt 2016	-kr. 369 901	
For lite utbetalt 2015	kr. 265 079	
Netto for mye utbetalt 2015-2019	-kr. 46 156	-kr. 46 156
Rest utbetaling 2019		kr. 801 393

Beløpet overføres barnehagens bankkonto 3930 03 60061.

Postadresse

E-post

post@gjemnes.kommune.no

Besøksadresse

www.gjemnes.kommune.no

Telefon

+47 71291111

Org.nr

964 981 426

Med hilsen

Per Olav Eide
Økonomisjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Lykkeliten barnehage
Trøbakken 2
6633 Gjemnes

Korrigert vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2019

Klage på tilskuddsberegning 2019

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd til de private barnehager i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2019 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut kr. 247 791 for det som tilsynelatende er bruk av premiefond i kommunale barnehager. Vedlagt ligger presisering fra UDIR om kommunens anledning til å benytte regnskapsførte kostnader i tilskuddsberegningen».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 247 791, samt arbeidsgiveravgift på kr. 26 266. Samlet ble kr. 274 057 trukket fra beregningsgrunnlaget.

Bestemmelsen kan misforstås da det står at «bruk av premiefond skal heller ikke være en del av beregningen av driftstilskuddet», jfr. vedlagte brev fra Udir av 16.12.15.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Lykkeliten barnehage for 2019.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2019

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2019 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 248 419

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 121 820

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

Lykkeliten barnehage
Trøbakken 2
6633 Gjemnes

Korrigert vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2018

Klage på tilskuddsberegning 2018

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd til de private barnehager i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2018 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut kr. 216 140 for det som tilsynelatende er bruk av premiefond i kommunale barnehager. Vedlagt ligger presisering fra UDIR om kommunens anledning til å benytte regnskapsførte kostnader i tilskuddsberegningen».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 216 140, samt arbeidsgiveravgift på kr. 22 911. Samlet ble kr. 239 051 trukket fra beregningsgrunnlaget.

Bestemmelsen kan misforstås da det står at «bruk av premiefond skal heller ikke være en del av beregningen av driftstilskuddet», jfr. vedlagte brev fra Udir av 16.12.15.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Lykkeliten barnehage for 2018.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2018

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2018 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 228 802

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 111 520

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

Lykkeliten barnehage
Trøbakken 2
6633 Gjemnes

Korrigert vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2017

Klage på tilskuddsberegning 2017

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd til de private barnehager i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2017 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut kr. 566 874 for det som tilsynelatende er bruk av premiefond i kommunale barnehager. Vedlagt ligger presisering fra UDIR om kommunens anledning til å benytte regnskapsførte kostnader i tilskuddsberegningen».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 566 874, samt arbeidsgiveravgift på kr. 60 089. Samlet ble kr. 626 963 trukket fra beregningsgrunnlaget.

Bestemmelsen kan misforstås da det står at «bruk av premiefond skal heller ikke være en del av beregningen av driftstilskuddet», jfr. vedlagte brev fra Udir av 16.12.15.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Lykkeliten barnehage for 2017.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2017

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2017 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 214 276

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 104 478

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

Lykkeliten barnehage
Trøbakken 2
6633 Gjemnes

Korrigert vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2016

Klage på tilskuddsberegning 2016

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd til de private barnehager i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2016 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut kr. 71 433 for det som tilsynelatende er bruk av premiefond i kommunale barnehager. Vedlagt ligger presisering fra UDIR om kommunens anledning til å benytte regnskapsførte kostnader i tilskuddsberegningen».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 71 433, samt arbeidsgiveravgift på kr. 7 572. Samlet ble kr. 79 005 trukket fra beregningsgrunnlaget.

Bestemmelsen kan misforstås da det står at «bruk av premiefond skal heller ikke være en del av beregningen av driftstilskuddet», jfr. vedlagte brev fra Udir av 16.12.15.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Lykkeliten barnehage for 2016.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2016

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2016 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 206 287

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 100 513

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

Lykkeliten barnehage
Trøbakken 2
6633 Gjemnes

Korrigert vedtak om tilskuddssats til private barnehager i Gjemnes kommune for 2015

Klage på tilskuddsberegning 2015

Gjemnes kommune har vedtatt korrigert tilskudd for 2015 til de private barnehagene i brev av 29.08.2019. PBL har klaget på tilskuddsberegningen for 2015 i brev av 20.09.2019.

I klagen står det bl.a.:

«Gjemnes kommune trekker ut regnskapsført pensjon for tilskuddsberegningen 2015 og erstatter dette med 13% pensjonspåslag.

Regelendringen med kommunal pensjon ble først innført 1.1.2016. For tilskuddsåret 2015 skal fremdeles regnskapsført pensjon ligge til grunn». Og videre:

«PBL ber også Gjemnes kommune om å dokumenter hvordan bruk av premiefond er beregnet».

Pensjonspåslag- premiefond

Beregnet driftstilskudd er basert på regnskapsførte tall vedrørende pensjon. I disse tallene ligger premiefond på kr. 185 612, samt arbeidsgiveravgift på kr. 19 675. Samlet trekkes 205 287 fra beregningsgrunnlaget. Bruk av premiefondet er basert på oppgave fra KLP der premiefondet utgiftsføres barnehagene (F 201 og 222) forholdsmessig og ut i fra antall ansatte i hver barnehage for 2013. Dette er bokførte tall som er godkjent av kommunens revisor.

Gjemnes kommune tar klagen til følge ved å korrigere tilskuddsberegningen for Lykkeliten barnehage for 2015.

Beregningen følger vedlagt.

Korrigert endelig vedtak om driftstilskuddssats 2015

Gjemnes kommune har vedtatt driftstilskuddssatsene for ordinære private barnehager basert på *forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager*.

Beregninger for 2015 gir følgende satser:

Tilskudd til dekning av kapitalutgifter: kr 9 500 pr plass (nasjonal sats)

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 0-2 år: Kr. 212 484

Tilskuddssats per heltidsplass for barn 3-6 år: Kr. 104 390

Klage

Vedtaket kan påklages. Eventuell klage må fremsettes senest 3 uker etter mottatt vedtak, og sendes Gjemnes kommune - klagen bør begrunnes. Dersom kommunen er uenig i klagen, og ikke omgjør vedtaket fullt ut, sendes klagen til fylkesmannen som endelig klageinstans.

Fristen for å klage på et enkeltvedtak er bestemt i forvaltningsloven § 29. Reglene for å se dokumenter i saken finner du i forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Forvaltningsloven § 12 sier at du kan bruke en fullmektig.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager jf. barnehageloven § 14, jf. § 9 a.

Batnfjordsøra, 11. oktober 2019

Tone Aarsund
Barnehagefaglig kompetanse

Per Olav Eide
Økonomisjef

Gjemnes kommune
Nordmørsvegen 24

6631 BATNFJORDSØRA

Att.

Vår ref.

Deres ref.

Bodø, 5. desember 2019

Klage på vedtak om tilskudd til private barnehager

Torvikbukt barnehage og Lykkeliten barnehage er medlem av PBL (Private barnehagers landsforbund). Etter fullmakt representerer vi barnehagen i klagesaken. Vi ber om at sakspapirer i den videre prosessen sendes undertegnede, med kopi til barnehagen.

Viser til vedtak om «Tilskudd rest 2019. Sluttoppgjør for årene 2015-2019»

Vedtaket påklages med bakgrunn i følgende punkter:

Dokumentasjon og sporbarhet

Gjemnes kommune fatter vedtak om for mye/lite barnehagene har fått utbetalt i perioden 2015-2019 uten å legge frem dokumentasjon for denne beregningen.

I perioden 2015-2019 har PBL påklaget alle vedtak Gjemnes kommune har fattet og det er dermed stor tvil tilknyttet hva barnehagene faktisk har fått, eller hva kommunen har benyttet som gjeldende satser og barnetall for denne beregningen.

For enkelte år har PBL så mange som 5 klager på kommunens beregning av tilskudd. PBL er derfor veldig kritiske til at barnehagene skal trekkes i tilskudd for tidligere tilskuddsberegninger som utelukkende skyldes gjentatte feil fra kommunens side.

For mye utbetalt 20xx

For å eksemplifisere overnevnte kan vi ta utgangspunkt i beløpet Gjemnes kommune mener Torvikbukt skylder for 2015. Viser først til det PBL antar er tidligere gjeldende utbetaling for 2015, vedtak datert 28.06.2016. Her er kommunens beregning:

		Årsmelding desember 2014	
		Torvikbukt vår (7mnd)	Torvikbukt høst (5mnd)
0			
1			
0		1	
4		1	
7			2
24		7	8
36		9	10
0			
0			
0			
3		1	1
12			1
39		8	10
54		9	12
48		48	48
70 464		17 520	20 832
109 728		18 672	24 768
32,6		8,11	9,64
50,8		8,64	11,47
6 418 908			
5 553 143			
196 765			
109 314			
89,27		1 564 062	1 859 734
49,60		926 058	1 228 396
9 500		155 994	196 544
		2 646 115	3 284 675
		1 543 567	1 368 615
		220 510	273 723

	Vår	Høst
Driftstilskudd for b	912 370	774 889
Driftstilskudd for b	540 201	511 832
Tilskudd kapitalko:	90 997	81 894
Sum	1 543 567	1 368 615
Søskenmoderasjon	16 835	19 350
Samlet offentlig tilk	1 560 402	1 387 965
SUM	2 948 366	

Først og fremst ønsker PBL å kommentere at søskenmoderasjon ikke skal vurderes i denne sammenhengen. Vi trekker derfor ut søskenmoderasjon og fokuserer på driftstilskudd og finner at Torvikbukt fikk utbetalt kr 2 912 183 i drift og kapitaltilskudd i 2015.

Vi legger så de nye satsene for 2015 og samme barnetall som i forrige vedtak til grunn:

8,11	9,64	-	-	-	-
8,64	11,47	-	-	-	-
16,8	21,1	-	-	-	-
4					
212 484	212 484				
104 390	104 390				
9 500	9 500				
1 723 481	2 049 290	-	-	-	-
902 394	1 197 005	-	-	-	-
159 178	200 556	-	-	-	-
2 785 053	3 446 851	-	-	-	-
1 005 364	853 871				
526 396	498 752				
92 854	83 565				
1 624 614	1 436 188	3 060 802		For lite utbetalt 2015 Torvik	
				148 619	

Ifølge Gjemnes kommune skylder Torvikbukt for 2015, mens kontroll av dette tilsier det motsatte. I vedtak av «Tilskudd rest 2019. Sluttoppgjør for årene 2015-2019» hevder Gjemnes kommune at Torvikbukt skylder 177 494 for 2015, mens PBL mener Gjemnes kommune skylder Torvikbukt kr 148 619.

Konklusjon

PBL krever i første omgang at Gjemnes kommune dokumenterer hvilke vedtak beregningen for «Sluttoppgjør 2015-2019» er basert på. Både satser og hvilke barnetall som er benyttet må dokumenteres for samtlige år. Beregninger i Excelformat kan oversendes anders@pbl.no.

Dersom vedtaket opprettholdes bes det om at klagen oversendes Fylkesmannen i Møre og Romsdal for endelig behandling.

Med vennlig hilsen
PBL

Anders Grønmo
statistikk- og økonomianalytiker
75 55 38 69
anders@pbl.no

GJEMNES KOMMUNE

Kontrollutvalget

Saksmappe: 2020-1557/01
Arkiv: 033
Saksbehandler: Jane Anita Aspen
Dato: 18.2.2020

Saksframlegg

Utvalgssaksnr	Utvalg	Møtedato
PS 09/20	Kontrollutvalget	27.2.2020

EVENTUELT

Norges kommunerevisorforbunds (NKRFs) Kontrollutvalgskonferanse

Utvalgsleder Odd Steinar Bjerkeset og utvalgsmedlem Stein Brubæk som deltok på konferansen fra utvalget, gir et kort resyme. Ved å trykke på linken finner du opptak og presentasjoner fra konferansen. <https://www.nkrf.no/nkrfs-kontrollutvalgskonferanse-2020>

Opplæringssamling for kontrollutvalgene, 17.3.2020, Molde

Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal, har sammen med kontrollsjefen i Møre og Romsdal fylkeskommune planlagt en opplæringssamling for kontrollutvalgsmedlemmer /varamedlemmer knyttet til kontrollutvalgene i Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma, Sunndal, Vestnes og Møre og Romsdal fylkeskommune. Vi håper vi har klart å sette sammen et program som skal være nyttig for kontrollutvalgene nå i starten av valgperioden. **Tema; Systemsvikt i kommunal sektor, Tilstandsrapport for infrastrukturen, Hvordan forstå kommunalt regnskap? Eierskapsforvaltning.** Samlingen blir arrangert på Scandic hotell Alexandra i Molde. Kontrollutvalgssekretariatet for Romsdal dekker kostnader for konferansepakke (lunsj + møterom) og foredragsholdere for utvalgsmedlemmer/varamedlemmer knyttet til de kontrollutvalgene vi er sekretariat for. Kostnader for reise og evt. møtegodtgjørelse/taptarbeidsfortjeneste dekkes av kontrollutvalgets budsjett etter kommunens gjelde reglement.

Det blir også sendt invitasjon til de andre kontrollutvalgene i fylket, via deres sekretariat.

Påmeldingsfrist fredag 28.2.2020 – postmottak@kontrollutvalgromsdal.no

Invitasjon til Forum for kontroll og tilsyn sin Kontrollutvalgslederskole 21.4.-22.4.2020

Forum for kontroll og tilsyns (FKTs) primære oppgaver er å styrke kontrollutvalgene og sekretariatenes arbeid med kontroll og tilsyn, være pådriver i arbeidet med faglig utvikling av kontrollutvalgene og sekretariatene, være en arena for erfaringsutveksling og styrke kontrollutvalgene og sekretariatenes kompetanse som bestiller av revisjonsoppdrag.

For første gang skal FKT arrangere et eget opplæringsopplegg for kontrollutvalgsledere.

Vi har fått en ny kommunelov som styrker kontrollutvalgets rolle i den kommunale egenkontrollen. Opplegget for opplæringen er noe mer enn en ordinær konferanse. En går dypere inn i den viktige rollen det er å være KU-leder, håndtering av henvendelser, hva kontrollutvalget kan – og ikke kan gjøre mm.

Viser til lenke: <https://www.fkt.no/konferanser/kontrollutvalgsskolen-2020/>
og vedlagte program for samlingen.

Påmeldingsfristen er 9. mars

FKTs fagkonferanse og årsmøte 3.6.-4.6.2020

Hvert år arrangerer FKT fagkonferanse for kontrollutvalg og deres sekretariat der en setter søkelyset på saker og problemstillinger som er aktuelle for kommunale kontrollutvalg. I 2020 vil FKT ha ulike innlegg om hvordan det er å være ny i kontrollutvalget, forventninger fra blant annet ordfører og rådmann.

Årsmøtet avholdes i forbindelse med fagkonferansen om ettermiddagen 3. juni.

Viser til lenke: <https://www.fkt.no/konferanser/fagkonferansen-2020/fagkonferansen-2020/> og vedlagte program for samlingen.

Påmeldingsfrist 8. april